

Frederik Pol

KAPIJSKO

PUTOVANJE

1. POSETA

Postojalo je jedno vreme, pre otprilike pola miliona godina, kada su neki novi susedi stigli u blizinu Zemljinog Sunčevog sistema. Žudeli su da sa nekim budu prijatelji... to jest, to je bilo ono što su oni želeli, da pronađu bilo koga s kim bi mogli da se sprijatelje. I tako su jednoga dana svratili na treću planetu sistema, onu koju mi danas znamo kao Zemlju, da vide ima li možda nekoga kod kuće.

Nisu izabrali baš najbolje vreme za posetu. Oh, Zemlja je obilovala životom, nije to bilo u pitanju. Planeta je bila naprosto zatrpana njime. Živeli su na njoj pećinski medvedi, sabljasti tigrovi, životinje nalik na slonove i jelene. Bilo je tu i zmija, riba, ptica i krokodila; kao i bakterija prenosioca bolesti i lešinara; bilo je i šuma i savana, te rastinja svih vrsta. Međutim, padao je u oči nedostatak jednog elementa u katalogu zemaljskih živih bića. To je bila velika šteta, pošto su posetioци upravo taj kvalitet najviše želeli da pronađu.

Inteligencija je bila ta koju ovi posetioци iz svemira nisu mogli da pronađu nigde na planeti. Ona jednostavno još nije bila pronađena.

Posetioци su krajnje marljivo tragali za njom. Najpribližnije biću kakvo su tražili bilo je neko krznato malo stvorenje koje nije znalo za jezik, vatru niti društvene institucije... ali koje je bar upražnjavalo nekoliko veština koje su dosta obećavale. (Na primer, bilo je u stanju da zubima oblikuje oruđe od nasumce izabranog kamenja.) Kada se budu razvila moderna ljudska bića i počela da tragaju za svojim evolucionim korenima, nazvaće ovu vrstu praljudi "Australopithecus". Posetioци im nisu dali neko određeno ime... oni su za njih predstavljali samo još jedno razočaranje u potrazi za civilizovanim društvom u svemiru.

Te male životinje nisu bile naročito visoke... otprilike poput današnjih šestogodišnjaka... međutim, posetioци im nisu to zamerili. Nisu bili u prilici da te mališane uporede sa modernim ljudskim bićima, a ni oni sami nisu bili baš naročito visoki.

Bio je to neizvestan pleistocen, vreme u kome su se uvećavale količine leda koji se spuštao u Evropu i Severnu Ameriku, tokom koga su padavine u Africi postajale obimnije i proređivale se, pri

čemu je ključ za svaku vrstu koja je želela da preživi bio prilagodljivost. U vreme kada su posetioci stigli, pleme njihovih malih ljubimaca živelo je na području ustalasanih, sprženih savana, prekrivenih travom i mestimično divljim cvećem. Australopitekusi su logorovali na livadi u blizini obala sporog, žuboravog potočića koji je uticao u ogromno slano jezero nekoliko kilometara odatle. Na zapadnom obzorju, u daljini, protezao se venac planina koji je na kraju nestajao s vidika. Najbliža od njih se malo pušila. Sve te planine bili su vulkani, mada, razume se, australopitekusi nisu imali pojma šta su to vulkani. Sasvim sigurno su koristili vatru; toliko su bili odmakli u tehnološkom napretku. To jest, gotovo sve vreme su je imali, kada bi munje zapalile travu (ili, čak, kada bi vreli pepeo iz kakve erupcije potpalio nešto u njihovoj blizini, mada se srećom po duhovni mir tih malih ljudi to nije često događalo). Nisu je mnogo koristili. Nisu još, na primer, razmotrili mogućnost da je koriste za kuvanje. Njima je ona služila da noću drži na bezbednoj udaljenosti velike grabljivice, u čemu je nekada i uspevala.

Danju su umeli dosta dobro da se brinu o sebi. Imali su kamene "ručne sekire"... ne baš naročito doterane; bilo je to obično kamenje koje je više-manje podsećalo na neku debelu školjku oštre ivice... i toljage koje su bile još neupečatljivijeg izgleda: obične, neobrađene, dugačke, bedrene kosti biljojeda nalik na jelene kojima su voleli da se hrane. Takvo oružje nikada ne bi moglo da zaustavi sabljastog tigra. Ali ako bi malih majmunolikih ljudi bilo dovoljno i ako bi jako vrištali, obično bi uspevali da zastraše hijene koje su bile najljuće grabljivice savane, i to naročito onda ako bi taj mali narod prethodno obeshrabrio čopor hjena gađajući ih kamenjem iz daljine. Retko su uspevali da ubiju koju hjenu, ali uglavnom im je polazilo za rukom da ubede te životinje da će znatno unosnije utrošiti vreme ako se okrenu kakvom plenu koji ne ume tako dobro da se brani.

Mesožderi bi tu i tamo, razume se, uspevali da otmu po koju bebu malom narodu ili kakvu staru osobu čiji je život ionako bio neizvestan zbog istrošenih zuba. To su mogli da izdrže. Retko kad su gubili nekog ko je bio važan za dobrobit plemena... osim, razume se, u lovu. Ali tu nisu imali izbora, u lov se moralo ići bez obzira na rizike koje je on nosio sa sobom. Morali su da love kako bi se prehranili.

Iako su astrolopitekusi delovali sićušno, bili su dosta snažni. Obično su imali ispupčene stomake; međutim, nisu mogli baš mnogo da pojeduju... čak ni ženke nisu imale bedra vredna pomena. Lica im nisu bila izrazito ljudska: nigde brade, nos spljošten, sićušne uši gotovo skrivene u krznu glave... teško da biste to krzno onda nazvali kosom. U prosečnoj lobanji astrolopitekusa nije bilo mesta za veću zapreminu mozga. Ako biste preručili mozak iz jedne od tih lobanja sa iskošenim čelom u krčag za pivo od jedne pinte, verovatno bi se prelio preko ivice, ali ne mnogo.

Razume se da nijedan moderni pivopija to ne bi učinio, ali neki od malih krznatih ljudi je to lako mogao da uradi... i to sa zadovoljstvom. Mozak je u njihovoj ishrani važio za delikates. Čak i mozak saplemenika.

Posetioци nisu stekli visoko mišljenje o navikama obedovanja malog krznatog naroda. Pa ipak, ta stvorenja su posedovala jednu anatomsку osobinu koja je veoma zainteresovala posetioce... namigivali su i pravili seksualne opaske. Australopitekusi su, isto kao i posetioци, bili dvonošci. Ali za razliku od posetilaca, njihove noge bile su jedna blizu druge tako da su im se butine praktično trale jedna o drugu dok su hodali... postiocima se činilo da to, bar muškarcima, stvara i te kakve probleme, pošto su muški seksualni organi visili između butina.

(Nekoliko stotina hiljada godina kasnije, tadašnji glavni žitelji Zemlje, ljudska rasa, postavljaće sebi slična pitanja o davno otišlim posetiocima. Ni oni neće shvatiti...)

I tako su posetioци iz svemira proveli izvesno vreme u posmatranju malih krznatih stvorenja, a onda su cvrkućići jedni drugima izrazili svoje razočaranje, vratili se u svemirske brodove i smrknuto otišli.

Njihova poseta nije predstavljala potpuni promašaj. Svaka planeta na kojoj je postojao bilo kakav život bila je pravi dragulj u Galaksiji. Pa ipak, nadali su se da će pronaći neku prefinjeniju vrstu života... da će sresti nekoga s kim će moći da se sprijatelje, da izmene poglede i vode rasprave. Ove male krznate životinje očigedno nisu bile dorasle tome. Međutim, posetioци su ipak nešto

učinili. Zahvaljujući često kobnom iskustvu, naučili su da vrste stvorenja koje makar malo obećavaju lako mogu izumreti, ili skrenuti u pogrešnom pravcu tokom evolucije, tako da niko nikada ne sazna šta su mogle da postignu. Zato su posetoci imali običaj da se na izvestan način obezbede; mogli bismo to nazvati "igrom mešanja u tuđe stvari". Shodno tome povelili su sa sobom nekoliko australopitekusa kada su krenuli svemirskim brodovima. Smestili su male zveri na sigurno mesto, u nadi da iz njih ipak nešto može ispasti. Zatim su posetoci otišli.

Vreme je prolazilo... mnogo vremena.

Australopitekusi nikada nisu mnogo odmakli na Zemlji. Ali onda su naišli njihovi bliski srodnici... iz roda homo, poznatiji kao vi i ja i svi naši prijatelji. Ljudi roda homo mnogo su se bolje snašli. Za nešto više od pet stotina hiljada godina, u stvari, oni su uspeli da postignu sve ono što su se posetoci nadali da će australopitekusi postići.

Ta "ljudska bića", kako su sebe nazivali, bila su veoma umešna u smišljanju stvari. Tokom vekova izmislili su gomilu strašnih stvari... točak, počeli su da se bave poljoprivredom, pripitomili su životinje za vuču, podigli gradove, izmislili poluge i brodove, motore sa unutrašnjim sagorevanjem, kreditne kartice, radare i svemirske letelice. Nisu oni to sve odjednom izmislili, razume se. I nije sve što su izmislili bilo potpuni pogodak, jer su uz put takođe izmislili toljage, mačeve, lukove, katapulte, topove i nuklearne projekte. Ljudska bića bila su pravi stručnjaci kada je trebalo nešto zapetljati.

Na primer, mnogo njihovih izuma izgledalo je kao da su namenjeni jednoj vrsti posla, a u stvari su obavljali nešto sasvim drugo... što je bio slučaj sa svim njihovim spravicama za "očuvanje mira", od kojih nijedna nije poslužila u tu svrhu. Drugi primer bila je "medicina". Izmislili su veoma rano ono što su nazvali lekarstvo... to jest, izmislili su praksu da rade razne bizarne stvari ljudima koji su imali tu nesreću da se razbole. Tobože je trebalo da stvari koje su činili pomognu obolelima; veoma često ispadalo je obrnuto. U najboljem slučaju, uopšteno govoreći, nisu pomagale. Čovek koji je umirao od malarije možda je bio zahvalan svom lokalnom vraču kada bi ovaj stavio masku đavola i stao da igra oko kreveta; međutim, pacijent bi ipak umirao. Do vremena kada je ljudska

medicina konačno dostigla tačku u kojoj je bolesna osoba imala veće izgleda da se oporavi ako ode kod lekara nego ako ne ode - a za to je trebalo da prođe 499 900 od onih 500 000 godina - ljudska bića uspela su da pronađu još efikasniji način da zeznu stvar. Izmislila su novac. Medicina ljudi postala je prilično uspešna u lečenju mnogih ljudskih boleština, međutim sve je veći deo ljudske rase teže dolazio do novca da plati lečenje.

Negde otprilike u isto vreme ljudska bića koja su živela na ovoj maloj zelenoj planeti zvanoj Zemlja konačno su dostigla stepen razvoja kada su prvi put mogla da se odvoje od svoje planete. Počelo je doba ljudskog istraživanja svemira.

U izvesnom smislu to je bila srećna podudarnost. Moglo bi se reći da je vreme kada su ljudska bića bila u stanju da lansiraju svemirski brod bilo pogodno da se ozbiljno porazmisli o napuštanju Zemlje, zauvek. Zemlja je bila prilično dobro mesto za život ako si bogat. Ali veoma rđavo prebivalište ako si siromašan.

U to doba su, razume se, stvorenja koja su naletela na australopitekuse odavno već bila otišla.

U svojoj predanoj potrazi za nekom drugom inteligentnom rasom s kojom bi mogli da razgovaraju pretražili su više od pola Galaksije. I imali su izvesnog uspeha, ali samo izvesnog. Pronašli su nekoliko vrsta koje su obećavale... pa, bar su obećavale u istoj meri u kojoj i jadni, glupi australopitekusi.

Verovatno je rasa koja je najpribližnije odgovarala onome što su tražili bila ona koju su nazvali Spori Plivači. Ti ljudi (ne, oni uopšte nisu ličili na "ljudе", ali, iskreno govoreći, oni su to u većoj ili manjoj meri bili) živeli su u gustoj atmosferi tečnog gasa jedne teške panete. Spori Plivači su bar imali razvijen jezik. U stvari, pevali su prelepe, beskrajne pesme na svom jeziku, koji su posetioци konačno uspeli dovoljno da dešifruju tako da su ih mogli razumeti. Spori Plivači su čak imali i gradove... neku vrstu gradova... U stvari, imali su prebivališta i javne građevine koje su plutale unaokolo po supastom blatu u kome su živeli. Uopšte im nije bilo zanimljivo da razgovaraju sa Sporim Plivačima, a glavni razlog za to bio je, verovali ili ne, to što su bili zaista spori. Ako biste pokušali s njima da zapodenete razgovor, morali biste da sačekate nedelju dana da procede koju reč,

a čitavu godinu da završe prvih nekoliko taktova neke od svojih pesama... a nekoliko života da bi se obavio kakav takav razgovor. To nije bila greška Sporih Plivača. Živeli su na tako niskoj temperaturi da je sve što su činili bilo za nekoliko redova veličina sporije od onoga što su radila toplokrvna bića koja udišu kiseonik, kao što su ljudska bića... ili posetioci iz svemira.

A onda su posetioci pronašli nekog drugog... to je bilo nešto sasvim drugačije - i krajnje zastrašujuće.

Posle toga su prekinuli potragu.

Kada su ljudska bića pošla u svemir, imala su vlastitu agendu, koja se nije baš podudarala sa ciljevima njihovih drevnih posetilaca. Ljudska bića nisu, u stvari, tragala za drugim inteligencijama, bar ne na isti način. Ljudski teleskopi i rakete-sonde još su davno potvrdili da neće pronaći nikakve inteligentne tuđince, bar ne u vlastitom Sunčevom sistemu... a nisu gajili baš preveliku nadu da će dospeti dalje od toga.

Ljudska bića su uz to mogla da potraže i svoje davnašnje posetioce da su uopšte bila svesna njihovog postojanja. Ali, razume se, oni toga nisu bili svesni.

Moglo bi se reći da najvažnija stvar u traganju za nekom drugom inteligentnom rasom nije odlučnost, već sreća. Kada su ljudska bića stigla na Veneru, ona im nije izgledala Bog zna kako. Doduše, prvi ljudi koji su svratili do nje nisu je uopšte "gledali"... niko nije u stanju daleko da dopre pogledom kroz njen preterano gust i taman vazduh... već su samo kružili oko nje po orbiti, radarom ispitujući reljef. Ono što su otkrili ulivalo je nadu. Nema sumnje da se niko nije nadao da će tamo pronaći život kada su se prve rakete ljudi spustile pored Doline strmih obronaka u Afroditinoj zemlji i kada su prve ekipe počele da istražuju neprijateljsku površinu Venere.

I, razume se, nisu ga pronašli. Ali onda, u delu Venere koji se naziva Aino Planitia, jedan geolog je nešto otkrio. Pukotinu... nazovimo je tunel, mada su u početku mislili da bi to mogla biti odvod kojim je tekla lava... ispod površine planete. Bila je dugačka, bila je pravilna... i tamo joj uopšte nije bilo mesto.

Istraživači Venere pronašli su, bez bilo kakvog prethodnog upozorenja, prve znake posete od pre pola miliona godina...

2. TRGOVCI SA VENERE

I

Zovem se Odi Volters i radim kao vozač vazduhoplova; dom mi je na Veneri... u Vretenu ili u kolibi Hičija uglavnom; inače, gde god se zateknem kada sam pospan.

Do svoje dvadeset pete godine živeo sam na Zemlji, uglavnom u Amarilo Centralu. Otac mi je bio zamenik guvernera za Teksas. Umro je dok sam još bio na koledžu, ali mi je ostavio dovoljno u vidu finansijske potpore koju dobijaju naslednici državnih službenika, tako da sam mogao da završim školu, postanem stručnjak za poslovnu administraciju i položim ispit za pomoćnika kao viši daktilograf u istoj toj državnoj službi. Znači, bio sam pripremljen za život, ili bi bar većina ljudi to mislila.

Bivstvujući tako nekoliko godina, konačno sam nešto otkrio. Nije mi se dopadao život za koji sam bio pripremljen. Teško da bi iko pogodio prave razloge. Amarilo Central nije uopšte bio tako loš. Nije mi smetao smog koji sam nosio kao odelo, uspevao sam da iziđem nakraj sa susedima, iako ih ima osam hiljada po kvadratnoj milji, ni buka nije bila tako strašna i uspešno sam se branio od razbojničkih bandi klinaca... ne, nije mi smetao sam Teksas. Već način na koji sam provodio život u Teksasu; i nisam znao šta bih s njim bilo gde drugde na Zemlji.

I tako sam otišao.

Prodao sa svoju radnu dozvolu nekoj ženi koja je morala da stavi pod hipoteku roditeljsku sobu da bi platila za nju; uz to, založio sam vlastiti penzijski fond, a i podigao sam iz banke ono malo novca što sam uštedeo... i tako kupio kartu u jednom smeru za Veneru.

U tome nije bilo ničeg neobičnog. To je svaki klinac govorio da će uraditi kada odraste. Razlika je bila u tome što sam ja to stvarno i učinio.

Pretpostavljam da bi sve bilo drugačije da sam imao na raspolaganju Pravi Novac. Da mi je otac bio guverner i da je bio u prilici da ga "podmazuju" i da mu dele "narukvice", umesto što je bio samo jedan od zavrtnja u državnoj administraciji... Da je finansijska

potpora koja mi je iza njega ostala uključivala bar punu medicinsku zaštitu... da sam bio na vrhu gomile umesto zaglavljen u ugnjetavanoj sredini, pritiskan sa obe strane...

Nije tako ispalo. I zato sam krenuo krivudavim putem pionira, nastojeći da zaradim na turistima sa Zemlje u glavnom mestu na Veneri, Vretenu.

Svi su videli slike Vretena, kao što su svi videli Koloseum i Nijagarine vodopade. Razlika je, razume se, u tome što Vreteno možete videti samo iznutra. Nalazi se ispod površine Venere, u oblasti nazvanoj Alfa Regio.

Kao i sve ostalo što je vredelo pogledati na Veneri, i Vreteno su ostavili Hičiji. Niko nikada nije uspeo da odgonetne zbog čega je Hičijima bila potrebna podzemna odaja dugačka tri stotine metara vretenastog oblika; međutim, ona je bila tu. I mi smo je koristili. To je bio Venerin Tajms Skver ili Šanzelize. Svi turisti sa Tere prvo bi se uputili u Vreteno, i zato smo tamo počinjali da ih perušamo.

Moj posao iznajmljivanja vazduhoplova nije baš najčestitiji, kao, uostalom, ni svi ostali poslovi vezani za turiste na Veneri... hoću da kažem, jeste čestit ako zanemarite činjenicu da na Veneri nema Bog zna šta vrednog da se vidi što nisu ostavili Hičiji ispod površine. Sve ostale zamke za turiste u Vretenu su u izvesnoj meri nepoštene. Terijcima, međutim, to izgleda da ne smeta. Mada sam uveren da znaju da ih vozamo. Svi se kače za hičijevske molitvene lepeze, "glave lutaka" i pritiskače za hartiju od providne plastike u kojoj obrisi Venere plivaju u nekoj vrsti narandžastosmeđe snežne oluje od navodno krvavih dijamanata, vatrenih bisera i letećeg pepela. Svaki taj suvenir vredni manje od cene prevoza njegove mase natrag na Zemlju, ali pretpostavljam da to uopšte nije važno za turistu koji je u stanju da plati cenu jednog međuplanetnog putovanja.

Ljudima poput mene, koji nisu u stanju bilo šta da plate, turističke klopke mnogo znače. Mi živimo od njih.

Teško, međutim, da zahvaljujući njima ubiremo neku značajniju dobit; steknemo tek toliko da se prehranimo i platimo prenoćište. Ako nam to ne uspe, umiremo.

Nema mnogo čestitih načina da se zaradi novac na Veneri. Tu je vojska, ako nju smatrate čestitom; ostalo su turizam i luda sreća.

Izgledi da se nekome osmehne luda sreća... oh, da dobije na lutriji, da se obogati iskopavši kakav novi predmet Hičija, ili da dobije dobro plaćeni posao u nekoj od naučnih ekspedicija... veoma su mršavi. Goli život gotovo svih na Veneri zavisi od turista sa Tere; ako ih ne izmuzemo kada nam se ukaže prilika, gotovi smo.

Razume se, ima turista i turista. Možete ih podeliti u tri vrste. Razlika između njih odgovara nebeskoj mehanici.

U III klasu spadaju brzi i prljavi. Na Zemlji ih ubrajaju u kategoriju samo imućnih. III klasa dolazi na Veneru svakih dvadeset šest meseci u vreme Hohmanove orbite koja omogućuje najmanji utrošak energije. Kako prozor Hohmanovih orbita ostaje sasvim kratko otvoren, oni se nikada ne mogu zadržati na Veneri duže od tri nedelje. Zato kreću na obilaske u pratnji vodiča, odlučni da što više izvuku za ulog od najmanje četvrt miliona dolara po kabini, koji su im bogati dedovi i bake darovali za položenu maturu, koji su uštedeli za drugi medeni mesec, ili već nešto slično. Loša stvar u vezi s njima jeste to što oni obično nemaju mnogo novca za trošenje, pošto su sav koji su imali potrošili na sam put. A dobra, da ih je mnogo. Kada pristignu turistički brodovi, ispune se sve sobe za iznajmljivanje na Veneri. Ponekad smeštaju čak šest parova u jednu jedinu izdijeljenu prostoriju, po dva para u odeljak, u osmočasovnim smenama preko celog dana, tako da kreveti ne stignu ni da se ohlade. Onda se ljudi poput mene zavuku u kolibe Hičija na površini i izdaju svoje sobe ispod površine, kako bi zaradili dovoljno novca da prežive nekoliko meseci.

Ali ne možete dovoljno zaraditi na putnicima III klase da preživite do naredne Hohmanove orbite, te stoga kada stignu turisti iz II klase hvatamo jedni druge za gušu zbog njih.

U II klasu spadaju osrednji bogataši. Oni koje biste mogli nazvati siromašnim milionerima; oni čiji je godišnji prihod kakav nizak sedmocireni broj. Oni su mogli sebi da dozvole da dođu orbitama koje su zahtevale mnogo energije, tako da su stizali za otprilike sto dana, umesto da koriste dugačke i spore Hohmanove putanje. Cena te vožnje kreće se od milion dolara pa naviše, tako da nam ni izdaleka ne dolazi toliko turista II klase. Ali svakog meseca kane ih po nekoliko u vreme razumno povoljnih orbitalnih veza. Oni, uz

ostalo, imaju više novca za trošenje kada stignu na Veneru. Kao, uostalom, i oni drugi srednje bogati putnici II klase koji čekaju na četiri ili pet povoljnih prilika u deset godina kada je raspored planeta takav da im omogućava da jednom orbitom obiđu tri planete u nizu uz utrošak jedva nešto više energije nego za putovanje od Zemlje do Venere. Ako imamo sreće, prvo stižu do nas, pa onda idu na Mars. (Kao da na Marsu ima bilo čega!). Ako krenu obrnutim smerom, čekaju nas mrvice koje marsovski kolonisti ne uspeju da im izvuku. To je loše, jer su posredi stvarno mrvice.

Ali oni uistinu bogati... ah, ti vrlo bogati! Divim se onima iz I klase! Dolaze kada im se sviđa, ne vodeći računa o orbitalnoj sezoni, i mogu da troše.

Kada mi je moj doušnik sa sletišta najavio dolazak Jurija Gagarina - privatni čarter let - odmah sam nanjušio novac.

Ko god da je dolazio, mnogo je obećavao. Nije bila sezona letova, sem za one stvarno bogate. Jedino pitanje koje sam sebi postavljao bilo je koliko će mojih takmaca pokušati da mi prereže grkljan kako bi se prvi dočapali putnika sa Gagarina... dok ja budem davao sve od sebe da njih prestignem.

To mi je bilo važno. Upravo u to vreme imao sam gadan problem s lovom.

Za otpočinjanje posla sa vazduhoplovom u to vreme bilo je potrebno mnogo više novca nego za otvaranje kabine za prodaju molitvenih lepeza. Imao sam sreće da jeftino kupim moj vazduhoplov kada je momak za koga sam radio umro. Nisam imao veliku konkurenciju; dvojica od onih koji su to mogli biti nisu radili zbog popravki, a još dvoje je odlepršalo da okuša sreću u iskopavanju predmeta Hičija.

I tako sam smatrao da bih mogao imati samo za sebe uglavnom sve putnike sa Gagarina, ko god oni bili... pod pretpostavkom da su zainteresovani da pođu na putovanje izvan lavirinta hičijevskih tunela koji su se protezali oko Vretena.

Morao sam pretpostaviti da će biti zainteresovani, jer mi je novac strašno bio potreban. Vidite, imao sam mali problem sa jetrom. Samo što mi nije otkazala. Kako su mi doktori objasnili, imao sam tri mogućnosti: mogao sam se vratiti na Zemlju i izvesno vreme

proživeti na spoljašnjoj dijalizi. Ili sam mogao nekako naći novac za transplantaciju. Ili sam mogao umreti.

II

Ispostavilo se da je ime momka koji je iznajmio Gagarina Bojs Kohinor. Starost - naizgled oko četrdesete. Visina - gotovo dva metra. Poreklo - irsko-američko-francusko.

Odmah sam znao kom tipu ljudi pripada: bio je od onih koji su navikli da šefuju gde god se nalaze. Posmatrao sam njegov dolazak u Vreteno: ponašao se kao da poseduje i Vreteno i sve u njemu i da upravo razmišlja da likvidira svoj posed. Smestio se u Sub Vastrinu imitaciju kombinacije pariskog bulevarskog kafea i hičijevskog kafea na pločniku. "Viski", naruči on, čak ni ne pogledavši da vidi ima li u blizini nekoga ko će ga poslužiti. Bilo je. Vastra je pohitao da natoči Džona Bega preko superzaleđenog leda i da mu ga pruži, dok je u čaši sve pucketalo od hladnoće od koje su trnule usne. "Cigaretu", zatraži on i devojka koja je bila s njim istog časa pripali jednu i pruži mu je. "Bedna rupa", primeti on, osvrnuvši se unaokolo, a Vastra se sav prepodobi, odobravajući mu.

Smestih se pored njih... odnosno, nisam seo za njihov sto; nisam čak ni gledao u njihovom pravcu. Ali sedeći za susednim stolom mogao sam da čujem svaku reč koju bi izgovorili. Ni Vastra nije gledao u mom pravcu, iako me je, nema sumnje, video kada sam ušao i znao je da sam bacio oko na ove novajlije koje su dosta obećavale. Morao sam dozvoliti Vastrinoj trećoj ženi da primi moju narudžbinu umesto njega lično, jer Vastra sigurno nije nameravao da traći vreme na tunelskog pacova kada mu za stolom sedi Terijac koji je stigao privatnim čarter letom. "Uobičajeno", rekoh joj, a to je značilo čisti alk u mešavini sokova. "I kopiju izveštaja koji ste dobili", dodadoh tiše. Zatreptala je u znak razumevanja preko svog koketnog vela. Slatka mala svađalica. Prijateljski je potapšah po šaci i spustih u nju smotanu novčanicu; ona se zatim udalji.

Terijac je ispitivao okolinu, u koju sam spadao i ja. Uzvratio sam mu pogled, učtivo ali nezainteresovano, a on mi se ovlaš nakloni i ponovo obrati Subhašu Vastri: "Mogao bih takođe da probam i nešto od akcije koju ovde nudite. Šta sve ovde može da se radi?"

Sub Vastra razvuče usta u široki osmeh, poput kakve visoke, mršave žabe. "Ah, šta god želite! Zabavu? U našim privatnim odajama nastupaju najbolji umetnici sa tri planete, plesači, muzičari, odlični komičari..."

"Imamo dosta toga i u Sinsinatiju. Nisam došao na Veneru da bih išao u noćni klub." Kohinor to nije mogao znati, razume se, ali upravo je doneo ispravnu odluku; Subine privatne odaje bile su pri kraju rang liste mesta za noćnu zabavu na Veneri, a čak ni oni sa vrha te liste nisu bili Bog zna šta.

"Razume se, ah! Onda bi vas možda zanimalo da pođete u obilazak?"

"Uf." Kohinor odmahnu glavom. "Kakva svrha trčati unaokolo? Da li bilo koja planeta izgleda drugačije od svemirske kapsule u kojoj smo došli, one iznad naših glava?"

Vastra je oklevao. Znao sam da se preračunava, odmeravajući da li su mu veći izgledi da ubedi Terijca da pođe u obilazak površine ili da uzme ono što bi dobio od mene na ime provizije ako ga ubedi da proba nešto veće. Nije pogledao u mom pravcu. Pobedilo je poštenje... to jest, poštenje osnaženo brzom procenom Kohinorove lakovernosti. "Pa i nema baš mnogo razlike, to je tačno", priznade on. "Prilično je vruće i suvo na površini, uglavnom je svuda isto. Ali nisam mislio na površinu."

"Već na šta?"

"Ah, na hičijevske lavirinte! Upravo ispod ovog naselja protežu se mnoge milje. Mogao bi se naći pouzdan vodič..."

"Nisam zainteresovan", zareža Kohinor. "Ne zanima me ništa slično."

"Molim?"

"Ako nas vodič može provesti kroz njih", objasni Kohinor, "to znači da su svi već istraženi, što opet znači da ako je nekada u njima i bilo nečeg vrednog, to je već opljačkano. U čemu je onda zabava?"

"Razume se!" istog časa povika Vastra. "Jasno mi je na šta mislite." Vidno mu se popravilo raspoloženje a ja sam mogao da osetim kako njegov radar proverava da li slušam, mada i dalje nije uopšte gledao u mom pravcu. "Nema sumnje da", nastavi on ozbiljno, poput kakvog stručnjaka koji objašnjava nešto složeno

važnom klijentu, "uvek postoje izgledi da čovek pronađe novo nalazište, ovaj, pod uslovom da zna gde treba da gleda. Da li sam u pravu što pretpostavljam da bi vas tako nešto moglo zanimati?"

Treća iz Vastrinog domaćinstva mi je donela piće i tanak list hartije iz prah-faksa. "Trideset odsto", prošaputao sam joj. "Reci Subu. Ali bez pogađanja i uplitanja nekog trećeg." Žena klimnu i trepnu; i ona je slušala razgovor, razume se, i bila je ubeđena isto kao i ja da je Terijac već čvrsto namaknut na udicu.

Nameravao sam da pijuckam piće što duže mogu, dok zverka ne popusti pred Vastrinom pažljivom obradom, ali izgledalo je kao da mi se sreća već smeši. Bio sam spreman da to proslavim, pa sam otpio jedan veliki, srećni gutljaj.

Na nesreću, udica izgleda nije imala kuku. Nezamislivo, ali Terijac je samo slegnuo ramenima. "Gubljenje vremena, kladim se", progundā on. "Hoću da kažem, ako iko zna gde treba tražiti, zašto onda već nije sam zavirio tamo, je li tako?"

"Ah, gospodine!" uzviknu Vastra, koga je počela da hvata panika. "Ali uveravam vas, ima na stotine neistraženih tunela! Hilade čak! A u njima, ko to zna, možda blago neprocenjive vrednosti, što je vrlo verovatno!"

Kohinor odmahnu glavom. "Pustimo to", reče on. "Donesite nam samo još jedno piće. I potrudite se da ovoga puta led bude stvarno hladan."

To me je potreslo. Moj njuh za novac retko me je varao.

Spustio sam piće i napola se okrenuo na drugu stranu kako Terijci ne bi videli šta radim; stao sam da čitam faks sa izveštajem koji je Sub dobio o ovo dvoje, ne bih li pronašao nešto što bi mi objasnilo zašto je Kohinor tako brzo izgubio interesovanje.

Izveštaj nije mogao da mi odgovori na to pitanje. Iako sam mnogo toga saznao. Ime žene u Kohinorovom društvu bilo je Dorota Kifer. Već je nekoliko godina putovala s njim, sudeći prema pasošima, mada su sada prvi put napustili Zemlju. Ništa nije nagoveštavalo da su venčani... niti da to nameravaju da urade, bar što se tiče Kohinora. Kifer je imala nešto više od dvadeset godina... stvarno je toliko imala, nije simulirala godine pomoću droga i transplanata. Dok

je Kohinor već uveliko prevalio devedesetu.

On, razume se, nije uopšte izgledao kao da mu je toliko. Posmatrao sam ga dok je prilazio stolu za kojim su sada sedeli; kretao se veoma lako za jednog tako krupnog čoveka. Novac je stekao zahvaljujući zemlji i petro-hrani. U izveštaju o njemu stajalo je da je bio jedan od prvih naftnih milionera koji se prebacio sa prodaje nafte kao goriva za kola na prodaju nafte kao sirovine za proizvodnju hrane, gajeći alge u sirovoj nafti koju je dobijao iz svog izvora i prodajući te iste alge, u prerađenom obliku, za ljudsku potrošnju. I tako je tada prestao da bude puki milioner i postao nešto mnogo veće.

To se očitovalo i u njegovom izgledu. Živeo je zahvaljujući Potpunoj medicinskoj zaštiti, sa dodacima. U izveštaju je stajalo da mu je srce od titanijuma i plastike. Transplantirana su mu pluća dvadesetogodišnjaka poginulog kada se srušio helikopter. Koža, mišići i salo... da i ne pominjem razne sisteme žlezda... održavani su pomoću hormona i graditelja ćelija, a cena svega toga mora da je iznosila nekoliko hiljada dolara dnevno.

Ako je suditi po načinu na koji je milovao butinu devojke koja je sedela pored njega, ovi izdaci su mu se isplatili. Izgledao je i ponašao se kao kakav četrdesetogodišnjak... što se možda nije moglo reći samo za pogled njegovih blede-plavih, poput dijamnta sjajnih, umornih očiju koje su svedočile o tome da ne gaji više nikakve iluzije.

Ukratko rečeno, bio je divna zverka.

Nisam smeo da dopustim da mi se izmigolji. Progutao sam ostatak pića i klimnuo Trećoj Vastrinoj da mi donese još jedno. Morao je postojati način da ga nateram da unajmi moju letelicu.

Trebalo je samo da ga pronađem.

Razume se, s druge strane niske ograde, koja je odvajala Vastrin kafe od ostalog dela Vretena, polovina tunelskih pacova na Veneri razmišljala je o istom. Ovo je bilo najgore doba sušne sezone. Hohmanova rulja neće stići još tri meseca i svima nam je počelo da ponestaje novca. Moja potreba za novom jetrom predstavljala je samo mali dodatni podsticaj; od stotinu tunelaša koje sam mogao da nazrem krajičkom oka, devedeset devetorici bilo je neophodno da

malo olakša bankovnu knjižicu ovog turista isto koliko i meni, samo da bi preživeli.

Nismo svi mogli uspeti. Činilo se da je dobro vatiran, ali niko nije mogao biti tako dobro vatiran da nas sve prehrani. Dvojica, trojica, možda čak šestorica među nama mogla se ogrebat dovoljno da načini neku promenu u svom životu. Nikako više.

Moram biti jedan od te nekolicine.

Potegao sam dobar gutljaj novog pića, dao bogatu napojnicu Trećoj u Vastrinom domaćinstvu... uz zaverenički pogled... i lenjo se okrenuo licem prema Terijcima.

Devojka se pogađala sa gomilom prodavaca suvenira koji su se naginjali preko ograde. "Bojse?" pozva ga ona preko ramena. "Čemu ovo služi?"

On se nagnu preko ograde i zagleda u stvar. "Liči na lepezu", reče joj on.

"Tako je, to je hičijevska molitvena lepeza!" povika trgovac. Poznavao sam ga, Buker Alemanj, starosedelac u Vretenu. "Lično sam je pronašao, gospojice! Ispuniće vam svaku želju, svakog dana dobijam pisma od ljudi koji mi javljaju o čudesnim ishodima..."

"Mamac za naivne", progundā Kohinor. "Kupi je ako hoćeš."

"Ali šta se njome radi?" upita ona.

Kohinor se neprijatno nasmeja i pokaza. "Isto što i sa svakom lepezom. Njome se hladi. A to ti baš nije potrebno", dodade on zlobno i pogleda me, iscerivši se.

Moj red.

Iskapio sam piće, klimnuo mu, ustao i prišao njihovom stolu. "Dobro došli na Veneru", rekoh. "Mogu li vam pomoći?"

Devojka pogleda Kohinora, tržeći dozvolu pre nego što je rekla: "Smatrala sam da je ta lepeza veoma lepa."

"Veoma je lepa", složih se. "Da li ste upoznati sa pričom o Hičijima?"

Upitno sam pogledao prema praznoj stolici i pošto mi Kohinor nije kazao da se gubim, spustio sam se na nju i nastavio. "Hičiji su veoma davno sagradili ove tunele... možda pre četvrt miliona godina. A možda još i ranije. Izgleda da su izvesno vreme živeli u njima, otprilike vek ili dva, koja godina gore-dole. A onda su otišli. Za

sobom su ostavili dosta smeća i neke stvari koje nisu bile dobre. Između ostalog, ostavili su na hiljade ovih lepeza. Nekom lokalnom prevarantu... mislim da to nije bio ovde prisutni Bi-Dži, ali neko poput njega jeste... palo je na pamet da ih nazove 'molitvenim lepezama' i da ih prodaje turistima kako bi im ispunjavale želje."

Alemanj je gutao svaku moju reč, pokušavajući da mi prozre namere. "To je delimično tačno", priznade on.

"Sve je tačno. Međutim, vas dvoje ste suviše pametni da biste na to naseli. Ipak", dodadoh, "pogledajte te lepeze. Već su same po sebi dovoljno lepe da ih vredi imati, bez obzira na priču."

"Nema sumnje da jesu!" povika Alemanj. "Pogledajte, gospojice, kako ova ovde svetluca! A ova od crnog i sivog kristala, tako lepo ide uz vašu svetlu kosu!"

Devojka raširi crno-sivu lepezu. Bila je savijena poput diplome, samo što je imala kupasti oblik. Bio je dovoljan blagi pritisak palcem da ostane otvorena i zaista je veoma lepo svetlucala dok je njome nežno mahala. Poput svih hičijevskih lepeza, težila je svega desetak grama, ne računajući drške od lažnog drveta koje su ljudi poput Bi Dži Alemanja stavljali na njih. Njena kristalna rešetka hvatala je svetlost koja se odbijala od sjajnih zidova Hičija, kao i iz fluorescentnih i gasnih cevi koje smo postavili mi, tunelaši, i svu je tu svetlost vraćala u obliku treperavih varnica koje su se prelivale u svim duginim bojama.

"Ime ovog momka je Buker Džerej Alemanj", obavestih Terijce. "Prodaće vam istu robu kao i bilo ko drugi, ali će vas zato manje prevariti od većine... naročito ako ja budem prisutan."

Kohinor me strogo pogleda, a zatim pozva Sub Vastru i naruči još jednu turu pića. "Dobro", reče. "Ako budemo kupovali bilo šta od ovoga, kupićemo od tebe, Bukeru Džereju Alemanje. Ali ne sada." Zatim se okrenuo prema meni. "A šta se vi nadate da ću od vas kupiti?"

Odgovorio sam kao iz topa. "Moju letelicu i mene. Ako želite da potražite nove tunele, bolje od nas nećete naći."

Nije oklevao. "Koliko?"

"Milion dolara", istog časa odvratih. "Najam za tri nedelje, bez doplata."

Ovog puta nije odmah odgovorio, mada sam bio zadovoljan kada sam primetio da ga cena nije uplašila. I dalje je bio prijemčiv, ili se bar dosađivao u istoj meri kao i do tada. "Ispijte", reče on, kada nas Vastra i njegova Treća poslužiše, a onda pokaza, sa čašom u ruci, prema okolnom Vretenu. "Znate li čemu ovo služi?" upita.

"Mislite, zašto su ga Hičiji sagradili? Ne. Hičiji nisu bili ništa viši od nas, što znači da nije ovako visoko da ne bi udarali glavom u plafon. I bilo je potpuno prazno kada je pronađeno."

Osvrnuo se unaokolo, bez imalo uzbuđenja, osmotrivši komešanje oko nas. U Vretenu uvek vlada gužva. U bone strane udubljenja urezani su balkoni, sa mestima na kojima se može jesti i piti kao što je ovo Vastrino, i nizovi kabina za prodaju suvenira. Većina je, razume se, bila prazna, tokom ove suve sezone. Ali još je nekoliko stotina lavirintskih pacova živelo u Vretenu i u njegovoj okolini, i broj onih koji su se muvali oko nas nemo je rastao sve vreme koje su Kohinor i devojka proveli u kafeu.

On reče: "Ovde nema baš Bog zna šta da se vidi, je li tako?" Nisam mu protivurečio. "Samo rupa u tlu puna ljudi koji pokušavaju da se dokopaju mog sitniša." Slegnuh ramenima; iscerio mi se... malo manje zlokobno nego prethodni put, bar mi se tako učinilo. "Pa zašto sam onda došao na Veneru, ako tako mislim? To je dobro pitanje, ali pošto ga niste postavili ne moram da na njega odgovorim."

Pogledao me je da vidi hoću li navaljivati da mi kaže. Nisam to učinio.

"Popričajmo onda o poslu", nastavi on. "Tražite milion dolara. Da vidimo šta za to dobijam. Otprilike stotinu K ide na iznajmljivanje vauduhoplova. Oko stotinu osamdeset K za nedeljno iznajmljivanje opreme, puta tri za tri nedelje. Hrana, zalihe, dozvole, još pedeset K. Već smo blizu sedam stotina hiljada, ne računajući vašu platu niti ono što morate da date našem domaćinu što vas nije izbacio iz svog lokala. To je otprilike to, zar ne, Volterse?"

Nisam očekivao da će biti tako precizan. Jedva sam nekako uspeo da progutam piće koje sam držao u ustima i procedim: "Otprilike, gospodine Kohinor." Smatrao sam da nema nikakvog razloga da mu kažem da sam vlasnik letelice, kao i većeg dela

potrebne opreme... jer jedino na taj način sam mogao da računam da će nešto ostati i za mene dok poplaćam sve ostale dažbine. Ali ne bi me iznenadilo kada bih otkrio da mu je i to bilo poznato.

U narednom trenutku me je zaista iznenadio. "Čini mi se da je cena poštena", reče on nonšalantno. "Sklopili ste posao. Želim da krenem što je pre moguće, što znači da želim da to bude, hm, sutra, otprilike u ovo vreme."

"Pošteno", odvratih, ustajući. "Vidimo se onda."

Izbegao sam Vastrin pogled; izgledao je kao da ga je grom pogodio dok sam izlazio. Imao sam dosta posla i morao sam malo da razmislim. Kohinor me je izbacio iz ravnoteže, a to mi se nikako nije smelo dogoditi u ovom trenutku. Znao sam da mu nije promaklo to što sam ga oslovio po imenu. To je bilo u redu. Neće mu biti teško da pogodi da sam se odmah raspitao o njemu i sigurno neće pretpostaviti da sam mu saznao samo ime.

Ali iznenadilo me je to što je on znao moje ime.

III

Morao sam da obavim tri važne stvari. Prvo, da detaljno proverim opremu kako bih se uverio da još može da izdrži sve gadosti koje je Venera u stanju da priredi jednoj mašini... ili osobi. Drugo, da odem do lokalnog sindikalnog ureda i registrujem ugovor sa Bojsom Kohinorom kako bi bio pravosnažan, sa klauzulom o proviziji za Vastru.

Treće, da odem do svog lekara. Jetra mi u poslednje vreme nije zadavala mnogo nevolja, ali već izvesno vreme nisam pio mnogo alkohola od žitarica.

Pokazalo se da je oprema u redu. Otprilike jedan sat sam utrošio na proveru, ali sam po isteku tog vremena bio prilično siguran da imam svu potrebnu opremu i dovoljno rezervnih delova da izdržimo ceo put. Nadriordinacija bila je na putu za sindikalni ured, pa sam svratio prvo do dr Morijusa. Nisam se dugo zadržao. Vesti nisu bile ništa gore nego što sam očekivao. Doktor me je prekrpio svim mogućim instrumentima i pažljivo proučio nalaze... s onoliko pažnje, zapravo, koliko se dobija za otprilike sto pedeset dolara... a onda je izrazio uzdržanu nadu ću preživeti da tri nedelje ne posećujem

njegovu ordinaciju, ako budem uzimao sve lekove koje mi je dao i ako se budem više-manje pridržavao dijete na kojoj je insistirao. "A kada se vratim?" upitah.

"Već sam ti rekao, Odi", počeo on veselo. "Možeš očekivati potpuni hepatski kolaps za, ovaj, možda devedeset dana." Lupkao je vrhovima prstiju jedne šake o vrhove prstiju druge, optimistički me posmatrajući. "Čujem, međutim, da si pribavio pravu zverku. Želiš li da izvršim rezervaciju za transplant?"

"Šta si čuo, koliko vredi moja zverka?" upitah.

On slegnu ramenima. "Cena ostaje ista", odvratio on i dalje dobre volje. "Dve stotine K za novu jetru, plus troškovi boravka u bolnici, anesteziolog, preoperativni psihijatar, lekovi, moj honorar... već sam ti dao sve te brojke."

I jeste. A ja sam već sračunao da bih sa onim što mogu da izvučem od Kohinora, plus ono što sam ostavio na stranu, plus hipoteka na letelicu, mogao da skupim otprilike dovoljno. Razume se, kada bi sve bilo gotovo, bio bih švorc. Ali živ.

"Slučajno baš imam jednu tvoje veličine", reče dr Morijus, pomalo u šali.

Nisam sumnjao u to. U Nadriordinaciji uvek ima dovoljno rezervnih delova. A to je zato što ljudi stalno ginu, na ovaj ili onaj način, a njihovi naslednici daju sve od sebe da poboljšaju svoje materijalno stanje, pa prodaju i njihove unutrašnje organe. Jednom ili dvaput izišao sam sa jednom nadriikom. Kada smo malo popili, odvela me je dole u odeljenje sa Hladnim Delovima i pokazala mi sva smrznuta srca, pluća, creva i bešike, koji su već bili nakljkani antialergeticima kako ih organizmi ne bi odbacili, sa nalepnicama, smešteni na određena mesta, spremni za mušteriju koja može da plati. Prava šteta što nisam spadao u tu klasu, jer bi onda dr Morijus mogao da izvuče jednu, zagreje je u mikrotalasnoj pečnici i prilepi mi je. U šali sam joj kazao... upozorio sam je da se samo šalim... da smota jednu jetru za mene; sastanak je namah propao, a nedugo zatim ona se spakovala i vratila na Zemlju.

Odlučio sam.

"Izvrši rezervaciju", rekoh. "Kroz tri nedelje." Ostavio sam ga s blaženim izrazom na licu, kakav ima Burmanac koji uzgaja

hidropirinač dok posmatra mašine kako se zagrevaju pred novu žetvu. Dragi tata. Zašto me nije poslao da izučim za lekara umesto što mi je pružio obrazovanje?

Sve bi bilo dobro da su Hičiji bili iste veličine kao ljudska bića, umesto što su bili za mrvicu kraći. To se ogledalo u njihovim tunelima. U manjima, kao u onom koji je vodio do sindikalnog ureda 'Lokal 88', morao sam celim putem da idem pognut.

Čekao me je zamenik organizatora. On je bio jedan od retkih na Veneri koji je imao dobar posao što zavisio od turizma... bar ne neposredno. Rekao je: "Javio se Subhaš Vastra. Kaže da si pristao na trideset procenata, a pored toga otišao si, ne plativši popijeno piće Trećoj iz njegovog domaćinstva."

"Priznajem i jedno i drugo."

Napravio je zabelešku. "Nešto malo i meni duguješ, Odi. Tri stotine za prah-faks kopiju mog izveštaja o tvom golupčiću. Stotinu za ozakonjenje tvog ugovora sa Vastrom. Biće ti potrebna i nova dozvola za vođiča; to je hiljadu šest stotina."

Dao sam mu svoju novčanu karticu i on skinu ukupnu sumu sa mog računa prebacivši je na račun sindikalnog ureda. Zatim sam potpisao i overio svojom karticom ugovor koji je on sačinio. Vastra neće dobiti trećinu od milion dolara, već od mog neto honorara. Bez obzira na to, on će verovatno zaraditi na ovome isto koliko i ja, bar u gotovini, jer ja sam morao da platim nenamirene račune za opremu. Banke su kreditirale nekoga dok ne dobije zgoditak, ali onda su tražile da ih u potpunosti isplati... jer su znale koliko vremena može proći dok ponovo ne izvuče zgoditak.

Zamenik je overio potpisani ugovor. "To bi bilo sve. Mogu li još šta da učinim za tebe?"

"Ne po ovoj ceni", odvratih.

Oštro me je pogledao sa izvesnom zavišću. "Ah, zezaš me, Odi. 'Bojs Kohinor i Dorota Kifer dolaze brodom Juri Gagarin, registrovanim u Odesi, sami", stade on da navodi deo izveštaja koji nam je prosledio. "Sami! Auh, možeš se obogatiti, Odi, ako obradiš ovu mušteriju kako valja."

"Ne tražim da se obogatim", rekoh mu. "Želim samo da preživim."

To baš nije bilo sasvim istinito. Pomalo sam se nadao... ne mnogo, ne toliko da bih o tome pričao okolo; u stvari, nikome nikada nisam ni reči rekao o tome... da ću se iz ovoga izići ne samo živ, već i sa prilično popravljenim materijalnim stanjem.

Međutim, postojao je jedan problem.

Problem se sastojao u tome što će, ako bilo šta pronađemo, Bojs Kohinor pokupiti kajmak. Ako turista kao što je Kohinor pođe sa vodičem u potragu za novim hičijevskim tunelima i dogodi se da pronađe nešto vredno... to se, znate, dešava turistima; ne često, ali ponekad, što je dovoljno da se i dalje nadaju... onda je onaj ko stigne čarterom srećnik koji dobija lavovski deo. Vodiči dobijaju tek toliko da osete ukus bogatstva, i to je sve. Mi smo ti koji radimo za onoga ko plaća račune.

Razume se, mogao sam i sam poći napolje u svako doba u potragu za svoj račun. Tada bi sve što bih eventualno pronašao pripadalo meni. Ali u mom slučaju, to nikako ne bi valjalo. Ako bih se zaglavio na putu i izgubio, to bi značilo ne samo da sam uludo utrošio vreme i pedeset do sto K uloženih u zalihe, odeću i opravku oštećene letelice. Ako ne bih uspeo, uskoro potom bio bih mrtav, kada mi otkaže istrošena, stara jetra.

Bio mi je potreban svaki peni koji će mi Kohinor platiti samo da preživim. Bez obzira na to hoćemo li se obogatiti ili ne, honorar koji ću dobiti od njega obezbediće mi opstanak.

Na nesreću, mislio sam da znam gde bi se moglo naći nešto zanimljivo, a to baš nije povoljno uticalo na moj duševni mir; moj se problem sastojao u tome što, dogod sam sa Kohinorom imao standardni ugovor o pravima onoga ko iznajmljuje letelicu, zaista nisam mogao sebi dopustiti da bilo šta pronađem.

Poslednja stanica bila je moja spavaća soba. Ispod kreveta, u steni, nalazio se sef za koji sam imao garanciju da je neotvoriv; u njemu su se nalazile neke hartije koje sam želeo od tada pa nadalje da imam uza se.

Vidite, kada sam stigao na Veneru, nije me zanimalo pejsaž. Želeo sam da se obogatim.

Tada nisam video mnogo od Venerine površine, pa čak ni tokom

skoro dve naredne godine. Ne vidite mnogo iz svemirskog broda koji je u stanju da vas spusti na Veneru. Da biste preživeli pritisak od devedeset hiljada milibara na površini morate se nalaziti u trupu koji nije prefinjen kao kod mehurastih brodova koji putuju do Meseca i Marsa ili idu dalje. U brodove koji se spuštaju na Veneru ne ugrađuju se nepotrebni prozori. To, doduše, i nije važno jer na površini Venere ionako nema Bog zna šta da se vidi. Sve što turisti mogu da slikaju nalazi se unutar Venere, a svaki delic toga nekada je pripadao Hičijima.

Ne znamo mnogo o Hičijima. Čak ne znamo ni kako im je pravo ime. "Hiči" nije ime, već je to, kako je neko nekada zapisao, zvuk koji ispušta vatreni biser kada ga kvrcnete. Kako je to bio jedini zvuk koji je bilo ko ikada čuo, a koji je bio u vezi sa Hičijima, prerastao je u njihovo ime.

'Hesperoloji' nemaju pojma odakle su došli Hičiji, mada postoje izvesne oznake koje podsećaju na zvezdane karte... uglavnom neprepoznatljive; kada bismo znali tačan položaj svake zvezde u Galaksiji pre nekoliko stotina hiljada godina, možda bismo bili u stanju da ih na osnovu njih pronađemo. Možda. Pod pretpostavkom da potiču iz ove Galaksije.

Ponekad se pitam šta li su to hteli. Možda su bežali sa planete koja je umirala? Možda su bili političke izbeglice? Turisti čiji je brod doživeo havariju između dva odredišta, tako da su morali dovoljno dugo da se zadrže kako bi popravili ono što je trebalo popraviti da bi ponovo mogli da krenu na put? Ne znam. A ne znaju ni drugi.

Međutim, iako su Hičiji spakovali gotovo sve pre polaska, ostavivši za sobom samo prazne tunele i odaje, tu i tamo ostale su neke sitnice koje ili nisu bile vredne da bi ih poneli ili su ih prevideli: sve te 'molitvene lepeze', mnoštvo praznih kontejnera ove ili one vrste razbacanih na sve strane, tako da je okolina ličila na mesto za piknik na kraju žarkog leta, neke trice i kućine. Pretpostavljam da je najpoznatije od svih 'trica' anisokinetički udarač za bočno zabijanje čavala. Kristal ugljenika koji vrši dejstvo pod uglom od devedeset stepeni. Doneo je nekome nekoliko milijardi samo zato što je bio dovoljno srećan da ga pronađe, ali tek pošto je neko drugi zaradio milijarde jer je bio dovoljno pametan da ga ispita i napravi kopiju. Ali

to je ono najbolje što se moglo naći. Obično nalazimo, priznajmo, samo smeće. Mora da je nekada bilo i dobre robe koja vredi milion puta više od ovih lepeza.

Da li su sve što je bilo dobro poneli sa sobom kada su krenuli?

To je bila još jedna od stvari koju niko nije znao. Nisam ni ja, ali mislio sam da znam nešto u vezi s tim.

Mislio sam da znam mesto gde je jedan tunel Hičija nekada davno bio veoma uredan; a taj tunel nije se nalazio u blizini nijednog istraženog mesta.

Nisam se zavaravao. Znao sam da to ništa ne jemči.

Ali od nečega se moralo krenuti. Možda su Hičiji postali nestrpljivi prilikom polaska poslednjih brodova i možda nisu temeljito sve počistili za sobom.

Zbog toga su ljudi boravili na Veneri.

Koji su drugi razlog mogli za to imati? U najboljem slučaju, život lavirinskog pacova bio je marginalan. Da bi se preživela godina trebalo je sakupiti pedeset hiljada... za razne takse: na vazduh, vodu, održavanje životnih uslova, račune za hranu. Ako ste želeli da jedete meso više od jedanput mesečno, ili ste zahtevali privatnu odaju za spavanje, ta svota je postajala mnogo veća.

Isprave vođiča staju kao i jednonedeljni troškovi života. Kada bi bilo ko od nas kupio komplet, stavljao je na kocku novac kojim je mogao da pokrije troškove života za tu nedelju, u nadi da će mu ta nedelja doneti pun pogodak, to jest da će zaraditi dovoljno bilo na turistima sa Tere ili na onome što eventualno pronađe, kako bi mogao da se vrati na Zemlju... gde niko ne umire usled nedostatka vazduha i nikoga ne izbacuju u peć pod visokim pritiskom na koju podseća atmosfera Venere. Ali ne samo da se vratimo na Zemlju, već da to učinimo u stilu koji svaki lavirinski pacov sebi postavlja kao osnovni cilj kada kreće u pravcu Sunca: sa dovoljno novca da udobno proživimo život kako priliči ljudskom biću uz pomoć Potpune medicinske zaštite.

To je ono što sam želeo: Pun Pogodak.

IV

Na kraju sam, te noći, posetio Dvoranu Otkrića. Nije to bio

nikakav trenutni kapric. Dogovorio sam se sa trećom iz Vastrinog domaćinstva.

Treća mi je namignula iznad zavodljivog vela i okrenula se prema svojoj pratilji, koja se osvrnula i prepoznala me. "Zdravo, gospodine Volters", pozdravi me ona.

"Pomislio sam da bih vas mogao ovde pronaći", rekoh, što je bila istina. Nisam znao kako da oslovim tu ženu. Moja majka je bila prilično staromodna pa je uzela očevo prezime kada se udala za njega, ali to ovde nije dolazilo u obzir. "Gospođica Kifer", bilo je tačno, "gospođa Kohinor" bi moglo biti diplomatski; izbegao sam problem rekavši: "Pošto ćemo uskoro mnogo vremena provoditi zajedno, šta mislite o tome da se oslovljavamo imenima?"

"Odi, je li tako?"

Udostojio sam je osmeha od dvanaest zuba. "Šveđanin po majci, stari Teksašanin po ocu. To ime je već dugo u mojoj porodici, pretpostavljam... Dorota."

Vastrina Treća se stopila sa pozadinom; preuzeo sam na sebe da pokažem Doroti Kifer šta je to, u stvari, Dvorana Otkrića.

Dvorana postoji da bi se u njoj zagrejali turisti i prospektori sa Tere za trošenje novca prilikom lutanja po hičijevskim iskopinama. U njoj ima svega pomalo, od karti obrađenih nalazišta i merkatorske mape Venere urađene u velikoj razmeri, do uzoraka svih glavnih pronalazaka. Pokazao sam joj kopiju anisokinetičke sprave za zabijanje čavala i originalni tranzistorski piezofon koji je doneo gotovo isto onoliko bogatstvo svom otkrivaocu kao i momcima koji su preduzeli njegov marketing. Bilo je desetak vatrenih bisera, velikih po četvrt inča; nalazili su se smešteni iza stakla, na jastucima, i ispuštali su zaslepljujuću, hladnu, mlečnu svetlost. "Oni su, u stvari, doveli do nastanka piezofona", obavestih je. "Sama mašina je ljudski pronalazak; međutim, vatreni biseri su ti koji omogućuju njeno dejstvovanje... oni pretvaraju pritisak u električnu energiju i obrnuto."

"Lepi su", reče ona. "Ali zašto su toliko zaštićeni? Videla sam i veće od ovih na štandu u Vretenu gde ih niko nije ni čuvao."

"Postoji mala razlika, Dorota", rekoh joj. "Ovi su pravi."

Glasno se nasmejala. Dopao mi se njen smeh. Nijedna žena nije lepa kada se glasno smeje i devojke koje vode računa o svom

izgledu to ne rade. Dorota Kifer je izgledala poput zdrave, lepe žene koja se dobro povodi, što je, kada već govorimo o tome, najbolji način da žena izgleda.

Međutim, nije izgledala baš tako dobro da bih zaboravio na to koliko mi je novac potreban za novu jetru, pa sam prešao na posao. "Oni mermerni kamenčići tamo - to su krvavi dijamanti", rekoh joj. "Radioaktivni su. Ne mogu da vam naškode, ali dovoljno su radioaktivni da budu stalno topli. Na taj način možete razlikovati prave od lažnih: svaki koji je veći od otprilike tri centimetra lažan je. Pravi koji je toliko veliki generisao bi suviše toplote... po zakonu kvadrata i kubova, znate. I zbog toga se topi.

"Znači da su oni koje je vaš prijatelj pokušao da mi proda bili..."

"Lažni. Tačno."

Ona klimnu, i dalje se osmehujući. "Kako stvari stoje sa onim što vi pokušavate da nam prodate, Odi? Je li pravo ili lažno?"

Treća iz Vastrinog domaćinstva do tada je već diskretno nestala, pa sam duboko udahnuo i rekao Doroti istinu. Možda baš ne celu istinu, ali ništa sem istine.

"Ovo što vidite ovde", počeh, "jeste sve što je na hiljade ljudi pronašlo posle pakleno dugog kopanja. Nije mnogo. Sprava za zabijanje čavala, piezofon, dve do tri druge mapravice koje smo osposobili za rad; nekoliko slupanih komada koje još proučavaju; i neke tričarije. To je sve."

"Tako sam i čula", primeti ona. "I još nešto. Već dvadeset godina ništa novo nije pronađeno." Bila je pametnija i bolje obavještena nego što sam očekivao."

"Zaključak koji iz toga možete da izvedete", složih se, "jeste da ako u poslednje vreme ništa novo nije pronađeno, to znači da je planeta verovatno presušila. U pravu ste. Činjenice idu tome u prilog. Prvi kopači pronašli su sve korisne stvari koje su se mogle pronaći... za sada."

"Ali vi mislite da ih ima još."

"Nadam se da ih ima još. Pogledajte ovo. Tunelski zidovi. Videćete da su svi slični... plavi zidovi, savršene glatkoće; iz njih izbija svetlost stalno iste jačine; tvrdoća. Šta mislite, kako su ih Hičiji

podigli?"

"Pa, ne znam."

"Ne znam ni ja. Niti bilo ko drugi. Ali svi hičijevski tuneli su isti; ako počnete da kopate sa spoljašnje strane, naićete na istu osnovnu kamenu podlogu, zatim granični sloj koji predstavlja mešavinu podloge i nekog zidnog metala, a zatim na sam zid. Zaključak: Hičiji nisu prvo kopali tunele, a zatim ih oblagali; imali su nešto što je rilo ispod zemlje poput kakve krtice, ostavljajući za sobom te tunele. I još nešto: preterali su sa kopanjem. To jest, iskopali su mnogo više tunela nego što im je bilo potrebno, ti tuneli nikuda ne vode niti su ikada korišćeni. Da li vam to nešto govori?"

"Mora da je bilo jeftino i lako?" pogodi ona.

Klimnuh. "Znači da je najverovatnije posredi bila neka automatska mašina; na ovoj planeti mora postojati bar jedna takva koju samo treba pronaći. Naredna po jedinost. Vazduh. Udisali su kiseonik isto ko i mi, tako da su morali odnekud da ga dobijaju. Odakle?"

"Pa, u atmosferi ima kiseonika, je li tako?"

"Nešto malo. Manje od pola procenta. I uglavnom nije u obliku slobodnog kiseonika; pomešan je sa ugljen-dioksidom i ostalim smećem. Nema ni vodene pare u količinama vrednim pomena. Oh, ima je malo... ali ni izdaleka onoliko koliko ima sumpor-dioksida. Kada voda curka iz stene, to nije sveža, bistra, izvorska voda. Isparava veoma brzo. Diže se... pošto su molekuli vode lakši od molekula ugljen-dioksida. Kada stigne do tačke u kojoj Sunce može da dopre do nje, raspada se na vodonik i kiseonik. Kiseonik i pola vodonika uglavnom se troše na pretvaranje sumpor-dioksida u sumpornu kiselinu. Ostatak vodonika jednostavno pobegne u svemir."

Upitno me je posmatrala. "Odi", nežno mi se obratila, "već sam se uverila da ste stručnjak za Veneru."

Iscerih se. "Ali da li ste stekli pravu sliku?"

"Mislim da jesam. Prilično je loša."

"I jeste prilično loša; ali ipak Hičiji su uspevali nekako da izvuku tu malu količinu kiseonika iz smese, jeftino i lako... Sećate se onih suvišnih tunela koje su ispunili... zajedno sa inertnim gasovima kao

što je azot... prisutni su samo u tragovima... dovoljnim da se stvori smesa za disanje. Kako? Ne znam, ali ako postoji mašina koja je to obavljala, voleo bih da je pronađem. Naredna pojedinost: svemirska letelica. Hičiji su mnogo leteli po površini Venere."

"Kao i vi, Odi! Zar niste pilot?"

"Pilot vazduhoplova, da. Znete li šta je sve potrebno da bi se pokrenuo jedan vazduhoplov? Temperatura na površini je 735 K i nema dovoljno kiseonika da cigareta ostane upaljena. To znači da moj vazduhoplov mora biti opremljen dvama rezervoarima, jednim za gorivo, a jednim za ono što će to gorivo sagorevati. Nije reč samo o nafti i vazduhu, znate."

"Stvarno?"

"Ne ovde, Dorota. Ne pri ovdašnjim temperaturama. Potrebna su egzotična goriva da bi bilo tako toplo. Da li ste ikada čuli za momka po imenu Karno?"

"Nije li on bio naučnik, davno je živio? Karnoov ciklus?"

"Tačno." Već me je treći put iznenadila, oprezno sam zaključio. "Karno je efikasnost neke mašine izražavao njenom maksimalnom temperaturom... recimo, toplotom sagorevanja... podeljenom temperaturom izduvnih gasova. Međutim, temperatura izduvnih gasova ne može biti niža od temperature onoga, ma šta to bilo, u šta izlaze... inače nećete voziti mašinu, već frižider. A ovde se morate boriti protiv temperature od 735 K, što znači da čak i pored izvrsnog goriva u osnovi imate lošu mašinu. Sve toplotne mašine na Veneri su loše. Da li ste se ikada zapitali zašto ima tako malo vazduhoplova? Ne smeta mi; to je dobro, jer čovek može da uzme monopol. Ali razlog leži u tome što su vraški skupi."

"A Hičiji su to bolje radili?"

"Mislim da jesu."

Ponovo se nasmejala, neočekivano i opet krajnje privlačno. "Jadniče", poče ona, dobro raspoložena, "zavisite od onoga što prodajete, zar ne? Mislite da će te jednog dana pronaći glavni tunel i pokupiti nekoliko milijardi dolara vrednu opremu Hičija!"

Nije mi se sviđao način na koji je to izrazila. U stvari, uopšte nisam bio srećan što sam ugovorio sastanak preko Vastrine Treće; pretpostavljao sam da ću, ako Dorotu Kiger odvojim od njenog

momka, veoma lako uspeti da o njemu doznam što više. Nisam bio u pravu. Naterala me je da u njoj sagledam osobu, što je samo po sebi bilo nepoželjno... ne možete se odnositi prema lovini kao prema lovini ako o njemu, odnosno njoj, razmišljate kao o srodnom ljudskom biću.

I gore od toga, naterala me je da sam sebe dobro pogledam.

Zato sam samo kazao: "Možda ste u pravu. Ali nema sumnje da ću pokušati."

"Ljuti ste, zar ne?"

"Nisam", slagah, "ali možda sam malo umoran. Sutra nas čeka dugačak put, pa će biti bolje da vas vratim u Vreteno, gospođice Kifer."

V

Moj vazduhoplov bio je privezan na ivici svemirske platforme i do njega se stizalo na isti način kao i do svemirske platforme: liftom do komore na površini, a odatle hermetički zatvorenim traktorom-taksijem preko suve, stenovite, izmučene površine Venere, koja se ljuštila pod naletima veoma gustog vetra. Obično sam vazduhoplov držao pod pričvršćenom penastom ciradom, razume se. Na Venerinoj površini niko ništa ne ostavlja otvoreno ako želi da to nađe nedirnuto kada se vrati, pa čak ni onda kada je posredi objekat od hromiranog čelika. Prva stvar koju sam jutros učinio bila je da skinem penastu ciradu; zatim sam proverio letelicu i ukrcao zalihe. Sada je bila spremna. Mogao sam da je nazrem kroz prozore u obliku mete na guseničaru, kroz zavijajuću, zeleno-žutu tamu napolju.

Mogli su da je vide i Kohinor i devojka, ako su znali gde da gledaju, ali možda nisu mogli da pretpostave da tako nešto može poleteti.

"Da li ste se vi i Dori zakačili?" zaurla mi Kohinor u uho.

"Nismo", odvratih takođe dernjavom.

"Baš me briga iako jeste. Samo me je zanimalo. Ne morate biti simpatični jedno drugome, pod uslovom da radite ono što ja želim." Nekoliko trenutaka je ćutao, odmarajući glasne žice. "Isuse. Kakav vetar."

"Zefir", obavestih ga. Ništa više nisam kazao; sam će već otkriti. Oblast oko svemirske platforme predstavlja neku vrstu prirodno mirnog područja, prema merilima Venere. Orografska struja vodi najgore vetrove negde iznad platforme, tako da do nas dopire samo neka vrsta zbrkanog povratnog kovitlaca. To omogućava srazmerno lako uzletanje i sletanje. Loša strana svega toga jeste okolnost da se neka jedinjenja teških metala iz vazduha talože na platformi. Ono što na Veneri prolazi kao vazduh sastoji se od slojeva crvenog živinog sulfida i živinih hlorida u nižim delovima, a kada dospete iznad njih do onih lepih paperjastih oblaka koje turisti vide pri spuštanju, otkrijete da su neki od njih, u stvari, kapljice sumporne, hlorovodonične i fluorovodonične kiseline.

Ali ni tu stvari ne teku glatko. Navigacija iznad Venere nalaže veštinu snalaženja u tri dimenzije. Dosta je lako stići iz tačke A u tačku B na površini. Transponderi će vas povezati sa radio-mrežom, tako da će se vaš položaj sve vreme moći očitati na kartama. Teško je, međutim, tačno odrediti visinu. Za to su potrebni iskustvo i možda intuicija, i zbog toga smo moj vazduhoplov i ja vredeli milion dolara za ljude poput Bojsa Kohinora.

U međuvremenu smo već stigli do vazduhoplova i teleskopska njuška guseničara počela je da se izdužuje ka njegovoj vazdušnoj komori. Kohinor je zurio kroz prozorsku metu. "Nema uopšte krila!" povika on, kao da sam hteo da ga prevarim.

"Nema ni jedra, a ni lance za sneg", odvratih dernjavom. "Ukrcajte se ako želite da razgovarate! Biće nam lakše u vazduhoplovu."

Popeli smo se kroz malu njušku, otključao sam ulazna vrata i ukrcali smo se bez nekih većih problema.

Nismo čak imali ni one neprilike kakve sam sam sebi mogao da stvorim. Vidite, imati vazduhoplov na Veneri, to je velika stvar. Imao sam vrašku sreću što sam uspeo da ga kupim i, bez okolišenja, moglo se reći da sam ga voleo. Moj je mogao da primi desetero ljudi, bez opreme. S onim što smo nakupovali u Sub Vastrinoj radnji, a što je Lokal 88 proglasio za 'neophodnu opremu', bilo je, međutim, pretesno čak i za samo nas troje.

Bio sam spreman bar na sarkazam. Međutim, Kohinor se osvrtao

unaokolo samo dok nije pronašao najbolji ležaj; odmah se uputio se ka njemu i proglasio ga svojim. Devojka se ponašala kao dobar drug, ne žaleći se. I tako sam ostao ja, sa žlezdama spremnim da odgovore na neprijateljsku kritiku, ali niko me nije kritikovao.

U vazduhoplovu je bilo mnogo tiše. I dalje se čula buka koju su stvarali vetrovi, ali sada je samo mogla da ide čoveku na živce. Podelio sam im slušalice sa snažnim filtrima, tako da je buka postala zanemarljiva.

"Sedite i vežite se", naredih; kada sam ih spakovao, uzleteh.

Pri pritisku od devedeset hiljada milibara krila ne samo da su beskorisna: ona su otrov. Moj vazduhoplov imao je sav potrebni uzgon, koji je poticao iz motora ugrađenih u sam trup oblika školjke. Ubrizgao sam smesu dvostrukog goriva u termomlaznjake i mi uzletesmo sa prilično ravnog tla uz ivicu svemirske platforme (jednom nedeljno buldožeri su ga čistili i zato je bilo prilično ravno), a onda sukusmo u divlje žutilo i zelenilo... trenutak kasnije već smo bili u mahnitom smeđemsivilu... a da pri tom nismo prešli više od pedeset metara.

Kohinor se labavo vezao kako bi mu bilo udobnije. Uživao sam kada sam ga začuo kako viče za vreme kratkotrajne turbulencije koja ga je bacakala unaokolo. To ga neće ubiti, a i potrajalo je svega nekoliko trenutaka. Na hiljadu metara pronašao sam naš deo Venerine polustalne atmosferske inverzije i turbulencija se smanjila tako sam mogao da otkačim pojas i ustanem.

Izvadio sam čepove iz ušiju i dao znak Kohinoru i devojci da učine isto.

Trljao je glavu jer je udario u policu sa kartama, ali se ipak osmehivao. "Dosta uzbudljivo", priznade on, preturajući po džepu. "Mogu li da zapalim?"

"To su vaša pluća."

On razvuče usta u još širi osmeh. "Sada jesu", složi se on. "Recite mi, zašto nam niste dali te čepove za uši dok smo bili u guseničaru?"

Mogli biste reći da u poslu svakog vođiča postoji razdoblje kada im ili dozvolite da vas zaspu pitanjima, a onda provedete silno vreme

objašnjavajući šta znači kada neki mali, smešni brojčanik pocrveni... ili, pak, držite usta zatvorena i nastavite da obavljate posao i zgrćete bogatstvo. Sve se svodilo na izbor: da li će mi se na kraju Kohinor i njegova devojka dopasti ili ne?

Ako bi mi se dopali, trebalo bi da pokušam da budem učtiv s njima. I više nego učtiv. To što ćemo nas troje tri nedelje provesti u prostoru ne većem od kakve čajne kuhinje značilo je da će svako stvarno morati da se trudi da bude krajnje fin prema ostalima, ako ne želimo da se vratimo puni mržnje jedni prema drugima. A ja sam bio taj koga su plaćali da bude fin, trebalo je da im pružim primer.

S druge, pak, strane, Kohinori ovog sveta ponekad nisu simpatični. Ako i ovaj bude takav, onda će biti bolje da se s njim ne upuštam u neki opširan razgovor, što je značilo da je slična pitanja trebalo da otpisujem otprilike sa jednim: "Zaboravio sam."

Međutim, on ni u jednom trenutku nije bio stvarno neprijatan. Devojka je čak pokušala da se ponaša prijateljski. Zato sam odlučio da budem učtiv. "Pa, to je veoma zanimljivo. Vidite, stvar je u sledećem: u stanju ste da čujete zahvaljući razlici u pritiscima. Dok je vazduhoplov uzletao, čepovi su filtrirali deo zvuka... talase pritiska... ali kada sam vam doviknuo da se vežete, čepovi su preneli natpritisak moga glasa i vi ste me vrlo lako čuli. Međutim, postoji granica. Preko otprilike sto dvadeset decibela... to je jedinica zvuka..."

"Znam šta je decibel", zareža Kohinor.

"U redu. Iznad sto dvadeset decibela, otprilike, bubna opna jednostavno više ne reaguje. Što znači da je u guseničaru bilo suviše buke. Ne samo da je zvuk dopirao kroz trup, već i preko tla, prenosile su ga gusenice. Da ste imali čepove u ušima, ne biste bili u stanju da čujete... baš ništa", nespretno završih.

Dorota je sve ovo slušala, popravljajući pri tom šminku. "A šta je to trebalo da čujemo?" upita ona.

Odlučio sam da ih bar za sada smatram prijateljima. "Na primer, naređenje da navučete toplotna odela. U slučaju da je došlo do nesreće. Kakav nalet vetra mogao je da prevrne guseničara, a ponekad preko brda znaju da dolete čvrsti predmeti i pogode vas pre no što shvatite šta vas je snašlo."

Vrtela je glavom, ali se smejala. "Baš si nas doveo na divno mesto, Bojse", primeti ona.

Nije obraćao pažnju na nju. Nešto drugo mu je bilo na pameti. "Zašto ne upravljate tom stvari?" upita on.

Ustao sam i uključio virtualnu kuglu. "U redu", primetih. "Vreme je da o tome popričamo. U ovom trenutku mojim vazduhoplovom upravlja autopilot, a krećemo se u opštem pravcu ovog kvadranta ovde dole. Moramo doneti odluku o tačnom odredištu."

Dori Kifer je razgledala kuglu. On, razume se, nije stvaran; to je samo trodimenzionna slika koja lebdi u vazduhu, tako da ste kroz nju mogli da gurnete prst. "Venera stvarno ne izgleda baš naročito zanimljivo", primeti ona ponovo.

"Ove linije koje vidite", objasnih, "predstavljaju samo oznake radio-dometa; nećete ih primetiti ako pogledate kroz prozor. Na Veneri nema okeana, nije podeljena na države, tako da nije isto napraviti kartu Venere i napraviti kartu Zemlje. Vidite li ovu sjajnu mrlju ovde? To smo mi. A sada pogledajte."

Preko kugle sam postavio rešetku radio-dometa i obrise u boji sa geološkim podacima. "Ovi mehurasti krugovi predstavljaju oznake za maskon. Znate li šta je to maskon?"

"Koncentrisana masa. Ispupčenje nečeg čvrstog", odvrati ona.

"Odlično. Pogledajte šta se događa kada unesem mesta poznatih iskopina Hičija."

Pritisnuo sam jedno dugme i mesta iskopavanja su se pojavila u obliku zlatnih šara, poput crva koji puze preko planete. Dorota je istog časa primetila: "Sva su u maskonima." Kohinor je pogleda sa odobravanjem, a to isto učinih i ja. "Nisu baš sva", ispravih je. "Ali prokleta su blizu. Zašto? Ne znam. Niko to ne zna. Maskoni su uglavnom sastavljeni od starije, gušće stene... bazalta i tako dalje... Hičiji su se možda osećali sigurnijima kada su bili okruženi čvrstom, gustom stenom." Dok sam još boravio na Zemlji i nisam imao u utrobi jetru koja može svaki čas da otkaže tako da sam mogao sebi da dozvolim da me zaokupi apstraktno znanje; dopisivao sam se sa profesorom Hegrametom i zajedno smo razmatrali mogućnost da su Hičiji imali mašine za kopanje koje su mogle da rade samo u čvrstoj steni određenog hemijskog sastava. Međutim, nisam bio spreman da

sa njima raspravljam o izvesnim idejama koje sam pokupio od profesora Hegrameta.

Počeh polako da pomeram model kugle, okrećući jedan brojčanik. "Vidite ovo ovde, gde se sada nalazimo. Ova formacija zove se Alfa Regio. Upravo smo izišli iz velikog kopa koji se u njoj nalazi. Možete da vidite oblik Vretena. Taj maskon u kome se nalazi Vreteno naziva se Serendip; otkrila ga je hesperološka..."

"Hesperološki?"

"Geološka ekipa koja proučava Veneru naziva se hesperološka ekipa. Otkrili su sa orbite koncentrisanu masu, spustili se, stali da buše uzorak kore i naleteli na prvi hičijevski tunel. Svi drugi tuneli koje vidite dalje na severu nalaze se u ovoj ovde gomili povezanih maskona. Između maskona pružaju se manje guste stene; Hičiji su kroz njih probili prolaze kako bi ih povezali, ali se tuneli gotovo svi nalaze u maskonima."

"Svi su na severu", oštro primeti Kohinor. "A mi idemo na jug. Zašto?"

Iznenadilo me je što je bio u stanju da čita podatke sa modela kugle, ali ništa nisam uzvatio. Samo sam primetio: "Sva obeležena mesta nisu ni od kakve koristi. Već su ispitana."

"Neka od njih deluju kao da su veća od Vretena."

"I te koliko veća. Ali u njima nema Bog zna šta, to jest nema mnogo izgleda da je bilo šta u njima u dovoljno dobrom stanju da bi bilo vredno truda. Podzemni fluidi su ih ispunili pre stotinu hiljada godina, možda i više. Mnogo je dobrih ljudi bankrotiralo pokušavajući da ispumpa koji tunel kako bi obavili iskopavanja, ali na kraju ne bi našli ništa. Slobodno me pitajte sve o tome. Bio sam jedan od njih."

"Nisam znao da na Veneri ima vode u tečnom stanju", usprotivi se Kohinor.

"Nisam pomenuo vodu, zar ne? Mada je i nje tamo bilo u izvesnoj količini, bar u obliku vlažnog blata. Očigledno je voda isparavala iz stenja, a onda se hiljadama godina probijala do površine, gde je konačno procurila, da bi odmah proključala, raspala se na vodonik i kiseonik i nestala. U slučaju da to niste znali, nešto te vode ima i ispod Vretena. Nju ste pili i udisali, dok ste bili tamo."

"Nismo udisali vodu", ispravi me on.

"Razume se da nismo. Udisali smo vazduh koji sami pravimo. Međutim, u pojedinim tunelima još ima njihovog vazduha... mislim na prvobitni vazduh, onaj koji su Hičiji ostavili za sobom. Razume se, posle nekoliko stotina hiljada godina tuneli su uglavnom postali pećnice. U njima biva ispečeno sve što je organske prirode. Možda smo upravo zbog toga pronašli sasvim malo, da tako kažemo, životinjskih ostataka... bili su kremirani. I tako... ponekad na mestu iskopavanja možete naići na vazduh, ali još nisam čuo da je neko pronašao pitku vodu."

Dorota reče: "Bojse, sve je ovo veoma zanimljivo, ali meni je vrućina i prljava sam, a vi samo pričate o vodi. Mogu li na trenutak da promenim temu?"

Kohinor zalaja; to i nije bio pravi smeh. "Podsvesno navođenje, Volterse, slažete li se? I pretpostavljam malo staromodne tobožnje čednosti. Mislim da Dori, u stvari, želi da ode u toalet."

Da mi je devojka dala samo malo povoda da se tako osećam, bilo bi mi pomalo neprijatno zbog nje. Međutim, ona je očigledno već navikla na Kohinorovo ponašanje. Samo je rekla: "Ako tri nedelje treba da provedemo u ovome, volela bih da doznam šta mi se nudi."

"Svakako, gospođice Kifer", rekoh.

"Dorota. Dori, ako vam se više dopada." "Svakako, Dori. Pa, evo vidiš šta sve imamo. Pet ležajeva; pregrađuju se, tako da na njima može da se smesti desetoro ako zatreba, ali nama to nije neophodno. Dva tuša. Ne izgledaju dovoljno velika da biste se mogli unutra i nasapunjati, ali ako se malo potrudite, poslužiće. Dva hemijska toaleta nalaze se u onim kabinama. Kuhinja je tamo... štednjak i ostava, bar. Izaberi ležaj koji želiš, Dori. Postoji paravan koji se spušta; iza njega možeš da se presvučeš i tako dalje, ili ako izvesno vreme poželiš da se osamiš i ne gledaš nas."

Kohinor reče: "Hajde, Dori, obavij to što želiš. Ja ionako hoću da mi Volters pokaže kako se ovim upravlja."

Početak putovanja nije bio loš. Imao sam i gore. Nekoliko puta stvarno je bilo grozno: družine koje su se ukrcale pijane i sve vreme nastavile da se nalivaju, parove koji su se neprekidno prepirali dok su bili budni, udruživši snage jedino kada bi se okrenuli porotiv

mene. Ovo putovanje uopšte nije počelo loše, čak i bez obzira na činjenicu da sam se nadao da će mi spasiti život.

Ne morate biti mnogo vešti da biste upravljali vazduhoplovom - bar da ga vozite u pravcu u kome želite da idete. U Venerinoj atmosferi ima dovoljno uzgona. Nema mesta brizi oko gubitka brzine; a i automatske kontrole ionako gotovo o svemu misle umesto vas.

Kohinor je brzo naučio. Ispostavilo se da je leteo svime što se kretalo kroz vazduh na Zemlji; takođe je, u mladosti, upravljao jednosednim podmornicama na naftnim poljima u dubokom moru. Čim sam mu pomenuo, odmah je shvatio da je na Veneri najveći problem za pilota odabrati odgovarajući nivo i predvideti kada treba da ga promeni. Takođe je ukopčao da se to ne uči u jednom danu. Pa čak ni za tri nedelje. "Do vruga, Volterse", reče on prilično veselo. "Bar ga mogu naterati da ide tamo gde treba... u slučaju da ostanete zatrpani u tunelu. Ili vas upuca kakav ljubomorni muž."

Osmehnuh se prilično kiselo. "Umem još i da kuvam", nastavi on. "A možda ste i vi prilično dobri u tome? Niste? To sam i mislio. Pa, suviše sam platio za ovaj stomak da bih ga punio splačinama; ja ću spremati obroke. Dori nikada nije uspela da savlada tu malu veštinu. Ista njena baka. Najlepša žena na svetu, ali uvertela je sebi u glavu da joj je to sasvim dovoljno da poseduje taj svet."

Odložio sam tu primedbu na stranu da je kasnije sortiram. Bio je pun neočekivanih sitnica, ovaj devedesetogodišnji mladi atleta. Potom reče: "Dobro. Dok Dori ne potroši svu vodu na tuširanje..."

"Ne brinite; reciklira se."

"U svakom slučaju, dok se ona sređuje, dovršite vaše malo predavanje o tome kuda smo se uputili."

"U redu." Blago sam zavrteo kuglu. Svetla mrlja koju smo mi predstavljali postojano je nastavljala prema jugu dok smo pričali. "Vidite li onu gomilu gde se naš projektovani trag ukršta sa rešetkastim oznakama, u neposrednoj blizini Lize Majtner?"

"Ko je Liza Majtner?" progundā on.

"Neko po kome su nazvali tu formaciju, to je sve što znam. Vidite li šta vam pokazujem?"

"Aha. Onih pet velikih maskona zbijenih na gomilu. Nema oznaka

da su tamo vršena iskopavanja. Da li smo se tamo uputili?"

"Uopšteno, da."

"Zašto uopšteno?"

"Pa", počeh, "ima jedna sitnica koju vam nisam pomenuo. Pretpostavljam da vas to neće razjariti, jer ću onda i ja morati da se razjarim i kažem vam da ste mogli da se potrudite i naučite nešto više o Veneri pre no što ste odlučili da pođete u njeno istraživanje."

Trenutak me je ocenjivački promatrao. Dori je tiho izišla iz kabine sa tušem, u dugačkoj odori, kose obmotane peškirom, i stala pored njega, posmatrajući me. "To u mnogome zavisi od toga šta si mi prećutao, prijatelju", izjavi on... ne baš prijateljskim glasom.

"Taj deo naziva se Južna Polarna Zona Bezbednosti", rekoh. "Tamo momci iz obezbeđenja imaju poligon za projekte i tu se nalazi najveći centar za razvoj oružja. Civilima je ulaz zabranjen."

Zagledao se u kartu. "Ali samo ovaj mali deo maskona nije pod njihovom šapom!"

"I mi smo se upravo tamo uputili", odvratih.

VI

Za jednog devedesetogodišnjaka Bojs Kohinor je bio veoma vispren. Ne mislim da je bio samo zdrav. Potpuna medicinska zaštita vam to svakako obezbeđuje, omogućava vam da zamenite sve što se istroši ili počne da propada. Međutim, mozak ne možete zameniti. Veoma bogati starci obično su bili preplanuli i mišićavi, ali im se zato telo treslo, bili su neodlučni i često su ispuštali stvari.

Ali ovaj Kohinor stvarno je imao sreće.

Biće dostojno društvo naredne tri nedelje. Već je zahtevao da mu pokažem kako se upravlja vazduhoplovom i brzo je ušao u štos. Kada sam odlučio da tokom leta malo vremena iskoristim za prevremenu proveru sistema za hlađenje, koja se inače obavlja na svakih hiljadu časova, pomogao mi je da skinem poklopce, proverim nivoe smrzavanja i očistim filtere. A onda je odlučio da nam skuva ručak.

Dori Kifer ga je zamenila kao moj pomoćnik dok sam premeštao neke zalihe, kako bih izvadio autosonične sonde. Pri postojanoj količini buke unutar vazduhoplova, Kohinor nije mogao da nas čuje

dok smo razgovarali bez povišenja glasa, iako se nalazio na samo nekoliko metara od nas, kod štednjaka. Pomislih načas da bih mogao izvući iz devojke nešto o njemu dok smo proveravali sonde. No, odlučih da to ne činim. Već sam znao ono što me je najviše zanimalo o Kohinoru, to jest, da će uz malo sreće najverovatnije platiti moju novu jetru. Nije mi bilo potrebno da znam šta su on i Dori mislili jedno o drugom.

Zato smo razgovarali o sondama. O tome kako će izbacivati udarne naboje u stene Venere, da bismo potom merili vremena povratnog odjeka. I o tome kakvi su nam izgledi da pronađemo nešto stvarno dobro. ("Pa, kakvi su izgledi da dobijemo na litriji? Veoma slabe za svakoga ko ima samo jednu srećku. Ali uvek neko dobije!") I o tome zašto sam uopšte došao na Veneru. Pomenio sam očevo ime; međutim, ona nikada nije čula za zamenika guvernera Teksasa. Suviše je mlada, sigurno zbog toga. Rodila se i odrasla u južnom Ohaju, gde je Kohinor radio kao klinac i u koji se vratio kao milioner. Ispričala mi je, mada je nisam na to podsticao, da tamo gradi novi centar za preradu i da mu to zadaje mnogo glavobolje... nevolje sa sindikatima, sa bankama, kao i sa vladom... te je stoga odlučio da duže vreme provede u besposličarenju. Pogledah ga kako meša sos i rekoh: "Besposličari žešće od svih koje znam."

"On vam je pravi narokman što se posla tiče, Odi. Pretpostavljam da mu je to najviše pomoglo da se obogati." Vazduhoplov poskoči; ja ispustih sve što sam držao i skočih ka kontrolnim uređajima. Začuh Kohinora kako zavija iza mene, ali bio sam suviše zaposlen traženjem boljeg tranzitnog nivoa. Kada sam se konačno popeo na hiljadu metara i ponovo uključio autopilota, on je trljao zglavak i psovao me.

"Izvinite", rekoh.

Strogo mi je kazao: "Ne smeta mi što ste mi opekli kožu na ruci. Uvek mogu da kupim novu, ali umalo nisam zbog vas prosuo sok od pečenja."

Proverio sam stanje na modelu kugle. Svetla oznaka za brod nalazila se na dve trećine puta do našeg odredišta. "Hoće li ručak skoro biti gotov?" upitah. "Stižemo za jedan sat."

Prvi put sam ga video iznenađenog. "Tako brzo? Mislio sam da

ste kazali da ova stvar ne može da leti brže od zvuka."

"Jesam. Gospodine Kohinor, nalazite se na Veneri. Na ovom nivou zvuk se kreće mnogo većom brzinom nego na Zemlji."

Zamišljeno me je pogledao, ali je samo kazao: "Možemo da jedemo za koji minut." Kasnije, dok smo završavali obed, on primeti: "Čini mi se da ipak ne znam dovoljno o ovoj planeti. Ako biste hteli da nam održite predavanje kao vodič, saslušaćemo vas."

"Glavne stvari već znate", rekoh. "Odlično kuvate, gospodine Kohinor. Znam da sam lično spakovao sve zalihe, ali ne znam šta upravo jedem."

"Ako ikada dođete u moj ured u Sinsisnatiju", reče on, "možete tražiti gospodina Kohinora, ali dok boravimo u ovako skućenom prostoru možete me zvati Bojs. Ako vam se frikase dopao, zašto ga onda ne jedete?"

Odgovor je glasio: zato što bi me mogao ubiti. No, nisam želeo da se upuštam u razgovor o tome zašto mi je njegov honorar bio toliko potreban. "Naređenje lekara", odvratih. "Izvesno vreme moram da izbacim masnoću. Mislim da on smatra da sam počeo suviše da se gojim."

Kohinor me odmeri, ali samo reče: "Predavanje?"

"Počnimo od najvažnijeg", uzvratih, pažljivo sipajući kafu. "Dok se nalazimo unutar ovog vazduhoplova, možete činiti šta vam je volja... hodati unaokolo, jesti, piti, pušiti ako imate šta, baš sve. Sistem hlađenja je predviđen za trostruko veći broj ljudi, plus njihov pribor za kuvanje i ostali uređaji, pa sve to sa udvostručenim činiocem bezbednosti. Vazduha i vode imamo više nego što nam je potrebno za dva meseca. Goriva - dovoljno za tri dvosmerna putovanja plus manevrisanje. Ako bilo šta pođe naopako, zatražićemo pomoć i za najviše nekoliko časova doći će po nas. Najverovatnije će to biti momci iz Obezbeđenja, jer su najbliži i imaju zaista brze vazduhoplove. Najgore što nam se može desiti jeste da trup napukne i celokupna atmosfera Venere pokuša da uđe unutra. Ako do toga dođe u kratkom vremenu, gotovi smo. Mada se takve stvari nikada brzo ne dešavaju. Imali bismo vremena da navučemo odela, a u njima možemo proživeti trideset časova. Mnogo pre isteka tog vremena neko će nas pokupiti."

"Pod pretpostavkom, razume se, da se istovremeno ne pokvari i radio."

"Tačno, Pod tom pretpostavkom. Poznato vam je da možete bilo gde nastradati, ako istovremeno dođe do spleta nesrećnih slučajeva."

Nasuo je sebi još jednu šolju kafe i dolio malo rakije u nju. "Nastavite."

"Izvan vazduhoplova nije sve tako jednostavno. Na raspolaganju vam je samo odelo koje treba da vas održava u životu, a ono je, kao što rekoh, u stanju to da čini samo trideset časova. Štos je u hlađenju. Možete poneti dovoljno vazduha i vode, a hrana ne predstavlja problem u tako kratkom razdoblju. Međutim, potrebno je mnogo zgusnute energije da biste se oslobodili difuzne energije koja vas okružuje. Drugim rečima, potrebno vam je gorivo. Sistemi za hlađenje troše mnogo goriva i savetujem vam da se vratite u vazduhoplov pre nego što vam ga ponestane. Toplota nije najgori uzročnik smrti. Znatno pre no što počnete da osećate bol, pašćete u nesvest. Ali na kraju ćete ipak biti mrtvi.

Drugo, odelo morate proveravati svaki put pre oblačenja. Naduvajte ga i obratite pažnju na merače da vidite da li negde curi. Proveriću i ja, ali ne oslanjajte se na mene. U pitanju su vaši životi. Pazite na vizire. Dosta su otporni... možete njima ukucati ekser, a da ih ne polomite... ali ako ih pogodi nešto što je isto tako tvrdo mogu pući. I u tom slučaju ste mrtvi."

Dori tiho upita: "Jeste li ikada izgubili turistu?"

"Nisam." Ali dodadoh. "Drugi jesu. Svake godine pogine po pet-šest."

"Prihvatam takav rizik", ozbiljno primeti Kohinor. "Ali nisam mislio na to kada sam vas zamolio da nam održite predavanje, Odi. Hoću da kažem, zanima me kako da ostanem živ, ali pretpostavljam da biste nam sve to ionako rekli pre no što napustimo brod. Mene je, u stvari, zanimalo da saznam zašto ste odabrali baš taj određeni maskon."

Taj starkelja mišićavog tela počeo je da mi ide na živce, jer je imao groznu naviku da mi postavlja pitanja na koja nisam želeo da odgovorim. Svakako da je postojao razlog zbog koga sam odabrao

upravo to mesto. Bio je zasnovan na petogodišnjem izučavanju, mnogo kopanja, i prepisci vrednoj četvrt miliona dolara, u taksama svemirske pošte, sa ljudima poput profesora Hegrameta koji je živeo na Zemlji.

Nisam želeo da mu otkrijem sve svoje razloge. Postojalo je desetak mesta koja sam stvarno želeo da istražim. Ako se ovo bude isplatilo, on će iz toga izvući mnogo veću korist od mene... jer tako stoji u ugovoru koji smo potpisali: četrdeset procenata onome ko iznajmi letelicu, pet procenata vodiču, ostatak vladi... i to bi trebalo da mu bude dovoljno. Ako se pokaže da je ovo mesto bilo ćorak, nisam želeo da uzme nekog drugog vodiča i ode na neko od drugih mesta koje sam obeležio.

Zato sam samo odvratio: "Nazovite to obaveštenim nagađanjem. Obećao sam vam pristup tunelu koji nikada nije bio otvaran i nadam se da ću održati to obećanje. Sklonimo sada hranu; još deset minuta pa smo stigli do odredišta."

Pošto smo sve pričvrstili i vezali se kaiševima, napustili smo srazmerno mirne slojeve i vratili se u jake vetrove na površini.

Nalazili smo se iznad velikog južno-središnjeg masiva, koji je bio na otprilike istoj visini kao i zemljište što okružuje Vreteno. To je visina na kojoj se odigravaju glavne akcije na Veneri. U nizinama i dubokim dolinama strmih obronaka pritisak je dostizao sto dvadeset hiljada milibara, pa i više. Moj vazduhoplov ne bi mogao dugo tu da izdrži. To, uostalom, ne bi mogla nijedna druga letelica, osim nekoliko specijalnih oglednih i vojnih tipova. Srećom, čini se da ni Hičiji nisu mnogo marili za nizine. Ništa od njihovih stvari nije nikada otkriveno mnogo ispod devedesetog podeoka. Što, razume se, nije značilo da tamo ničeg nije bilo.

U svakom slučaju, proverio sam naš položaj na modelu kugle i na topografskim kartama, a zatim sam pustio prve tri autosonične sonde.

Vetrovi stadoše da ih bacakaju tamo-amo čim su se oslobodile. To me nije brinulo, jer je bilo svejedno gde će se sonde spustiti, unutar širokih granica, što je bilo dobro. U početku su padale poput kopalja, zatim su letele unaokolo poput slamki nošenih vetrom, dok im se nisu aktivirale male rakete i kontrole za pretraživanje tla, pa su

poletele ka površini.

Sve su se dobro smestile. To je bila prava sreća, koja je najavlјivala dobar početak.

Proverio sam njihov položaj na topografskim kartama. Obrazovale su gotovo pravilan jednakostraničan trougao, što sam otprilike i želeo. Proverio sam zatim da li smo svi stvarno dobro vezani kaiševima, uključio sam skener i počeo da kružim unaokolo.

"Šta sad?" zaurla Kohinor. Primetio sam da je devojka ponovo stavila čepove u uši, ali on nije želeo ništa da propusti.

"Sada ćemo sačekati da sonde ispitaju ima li unaokolo hičijevskih tunela. Za to će im biti potrebno nekoliko časova." Dok sam to govorio spuštao sam vazduhoplov kroz slojeve iznad površine. Sada su nas bacakali unaokolo naleti vetra. Udari su bili prilično gadni.

Ali pronašao sam ono što sam tražio - formaciju na površini nalik na slepi usek; uspeo sam da uplovimo u nju, uz svega dva ili tri kritična trenutka. Kohinor me je pažljivo promatrao i ja se sam sebi osmehnuh. Ovo je bilo pilotiranje, a ne ono tokom puta ili na pripremljenim platformama iznad Vretena. Kada bude mogao da uradi ono što sam ja sada učinio, onda će moći da pođe bez nekog kao što sam ja... ali ne ranije.

Položaj nam nije bio uopšte loš, tako da sam ispalio četiri držača - nazubljene štapove sa eksplozivnim glavama koji se otvaraju po zabijanju u tleu. Čvrsto sam ih zategao i sva četiri su izdržala.

I to je bio dobar znak. S razlogom zadovoljan sobom, oslobodio sam se pojasa i ustao. "Ovde ćemo ostati bar dan ili dva", obavestih ih. "I više ako budemo imali sreće. Kako vam se dopala vožnja?"

Dori je upravo vadila čepove iz ušiju, jer su nas sada zaštitni zidovi useka zaklanjali od tutnjave koju smo čuli samo kao slabo vrištanje. "Drago mi je što ne patim od vazdušne bolesti", reče ona.

Kohinor je razmišljao i ćutao. Proučavao je kontrole vazduhoplova dok je palio novu cigaretu.

Dorota reče: "Jedno pitanje, Odi. Zašto nismo ostali gore, gde je mirnije?"

"Zbog goriva. Poneo sam dovoljno za obilazak, ali ne toliko da bih danima mogao da lebdim. Smeta li vam buka?"

Ona napravi grimasu.

"Naviči ćete se. To vam je kao da živite u blizini svemirske luke. U početku se pitate kako iko makar jedan sat može da podnese toliku buku. Pošto tamo provedete nedelju dana, nedostaje vam ako prestane."

Ona ode do osmatračkog prozora i zamišljeno se zagleda u predeo. Prešli smo u zonu noći i nije imalo Bog zna šta da se vidi osim prašine i malih predmeta koji su se kovitlali unaokolo kroz snopove naših spoljašnih svetala. "Ta prva nedelja me i brine", reče ona.

Uključih čitač sonde. Male detonacione glave ispaljivale su svoje udarne naboje i merile odjeke jedna drugoj, ali još je bilo rano za bilo šta. Na ekranu je tek počelo da se pomalja neko ustrojstvo puno senki. Bilo je više rupa nego pojedinosti.

Kohinor se konačno oglasi. "Koliko će vremena proći pre nego što budete u stanju da bilo šta razaberete na tome?" upita on. Zanimljivo: nije me pitao šta je to.

"Zависи od toga koliko je blizu i koliko je veliko. Možete početi sa nagađanjima za otprilike jedan sat, ali voleo bih da dobijem što više podataka. Rekao bih, šest do sedam časova. Nema žurbe."

On progunđa. "Ja žurim, Volterse."

U tom se trenutku umešala devojka. "Šta da radimo, Odi. Da igramo bridž utroje?"

"Šta god želite, ali ja bih vam savetovao da uhvatite malo sna. Imam pilule, ako želite. Ako nešto nađemo... ali nemojte zaboraviti da se to veoma retko događa već pri prvom pokušaju... izvesno vreme ćemo želeti da budemo i te kako budni i čili."

"U redu", reče Dorota, posegnuvši za sansulama, ali je Kohinor zaustavi.

"A vi?" upita on.

"I ja ću se zavući uskoro u krpe. Čekam nešto."

Nije me pitao šta. Verovatno zato, pomislih, što je već znao šta. Odlučio sam da ne uzmem pilulu za spavanje čim legnem. Ovaj Kohinor ne samo da je bio najbogatiji turista kome sam ikada bio vodič, već je bio i jedan od najbolje obaveštenih. Hteo sam malo o tome da razmislim.

I tako, niko od nas nije odmah zaspao, a ono što sam čekao usledilo je tek posle jednog sata. Momci iz baze postali su malo aljkavi; trebalo je da krenu za nama mnogo ranije.

Radio je zakrčao i začulo se: "Neidentifikovanoj letelici na jedan-tri-pet, nula-sedam, četiri-osam, i sedam-dva, pet-jedan, pet-četiri! Molim vas da se identifikujete i iznesete svoje namere."

Kohinor upitno podiže pogled sa partije džina koju je igrao sa devojkom. Ja se samouvereno osmehnuh. "Sve dok nas mole, nema problema", obavestih ga i uključih predajnik.

"Ovde pilot Odi Volters, vazduhoplov Popa Tare devet-jedan, iz Vretena. Imamo dozvolu i držimo se odobrenog plana leta. Sa mnom je dvoje turista sa Zemlje, cilj - rekreaciono istraživanje."

"Primljeno. Molim vas, sačekajte", zakrča radio. Vojska uvek emituje na maksimumu. To im je, nema sumnje, ostalo iz vremena obuke.

Isključio sam mikrofon i obratio se svojim putnicima: "Proveravaju naš plan leta. Nemate zbog čega da brinete."

Trenutak kasnije ponovo se začuo glas operativca za vezu u Obezbeđenju, bučan kao i ranije. "Nalazite se jedanaest zarez četiri kilometra, pravac-dva-osam-tri stepena, od zabranjene zone. Nastavite obazrivo. Saglasno vojnim pravilima jedan-sedam i jedan-osam, odeljci..."

"Poznato mi je", upaduh mu u reč. "Imam dozvolu i objasnio sam zabrane svojim putnicima."

"Primljeno", zakrča radio. "Držaćemo vas pod prismotrom. Ako primetite letelice ili ekipe na površini, to su naši timovi sa perimetra. Ne ometajte ih ni na koji način. Smesta odgovorite na svaki zahtev za identifikaciju ili traženje obaveštenja." Začulo se krčanje i veza je prekinuta.

"Nervozni su", primeti Kohinor.

"Nisu. Takvi su uvek. Navikli su da unaokolo viđaju ljude poput nas. Ne znaju šta će sa vremenom, i to je sve."

Dori oklevajući primeti: "Odi, kazali ste im da ste nas obavestili o zabranama. Tog dela se ne sećam."

"Oh, objasnio sam. Ne zalazimo u zabranjenu zonu, jer ako tu učinimo, počće da pucaju. To je ceo zakon."

VII

Navio sam budilnik da nas probudi za četiri sata; čuvši me kako se movam unaokolo, i ostali su ustali. Dori nas je poslužila kafom iz zagrevača; stajali smo, pijuckali kafu i posmatrali ustrojstva koja je iscrtao kompjuter sonde.

Nekoliko minuta sam ih proučavao, mada su ustrojstva već na prvi pogled bila jasna. Prikazivala su osam velikih nepravilnosti koje su mogle da označavaju lavirint što su ga Hičiji ostavili za sobom. Jedan se nalazio gotovo ispred samih naših vrata. Nećemo morati da pomeramo vazduhoplov da bismo stigli povrh njega.

Pokazao sam im jednu po jednu nepravilnost. Kohinor ih je zamišljeno proučavao. Dorota upita: "Hoćete da kažete da su svi ovi mehurovi neistraženi tuneli?"

"Ne. Voleo bih da jesu. Ali možda je ipak neko, ko se nije potrudio da to prijavi, ispitao neki od njih ili sve odreda. Drugo, to ne moraju biti tuneli. Mogle bi biti raspukline ili jarci, ili male reke nekakvog istopljenog materijala koji je odnegde iscureo, stvrduo se i bio prekriven pre više od milijardu godina. Jedino što zasigurno znamo jeste da verovatno nema neistraženih tunela u ovoj oblasti osim na ovih osam mesta."

"Pa šta ćemo onda?"

"Kopaćemo. A onda ćemo videti šta će dalje biti."

Kohinor upita: "Gde ćemo kopati?"

Pokazah prostor koji se nalazio odmah do našeg vazduhoplova u obliku grčkog slova delta. "Upravo ovde."

"Je li to najbolji izbor?"

"Ne mora da bude." Razmislih malo šta da im kažem i odlučih da pokušam sa istinom. "Ukupno postoje tri traga koja, kako mi se čini, više obećavaju od ostalih... evo, obeležiću vam ih." Ukucah kontrole za kartu i istog časa se pojaviše slova: A, B i C koja su označavala tri dobra traga. "'A' je onaj koji se proteže upravo ovde ispod useka, i zato ćemo prvo tu kopati."

"Najsvetliji su najbolji, je li tako?"

Klimnuh.

"Ali najsvetliji je ovaj ovde, 'C'. Zašto prvo tu ne kopamo?"

Pažljivo sam birao reći. "Delimično stoga što bismo morali da pomeramo vazduhoplov. Delimično, pak, što se nalazi na spoljašnjem delu perimetra oblasti koja je već ispitana; to znači da rezultati nisu u istoj meri pouzdani kao ovde oko broda. Ali to nisu najvažniji razlozi. Najznačajniji je taj što se 'C' nalazi na samoj granici za koju su nam naši prijatelji iz Obezbeđenja, koje jako svrbe prsti, rekli da je se klonimo."

Kohinor tako reći zanjišta. "Da li vi to meni kažete da ćete se kloniti nekog mesta, pa makar tamo pronašli pravi tunel Hičija, samo zato što su vam vojnici rekli da je to no-no?"

Odvratih: "To uopšte nije još naš problem. Imamo sedam legalnih nepravilnosti koje možemo da proverimo. Vojska će nas sigurno s vremena na vreme proveravati. Naročito u naredna dva do tri dana."

"U redu", ostade uporan Kohinor, "pretpostavimo da posle legalnih ostanemo kratkih rukava. Šta onda?"

"Nikada ne tražim neprilike."

"Ali pretpostavimo."

"Do đavola, Bojse! Otkud znam?"

Posle toga je odustao, ali je namignuo Dori i zakikotao se. "Šta sam ti kazao, srce? On je veći lopov od mene!"

Međutim, ona se upiljila u mene i samo upitala: "Otkud vam ta boja?"

Zavarao sam je, ali kada sam se pogledao u ogledalo video sam da su čak i beonjače počele da mi žute.

Narednih nekoliko sati imali smo suviše posla da bismo razgovarali o teorijskim mogućnostima. Morali smo da se pobrinemo za neke konkretnije stvari.

Najveća od tih konkretnosti bila je užasno visoka temperatura, gas pod visokim pritiskom protiv koga smo morali da se borimo kako nas ne bi ubio. Za to su služila toplotna odela. Moje odelo bilo je rađeno, razume se, po narudžbini, tako da je na njemu trebalo podesiti samo rezervoare. Bojs i devojka su imali iznajmljena odela. Platilo sam najvišu cenu za njih i bila su dobra. Međutim, ono što je dobro nije i savršeno. Naterao sam ih da desetak puta navuku i skinu odela, proveravajući kako im stoje i podešavajući ih, dok nisam

sredio sve što se moglo srediti. Odela su bila napravljena iz dvanaest lamiranih slojeva, s marginom od devet stepeni na glavnim spojevima i vlastitim malim pogonskim baterijama. Neće zakazati. To me nije brinulo. Brinula me je udobnost, jer ako vas negde makar i malo zasvrbi možete zapasti u ozbiljne nevolje ako nema načina da to zaustavite.

Konačno je sve bilo spremno za probu. Svi smo se nagurali u komoru i otvorili vrata koja su vodila na površinu Venere.

I dalje smo bili u mraku, ali unaokolo postoji toliko rasejane svetlosti koja dopire sa sunca da se nikada stvarno ne smrkava. Pustio sam ih da vežbaju hodanje oko vazduhoplova; povijali su se na vetru, držeći se za ručke i strane broda, dok sam ja vršio pripreme za kopanje.

Izgurao sam napolje naš prvi instant-iglo, dovukao ga na odgovarajuće mesto i potpalio. Pušio se i naduvavao poput dečje igračke koju su nekada zvali faraonova zmija, stvarajući laki ali čvrsti pepeo koji je rastao u visinu oko mesta određenog za kopanje i spajao se na vrhu u kupolu bez šavova. Već sam smestio baklju što se koristila pri kopanju i ulaznu komoru kroz koju se prolazilo puzeći. Dok se visina pepela povećavala, uglavio sam komoru tako da je tvorila s njim celinu, što mi je već pri prvom pokušaju savršeno uspelo.

Dori i Kohinor su mi se sklonili s puta; stajali su kraj broda i kroz vizire posmatrali šta radim. Onda sam uključio radio. "Želite li da uđete ovamo i prisustvujete početku bušenja?" povikah.

Oboje su klimnuli glavama unutar kaciga; primetio sam samo trzanje kroz vizire. "Dodite, onda", povikah i, vijugajući, uvukoh se kroz komoru. Kada su ušli unutra, dao sam im znak da je ostave otvorenu.

Iglo je bio još natrpaniji od vazduhoplova kada smo se u njemu našli svo troje zajedno sa opremom. Povukli su se što su dalje mogli od mene, oslonili se o zakrivljeni zid igloa, dok sam ja puštao u pogon svrdla, proveravao da li stoje uspravno i posmatrao prve otpatke kako zavojito izlaze iz bušotine.

Penasti iglo odbijao je veliku količinu zvukova, mada je još veću upijao. Pa ipak, buka je u iglou bila mnogo gora nego napolju gde su

urlali vetrovi; sekači su bučni. Posle izvesnog vremena pomislio sam da su za sada videli dovoljno i mahnuo im da iziđu; krenuo sam za njima, hermetički zatvorio komoru za sobom i poveo ih nazad u vazduhoplov.

"Za sada je sve u redu", rekoh, odvrtevši kacigu i razlabavivši odelo. "Treba proseći otprilike četrdeset metara, kako mi se čini. Možemo i ovde sačekati."

"Koliko će to da potraje?"

"Možda jedan sat. Možete raditi šta vam je volja; ja ću se istuširati. A onda ćemo videti na čemu smo."

Jedna od prijatnih stvari, kada je na brodu svega troje ljudi, bila je ta da ne morate mnogo da vodite računa o štednji vode. Zapanjujuće je kako čovek živne posle brzog tuširanja, ako je prethodno izvesno vreme proveo u toplotnom odelu. Kada sam završio, bio sam spreman na bilo šta.

Bio sam čak spreman i da pojedem neko od jela Bojsa Kohinora, čija je kalorična vrednost bila tri hiljade kalorija, ali, srećom, nisam to morao. Dori je preuzela kuhinju na sebe, tako da je ono što nam je poslužila bilo jednostavno, lagano i netoksično. Na njenoj hrani mogao bih dovoljno dugo da poživim da kupim honorar za iznajmljivanje letelice. Na trenutak me je zainteresovalo zašto toliko vodi računa o zdravlju, ali onda pomislih - razume se, ona želi da Kohonor što duže poživi. Sa svim tim rezervnim delovima, nema sumnje da je imao još gore probleme sa probavom od mene.

Pa ne baš "gore". On verovatno neće od toga umreti.

Površina Venere na tom mestu bila je tek nešto tvrđa od pepeljastog peska. Bušilice su prodirale kroz nju dosta brzo. U stvari, suviše brzo. Kada sam se vratio u iglo, gotovo je bio ispunjen otpacima. Silno sam se namučio dok nisam stigao do mašina kako bih okrenuo bušilicu da izbacuje otpatke kroz komoru za puzanje.

Bio je to prljav posao, ali nije dugo potrajao.

Nisam se vratio u vazduhoplov. Javio sam se putem radija Bojsu i devojci, koje sam mogao da vidim kako zure u mom pravcu kroz osmatrački prozor. Rekao sam im da mislim da smo blizu.

Samo nisam im kazao koliko blizu.

U stvari, nalazili smo se na svega otprilike jedan metar od naznačene dubine nepravilnosti, tako blizu da se nisam ni potudio da izbacim sve otpatke. Napravio sam samo dovoljno mesta za manevrisanje po iglou.

Zatim sam preusmerio svrdla. I kroz pet minuta počeli su na površinu da izbijaju otpaci bledoplavog hičijevskog metala koji se presijavao, što je bio znak da smo naišli na pravi tunel.

VIII

Otpilike deset minuta kasnije uključio sam primopredajnik u kacigi i povikao: "Bojse! Dori! Pronašli smo tunel!"

Ili su već bili u odelima, ili su se obukli brže od bilo kog lavirinskog pacova. Otvorio sam prolaz i izmigoljio se napolje da im pomognem... a oni su već izlazili iz vazduhoplova, napredujući prema meni korak po korak uprkos snažnom vetru.

Oboje su izvikivali pitanja i čestitke, ali ja ih ućutkah. "Unutra", naredih. "Sami se uverite." U stvari, nisu morali ni da ulaze. Čim su kleknuli na ulasku u komoru ugledali su plavu boju.

Ušao sam za njima i hermetički zatvorio spoljašnja vrata ulaza za sobom. Razlog zbog koga sam to učinio bio je veoma jednostavan. Sve dok ne prodremo u tunel, sasvim je svejedno šta radite. Međutim, unutrašnjost tunela Hičija koji je ostao nedirnut nalazi se pod pritiskom jedva nešto većim od normalnog pritiska na Zemlji. Da nema zatvorene kupole igloa, onog trenutka kada probijete zid tunela unutra bi pokuljala atmosfera Venere pod pritiskom od devedeset hiljada milibara, zajedno sa toplotom, oljuštenim delovima površine, hemikalijama koje izazivaju rđu i svim ostalim. Ako je tunel prazan, ili ako je ono što se u njemu nalazi jednostavno, čvrsto, možda ne bi bila pričinjena nikakva šteta. Međutim, postoji nekoliko desetina tajanstvenih komada železa po muzejima koji su možda nekada predstavljali zanimljive mašine... da oni koji su ih pronašli, ko god to bio, nisu dopustili atmosferi da ih pretvori u otpad. Čak i ako naletite na glavni zgoditak, u sekundi možete uništiti ono što je stotinama hiljada godina čekalo da bude pronađeno.

Okupili smo se oko otvora i ja pokazah nadole. Svrdla su za sobom ostavila čist otvor, veličine otprilike sedamdeset centimetara

sa nešto više od sto, sa zaobljenim ivicama. Na dnu se mogao nazreti hladni, plavi sjaj spoljašnjeg dela tunela, koji su svrdla samo zagrebala, prekriven otpadom od bušenja koji se nisam potrudio da izvadim.

"Šta sada?" upita Kohinor. Glas mu je bio hrapav od uzbuđenja... prilično prirodnog, rekao bih.

"Sada ćemo probiti sebi put vatrom."

Udaljio sam svoje klijente koliko sam mogao u ograničenom prostoru igloa, priljubivši ih uz preostalu gomilu otpadaka. Zatim sam oslobodio mlaznike. Već sam postavio držač iznad otvora. Mlaznici su skliznuli pravo naniže na kablju, tako da su se našli na svega nekoliko centimetara iznad zaobljenog tunela.

Onda sam ih uključio.

Ne biste mogli ni pomisliti da bilo šta što je ljudsko biće u stanju da načini može biti toplije od Venere; međutim, vatreni mlaznici bili su nešto posebno. U skućenom prostoru igloa podigla se vrelna koja nas je obavila. Sistemi za hlađenje u našim odelima istog časa su bili savladani.

Dori zadahta: "Oh! Mislim da ću se..."

Kohinor je ščepa za ruku. "Onesvesti se ako hoćeš", reče on besno, "samo nemoj da se isповраćaš u odelo. Volterse! Koliko će još ovo potrajati?"

Ni meni nije bilo ništa lakše. Vežbom se ne možete navići da stojite ispred peći u kojoj se odigravaju eksplozije i kojoj su vrata skinuta sa šarki. "Možda minut", dahćući odvratih. "Samo još malo... sve je u redu."

Potrajalo je, u stvari, nešto duže, možda devedeset sekundi. Brojčanici u mom odelu vrištali su više od polovinu tog vremena u znak uzbune zbog preopterećenja. Međutim, odela su bila napravljena da mogu da izdrže ta privremena naprezanja. Odeli će izdržati, samo da se mi živi ne skuvamo u njima.

A onda se završilo. Kružni deo krova tunela prečnika pola metra se urušio, pao na jednu stranu, i sada je visio, ljuljajući se.

Isključio sam mlaznike. Nekoliko minuta svi smo teško disali, dok su uređaji za hlađenje u odelima polako izlazili nakraj sa dodatnim opterećenjem.

"Auh", izusti Dorota. "Bilo je prilično gadno."

Pri svetlosti koja se razlila iz otvora mogao sam da vidim da se Kohinor mršti. Ništa nisam kazao. Samo sam upalio mlaznike još pet sekundi kako bi isekli preostali deo kruga. Pao je na pod tunela, odjeknuvši poput kamena.

Zatim sam uključio radio u kacigi.

"Nema razlike u pritisku", rekoh.

Kohinor se i dalje mrštio i ćutao.

"To znači da je ovaj provaljen", nastavih. "Neko ga je pronašao, otvorio... verovatno očistio, ako je uopšte unutra bilo ičega... i jednostavno to nije prijavio. Hajde da se vratimo u vazduhoplov i počistimo odavde."

Dorota vrisnu: "Odi, šta vam je? Želim da siđem tamo dole i vidim šta ima unutra!"

"Zaveži, Dori", ogorčeno joj reče Kohinor. "Zar nisi čula šta je kazao? Ovaj je počišćen."

Uvek postoji mogućnost da je provaljeni tunel otvorio neki seizmički događaj, a ne lavirintski-pacov sa let-lampom. Ako je to ovde bio slučaj, u njemu se možda još nalazilo nešto što bi vredelo imati. A i nisam imao srca da jednim udarcem uništim sav Dorotain polet.

I tako smo se, jedno po jedno, spustili niz kabl u tunel Hičija. Osvrnuli smo se unokolo. Bio je potpuno prazan, kao i većina njih, bar dokle nam je pogled sezao. A to nije bilo baš daleko. Druga stvar koja ne valja kada je u pitanju provaljeni tunel jeste ta što vam je za njegovo istraživanje potrebna posebna oprema. Naša odela već su ionako bila preopterećena, tako da su mogla da nam posluže još svega nekoliko časova, ali ne više od toga.

I tako smo krenuli duž tunela, otprilike jedan kilometar, zatičući samo gole zidove, otkinute potpornje po svetlucavim, plavim zidovima, koji su možda nekada nešto pridržavali... ali nigde nije bilo ničeg što bi se moglo pomeriti. Čak ni otpada.

Oboje su se potom složili da se vratimo i popnemo kablom nazad u vazduhoplov. Kohinoru nije bila potrebna pomoć. Kao ni Dori, mada sam bio u blizini da joj pomognem; popela se, naizmenično

premeštajući šake, služeći se čvorovima razmeštenim duž kabla.

Oprali smo se i spremili obed. Morali smo da jedemo, ali Kohinor nije bio raspoložen da se razmeće svojim gurmanskim specijalitetima. Dorota je ćutke ubacila pločice u štednjak i mi smo smrknuto pojeli smrznutu hranu.

"To je tek prvi tunel", konačno reče ona, odlučivši da na to gleda sportski. "A tek nam je drugi dan."

Kohinor primeti: "Zaveži, Dori. Ako se za mene može reći da nešto ne umem, onda je to da gubim." Zurio je u trag sonde, koji se još video na ekranu. "Volterse, koliko tunela je neobeleženo, a prazno, poput ovog?"

"Kako ja to mogu znati? Ako su neobeleženi, to znači da ne postoji zapis o njima."

"Onda ovi tragovi ništa ne predstavljaju, zar ne? Možemo se probiti u svih osam tunela i zaključiti da su svi ćorci."

Klimnuh. "To bi, nema sumnje, moglo da nam se desi, Bojse."

Pogledao me je s punom pažnjom. "I?"

"I to nije ono najgore. Ovaj trag nas je bar odveo do pravog tunela. Vodio sam već družine koje bi poludele od radosti da su mogle da otvore makar i provaljeni tunel, pošto su nekoliko nedelja nailazili na same podzemne pećine i kanale. Sasvim je moguće da preostalih sedam nisu uopšte tuneli. Ne očajavajte, Bojse. Za svoj novac ste bar dobili kakvu-takvu akciju."

Prešao je preko toga. "Vi ste izabrali ovo mesto, Volterse. Da li ste znali šta radite?"

Da li sam znao? Jedini način da mu to dokažem bio bi da pronađem čitav tunel. Mogao sam da mu pričam o mesecima koje sam proveo proučavajući zapise od prvih spuštanja, pa nadalje. Mogao sam mu pomenuti koliko sam imao nevolja i koliko sam propisa prekršio kako bih zavirio u vojne izveštaje, ili koliki sam put prevalio da bih razgovarao sa ekipama Obezbeđenja koje su boravile na nekim od prvih iskopina. Mogao sam ga obavestiti koliko je bilo teško ući u trag starom Jorolemonu Hegrametu, koji sada predaje egzotičnu arheologiju u Tenesiju; međutim, samo sam kazao: "Činjenica da smo pronašli tunel kazuje da znam svoj posao. To je sve za šta ste platili. Na vama je da odlučite hoćemo li nastaviti

da tražimo ili ne."

Zagledao se u nokat na palcu, zamislivši se.

"Razvedri se, Bojse", veselo reče Dori. "Seti se samo koliko još imamo prilika... pa čak i da ništa ne nađemo, ipak ćemo imati o čemu da pričamo kada se vratimo u Sinsinati."

Nije je ni pogledao, samo je kazao: "Zar ne postoji način da se sazna da li je tunel provaljen ili ne, bez ulaska unutra?"

"Svakako. To možete saznati lupkanjem po njegovoj spoljašnosti. Zvuk je različit."

"Ali morate prvo da prokopate prolaz do njega?"

"Tako je."

Ostali smo na tome. Ponovo sam navukao toplotno odelo kako bih uklonio sada beskorisni iglo da bismo mogli da pokupimo bušilice.

U stvari, nisam želeo više da razgovaram o tome, jer nisam hteo da mi postavi pitanje koje bi iziskivalo da ga slažem. Trudio sam se koliko sam mogao da se držim istine, jer je u tom slučaju lakše setiti se svega što ste rekli.

S druge, pak, strane, nisam fanatik kada su takve stvari u pitanju. Smatram da nije moje da govorim nekome kako je stekao pogrešan utisak o nečemu. Na primer, Kohinor je očigledno pretpostavio da se nisam potrudio da zvučnim putem ispitam ovaj tunel pre nego što sam ih pozvao da uđu.

Ali, razume se, da jesam. To je bilo prvo što sam učinio čim je bušilica doprla do zida. A kada sam začuo tupi odjek, učinilo mi se da će mi srce prepući. Morao sam da sačekam nekoliko minuta pre nego što sam bio u stanju da ih pozovem i objavim da smo doprli do spoljašnjeg omotača.

U to vreme nisam se još suočio sa pitanjem šta bih učinio da se ispostavilo da je tunel nedirnut.

IX

Bojs Kohinor i Dori Kifer bili su možda pedeseti ili šezdeseti koje sam vodio u potragu za tunelima Hičija. Nije me iznenadila činjenica da su bili voljni da rade poput kulija. Ma koliko turisti sa Tere bili lenji i ma koliko se dosađivali kada krenemo, tek kada bismo se našli

nadomak nečega što je nekada pripadalo jednoj gotovo potpuno nepoznatoj tuđinskoj rasi, što je ostavljeno tu u vreme kada je na Zemlji najbliže stvorenje ljudskom biću bila krznata mala zver spljoštenog čela čiji se najveći trik sastojao u tome da ubija druge zveri gađajući ih u glavu kostima antilope... tada bi ih hvatala istraživačka groznica.

I tako su njih dvoje naporno radili. I mene su prisilili da naporno radim. Nisam bio ništa manje revnoman. Što su dani prolazili, to sam postajao sve revnosniji, tako da sam uhvatio sebe kako sve češće trljam desnu stranu, odmah ispod kratkih rebara.

Nekoliko puta su nas obišli momci iz Obezbeđenja. Nadleteli su nas u svojim veoma brzim vazduhoplovima pet šest puta tokom prvih nekoliko dana. Nisu mnogo govorili, već su nam samo upućivali formalne zahteve preko radija da se identifikujemo. U pravilima stoji da odmah morate prijaviti ako nešto pronađete. Iako se Kohinor bunio, prijavio sam da smo pronašli onaj prvi provaljeni tunel, što ih je, čini mi se, malo iznenadilo.

To je bilo sve što smo imali da prijavimo.

Ispostavilo se da je mesto B pegmatitski jarak. A druga dva prilično sjajna traga, koje sam nazvao D i E, nisu bila baš ništa, kako smo ustanovili po obavljenom kopanju - što znači da su zvučne odjeke stvarale nevidljive smetnje u steni, pepelu ili šljunku.

Stavio sam veto na iskopavanja na mestu C, koje je od svih najviše obećavalo.

Kohinor se upustio u vrašku prepirku sa mnom, ali ostao sam pri svome. Vojska nas je i dalje s vremena na vreme obilazila i nisam želeo da se još više približim njihovom perimetru. Rekao sam da ćemo se možda, ako drugde ne budemo imali sreće, prikrasti nazad do mesta C da obavimo na brzinu iskopavanje pre no što se vratimo u Vreteno, i na tome je ostalo.

Podigli smo vazduhoplov, premestili se na nov položaj i stavili u nove sonde.

Do kraja druge nedelje obavili smo devet iskopavanja i devet puta izišli praznih šaka. Počelo je da nam ponestaje igloa i zvučnih sondi. A i jedni druge više nismo mogli uopšte da podnosimo.

Kohinor je postao mrzovoljan i neobuzdan. Nisam se ponadao da

će mi postati najbolji prijatelj kada sam ga prvi put ugledao, ali nisam ni očekivao da će biti tako loše društvo. Smatrao sam da nema prava da sve to tako teško prima, jer je sve ovo za njega očigledno bila samo igra. Pored sveg bogatstva, teško da bi mu novac koji bi eventualno pokupio za otkriće nekog novog artefakta Hičija išta značio... osim što bi mu doneo nekoliko dodatnih bodova na tabeli sreće... ali on je igrao kao da mu od toga život zavisi.

Nisam ni ja bio naročito uglađen, što se toga tiče. Stvar je bila u tome što mi tablete iz nadriordinacije nisu pomagale koliko je trebalo. Sve mi se činilo da su mi u ustima pacovi svili gnezdo, takav sam ukus imao; počele su uz to da me muče glavobolje i svaki čas bi mi se zavrtele, pa sam rušio stvari.

Jetra služi u organizmu kao neka vrsta regulatora unutrašnje ishrane. Ona filtrira otrove. Preobražava jedne ugljene hidrate u druge ugljene hidrate koje možete da koristite. Spaja amino-kiseline u proteine. Ako ne funkcioniše, umirete.

Doktor mi je sve to potanko objasnio. Lavirintskim pacovima često oboljeva jetra; do toga dolazi kada dozvolite da vam poraste pritisak u odelu kako biste sebi uštedeli malo posla... to izaziva kompresiju gasa u utrobi, koji pritiska jetru. Pokazao mi je slike. Mogao sam da zamislim šta se događalo u mojoj unutrašnjosti, gde su ćelije jetre, crvene kao mahagonij, izumirale, a zamenjivale su ih skupine debele žućkaste tvari. Bila je to ružna slika. A najružnije je bilo to što ništa nisam mogao da učinim da se stvar izmeni. Mogao sam samo da nastavim da uzimam pilule... a one neće još dugo delovati. Brojao sam dane do trenutka kada će jetra sasvim da zakaže i kada će nastupiti hepatitis.

Baš smo bili neka gadna družina. Ja sam bio kopile jer mi je bivalo sve lošije i jer me je hvatalo sve veće očajanje. Kohinor je bio kopile jer mu je to bilo u prirodi. Jedino pristojno ljudsko čeljade u letelici bila je devojkica.

Dori je davala sve od sebe, zaista. Ponekad je bila slatka (često čak i lepa) i uvek spremna da popusti moćnima, Kohinoru i meni, čak i više nego što je trebalo.

Očigledno joj je to teško padalo. Dorota Kifer bila je još dete. Bez obzira na to što se ponašala kao odrasla osoba, nije još dovoljno

proživela da bi znala da se odbrani od nagomilane zlobe. Dodajte tome i činjenicu da nam je već bilo i mrsko da se gledamo i mirišemo (a u vezduhoplovu dobro upoznate mirise drugih) biće vam jasno da Dori Kifer nije mogla da uživa u ovom krajnje suludom obilasku Venere.

To je važno za sve nas... naročito pošto sam objavio vest da nam je preostao još samo jedan iglo.

Kohinor pročisti grlo. Ne baš učtivo. Bio je to začetak bojnog pokliča. Zazvučalo je kao da pilot borbenog aviona podiže poklopce sa mitraljeza spremajući se za bitku; Dori je pokušala da ga odvrati, skrenuvši mu pažnju u drugom pravcu. "Odi", obrati mi se ona poletno, "znaš šta mislim da bismo mogli da uradimo? Mogli bismo da se vratimo do mesta C, onog što je obećavalo, u blizini vojnog rezervata." Skrenula mu je pažnju u pogrešnom smeru. Odmahnuh glavom. "Ne."

"Kako to, do đavola, mislite, 'Ne'?" zatutnja Kohinor, oštreći se za bitku.

"Onako kako sam rekao. Ne. Nalazi se suviše blizu momaka iz Obezbeđenja. Ako tamo postoji tunel, on sigurno vodi pravo u rezervat i oni će se stušiti na nas." Pokušao sam da budem ubedljiv. "Na takvo mesto se odlazi samo u krajnjem očajanju, a ja još nisam toliko očajan."

"Volterse", frknu on, "bićete očajni ako vam ja kažem da budete. Još mogu da stopiram isplatu onog čeka."

Ispravih ga. "Ne možete. Sindikat vam to ne bi dozvolio. Propisi vezani za to su veoma jasni. Ne morate me isplatiti samo ako odbijem da ispunim pravnosnažni zahtev. Ono što vi tražite, protivzakonito je. Upad u vojni rezervat predstavlja krupan prekršaj."

On pređe na hladni rat. "Ne", primeti blago. "Grešite. Protivzakonito je samo u slučaju da sud tako presudi, pošto počinimo prekršaj. U pravu ste samo u slučaju ako vaši advokati nadmudre moje. Verujte mi, Volterse, to ne može da se dogodi. Plaćam svoje advokate da budu najmudriji među mudrima."

Nisam baš imao čime da se cenkam. Ne samo zato što je Kohinor govorio istinu. Imao je veoma moćnog saveznika. Na njegovoj strani bila je i moja jetra. Nisam mogao da gubim vreme na

donošenje odluke, jer bez transplantacije koju ću platiti novcem dobijenim od njega, neću to doživeti.

Dori je slušala, posmatrajući nas svojim ptičjim izrazom prijateljske zainteresovanosti. Stala je između nas. "A šta kažete na ovo? Upravo smo stigli ovamo. Zašto ne bismo pričekali da vidimo šta će nam sonde pokazati? Možda naletimo na nešto još bolje od tog mesta 'C'..."

"Nećemo ovde naići ni na šta dobro", odvrati on, ne skidajući pogled sa mene.

"Otkud znaš, Bojse? Nismo još obavili ni zvučni test."

On reče: "Čuj me, Dorota. Ovog puta me dobro saslušaj, a onda zaveži. Volters se poigrava sa mnom. Vidiš li gde smo ih spustili?"

Proleteo je pored mene i ukucao komandu da se na ekranu pojavi cela karta, što me je donekle iznenadilo. Nisam pretpostavljao da zna kako se to radi. Pojaviše se mape. Prikazivale su prave slike našeg položaja, otvora koje smo već napravili, kao i veliku nepravilnu granicu vojnog rezervata... ceo taj prostor bio je krcat maskonima i navigacionim pomagalima.

"Da li ti je sada jasno? Trenutno se uopšte ne nalazimo u oblasti sa velikom gustinom koncentrisane mase. Je li tako, gospodine Volters? Da li nam na ovaj način pokušavate da kažete kako smo ispitati sve dobre lokacije u okolini i da ništa nismo pronašli?"

"Ne", odvratih. "To jest, delimično ste u pravu, gospodine Kohinor. Ali samo delimično; ne igram nikakvu igru. Ovo mesto dosta obećava. Možete se uveriti na karti da je tako. U pravu ste kada kažete da trenutno ispod nas nema nijednog maskona, ali smo zato između ova dva ovde, koji su dosta blizu jedan drugoga. To je dobar znak. Ponekad ljudi pronađu tunel koji spaja dva kompleksa, a događalo se i da su spojeni prolazi bili bliže površini od bilo kog drugog tunela u sistemu. Ne mogu da vam jemčim da ćemo ovde naleteti nešto slično. Ali vredi pokušati."

"Samo je malo verovatno, je li tako?"

"Ništa manje nego bilo gde drugde. Još pre nedelju dana sam vam kazao da vam se novac isplatio već prvoga dana, jer ste imali sreće da bar pronađete jedan tunel Hičija. Makar već pretražen. U Vretenu ima lavirintskih pacova koji su tamo pet godina, a da ni toliko

nisu videli." Trenutak sam razmišljao. "Nagodiću se s vama", ponudih.

"Slušam."

"Već smo se spustili. Bar imamo priliku da naletimo na nešto. Hajde da pokušamo. Pustićemo sonde i videti čega ima. Ako naiđemo na neki dobar trag, kopamo. Ako ne... e pa, onda ću razmisliti o tome da se vratimo na mesto 'C'."

"Razmisliti o tome!" zatutnja on.

"Ne silujte me, Kohinore. Nemate pojma u šta se upuštate. S vojnim rezervatom nema šale. Ti momci prvo pucaju, pa onda postavljaju pitanja, a u blizini nema policajaca koje biste mogli da pozovete upomoć."

"Ne znam", izgovori on pošto je malo promislio.

"Tako je", rekoh, "vi ne znate, gospodine Kohinor. Ja znam. Zbog toga me i plaćate."

On klimnu. "Da, vi verovatno znate, Volterse, ali da li je ono što mi govorite tačno, to je druga stvar. Hegramet nijednom nije pomenuo tunele između maskona."

Zatim me je krajnje tupavo pogledao, čekajući da vidi hoću li se uhvatiti za ono što je upravo kazao.

Nisam reagovao. Uzvratio sam mu istim tupavim pogledom. Ni reč nisam izustio. Čekao sam da vidim šta će sada da usledi. Bio sam prilično siguran da mi neće pružiti baš nikakvo objašnjenje o tome otkud zna za profesora Hegrameta, niti kakva je posla imao sa najvećim zemaljskim poznavaoцем iskopina Hičija.

I nije.

"Izbacite sonde", konačno reče. "Još jednom ćemo probati po vašem."

Izbacio sam sonde - sve su se dobro zarile u tle - i počeo sam da ispaljujem bukače. Zatim sam seo i stao da promatram prve linije na skeneru, kao da očekujem da će mi doneti korisna obaveštenja. To se neće dogoditi još izvesno vreme, ali želeo sam malo na miru da razmislim.

Trebalo je razmisliti o Kohinoru. On nije došao na Veneru da bi se samo provozao. Planirao je da traži tunele Hičija još pre polaska sa

Zemlje. Potrudio se da sazna što više čak i o uređajima s kojima će se sresti na vazduhoplovu.

Uludo sam razvlačio žvaku o blagu Hičija pred mušterijom koja je odlučila da proguta mamac verovatno još pre pola godine i desetinama miliona milja daleko.

Sve sam to mogao da razumem. Ali što sam više razumeo, to mi je bivalo jasno da ništa ne razumem. Imao sam želju da Kohinoru tutnem nekoliko dolara i pošaljem ga u dvoranu sa automatima na izvesno vreme, kako bih mogao nasamo da razgovaram sa devojkom. Na žalost, nisam imao kuda da ga pošaljem. Na silu sam zevnuo, požalio se na dosadno čekanje dok se ne obrazuju tragovi koje će nam prikupiti sonde i predložio da svi malo dremnemo. Nisam uopšte verovao da će on poći u krpe... međutim, on me nije ni slušao. Ova varka mi je donela samo ponudu od Dori da pazi na ekran i da me probudi ako se pojavi nešto zanimljivo.

Pomislih, do đavola s tim, i ispružih se.

Nisam dobro spavao, jer dok sam tako ležao, čekajući da zaspim, imao sam vremena da primetim da se sve lošije osećam i to na više različitih načina. U stražnjem delu usta stalno sam osećao nekakvu gorčinu... ne u toj meri kao da ću narednog trenutka da povratim, već pre kao da sam to upravo obavio. Bolela me je glava. Pred očima mi se mutilo; počele su da mi se pričinjavaju neke sablasne prilike koje su nejasno lutale oko mog vidnog polja.

Ustao sam da uzmem nekoliko tableta. Nisam prebrojao preostale, jer nisam želeo da znam.

Podesio sam svoj privatni budilnik da me probudi kroz tri sata, misleći da će se za to vreme Kohinoru prispavati, pa će možda samo Dori ostati budna i možda će biti raspoložena za razgovor. Ali kada sam se probudio, dočekao me je sasvim budan starac koji je sebi spremao biljni omlet od naših poslednjih sterilisanih jaja. "Bili ste u pravu, Volterse", osmehnu se on. "Bio sam pospan. Lepo sam dremnuo jedan sat. Sada sam spreman na sve. Želite li jaja?"

Želeo sam ih. I to mnogo. Ali, razume se, nisam se usudio i da ih pojedem, pa sam smrknuo progutao hranljivu i veoma nezadovoljavajuću hranu koju mi je dozvolilo da jedem odeljenje za ishranu pri nadrilekarskoj ordinaciji, posmatrajući njega kako se

kljuka. Baš nije bilo fer da čovek od devedeset godina bude u toj meri zdrav da ne mora da misli na varenje, dok sam ja...

Takvo razmišljanje nije nikuda vodilo. Ponudio sam im malo muzike, da nam brže prođe vreme. Dori je izabrala Labudovo jezero i ja ga pustih.

A onda mi nešto pade na um. Krenuh ka kasetama sa alatom. Nije bilo neophodno da ih proveravam. Glave svrdla moraću uskoro da zamenim, ali to nisam nameravao sada da učinim; nismo imali više puno rezervnih delova. Ali zato su se kasete sa alatom nalazile podalje od kuhinjskog dela, najdalje dokle ste mogli da odete, a da ne iziđete iz vazduhoplova.

Nadao sam se da će Dori krenuti za mnom. I jeste.

"Treba li vam pomoć, Odi?"

"Dobro će mi doći", rekoh joj. "Evo, pridržite mi ovo. Pazite da ne izmastite odeću." Nisam očekivao da me upita zbog čega mora to da drži. I nije. Samo se nasmejala kada sam kazao da pazi na odeću.

"Mislim da ne bih ni primetila da je još malo izmastim, koliko sam već prijava. Pretpostavljam da će nam svima biti drago da se vratimo u civilizaciju." Kohinor se mrštio na sondu, uopšte ne obraćajući na nas pažnju. Upitah: "Na koju civilizaciju mislite? Na Vreteno ili na daleku Zemlju?"

Nameravao sam da je navedem da priča o Zemlji, ali ona je skrenula razgovor u drugom pravcu. "Oh, na Vreteno", reče. "Nikada nisam ni sanjala da ću stići na ovu planetu, Odi! Dopalo mi se. Mislila sam da je divno kako se svi ovde slažu, ali nismo baš mnogo šta videli. Naročito ljudi, poput onog Indijanca koji vodi restoran. Kasirka mu je žena, je li tako?"

"Jedna od njih, da. Ona je Vastrina žena broj jedan. Kelnerica je broj tri, i ima kod kuće još jednu koja se brine o deci. Ima petoro dece, od sve tri žene." Ali kako sam želeo da razgovor pođe drugim smerom, rekoh: "Uglavnom je isto kao i na Zemlji. Da ne vodi zamku za turiste ovde, Vastra bi je vodio u Banaresu, a ne bi bio ovde da nije dezertirao iz vojske i tako završio na Veneri. Pretpostavljam da i sam nisam vodič na Veneri, bio bih to u Teksasu. Ako još ima nenaseljenih predela po kojima bih mogao da vodim lovce... možda uz Kanadsku reku. A vi?"

Sve vreme sam uzimao četiri-pet istih alatki, proveravao serijske brojeve i vraćao ih na mesto. Nije primetila.

"Kako to mislite?"

"Šta ste radili na Zemlji, pre nego što ste došli ovamo?"

"Oh, izvesno vreme sam radila u Bojsovom uredu."

To je bilo ohrabrujuće. Možda će se setiti nečega što bi objasnilo njegovu vezu sa profesorom Hegrametom. "Kao šta, sekretarica?"

Uputila mi je neprijateljski pogled. "Otprilike", odvrati ona.

Bilo mi je neprijatno. Mislila je da ispitujem... razume se, upravo to sam i radio, ali nisu me zanimali prljave pojedinosti o tome kako je jedna lepa, mlada devojka poput nje dozvolila sebi da postane naložnica prljavog starkelje. Tim pre što je Kohinor, iako je bio star i gadan kada je to hteo, delovao strašno privlačno ženskom svetu. Rekoh, pokušavši da smirim situaciju: "To me se, razume se, ne tiče."

"Tako je", reče ona, "ne tiče vas se." A zatim dodade. "Šta je to?"

To je bio poziv preko radija, eto šta je to bilo.

"Odgovori već jednom", zareža Kohinor s drugog kraja vazduhoplova, podigavši pogled sa jaja.

Prekid mi je dobro došao. Poziv je bio samo glasovni, što me je malo iznenadilo. Pustio sam da i dalje tako bude. U stvari, primio sam poziv preko slušalica, jer mi je u prirodi da budem oprezan kada su u pitanju izvesne stvari. U svakom slučaju, u vazduhoplovu se ne možete osamiti, a ja sam se trudio da pokupim sve mrvice osame koje bih uspeo da pronađem.

Poziv je bio iz baze; sa mnom je želela da razgovara narednikovica za vezu koju su zvali Mala Kolena. Nervozno sam se javio, posmatrajući Dori kako odlazi da zaštitnički sedne pored Bojsa Kohinora.

"Samo za tvoje uši, Odi", reče narednikovica Mala Kolena. "Je l' ti sahib negde u blizini?"

Mala Kolena i ja smo već dugo razmenjivali misli preko radija. Smetalo mi je nešto u njenom veselom glasu. Okrenuo sam leđa Kohinoru. Znao sam da osluškuje... razume se, mogao je da čuje samo ono što sam ja govorio, jer sam imao slušalice. "Nalazi se u oblasti, ali nije trenutno podešen", odvratih. "Šta imaš za mene?"

"Kratki bilten", prela je narednikovica. Stigao je preko sinesa pre nekoliko minuta - obavještenje koje će nam biti važno samo ako nas se bude direktno ticalo. To znači da ne moramo ništa preduzeti, ali možda ćeš ti morati, srce."

"Čekam", odvratih, proučavajući plastični omotač radija.

Narednikovica se zakikota. "Kapetan čartera kojim je stigao tvoj sahib voleo bi malo da proćaska s njim kada ga nađe. Hitno je, kapetan je s pravom strašno besan."

"Da, bazo", rekoh. "Primamo vaš signal, jačina deset."

Narednikovica Amanda Mala Kolena ponovo ispusti čudan zvuk kao da se silno zabavlja, ali ovog puta to nije bio kikot. Već pravo smejuljenje. "Stvar je u tome", poče ona, "što je njegov ček kojim je platio najam Jurija Gagarina odlepršao. Zanima li te šta su kazali u banci? Nikada ne bi pogodio. 'Bez pokrića', eto to su kazali."

Sada sam već osećao stalni bol ispod desnog najnižeg rebra, koji se u tom trenutku silno pojačao. Zaškrgutao sam zubima. "Ah, narednikovice Mala Kolena", zakreštah. "Možete li da potvrdite tu tvrdnju?"

"Izvini, srce", zazuja mi ponovo njen glas u uhu, "ali nema ni najmanje sumnje. Kapetan je dobio izveštaj o kreditnoj sposobnosti tog tvog Bojsa Kohinora, koji je loš. Kada ti se mušterija vrati u Vreteno, čeka ga nalog za hapšenje."

"Hvala vam na sinoptičkoj proceni", rekoh isprazno. "Potvrdiću vreme polaska pre poletanja."

Isključio sam radio i zagledao se u svog klijenta milionera.

"Šta je to, do đavola, s vama, Volterse?" zareža on.

Ali ja nisam čuo njegov glas. Čuo sam samo glas svog srećnog doktora-testeraša kostiju iz nadriordinacije, koji mi je deklamovao jednačinu. Tu jednačinu nikako niste mogli zaboraviti. Novac = nova jetra + srećan opstanak. Nema novca = potpuno zakazivanje jetre + smrt. A moja zaliha novca upravo je presušila.

X

Kada saznate nešto stvarno značajno, morate prvo pustiti da ta vest kapajući prodre u vaš sistem i da se u celosti apsorbuje, pre nego što bilo šta preduzmete oko nje. Nije reč tu o sagledavanju

posledica. One su mi, možete se kladiti, odmah bile jasne. Posredi je postizanje ravnoteže sistema.

Zato sam nekoliko minuta mahao palicom. Slušao labude-lovce Čajkovskog koji su lepetom krila najavljivali dolazak kraljice. Proverio da li je radio isključen, kako se ne bi uzalud trošila energija. Proverio sinoptički zapis koji su stvarali zvučni udari.

Bilo bi lepo kada bi na njima počelo da se pomalja nešto ohrabrujuće, ali kako su stvari stajale, to se, razume se, neće dogoditi. I nije. Počeli su da se pomaljaju neki bleđi odjeci. Ali nije bilo ničeg što bi imalo oblik kakvog tunela Hičija, niti je išta od svega bilo dovoljno sjajno. Podaci su i dalje pristizali, ali znao sam da se ove tričarije ne mogu razviti u nešto krupno što bi nas sve spasilo, pa i propalog kopilana Kohinora, koji je bio potpuno švorc.

Čak sam kroz prozor posmatrao i nebo koliko je to bilo moguće, da proverim kakvo je vreme. To uopšte nije bilo važno, ali nekoliko belih velikih oblaka živinog hlorida hitalo je među ostalim purpurnim i žutim živinim halidima; Sunce se spremalo da iziđe na zapadu.

Bilo je prelepo i ja sam ga mrzeo.

Kohinor je sklonio ostatke omleta i zamišljeno me je promatrao. Isto kao i Dori, koja se nalazila pozadi, kod odeljaka sa rezervnim delovima, ponovo držeći svrdla umotana u masnu hartiju. Osmehnuo sam joj se. "Lepo", rekoh, misleći na muziku. Oklanska filharmonija je upravo stizala do dela u kome mali labudovi izlaze, držeći se za ruke, i na brzinu izvode skokove pas de quatre preko pozornice. To mi je oduvek bio jedan od omiljenih delova Labudovog jezera... ali ne i sada.

"Ostatak ćemo saslušati kasnije", rekoh i isključih plejer.

Kohinor se obrecnu: "Pa, dobro, Volterse. Šta se dešava?"

Sedoh na prazan paket sa igloom i zapalih cigaretu, jer je jedna od stvari koju sa obavio, dok sam podešavao svoj unutrašnji sistem, bila izračunavanje količine preostalog kiseonika, te sam tako došao do zaključka da više ne moramo da ga štedimo. "Muče me neka pitanja, Kohinore. Jedno od njih je kako to da ste stupili u vezu sa profesorom Hegrametom?"

Iscerio se i opustio. "Oh, i to je sve? Nema razloga da vam to ne kažem. Mnogo sam se raspitivao o Veneri pre nego što sam došao

ovamo... uostalom, zašto da ne?"

"Pitam tek onako, jer ste me naveli da pomislim kako ni o čemu nemate pojma."

Kohinor slegnu ramenima. "Da imate imalo pameti, bilo bi vam odmah jasno da se nisam obogatio jer sam bio glup. Zar mislite da bih prevalio ko zna koliko miliona milja a da ne znam šta ću zateći kada stignem ovamo?"

"Ne, ne biste, ali ste se potrudili da ja steknem upravo takav utisak. Nije važno. I tako ste potražili nekoga ko je mogao da vas obavesti o tome šta je vredno pokrasti na Veneri, a ta osoba vas je uputila na Hegrameta. Šta onda? Da li vam je Hegramet kazao da sam dovoljno glup i da me možete iskoristiti?"

Kohinor nije bio potpuno opušten, ali nije postao ni agresivan. Blago je kazao: "Hegramet je pomenuo vaše ime, to je tačno. Rekao mi je da niste ni bolji ni gori vođa od ostalih i da vas mogu slobodno unajmiti ako poželim da potražim kakav nedirnuti hičijevski tunel. Zatim je odgovorio na mnogobrojna moja pitanja o Hičijima i tako dalje. Da, znao sam ko ste. Da vi niste potražili nas, ja bih potražio vas; uštedeli ste mi trud.

Bio sam pomalo i sam iznenađen kada sam kazao: "Znate, mislim da govorite istinu. Samo ste zaboravili da pomenete jednu sitnicu."

"A to je?"

"Niste ovamo došli da biste se zabavljali zarađujući još novca preko onoga koji već imate? U pitanju je samo novac, je li tako? Novac koji vam je strašno potreban." Okrenuo sam se prema Doroti, koja je ukočeno stajala i dalje držeći svrdla. "Šta kažete na to, Dori? Da li ste znali da je stari švorc?"

Baš glupo od mene što sam joj to tako sasuo u lice. Shvatio sam šta će učiniti trenutak pre no što je to i uradila i skočio sam sa kutije za iglo. Zakasnio sam za delić sekunde. Ispustila je svrdla pre no što sam uspeo da ih joj oduzmem, ali srećom pala su pljoštice tako da se oštrice nisu iskrzale. Podigao sam ih i sklonio.

Krajnje rečito je odgovorila na moje pitanje.

"Očigledno vam to nije pomenuo", rekoh. "Baš nezgodno za tebe, lutka. Ček koji je dao kapetanu Gagarina nema pokrića, a pretpostavljam da ni onaj koji je dao meni nije ništa bolji. Nadam se

da ste dobijali samo krzna i nakit, Dori. Moj vam je savet da ih sakrijete pre nego što ih poverioci zatraže nazad."

Nije me čak ni pogledala. Piljila je samo u Kohinora, a njegov izraz lica bio joj je dovoljna potvrda svega što sam kazao.

Ne znam šta sam od nje očekivao, bes, uvrede, suze. A ona je samo prošaputala: "Oh, Bojse, dragi, tako mi je žao." Zatim mu je prišla i zagrlila ga.

Okrenuo sam im leđa jer mi nije bilo prijatno da ga takvog gledam. Krepak devedesetogodišnjak koji je koristio blagodeti potpune medicinske zaštite pretvorio se u poraženog starca. Prvi put od kada je kočoperno ušao u Vreteno, izgledao je saglasno svojim godinama, a možda i nešto starije. Usta su mu bila napola otvorena, usne su mu podrhtavale; inače prava leđa sada su mu se pograbila; pogled sjajnih plavih očiju bio je zamagljen. Dori ga je milovala i pevucljivo mu nešto šaputala, gledajući me s puno bola.

Uopšte mi nije ranije palo na pamet da bi ona stvarno mogla mariti za tog tipa.

Okrenuo sam se i ponovo se zagledao u sinoptičku mrežu, jer nisam znao šta bih sa sobom. Bila je jasna da jasnija ne može biti - i bila je prazna. Videlo se malo preklapanje sa tragom jednog od ranijih zvučnih ispitivanja, tako da sam odmah shvatio da ne moramo da se uzbuđujemo zbog zanimljivih linija na jednoj ivici. Već smo ih ranije proverili. Bile su to samo sablasti.

Tamo nas nije čekalo nikakvo instant-spasenje.

Čudno, ali osetio sam neku vrstu olakšanja. Kada čovek shvati da više nema mnogo šta da izgubi, obuzme ga izvesno smirenje. Počne stvari da sagledava iz drugačijeg ugla.

To ne znači da sam se predao. Još sam ponešto mogao da učinim. Mada to nije imalo veze sa produžavanjem moga života... to je bila jedna od stvari na koje sam morao da se priviknem... ionako mi ukus u ustima i bol u utrobi nisu više dozvoljavali da mnogo uživam u životu.

Starog dobrog Odija Voltersa mogao sam slobodno da otpišem. Pošto je samo još čudo moglo da me spase od tog čuvenog potpunog hepatickog kolapsa za nedelju ili dve, mogao sam da

prihvatim činjenicu da neću još dugo poživeti. Stoga sam preostalo vreme mogao da upotrebim na nešto drugo.

Šta drugo? Dori nije bila loša mala. Mogao sam da vratim vazduhoplov nazad u Vreteno, predam Kohinora žandarmima i provedem poslednje dane upoznavajući Dori sa ljudima koji bi joj mogli pomoći. Vasta ili Bi Dži bi možda bili voljni da joj omoguće kakav-takav početak. Možda ne bi morala da se oda prostituciji ili nečasnim poslovima. Puna sezona bila je na pragu, a ona je bila ličnost koja je mogla postići uspeh prodajući molitvene lepeze i hičijevske amajlije turistima sa Tere u nekoj maloj kabini.

Možda to nije bilo Bog zna šta. Međutim, kapetan Gagarina sigurno je neće besplatno vratiti nazad u Sinsinati, a od krađe po Vretenu čovek ne može da živi.

A možda čak nisam morao ni sam sebe da otpišem? Malo sam o tome razmislio. Mogao sam da se predam na milost i nemilost nadrilekara. Možda bih mogao da dobijem novu jetru na kredit. Zašto da ne?

Postojao je jedan dobar razlog zbog koga je to bilo nemoguće; nikada to nisu radili.

Ili sam mogao da otvorim dva ventila za gorivo i pustim ih da se mešaju deset minuta otprilike pre no što kresnem. Posle eksplozije od vazduhoplova ne bi ostalo Bog zna šta... kao ni od nas... i svi naši problemi bili bi rešeni.

Ili...

Uzdahnuh. "Oh, do đavola", izustih. "Glavu gore, Kohinore. Još nismo mrtvi."

Pogledao me je začuđeno, misleći sigurno da sam poludeo. Zatim je potapšao Dori po ramenu i krajnje nežno je odgurnuo. "Ali ćemo uskoro biti. Žao mi je zbog svega ovoga, Dorota. I izvinjavam se zbog čeka, Volterse; pretpostavljam da vam je novac bio potreban."

"Nemate pojma koliko."

Pomalo s mukom je izustio: "Da li želite da pokušam da vam objasnim?"

"To neće ništa promeniti... ali da", priznadoh, "znatiželjan sam."

Nije mu dugo trebalo. Kada je jednom počeo, bio je jezgrovit i

jasan, i ništa važno nije izostavio... mada sam većinu stvari mogao da pretpostavim. (Ali nisam ih pretpostavio. Tek posle bitke svi generali postaju pametni...)

Osnovno je bilo to da je čovek Kohinorovih godina morao biti ili veoma, veoma bogat, ili mrtav. Kohinorova nevolja bila je u tome što je bio samo prilično bogat. Dao je sve od sebe da finansira daljnji rad svojih industrija od novca preostalog pošto je prethodno odvojio za podmirenje troškova transplatacija i lečenja, kalcifikacije i ugradnje proteza, regeneracije proteina tu, smanjenja holesterola tamo, milion za ovo, sto somova mesečno za ono... oh, lova je brzo oticala. To mi je bilo jasno. "Ne znate sve dok se lično ne uverite", reče on, ne sa žaljenjem, već jednostavno iznoseći činjenicu, "koliko košta održavati u životu jednog stogodišnjaka."

Mislite, izgovorih u sebi. Pustio sam ga da nastavi s pričom o tome kako su vlasnici akcija počeli da postavljaju pitanja, a federalni inspektori se sve više približavali... kako je na kraju zbrisao sa Zemlje da bi ponovo stekao bogatstvo na Veneri.

Međutim, pri kraju ga više nisam pažljivo slušao. Nisam čak reagovao ni kada sam otkrio da je lagao u pogledu godina... kakva taština! Mislio je da je bolje ako kaže da mu je devedeset!

Imao sam preča posla nego da i dalje mučim Kohinora. Umesto da ga slušam, počeo sam da pišem na poledini navigacijskog obrasca. Kada sam završio, dodadoh ga Kohinoru. "Potpišite", rekoh.

"Šta je to?"

"Zar je važno? Koliko vidim, nemate izbora. Kada to potpišete više neće važiti uslovi iz ugovora o najmu. Ovim priznajete da je najam poništen, da nemate nikakva potraživanja, da vam je ček bio nevažeći i da se dobrovoljno odričete u moju korist svega što bismo mogli da nađemo."

Namrštio se. "Kakav je ovo dodatak na kraju?"

"Njime pristajem da vam dam deset odsto od svog dela onoga što pronađemo, ako pronađemo bilo šta što može da se unovči."

"To je milostinja", izjavi on, podigavši pogled ka meni. Međutim, već je potpisivao. "Ne smeta mi da primim malu milostinju, pošto, kako ste istakli, nemam drugog izbora. Ali umem isto dobro kao i vi

da pročitam onu sinoptičku mrežu tamo preko. Ovde nema ničega."

"Tačno, nema", složih se, presavivši list hartije i gurnuvši ga u džep. "Taj trag je prazan kao i vaš račun u banci. Ali nećemo tamo kopati. Vratićemo se i započeti iskopavanje u mestu 'C'."

Zapalio sam još jednu cigaretu... u tom trenutku uopšte nisam brinuo hoću li dobiti rak pluća... i stao da razmišljam, dok su oni čekali, posmatrajući me. Pitao sam se koliko da im otkrijem o tome na šta sam utrošio pet godina istražujući i mozgajući, učeći, nikome o tome ne govoreći ni reč. Bio sam ubeđen da se sada više ništa neće promeniti, bilo šta da kažem. Pa ipak, navike koje sam godinama sticao bile su jake. Reči nikako da mi pređu preko usana.

Stvarno me je stajalo dosta napora da počnem.

"Sećate se Subhaša Vastre, momka koji drži zamku, tamo gde smo se sreli? Sub je došao na Veneru pošto se zakačio sa vojskom. Bio je specijalista za oružje. Teško je zaposliti se kao specijalista za oružje u civilu, naročito na Veneri, pa je tako otvorio cafQ, uloživši u to gotovo ceo bonus koji je dobio kao otpremninu. Zatim je pozvao i svoje žene da dođu. Izgleda da je spadao u prilično dobre poznavaoce oružja dok je bio u službi."

"Šta to govorite, Odi?" upita Dori. "Nikada nisam čula za bilo kakvo hičijevsko oružje."

"U pravu ste. Niko nikada nije pronašao nikakvo hičijevsko oružje. Međutim, Sub misli da su pronašli mete."

Bilo mi je strašno teško da nateram svoje usne da izgovore naredne reči, ali sam nekako ipak uspeo. "U svakom slučaju, Sub Vastra je mislio da su to mete. Rekao mi je da mu viši oficiri nisu poverovali, a ja mislim da je ta stvar stavljena ad acta. Međutim, pronađeni su trouglasti komadi napravljeni od istog materijala kao i hičijevski zidovi... od one plave materije koja emituje svetlost i kojom optaču tunele. Bilo ih je na desetine. Na svima postoji ustrojstvo zrakastih linija; Sub kaže da njemu liče na mete. I nešto ih je izbušilo kao švajcarski sir. Da li možda znate bilo šta što je u stanju da to učini sa materijalom od koga se prave hičijevski zidovi?"

Dori je upravo zaustila da kaže kako ne zna, ali ju je Kohinor preduhitrio. "To je nemoguće", izjavi on glatko.

"Tako je, to su i pretpostavljeni kazali Sub Vastri. Zaključili su da su rupe napravljene u procesu proizvodnje, iz razloga koje nikada nećemo saznati. Vastra u to nije poverovao. Misli da su posredi iste stvari kao i papirnate mete kakve vojnici koriste na poligonu. Rupe nisu bile sve na istim mestima. Crte su mu ličile na podeoke koji određuju preciznost. To je sve što ide u prilog Vastrinim tvrdnjama. Dokaza nema. Čak ni Vastra ne smatra da je to dokaz. Ali je nalaz."

"I vi mislite da na mestu 'C' možete pronaći pušku koja je napravila te rupe?" upita Kohinor.

Oklevao sam. "Ne bih bio tako određen. Nazovimo to nadom. Možda čak malom nadom. Međutim, postoji još nešto.

Ove mete, ili šta god da su, pronašao je jedan prospektor pre blizu četrdeset godina. Tada nije postojao vojni rezervat. Predao ih je u nadi da će ih neko kupiti, međutim niko nije bio naročito zainteresovan. Zatim je ponovo otišao da potraži nešto bolje i posle izvesnog vremena poginuo. To je bio čest slučaj u to vreme. Niko nije obraćao pažnju na te stvari dok nisu dopale u ruke vojnim licima, a onda je nekome pala na pamet ista ideja kao i Vasti godinama kasnije. Uozbiljili su se. Identifikovali su mesto koje je prospektor prijavio kao njihovo nalazište, u blizini Južnog pola. Ogradili su teren u prečniku od hiljadu kilometara i stavili natpis 'Zabranjen pristup'; tako je nastao rezervat. Kopali su i kopali. Otkrili su desetak tunela Hičija, ali većina je bila prazna, a ostali provaljeni i uništeni. Nisu pronašli ništa što bi nalikovalo oružju."

"Što znači da tamo ni nema ničega", zareža Kohinor, zbunjeno me gledajući.

"Oni ništa nisu našli", ispravih ga. "Ne zaboravite da se to događalo pre četrdeset godina."

Kohinor me ponovo zbunjeno pogleda, a onda kao da mu sinu. "Oh", izusti on. "Reč je o mestu gde su pronađene."

Klimnuh. "Tako je. U to doba su prospektori mnogo lagali... ako bi pronašli nešto valjano, nisu želeli da dobiju društvo. I tako je on dao pogrešnu lokaciju tunela. Tada je živeo sa jednom mladom damom koja se kasnije udala za čoveka koji se prezivao Alemanj... njen sin, Buker, moj je prijatelj. Bi Dži. Upoznali ste ga. On ima kartu."

Kohinor je sada već bio vidljivo skeptičan. "Ah, da", primeti on

kiselo. "Čuvena mapa s blagom. Koju vam je dao jer ste mu prijatelj."

"Prodao mi ju je", odvratih.

"Divno. Šta mislite, koliko je još kopija prodao drugim naivčinama?"

"Ne mnogo." Nisam zamerao Kohinoru što ne veruje u priču; međutim, izabrao je pogrešan način za napad. "Uhvatio sam ga odmah pošto se vratio iz pokušaja da ga sam pronađe; nije imao vremena da proba da je uvali nekom drugom." Primetio sam da se Kohinor sprema da nešto kaže, pa sam požurio da ga preduhitrim. "Ne, ništa nije pronašao. Da, smatrao je da se tačno pridržavao mape. Zato sam je i dobio jeftino. Ali, vidite, mislim da je promašio pravo mesto. Pravo mesto na mapi, koliko ja mogu da se razaberem... sistemi za navigaciju nisu u to vreme bili ono što su danas... nalazi se otprilike tamo gde smo se mi prvi put spustili. Nekoliko puta primetio sam tragove iskopavanja. Mislim da su veoma stari." Izvukao sam mali portabl magnetofiš iz džepa dok sam govorio i priključio ga na monitor virtualne mape. Pojavila se jedna središnja oznaka, narandžasto X. "Tu smatram da bismo mogli naći pravi tunel, negde blizu tog 'X'. Kao što vidite, nalazi se prilično blizu našeg starog mesta 'C'."

Na trenutak je nastupila tišina. Osluškivao sam udaljenu spoljašnju tutnjavu vetrova, čekajući da ostali nešto kažu.

Dori je izgledala zabrinuto. "Ne znam da li mi se dopada ideja o pokušaju da pronađemo neko novo oružje", primeti ona. "To je kao... kao da vraćamo stara, loša vremena."

Slegnuh ramenima.

Kohinor je polako dolazio k sebi. "Stvar nije u tome da li stvarno želimo da pronađemo neko oružje, je li tako? Stvar je u tome da želimo da pronađemo nedirnuti tunel Hičija u kome nečega ima. Međutim, vojnici misle da u okolini može biti oružja, pa nam neće dozvoliti da kopamo, jesam li u pravu?"

"Ne 'misle'; 'mislili su'. Sumnjam da i jedan od njih još u to veruje."

"Svejedno, prvo će pripucati, a onda postavljati pitanja. Zar to nisu vaše reči?"

"Jesu. Nikome nikada nije bilo dozvoljeno da uđe u rezervat bez dozvole. Ne zbog hičijevskog oružja; drže tamo mnogo vlastitog koje

ne žele da iko vidi."

On klimnu. "Pa, šta predlažete, kako da rešimo taj sitni problem?" upita on.

Da sam bio potpuno iskren, verovatno bih odgovorio da nisam siguran. Iskreno govoreći, izgledi su bili mršavi. Lako smo mogli biti uhvaćeni i mada nisam mislio da bi nas sigurno ubili, i takav ishod bio je moguć.

Ali tako malo smo imali da izgubimo, bar Kohinor i ja, tako da sam smatrao da to nije vredno pomena. Samo sam rekao: "Pokušaćemo da ih pređemo. Poslaćemo vazduhoplov dalje. Vi i ja ćemo ostati da obavimo iskopavanje. Ako pomisle da smo otišli, neće nas držati pod nadzorom. Posle treba samo da se pobrinemo da nas pokupi rutinska perimetarska patrola, koja nije tako stroga. Bar se nadam."

"Odi!" povika devojka. "Šta to pričate? Ako vi i Bojs ostanete ovde, ko će upravljati vazduhoplovom? Ja to ne umem!"

"Tačno", složih se, "vi ne možete, ili bar ne možete dobro... čak i ako vam održim nekoliko lekcija. Ali možete ga pustiti da leti sam. Oh, potrošićete previše goriva i mnogo ćete skakutati unaokolo. Ali stići ćete tamo gde se uputili vođeni autopilotom. On će vas i spustiti."

"Vi se niste spustili na taj način", primeti Kohinor.

"Nisam kazao da će spuštanje biti besprekorno. Moraćete dobro da se vežete." Razume se, takvo spuštanje će pre ličiti na kontrolisani pad; nisam želeo da razmišljam o tome šta bi autopilot mogao pri spuštanju da napravi od mog jedinog vazduhoplova. Međutim, Dori bi to sigurno preživela. Imala je devedeset devet odsto izgleda da preživi.

"Šta potom?" upita Dori.

U mom daljnjem planu bilo je dosta rupa, ali ni o njima nisam želeo da razmišljam. "To zavisi od toga kuda ćete se uputiti. Smatram da će biti najbolje da krenete pravo nazad u Vreteno."

"A vas da ostavim ovde?" upita ona, zauzevši odjednom ratoborni stav.

"Ne zauvek. U Vretenu potražite mog prijatelja Bi Dži Alemanja i ispričajte mu šta se dešava. On će, razume se, zatražiti da učestvuje u podeli, ali to je u redu; možemo mu dati dvadeset pet procenata, i

biće zadovoljan. Daću vam zabelešku za njega sa svim potrebnim koordinatama i tako dalje, i on će smesta krenuti vazduhoplovom da nas pokupi. Da kažemo dvadeset četiri časa kasnije."

"Možemo li sve to obaviti u jednom danu?" zanimalo je Kohinora.

"Svakako da možemo. Moramo."

"Šta ako Dori ne uspe da ga pronađe, ili se on izgubi, ili se dogodi nešto drugo?"

"Pronaći će ga i on se neće izgubiti. Razume se", priznao, "uvek postoji mogućnost da se desi nešto nepredviđeno. Imamo malu marginu za greške. Možemo poneti rezervoare sa dodatnim vazduhom i energijom... što će nam omogućiti da izdržimo otprilike četrdeset osam časova. Ne više. Biće povuci-potegni, ali to je dosta vremena, bar ja tako mislim. Razume se, ako zakasni, bićemo u nevolji; ali neće. Jedino me brine da kada otvorimo tunel, ništa ne nađemo. Što znači da ćemo uludo straćiti vreme. Ali ako nešto pronađemo..." Nisam završio rečenicu.

"Ne zvuči loše", primeti Kohinor, gledajući Dori, ne mene. Ona slegnu ramenima.

"Nisam rekao da je uspeh zajemčen", dodao. "Samo sam kazao da ima izgleda."

Moje mišljenje o Doroti Kifer popravljalo se iz trenutka u trenutak. Bila je to prilično fina osoba, kada se imaju u vidu njene godine i situacija u kojoj se obrela, bila je mudra i jaka. Ali nedostajalo joj je samouverenosti. Jednostavno, nikada nije imala prilike da je uvežba. Samouverenost je prihvatila kao protezu... u poslednje vreme ju je u tome uvežbavao, pretpostavljam, Kohinor, a ranije, možda, neko ko je bio pre njega... s obzirom na njene godine, možda joj je to bio otac. Ostavljala je utisak osobe koja je dugo bila okružena dominantnim muškarcima.

Zato je najveći problem bio ubediti Dori da može da odigra svoju ulogu. "To neće uspeti", stalno je ponavljala, dok sam joj objašnjavao ulogu pojedinih kontrolnih uređaja. "Izvinite. Ne da neću da pomognem. Hoću, ali ne mogu. To jednostavno neće uspeti."

Ali moraće.

Ili bar mislim da će morati. Inače, nećemo doći u priliku da

isprobamo plan.

Udruženim snagama, Kohinor i ja smo konačno ubedili Dori da pristane. Spakovali smo ono malo opreme što se dalo spasti, a koja je bila napolju. Odleteli smo nazad do klanca, spustili se i počeli sa pripremama za iskopavanje. Osećao sam se grozno... bio sam nadut, imao glavobolju, bio nespretn... pretpostavljam da je i Kohinor imao problema, mada moram priznati, nije se žalio. Zajedno smo stali da istovarujemo sanduk sa bušilicom.

I dok sam ga ja gurao odozgo, Kohinor ga je povukao odozdo... i težak sanduk se sručio na njega.

Nije ga ubio. Samo mu je pocepao odelo, slomio nogu i onesvestio ga, pobrinuvši se da mi više ne bude ni od kakve koristi pri iskopavanju na mestu C.

XI

Prvo sam proverio bušilicu da vidim da li je oštećena. Zatim sam nekako vratio Kohinora u komoru vazdušnoplova.

Na to sam utrošio gotovu svu preostalu snagu; morao sam da se nosim sa udruženom težinom naših odela i tela, da sklonim bušilicu s puta, a moje opšte fizičko stanje ionako nije bilo sjajno. Ali uspeo sam.

Dori je bila izvrsna. Nije histerisala, niti je postavljala budalasta pitanja. Izvadili smo ga iz odela i pregledali.

Osam ili deset slojeva nogavice odela bilo je pocepano, ali dovoljno ih je još ostalo da spreče ulazak vazduha, ako već ne i sav pritisak. Bio je živ. U nesvesti, doduše, ali je disao. Prelom noge bio je složen, kost je izvirivala kroz meso koje je krvarilo. Krv mu je takođe curila iz usta i nosa i isповраćao se u kacigu.

Sve u svemu, nikada nisam video stogodišnjaka, ili koliko god da mu je bilo godina, koji je gore izgledao... ali bio je živ. Izgleda da nije primio dovoljno toplote da mu se skuva mozak. Srce mu je i dalje kucalo... ovaj, čije god da je to bilo srce, ono je i dalje kucalo. Stavili smo mu obloge svuda po telu; krvarenje je prestalo samo od sebe, osim onog iz gadne rane na nozi.

O njoj je morao da se pobrine neko stručniji od nas. Dori je umesto mene pozvala vojni rezervat. Dobila je Amandu Malo Koleno

koja ju je odmah spojila sa hirurgom u bazi, poručnikovicom Iv Markus. Dr Markus je bila prijateljica mog lekara; sreo sam je jednom ili dvaput i dala mi je nekoliko dobrih saveta.

U početku je poručnikovica Markus tražila da se spakujem i odmah dovedem Kohinora do nje. Odbio sam. Pružio sam joj zadovoljavajuće razloge za to... Nisam bio u stanju da pilotiram, tako da bi to bila gadna vožnja za Kohinora. Razume se da joj nisam otkrio prave razloge, to jest da ne želim da uđem u rezervat, jer bih posle morao grdno da objašnjavam zašto ponovo izlazim. Tako mi je ona na kraju, korak po korak, objasnila kako da se pobrinemo za ranu.

Lako sam sledio njena uputstva i uradio sve što mi je naredila: namestio sam kost, obložio ranu, naključao Kohinora antibioticima širokog dejstva, zatvorio ranu hirurškim koncem i lepkom za meso, našpricao zavoj svuda unaokolo i sipao gips. Time sam gotovo iscrpeo naše zalihe prve pomoći i utrošio otprilike jedan sat. Kohinor bi sigurno došao k sebi dok smo to radili, da mu nisam dao inekciju sa sredstvom za spavanje.

Stanje mu se zatim stabilizovalo. Nadalje mu je samo trebalo meriti puls, disanje i krvni pritisak, što je tražio hirurg, uz obećanje da ćemo ga veoma brzo vratiti u Vretno. Kad je dr Markus završila, i dalje besna na mene što joj nisam odveo Kohinora da se igra s njim... mislim da joj se mnogo dopala ideja da zaseče telo čoveka sastavljenog gotovo u potpunosti od tuđih delova... ponovo se javila narednikovioca Mala Kolena.

Mogao sam pretpostaviti šta joj je na pameti: "Je li, dušo? Kako se to, u stvari, dogodilo?"

"Jedan ogromni Hiči iskočio je iz tla i ugrizao ga za nogu", reko joj. "Znam o čemu razmišljaš. Imaš pokvarenu maštu. Bio je to običan nesrećni slučaj."

"Svakako", odvrati ona. "Samo sam želela da ti kažem da te ni za šta ne krivim." Zatim je prekinula.

Dori se trudila da što bolje očisti starca... ne štedeći naše rezervne čaršave i peškire, pomislih, s obzirom da na mom vazduhoplovu nije bilo mašine za pranje veša. Ostavio sam je da se bakće oko toga i otišao da sebi spremim kafu, posle čega sam

pripalio cigaretu i seo da smislim novi plan.

Kada je učinila sve što je mogla za Kohinora, počistila nered i bacila se na obavljanje preostalih važnih zadataka kao što je popravljavanje šminke, već sam imao gotov odličan plan.

Prvi korak u njemu bio je da probudim Kohinora. Dao sam mu injekciju za buđenje.

Dori ga je lupkala i pričala mu dok nije došao k sebi. Nije bila od onih devojaka koje samo gundaju. S druge, pak, strane malo sam joj pomogao. Nisam bio nežan kao ona. Čim mi se učinilo da je pri sebi, naterao sam ga da ustane, kako bi oprobao mišiće... mnogo pre no što je on to, u stvari, želeo. Po izrazu lica video sam da ga je sve bolelo. Svi mišići su funkcionisali, pa je čak mogao i da hoda, oslanjajući se na gips.

Bio je čak u stanju i da se osmehne. "Stare kosti", primeti on. "Znao sam da je trebalo da odem na još jednu rekalcifikaciju. Eto šta se dogodi kada pokušaš da uštediš koji dolar."

Nezgrapno je seo, trepćući, sa nogom ispruženom ispred sebe. Zafrknuo je nosom kada je osetio smrad koji se širio od njega. "Izvinite što sam vam usvinjio vaš lep, čisti vazduhoplov", dodade on.

"Nije to ništa. Želite li sami da završite sređivanje?"

Iznenadeno me je pogledao. "Pa, mislim da bih mogao, uskoro..."

"Učinite to odmah. Hteo bih sa oboje da porazgovaram."

Nije se bunio. Samo je ispružio ruku i Dori ju je prihvatila. Uz njenu pomoć pošao je, napola skakućući, prema kupaonici. Dori je već obavila najgori deo posla, očistivši ga pre no što se probudio, tako da je on sada samo malo ispljuskao lice i isprao usta. Izgledao je prilično dobro kada se vratio i zagledao u mene.

"U redu, Volterse, o čemu je reč? Dižemo ruke od svega i vraćamo se nazad?"

"Ne", odvratih. "Obavićemo stvar drugačije."

"On ne može, Odi!" povika Dori. "Pogledaj ga. A i odelo mu je u takvom stanju da napolju ne bi mogao da izdrži ni jedan sat, a još manje ako ti pomaže pri kopanju."

"Znam to, i zato ćemo morati da izmenimo plan. Sam ću da kopam. Vas dvoje odlazite odavde u vazduhoplovu."

"Oh, kakav junak", izgovori odrešito Kohinor. "Jeste li poludeli? Koga vi to zezate? To je posao za dvojicu."

"Prvi tunel sam sam otvorio, Kohinore."

"I vraćali se svaki čas u vazduhoplov da se rashladite. Svakako. To je nešto sasvim drugačije."

Oklevao sam. "Biće teže", priznadoh. "Ali ne i nemoguće. Usamljeni prospektori su i ranije izlazili nakraj sa tunelima, mada su problemi bili nešto drugačiji. Znam da će tih četrdeset osam časova biti gadni po mene, ali moramo pokušati... nemamo izbora."

"Nije tačno", usprotivi se Kohinor. Potapšao je Dori po stražnjici. "Ova devojka ima dobre mišiće. Nije krupna, ali je zdrava. Izmetnula se na svoju baku. Ne započinjite prepirku, Volterse. Razmislite malo. Ja ću upravljati vazduhoplovom; ona će vam pomoći. Dori neće biti u ništa većoj opasnosti nego vi; moći ćete da se smenjujete, što znači da ćete možda moći da završite pre no što se onesvestite od toplotne iscrpljenosti. Kakvi su vam izgledi ako pođete sami? Imate li ih uopšte?"

Na ovo poslednje nisam odgovorio. Ne znam zbog čega, ali njegov stav me je razbesneo. "Govorite kao da se ona tu ništa ne pita."

"Pa", primeti Dori, prilično slatko, "kada smo već kod toga, ne pitate se ni vi, Odi. Bojs je u pravu, cenim to što ste pokušali da budete kavaljer i da mi olakšate, ali iskreno govoreći, mislim da ću vam biti potrebna. Mnogo toga sam naučila. A ako vas zanima istina, izgledate mnogo gore od mene."

Progovorih što sam prezrivije i otresitije mogao. "Zaboravite na to. Uradićemo onako kako ja kažem. Oboje mi možete pomoći u toku narednog sata, dok se budem spremao. Zatim odlazite. Bez prepirke. Idemo."

E pa, napravio sam dve greške.

Prvo, nismo se spremili za jedan sat. Trebalo mi je više od dva, preznojio sam se... sa mene je počeo da se cedi bolestan, uljasti znoj... mnogo pre no što smo završili. Stvarno mi je bilo loše. Prošlo je ono vreme kada sam brinuo oko toga kako se osećam; bio sam samo nekako iznenađen i na neki način zahvalan svaki put kada bih primetio da mi srce još kuca.

Dori je bila jaka i orna za rad kao što je i obećala da će biti. Obavila je veći deo fizičkog posla, potpalila je iglo i razmestila opremu, Kohinor je proverio uređaje i još jednom ponovio predamnom sve što treba da uradi kako bi pokrenuo vazduhoplov. Glatko je odbio da se vrati u Vreteno; rekao je da ne želi da se poigrava sa vremenom, kada može dvadeset četiri sata da prosedi nekoliko stotina kilometara odatle.

Zatim sam popio dve šolje jake kafe, bogato dopunjene džinom iz moje privatne zalihe, popušio poslednju cigaretu za izvesno vreme i pozvao vojni rezervat.

Amanda Mala Kolena po običaju je počela da flertuje, ali se zbunila kada sam joj kazao da napuštamo ovo mesto, mada nemamo tačno odredište; međutim, nije se bunila.

Zatim smo Dori i ja posrćući izišli iz komore i zatvorili je za sobom, ostavivši Kohinora vezanog na vozačevom sedištu.

To je bila druga greška koju sam počinio. Uprkos svemu što sam kazao, ipak smo uradili po Kohinorovom. Nijednom reči nisam pristao na to. Ali tako je ispalo.

Dori je na trenutak zastala pod pepeljastim nebom; izgledala je izgubljeno. Ali onda me je uhvatila za ruku i nas dvoje zaplivasmo kroz gust, uskovitlan vazduh prema zaklonu; našem poslednjem iglou. Setila se mojih uputstava o tome koliko je važno skloniti se od izduvnih gasova mlaznika. Unutra se priljubila uz tlo i nije se micala.

Slika 35

Ja sam bio manje oprezan. To je bilo jače od mene. Morao sam videti. I tako sam, čim sam procenio na osnovu sjaja da mlaznici više nisu okrenuti pravo ka nama, podigao glavu i posmatrao Kohinora kako uzleće u kovitlacu pepela.

Nije to loše izveo. U postojećim uslovima, pod "lošim" sam smatrao potpuno uništenje vazduhoplova i smrt ili sakaćenje jedne ili više osoba. To je izbegao, ali čim je izišao iz kakvog-takvog zaklona koji je pružao usek zahvatili su ga naleti vetra i vazduhoplov je počelo divlje da poskakuje. Ova vožnja od svega nekoliko stotina kilometara na sever, kako bi izišao van dometa detekcije, biće za njega prilično gadna.

Dodirnuh Dori palcem i ona ustade. Gurnuo sam kabl za vezu u

utikač na njenoj kacigi... radio je bio isključen da nas slučajno ne bi uhvatile patrole sa perimetra koje nećemo biti u stanju da vidimo.

"Još se niste predomislili?" upitah je.

Bilo je to prilično cinično pitanje, ali ona ga je dobro primila. Zakikotala se. Znao sam da se zakikotala, jer su nam se viziri dodirivali, pa sam mogao da joj vidim lice u senci kacige. Ali nisam mogao da čujem šta govori, jer se nije setila da okrene prekidač za glas, a kada je to konačno učinila, čuo sam samo: "... romantično, samo nas dvoje."

Nismo imali vremena za ćeretanje. Nervozno sam rekao: "Nemojmo više traćiti vreme. Ne zaboravite šta sam vam kazao. Imamo vazduha, vode i energije za četrdeset osam časova, i to je sve. Ne računajte ni na kakvu marginu. Voda nam može potrajati malo duže od ostalog, ali da biste preživeli potrebne su vam i druge dve stvari. Pokušajte da ne preterujete u poslu. Što vam metabolizam bude usporeniji, to će vaš sistem za izbacivanje imati manje posla. Ako pronađemo tunel i uđemo u njega, možda ćemo onda smeti da pojedemo malo onih zaliha tamo, spremljenih za nuždu... pod uslovom da je tunel nedirnut i da temperatura u njemu nije postala suviše visoka za nekoliko poslednjih stotina hiljada godina. Inače, ni ne pomišljajte na hranu. Kao ni na spavanje; možda, dok budu radile bušilice, možemo da odremamo malo, ali..."

"Ko sada traći vreme? Sve ste mi to već ranije kazali." Uprkos rečima, glas joj je još bio veseo.

I tako smo se uvukli u iglo i počeli sa radom.

Prvo smo morali da izbacimo deo otpadaka koji su već počeli da se gomilaju na mestu gde smo ostavili bušilicu da radi. Uobičajeno je bilo da se, posle određenog vremena, svrdla okrenu i puste da rade na drugu stranu. No, nismo mogli na taj način da trošimo vreme za bušenje; to bi značilo prekid u prosecanju otvora. Morali smo to da obavimo na teži način, ručno.

Bilo je teško. Kao prvo, toplotna odela nisu udobna. A još kada u njima morate da radite, onda je to prava mora. A kada je to što radite fizički posao koji morate obaviti na malom prostoru u pretrpanom iglou u kome se nalazi dvoje ljude i bušilica koja radi, to je onda gotovo nemoguće.

Ipak smo obavili stvar.

Kohinor me nije lagao kada je hvalio Dori. Nije bila ništa lošiji ortak od bilo kog muškarca s kojim sam radio. Međutim, nametalo se značajno pitanje: da li će to biti dovoljno. Jer iz minute u minut sve me je više izjedalo jedno drugo pitanje, a ono je glasilo: da li ja još vredim kao jedan muškarac.

Sam Bog zna koliko mi je bilo loše. Glavobolja me je satirala, a kada bih napravio kakav nagli pokret, samo što nisam gubio svest. Sve mi je to mirisalo na prognozu koju mi je postavio moj lekar. Obećali su mi tri nedelje pre no što me zadesi akutni hepatitis, ali nisu računali s tim da ću se satirati od posla. Morao sam pretpostaviti da sam već na prekovremenom.

A to je bila krajnje uznemirujuća pretpostavka.

Naročito po isteku prvih deset časova... kada sam shvatio da je naš otvor niže nego što su zvučna ispitivanja pokazala da se tunel nalazi... i kada se nisu pojavili nikakvi plavičasti otpaci.

Bušili smo suhu rupu.

Da smo imali na raspolaganju dosta vremena i vazduhoplov u blizini, to bi predstavljalo tek razlog za nerviranje. Možda čak i veliko nerviranje, ali ne bi bila propast sveta. Značilo bi samo da se moram vratiti u vazduhoplov, oprati, naspavati, pojesti nešto i ponovo proveriti trag. Verovatno smo samo bušili na pogrešnom mestu. Pa dobro, naredni korak bi bilo bušenje na pravom mestu. Prouči teren, izaberi mesto, potpali drugi iglo, pusti u pogon bušilice i pokušaj, pokušaj ponovo.

To je ono što bismo uradili.

Ali na raspolaganju nismo imali nijednu od ovih pogodnosti. Nismo imali vazduhoplov. Nismo bili u prilici da jedemo, niti da se naspavamo. Ponestalo nam je igloa. Nismo imali gde da proverimo trag... i vreme nam je isticalo, a uz sve to, još sam se i ja iz trenutka u trenutak sve gore osećao.

Ispuzao sam iz igloa i seo u prvi zaklon od vetrova, zagledavši se u vetrovito žuto-zeleno nebo.

Sigurno je postojalo nešto što sam mogao da učinim, samo kada bih mogao da smislim šta.

Naredio sam sebi da mislim.

Da vidimo, rekoh u sebi. Da li bih možda mogao da iščupam iglo i premestim ga na neko drugo mesto?

Ne. To ne bi valjalo. Mogao sam da oslobodim iglo pomoću svrdla, ali istog trenutka kada više ne bi bio vezan za podlogu, vetrovi bi ga dohvatili i mogli bismo da se oprostimo od njega. Nikada više ne bih video taj iglo. Ionako nije postojao način da ga ponovo čvrsto spojim sa tlom.

A šta kažete na bušenje bez igloa?

Pretpostavljao sam da je to bilo moguće uraditi. Mada nije imalo nikakve svrhe. Zamislimo da imamo sreće i naletimo na tunel? Bez hermetičkog igloa koji bi sprečio onih devedeset hiljada milibara toplog, razornog vazduha da prodre unutra, uništili bismo sve krhko unutra, pre no što bismo stigli i da zavirimo.

Osetih da me je neko dodirnuo po ramenu i ugledah Dori pored sebe. Nije ništa pitala, niti je pokušala bilo šta da kaže. Pretpostavljam da je sve bilo jasno i da nije imalo šta da se kaže.

Po hronometru u mom odelu prošlo je trinaest časova. To je značilo da nam je ostalo još trideset i nešto pre no što Kohinor dođe po nas. Smatrao sam da nema svrhe provesti ih sedeći.

Ali, s druge strane, nisam znao ni šta bismo drugo mogli da radimo.

Razume se, pomislih, uvek mogu malo da odspavam... a onda sam se probudio i shvatio da sam upravo to i učinio.

Dori je bila sklupčana pored mene; i ona je spavala.

Možda se pitate kako neko može da spava u termalnom vrtlogu na južnom polu. To i nije tako teško. Treba biti samo potpuno iscrpljen i krajnje očajan. Spavanje nije samo tkanje onog starog šarenog rukava, to je dobar način da se isključiš iz sveta kada je on suviše gadan da se suočiš s njim. Kao što je bio naš.

Međutim, Venera je možda bila poslednje прибежиšte puritanske etike. Na Veneri čovek radi. Oni koji se s tim ne slože, rano bivaju izdvojeni, jer ne prežive.

To je bilo ludo, razume se. Logika mi je govorila da sam već otpisan, ali osećao sam da moram nešto uraditi. Odvojio sam se od

Dori, proverivši da li joj je odelo privezano za kariku u osnovi igloa, i ustao.

Morao sam i te kako da se napregnem da to izvedem. To je bilo dobro. Gotovo isto onako dobro kao i spavanje, da se misli skrenu sa sveta.

Palo mi je na pamet... priznajem da mi je to čak i tada izgledalo kao neverovatna mogućnost... da se nešto dobro dogodilo dok smo Dori i ja spavali. Na primer... oh, recimo... oh, možda je u tom tunelu bilo još osam do deset živih Hičija... možda su nas čuli kako kucamo i utvorili nam donji deo okna. Upuzao sam nazad u iglo da proverim nije li se to ipak možda dogodilo.

Nije. Nisu nam otvorili. Zavirio sam u okno da proverim, ali to je i dalje bila samo jedna slepa rupa koja se gubila u prljavom mraku izvan dometa svetiljke na mojoj kacigi. Opsovao sam negostoljubivost Hičija... i to što nisu postojali, pretpostavljam... i šutnuo nešto otpadaka u rupu na njihove odsutne glave.

Puritanska logika me je negde svrbela. Pitao sam se šta bi trebalo da radim. Nisam mogao mnogo šta da smislim. Da umrem? Svakako, ali već sam bio na najboljem putu i hitao sam ka takvom kraju što sam brže mogao. Zar nije postojalo ništa plodotvornije?

Puritanska etika me je podsetila da uvek treba ostaviti sve na svom mestu, onako kako si zatekao, pa sam stoga podigao bušilice sistemom od osam čekrka i ostavio ih da uredno vise dok sam ja nogom ubacivao otpatke u beskorisnu rupu. Kada sam napravio dovoljno prostora, seo sam i udubio se u misli.

Razmišljao sam o tome gde smo pogrešili... ne zato da bih to ispravio, naime, već više kao da se bavim kakvim starim šahovskim problemom. Kako to da smo promašili tunel?

Pošto sam pustio izvesno vreme da moj zamagljeni mozak radi, sinuo mi je odgovor.

To mora da je imalo veze sa osobinama autosoničnog traga. Ljudi poput Dori i Kohinora misle da je seizmički trag sličan podzemnim kartama centra Dalasa na kojima su prikazani svi kanalizacioni prolazi, korisni prolazi, vodovod i podzemna železnica, tako da ako vam zatreba da stignete do jednog od njih, treba samo da prokopate rupu tamo gde je obeleženo i odmah ćete naći to što ste tražili.

E pa, ovde nije baš tako. Moglo bi se reći da je trag više jedna verovatnoća. Javlja se u obliku svojevrsne maglovite približnosti. Iz trenutka u trenutak se nadograđuje, zahvaljujući odjecima iz tla. Liči na gomilu paučinastih senki i mnogo je širi nego što bi to bio bilo koji pravi tunel, a uz to su mu ivice vaoma nejasne. Kada pogledate u trag, svesni ste da vam on u najboljem slučaju govori da tamo ima nečega što stvara senke. Možda se isprečila kakva stena, ili je reč o džepu šljunka. S puno nade, ispostaviće se da je to tunel Hičija. Šta god da je, nalazi se tamo negde, ali ne možete znati tačno gde. Ako je tunel deset metara širok, što je poprilično za jedan tunel Hičija koji je služio samo kao veza, trag senke će sigurno pokazivati kao da je pedeset, a može izgledati i kao sto.

Gde onda treba kopati?

Tu dolazi do izražaja veština prospektora. Potrebno je osloniti se na obavešteno nagađanje.

Izvršiti iskopavanje tačno u geometrijskom središtu... ako ste u stanju da odredite gde se ono nalazi. To je najlakši način. Ili možete početi sa kopanjem tamo gde su senke najgušće, što rade najiskusniji prospektori. I taj način je dobar kao i svaki drugi.

Ali nije dovoljno dobar za mudrog, veštog, starog Odija Voltersa. Ja to radim na svoj način. Uvek se trudim da razmišljam kao Hičiji. Posmatram trag kao celinu i pokušavam da sagledam koje su to tačke Hičiji hteli da povežu. Zatim ih spojim zamišljenom linijom, onako kako bih ja postavio tunel da sam bio Hiči-inženjer zadužen za taj posao, i počnem da kopam na mestu sa koga bih inače krenuo. SLIKA 40

Upravo to sam i ovaj put učinio. Očigledno sam negde pogrešio.

Razume se, mogao sam pogrešiti i ako je taj trag predstavljao džep šljunka.

To je zaista bilo sasvim moguće rešenje, ali beskorisno. Ako tamo nikada nije ni postojao nikakav tunel, onda smo stvarno svi izvisili. Mene je zanimao neki odgovor koji mnogo više obećavao i sve mi se više činilo da u svom zamagljenom umu počinjem da ga nazirem.

Predstavio sam sebi trag onako kako je izgledao na monitoru. Spustio sam vazduhoplov najbliže što sam mogao tom mestu.

Što je značilo da nisam mogao baš tu i da počnem iskopavanja,

jer se vazduhoplov nalazilo odozgo. Zato sam postavio iglo nekoliko metara uz padinu.

Počeo sam da podozrevam da je tih nekoliko metara bilo presudno.

To neodređeno naslućenje odgovaralo je neodređenom stanju moga uma. Objašnjavalo je sve. Divio sam se sam sebi što sam uspeo da u ovakvom stanju sve to skontam. Razume se, to ništa bitno nije menjalo na stvari. Da sam imao još jedan iglo, bio bih srećan da se vratim do mesta na kome je stajalo vazduhoplov i pokušam ponovo, pod pretpostavkom da dovoljno dugo poživim i sve to obavim.

Ali ovako, pošto nisam imao novi iglo, to je bilo nevažno.

I tako sam seo na ivicu mračnog otvora, s odobravanjem klimajući glavom sam sebi, jer sam problem rešio na veoma inteligentan način, mašući nogama i povremeno ubacujući pomalo otpadaka. Mislim da sam to radio jer sam želeo da umrem; sećam se da bi mi, s vremena na vreme, palo na pamet kako bi bilo najbolje da skočim u tu rupu i povučem za sobom otpatke.

Međutim, puritanska etika mi nije dozvoljavala da to i učinim.

Na taj bih način rešio jedino svoj problem. Time ne bih pomogao mladoj Doroti Kifer, koja je hrkala napolju u termalnom kovitlacu. Brinuo sam zbog Dorote Kifer. Želeo sam joj bolji život od nepouzdanog bavljenja nečasnim stvarima u Vretenu. Bila je suviše ljupka, mila i...

A onda mi je odjednom sinulo da je jedan od razloga mog neprijateljstva prema Bojsu Kohinoru bio taj što je Dori Kifer bila njegova, a ne moja.

Zanimljivo bi bilo malo o tome razmisliti. Pretpostavimo, pomislih, osećajući loš ukus u ustima i bolne udare u glavi... pretpostavimo da se Kohinorovo odelo sasvim pocepalo kada je bušilica pala na njega i da je ostao na mestu mrtav. Pretpostavimo (ako nastavimo u tom pravcu) da smo zatim pronašli tunel, koji je bio upravo onakav kakav smo tražili, posle čega smo se vratili u Vreteno i obogatili, a Dori i ja...

Proveo sam dosta vremena razmišljajući o tome šta smo sve Dori Kifer i ja mogli da uradimo da su stvari išle drugim putem i da se sve

to ostvarilo.

Ali nisu i ništa od toga nije se ostvarilo.

Šutnuo sam još malo otpadaka u otvor. Bio sam prilično uveren da se tunel morao nalaziti na svega nekoliko metara od mesta gde smo iskopali praznu rupu. Palo mi je na pamet da siđem dole i počnem rukama u rukavicama da kopam u tom pravcu.

U tom sam trenutku smatrao da je to dobra ideja.

Sada više nisam u stanju da razaberem šta je od svega toga bilo čisto sanjanje na javi, a šta bizarno samozavaravanje jednog veoma bolesnog čoveka. I dalje su mi se po glavi motale neke čudne stvari. Razmišljao sam o tome kako bi bilo lepo da se tamo unutra još nalaze Hičiji, pa kada se spustim u rupu i kopajući rukama stignem do prvog plavog zida, jednostavno pokucam, a oni mi otvore i puste me da uđem.

To bi bilo veoma lepo. Čak sam sebi i predstavio kako bi trebalo da izgledaju: prijateljski i poput bogova. Možda će nositi toge i ponuditi me mirišljavim vinima i retkim voćem. Možda će čak znati engleski, pa ću moći s njima da razgovaram i postavim im pitanja koja su mi se vrzmala po umu. "Hičiji, za šta vam, u stvari, služe molitvene lepeze?" mogao bih da ih priupitam. Ili: "Čujte, Hičiji, ne volim da dosađujem, ali imate li nešto u svojoj medicinskoj torbi što bi me spasilo da ne umrem?" Ili: "Hičiji, izvinite što smo vam isprljali dvorište, potrudicu se da ga počistim."

Možda me je ta poslednja misao nagnala da nastavim da guram otpatke nazad u rupu. Nisam imao šta drugo da radim. Ko zna, možda bi im se to dopalo.

Posle izvesnog vremena napunio sam više od pola rupe i ponestalo mi je otpadaka, ostali su samo oni koje smo izbacili iz igloa. Nisam imao snage da odem po njih. Potražio sam novu zanimaciju. Ponovo sam namestio svrdla, promenio istupljene oštrice poslednjim novim, oštrim koje smo imali i uperio ih naniže, pod uglom od dvadeset stepeni od prvobitnog, niz kosinu; zatim sam ih uključio.

Tek kada sam primetio da Dori stoji pored mene i pomaže mi da usmerim svrdla koja su bušila prve metre, shvatio sam da sam

stvorio plan. Nisam se toga sećao. Nisam se čak sećao ni kad se Dori probudila i ušla u iglo.

To verovatno nije bio loš plan, pomislih. Zašto da ne pokušamo da bušimo iskosa? Šta smo drugo mogli da radimo da ubijemo vreme?

Ništa. I zato smo bušili.

Kada su bušilice prestale da nam podrhtavaju u rukama i nastavile smireno da nagrízaju stenu, tako da smo mogli da ih pustimo, raščistio sam prostor na jednoj strani igloa i izvesno vreme proveo izbacujući otpatke.

A onda smo jednostavno tamo seli i stali da posmatramo bušilice kako izbacuju opiljke stene iz nove rupe. Čutali smo.

Uskoro sam ponovo zaspao.

Probudio sam se tek kada mi je Dori zakucala po kacigi. Bili smo zatrpáni otpacima. Sijale su plavičastim sjajem, tako jarkim da su me oči zabile.

Svrđla mora da su otprilike već jedan sat nagrízala zid Hičija. Već su uspela malo da ga ogule.

Kada smo pogledali nadole, razabrali smo okruglo, sjajno, plavo oko tunela. Pravi lepotan.

Čutali smo.

Uspeo sam nekako da se, šutirajući i migoljeći se, probijem do izlaza iz igloa. Zatvorio sam vrata i hermetički ih zatvorio, pošto sam prethodno izbacio nekoliko kubnih metara stene.

Posle toga sam počeo da preturam po gomili otpada u potrazi za let-lampama.

Konačno sam ih pronašao. Nekako. I najzad sam uspeo da ih postavim i stavim u dejstvo.

Sklonili smo se van dometa pošto sam ih potpalio. Posmatrao sam sjajnu mrlju svetlosti koja je iskočila iz otvora i stala da obrazuje šare na krovu igloa.

Zatim je usledio iznenadni, kratki vrisak gasa i čangrljanje kada se oslobodio donji deo rupe.

Dopri smo do hičijevskog tunela.

Bio je nedirnut i čekao nas je. Naš je tunel bio lepotan, i to netaknut. Razdevičili smo ga s puno ljubavi i poštovanja i ušli u

njega.

XII

Mora da sam se ponovo onesvestio, jer kada sam shvatio gde se nalazim, već sam bio na podu tunela. Kaciga mi je bila otvorena, a bočni zipovi na toplotnom odelu raskopčani. Udisao sam ustajao, smrdljiv vazduh koji mora da je bio star bar četvrt miliona godina i upravo je i odisao tolikom starošću.

Ali to je ipak bio vazduh.

Bio je gušći nego normalni zemaljski vazduh i s mnogo manje vlage; međutim, parcijalni pritisak kiseonika bio je otprilike isti. Dokazao sam to time što sam ga udisao, a još nisam umro.

Pored mene na podu ležala je Dori Kifer.

I njena kaciga bila je otvorena. Plava svetlost koju su zračili zidovi Hičija nije išla u prilog njenom tenu, tako da je izgledala sablasno kako to samo može jedna lepa devojkica. U prvi mah nisam znao da li diše. Ali uprkos njenom izgledu, puls je bio tu, a i pluća su funkcionisala; kada je osetila da je dodirujem, otvorila je oči.

"Bože, osećam se kao da me je neko prebio", reče ona. "Ali uspeli smo!"

Ništa nisam kazao. Ona je sve rekla. Sedeli smo i blesavo se cerili jedno drugome, slični maskama koje se prave za Dan mrtvih, obasjani plavim hičijevskim sjajem.

U tom trenutku ništa drugo nisam mogao. Glava mi je bila suviše laka. Imao sam problema da shvatim da sam uopšte živ. Nisam želeo da tu nesigurnu činjenicu dovedem u opasnost time što ću se motati unaokolo.

Međutim, nije mi bilo ugodno i posle nekoliko trenutaka shvatio sam da mi je strašno vruće. Zatvorio sam kacigu kako bih smanjio prodor toplote; međutim, smrad u njoj bio je takav da sam je ponovo otvorio, pretpostavivši da je bolje trpeti vrućinu.

A onda sam se zapitao kako to da je toplota bila samo neprijatna, umesto da bude pogubna.

Energija se sporo prenosi kroz površinski sloj materijala od koga su Hičiji pravili zidove, ali ta sporost se ne meri stotinama hiljada godina. Moj tužni, bolesni, stari mozak izvesno vreme je okretao tu

misao i konačno se sapleo o zaključak: donedavno, možda do pre nekoliko vekova ili hiljada godina najviše, ovaj tunel se veštački hladio. Što znači, mudro sam zaključio, da ovde negde mora da se nalazi kakvo-takvo automatsko postrojenje. Auh, to bi već samo po sebi vredelo naći. Bez obzira na to u kakvom je stanju, to bi mogla biti jedna od onih stvari na kojima se zasnivaju bogatstva...

To me je podsetilo zbog čega smo uopšte dolazili ovamo. Pogledao sam niz hodnik i uz njega, žudno očekujući da ugledam hičijevsko blago koje bi nam svima pomoglo da se ponovo oporavimo.

Dok sam išao u školu u Amarilo Centralu, najviše sam voleo učiteljicu-bogalja, gospođicu Stivenson. Imala je običaj da nam priča priče iz Balfinča i Homera.

Gospođica Stivenson mi je pokvarila ceo jedan vikend tužnom pričom o nekom Grku koji je od svega najviše želeo da postane bog. Mislio sam da je to bio uobičajeni naum za jednog bistrog, mladog Grka toga doba, mada nisam siguran kako su često u tome uspevali. Ovaj je krenuo oštro i uspeo da napravi nekoliko velikih koraka po lestvici... već je bio kralj, u nekom malom mestu u Lidiji... ali želeo je više od toga. Želeo je da postane božanstvo. Bogovi su mu čak dozvolili da se popne na Olimp i izgledalo je kao da je uspeo... dok nije zabrljao.

Ne sećam se pojedinosti, osim da je to što je učinio bilo u vezi sa psom i nekim gadnim trikom kojim se poslužio da bi naveo nekog boga da pojede vlastitog sina. (Pretpostavljam da su ti Grci imali veoma primitivne ideje o tome šta je smešno, a šta ne.) Šta god da je uradio, kaznili su ga. Osudili su ga na samicu... na večnost... kaznu je služio stojeći do grla u hladnom jezeru u paklu, ali nije mogao da pije. Čim bi rastvorio usne, voda bi se povlačila. Ime tog dase bilo je Tantal... i ja sam se sada u ovom tunelu Hičija osećao slično njemu.

Pronašli smo blago koje smo tražili. Ali nismo mogli do njega.

Izgleda da tunel koji smo prokopali ipak nije bio glavni. Bila je to neka vrsta skretanja pod pravim uglom u samom tunelu, koje je bilo blokirano na oba kraja.

"Šta misliš da je to?" upitala je Dori, pokušavajući da zaviri između metalnih ploča Hičija pred nama, teških po deset tona. "Misliš li da bi to moglo biti oružje o kome si pričao?"

Zatreptao sam zamagljenim očima. Tamo je bilo mašina svih vrsta, nepravilnih gomila stvari koje su mogle predstavljati kontejnere za neke druge stvari, kao i nekih predmeta koji su izgleda istrulili i prosuli svoju sadržinu, takođe istrulelu, na pod. Ali mi nismo imali snage da stignemo do toga.

Stajao sam, kacige prislonjene uz jednu od ploča, osećajući se poput Alise koja proviruje u sićušnu baštu, a nema bočicu "popij-me". "Zasigurno znam samo to", rekoh, "da ovde ima više stvari nego što je iko ikada ranije pronašao."

Zatim sam se srušio, iscrpljen i bolestan, pa ipak veoma zadovoljan svetom.

Dori se spusti pored mene, ispred te zabravljene kapije koja je vodila u raj, i ostadosmo tako malo da se odmorimo.

"Baka bi bila zadovoljna", promrmlja ona.

"Oh, svakako", složih se, osećajući se pomalo kao da sam pijan. "Baka?"

"Moja baka", objasni ona, a onda sam se možda ponovo onesvestio. Kada sam joj opet začuo glas, pričala je o tome kako je njena baka odbila da se uda za Kohinora, veoma, veoma davno. Izgleda da je to bilo važno Doroti Kifer, pa sam pokušao učtivo da obratim pažnju na ono što je govorila, ali neke stvari nisu imale puno smisla.

"Stani malo", prekinuh je. "Nije ga htela jer je bio siromašan?"

"Ne, ne! Ne zato što je bio siromašan, mada je zaista bio. Već zato što se spremao da pođe na naftonosna polja, a ona je želela da se uda za nekog postojanijeg. Kao što je bio moj deda. I tako, kada je Bojs pre otprilike godinu dana navratio..."

"Zaposlio te je", dodadoh, klimnuvši kako bih joj pokazao da je slušam, "kao svoju devojkju."

"Ne, do đavola!" reče ona, iznervirano. "Zaposlio me je u svom uredu. Ovo drugo... do toga je došlo kasnije. Zaljubili smo se."

"Oh, da, svakako", primetih. Nisam želeo da započnem prepirku."

Ona ukočeno reče: "On je zaista jedan fini čovek, Odi. Van posla,

mislim. I sve bi učinio za mene."

"Mogao se oženiti tobom", istakoh, samo zato da razgovor ne bi zamro.

"Ne, Odi", ozbiljno odvrati ona, "nije mogao. Želeo je da se venčamo. Ja sam ta koja je rekla ne."

Odbila je sav taj novac? Zatreptao sam. Nisam morao da je pitam; znala je šta me zanima.

"Kada se udam", nastavi ona, "želim decu, a Bojs nije ni hteo da čuje o tome. Rekao je da sam ga uhvatila kada je bio puno mlađi, možda sedamdeset pet ili osamdeset, možda bi i rizikovao, ali sada je suviše star da podiže porodicu."

"Onda bi trebalo da se pobrineš za zamenu, je li tako?"

Pogledala me je pri onom plavičastom osvetljenju. "Potrebna sam mu", odvrtila je jednostavno. "Sada više nego ikada."

Malo sam razmislio o tome. A onda mi je palo napamet da proverim vreme.

Prošlo je skoro četrdeset šest časova od kada nas je ostavio. Uskoro je trebalo da se vrati.

A ako se vrati dok se ovuda teturamo... polako mi je, kao kroz maglu, dopiralo do svesti... devedeset hiljada milibara otrovnog gasa sručiće se na nas. Ubiće nas ako nam odela budu raskopčana. Takođe će oštetiti naš nedirnuti tunel. Korozija nastala pri toj imploziji gasa lako bi mogla uništiti sve te divne stvari iza prepreke.

"Moramo se vratiti", rekoh Dori, pokazavši joj koliko je sati. Osmehnula se.

"Samo nakratko", reče ona i mi ustadosmo, bacismo poslednji pogled na to Tantalovo blago iza rešetaka i vratismo se kroz rupu do igloa.

Posle veselog plavog sjaja u tunelu Hičija, iglo nam je izgledao pretpaniji i bedniji nego ikad ranije.

Što je bilo još gore, moj zamagljeni mozak naterao me je da se prisetim kako čak ne bismo smeli da ostanemo ni u iglou. Kohinor će se možda setiti da zatvori ulaz u deo kroz koji se prolazilo puzeći kao i ulaz u sam iglo kada stigne... što je trebalo da bude svakog trenutka... ali mogao je i da se ne seti da to učini. Nisam smeo da dopustim da topli udar vazduha zapahne naše lepotice.

Pokušao sam da smislim način da začepim otvor, možda tako što ću ponovo vratiti unutra sve otpatke, ali iako mi mozak nije baš najbolje funkcionisao, shvatio sam da bi to bilo glupo.

Jedini način da rešimo taj problem bio je da ga sačekamo napolju na vetrom šibanoj površini Venere. Jedina nam je uteha bila to što nećemo još dugo morati da čekamo. Ružna strana svega toga bila je, pak, ta što nismo bili opremljeni za dugo čekanje. Mali brojčanik sata koji se nalazio pored merača što su kontrolisali sisteme za održavanje života - brojčanik čije su kazaljke već duboko zagazile u oblast obojenu crveno - pokazivao je da je Kohinor već trebalo da stigne.

Međutim, njega nije bilo.

Upuzao sam sa Dori u prilazni hodnik koji se zatvarao na oba kraja, zatvorio nas unutra i prepustio se čekanju.

Osetio sam neko grebanje po kacigi i ugledao Dori kako se priključuje. "Odi, strašno sam umorna", reče ona. Nije se žalila, samo me je obavestavala o nečemu što je smatrala da treba da znam.

"Možeš i da odspavaš", rekoh joj. "Ja ću stražariti. Kohinor samo što nije došao, probudiću te."

Pretpostavljam da je poslušala moj savet, jer je skliznula na tle, zastavši samo kako bi mi dozvolila da izvučem gajtan za razgovor iz svoje kacige. Zatim se ispružila pored spojnice koje su vezivale iglo sa tлом i pustila me da na miru razmislim.

Nisam joj bio zahvalan na tome. Nimalo mi se nije svidelo ono o čemu sam počeo da razmišljam.

Kohinor i dalje nije dolazio.

Pokušao sam da shvatim šta bi to trebalo da znači. Razume se, moglo je biti mnogo razloga za njegovo kašnjenje. Mogao se izgubiti. Mogla ga je privesti vojska. Mogao se srušiti.

Međutim, postojala je jedna mnogo gadnija mogućnost, koja je, kako mi se činilo, imala više smisla od ostalih.

Merač vremena pokazivao je da kasni već skoro pet časova, a merači sistema za održavanje života obavestavali su me da samo što nismo ostali bez energije, kao i bez vazduha, dok vode već odavno nismo imali. Da nismo nekoliko časova udisali preostale

gasove iz tunela, štedeći vazduh u rezervoarima, do sada bismo već bili mrtvi.

Kohinor nije mogao znati da ćemo pronaći vazduh koji je mogao da se udiše u tunelu Hičija. Mora da je verovao da smo mrtvi.

Taj me čovek nije lagao. Lepo mi je kazao da ne ume da gubi.

I tako je odlučio da ne izgubi.

Uprkos mom zamagljenom umu, bilo mi je jasno šta se dogodilo u njegovom. Kada se našao u škripcu, pokvarenjak u njemu isplivao je na površinu. Smislio je završni manevar koji će mu omogućiti da uprkos svim doživljenim porazima iziđe kao pobednik.

Mogao sam da ga zamislim, kao da sam bio s njim u vazduhoplovu. Posmatra časovnike dok se naši životi bliže kraju. Sprema sebi otmeni ručak. Možda pušta do kraja baletsku muziku Čajkovskog, dok čeka da poumiremo.

Ta pomisao nije mi bila zastrašujuća. Ionako sam bio na pragu smrti, razlika je bila samo u tehničkom vidu umiranja... a i toplotno odelo me je već toliko izmorilo da sam jedva čekao bilo kakvo izbavljenje, makar i ono konačno.

Međutim, ovde nije reč bila samo o meni.

Već i o devojci. Jedina sićušna racionalna misao koja se zadržala u mom napola otrovanom mozgu bila je ta da nije bilo fer od Kohinora da nas oboje pusti da umremo. Mene, da, u redu; jasno mi je bilo da sam iz njegove tačke gledanja bio potrošna roba. Nju, ne.

Shvatio sam da moram nešto učiniti i pošto sam razmotrio šta bi to moglo biti, počeo sam da lupkam po njenom odelu dok se nije malo pomerila. Posle kraćeg razgovora preko spojeva za zvuk ubedio sam je da mora da se vrati u tunel gde je bar mogla da diše.

A onda sam se spremio za Kohinorov povratak.

On nije znao dve stvari. Nije znao da smo pronašli vazduh koji je mogao da se udiše i nije znao da možemo da iskoristimo baterije iz bušilice radi dobijanja dodatne energije.

I pored sveg komešanja u glavi, još sam bio u stanju toliko da mislim. Mogao sam da ga iznenadim... ako uskoro dođe. Mogao sam da preživim još nekoliko časova...

A onda, kada dođe, uveren da će nas zateći mrtve, da vidi šta smo to pronašli za njega, ja ću ga sačekati.

Došao je.

Mora da je doživeo strašan šok kada je ušao u ulazni deo igloa sa francuskim ključem u ruci, nagnuo se nad mene i video da sam još živ i sposoban da se pomerim, a očekivao je da će zateći samo reš pečeno meso.

Ako sam i imao neke sumnje u pogledu njegovih namera, one su bile razvejjane kada je istog časa zamahnuo ka mojoj kacigi. Ni godine, slomljena noga i iznenađenje nisu mu nimalo usporili reflekse. Međutim, morao je da promeni položaj kako bi mogao dobro da zamahne u skućenom prostoru kroz koji se moglo proći samo puzeći, a kako ne samo da sam bio živ, već i gotovo pri svesti, uspeo sam na vreme da se otkotrljam. U rukama sam već držao spremnu bušilicu.

Zarila mu se u grudi.

Nisam mogao da mu vidim lice, ali mogu da zamislim izraz na njemu.

Posle toga, trebalo je obaviti samo pet šest nemogućih stvari istovremeno. Izvući Dori iz tunela i prebaciti je u vazduhoplov. Zatim se uvući unutra za njom, zatvoriti vrata i odrediti kurs. Sve te nemoguće stvari... i još jednu, koju je bilo teže izvesti od bilo koje druge, ali koja je za mene bila veoma važna. Dori nije znala zašto sam zahtevao da ponese i Kohinorovo telo. Verovatno je pomislila da želim da odam poštu mrtvome i ja je u tom trenutku nisam ispravio.

Dokrajčio sam vazduhoplov kada smo se spustili, ali bili smo u odelima i dobro vezani kaiševima, tako da su nas ljudi koji su izišli iz Vretena da vide u čemu je stvar zatekli oboje žive.

XIII

Tri dana su morali da me krpe i oporavljaju od gubitka tečnosti pre no što su uopšte pomislili da mi zamene jetru. Bilo je pravo čudo što je izdržala sve kroz šta je prošla; odmah su je izvadili i priključili na pumpe za hranjenje. Kada je bila spremna da mi je transplantiraju, bila joj je ukroćena i alergenska priroda, tako da nije bila ništa gora od bilo koje druge jetre... u svakom slučaju bila je

dovoljno dobra da me održi u životu.

Najveći deo vremena držali su me pod sedativima. Nadrilekari su me budili svakih nekoliko časova da bi me podučili kako da pratim hepatičke tokove... rekli su mi da mi nova jetra uopšte nije potrebna ako ne znam kako da je koristim... drugi su me opet budili da bi mi postavljali pitanja, ali sve to kao da se zbivalo u snu. U to vreme baš nisam mnogo želeo da budem budan. To je značilo da će mi biti muka, da ću osećati bolove i da će me gnjaviti, tako da sam priželjkivao stare, dobre dane... kada bi mi jednostavno dali anesteziju i obavili stvar do kraja... Samo, razume se, ako bi mi se vratili stari, dobri dani, ja bih umro.

Četvrtog dana više nisam imao gotovo nikakve bolove... osim kada bih se pokrenuo. Čak su mi dozvoljavali da uzimam tečnost kroz usta, umesto na drugi način.

Shvatio sam da ću još izvesno vreme poživeti. To su bile stvarno dobre vesti i kada sam jednom u to poverovao, počeo sam više da se zanimam za ono što se događalo oko mene.

Nadriordinacija je bila u prolećnom raspoloženju, na čemu sam mu bio zahvalan. Razume se, u Vretenu nema smene godišnjih doba, ali ti nadrilekari su sentimentalni kada su u pitanju tradicija i veze sa Matičnom Planetom, pa zato stvaraju godišnja doba sebe radi. Ovo trenutno sačinjavali su prizori paperjasto belih oblaka koji su poigravali po zidovima, dok je vazduh koji su ubacivali ventilatori mirisao na ljiljane i zeleno lišće.

"Srećno proleće", rekoh dr Morijusu dok me je pregledao.

"Zaveži", obrecnu se on. Pomerio je nekoliko igala kojima je moj trbuh služio kao jastučić, posmatrajući očitavanja na monitoru. "Hm", promrmlja on.

"Drago mi je što tako misliš", primetih.

Nije se obazreo na moju primedbu. Dr Morijus ne voli duhovit razgovor, osim ako on nije njegov začetnik. Napućio je usne i izvukao nekoliko igala. "Pa, da vidimo, Volterse. Izvadili smo odvod za slezinu. Tvoja nova jetra dobro radi... nema znakova odbacivanja... ali ne izbacuješ dovoljno brzo otpadne materije kroz nju, kao što bi trebalo. Moraćeš malo da poradiš na tome. Vratili smo ti jone na nivo kakvog-takvog ljudskog bića, uglavnom su ti svi delovi

tela ponovo došli do izvesne količine vlage. Sve u svemu", reče on, češkajući se po glavi dok je razmišljao, "da, uopšteno gledajući, rekao bih da si živ. Pa, stoga mislim da je operacija verovatno uspela."

"Veoma domišljato", primetih.

"Čekaju te neki ljudi", nastavi on. "Vastrina Treća i tvoja prijateljica. Donele su ti odeću."

To me je zainteresovalo. "Da li to znači da izlazim?" uptah.

"Smesta", obavesti me on. "Moraće izvesno vreme da te zadrže u krevetu, ali zakupnina ti je istekla. Potrebno nam je mesto za mušterije koje plaćaju."

Jedna od prednosti, koju mi je pružala sveža krv u mozgu što je zamenila otrovnu supu na kojoj sam živeo, bila je ta što sam mogao dosta jasno da razmišljam.

Odmah sam znao da se dobri stari komičar dr Morijus ponovo šali. "Mušterije koje plaćaju." Ne bih bio tamo da nisam bio pacijent koji plaća. Iako nisam imao pojma čime su moji računi podmireni, bio sam spreman da zatolim svoju znatiželju dok ne izađem iz bolnice.

Nije dugo potrajalo. Nadrilekari su me spakovali u vlažne čaršave, a Dori i Treća iz Vastrinog domaćinstva otkotrljale su me kroz Vretno do Sub Vastrine kuće. Dori je još bila bleđa i umorna... poslednjih nekoliko nedelja nijedno od nas nije baš bilo na odmoru... ali je ipak kazala da joj treba samo malo odmora. Subina Prva izbacila je neku decu iz prostorije i počistila je za nas, a njegoa Treća se uzmuvala oko nas, nahranila nas jagnječom čorbom i onim praznim, tvrdim hlebom koji oni vole, pre nego što nas je ušuškala da se naspavamo i odmorimo. U prostoriji se nalazio samo jedan krevet, ali to Dori izgleda nije smetalo. U svakom slučaju, u tom trenutku to je pitanje bilo samo akademske prirode. Kasnije, već i nije. Posle nekoliko dana ponovo sam bio na nogama i odlično sam se osećao.

Do tada sam već saznao ko je platio moj bolnički račun.

Oprilike jedan minut nadao sam se da sam ga sam platio... novopečeni prljavi bogataš kome je bogatstvo doneo neprocenjivi plen iz našeg tunela... mada sam znao da je to samo privid. Tunel se nalazio na teritoriji vojnog rezervata. Niko nikada neće postati vlasnik

bilo čega što se u njemu nalazi, osim vojske.

Da smo bili zdravi i odvažni, mogli smo to da zaobiđemo, posluživši se kakvom domišljatom laži. Mogli smo da premestimo deo stvari u neki drugi tunel i njih da prijavimo i gotovo sigurno bismo prošli s tim... ali ne u stanju u kome smo se nalazili. Bili smo suviše blizu smrti da bilo šta sakrijemo.

I tako je vojska uzela sve.

Ipak, pokazali su nešto što nisam uopšte mislio da poseduju. Imali su malo srca. Bilo je atrofirano i tvrdo kao kremen, ali je ipak bilo srce. Spustili su se u rupu dok sam još bio pod glukozom i u nesvesti i zadovoljilo ih je ono što su pronašli. Odlučili su da mi isplate neku vrstu honorara namenjenog nalazaču. To svakako nije bilo mnogo. Ali dovoljno da mi spase život. Dovoljno da se podmire svi bolnički troškovi, rezbarije koje su lekari obavili na meni, pa je čak i nešto preostalo što sam mogao da stavim u banku i platim zaostalu stanarinu, kako bismo Dori i ja mogli da se uselimo kada Vastrino domaćinstvo zaključi da smo se dovoljno oporavili i da dalje možemo sami o sebi da se brinemo.

Razume se, nisu morali da plate samo jetru koja mi je presađena. Ona je bila besplatna.

Izvesno vreme me je mučilo to što vojska nije htela da objavi šta je pronašla. Dao sam sve od sebe da to saznam. Čak sam pokušao da napijem narednikovicu Mala Kolena kako bih nešto izvukao iz nje, kada je došla u Vreteno na odsustvo. Ništa nisam postigao. Dori je bila prisutna, a kako da napijete jednu devojkicu kada je prisutna druga koja vas promatra? Ionako Amanda Mala Kolena verovatno ništa nije ni znala. Po svoj prilici niko nije ništa znao osim nekolicine stručnjaka.

Međutim, to mora da je bilo nešto veliko, jer su nas novčano nagradili i, što je još važnije, nisu nas tužili zbog upada u vojni rezervat. I tako nismo loše prošli, nas dvoje. Ili nas troje.

Dori je stvarno ispala sjajna prodavačica imitacija molitvenih lepeza i vatrenih bisera turistima sa Tere, naročito kada joj je trudnoća postala vidljiva. Oboje smo, razume se, postali prilično slavni. Prehranjivala nas je dok nije krenula puna sezona, a do tada sam već otkrio da mi je status slavnog otkrivača tunela mogao biti od

koristi, pa sam ga iskoristio da dobijem gotovinski zajam i nabavim nov vazduhoplov. Ne živimo loše za tunelske pacove. Obećao sam da ću se oženiti njome ako rodi muško, ali ću to u svakom slučaju učiniti. Mnogo mi je pomogla pri iskopavanju.

Naročito u mom privatnom projektu.

Dori nije mogla znati zbog čega sam želeo da vratim Kohinorovo telo nazad. Pa ipak, nije se bunila. Onako bolesna i slomljena, pomogla mi je da unesem leš u vazduhoplov i vratim ga u Vreteno.

U stvari, strašno sam želeo to telo... bar jedan njegov deo.

Jetra, razume se, nije bila nova. Verovatno nije bila ni polovna. Samo nebo zna gde ju je Kohinor kupio, ali sam uveren da nije bila deo njegove prvobitne opreme.

Ali zato je radila.

Iako je bio đubre, ipak sam ga na neki način zavoleo i uopšte mi nije smetala činjenica što ću uvek u sebi nositi deo njega.

3. ASTEROID KAPIJA

Najveće blago koje su tuneli Hičija na Veneri mogli da ponude već je bilo pronađeno, mada prvi pronalazači to nisu znali. Niti je bilo ko drugi znao... to jest, niko drugi osim jednog jedinog tunelskog pacova po imenu Silvester Meklin, a on nije bio u prilici da bilo kome kaže šta je pronašao.

Silvester Meklin je pronašao svemirski brod Hičija.

Da je Meklin prijavio to što je našao postao bi najbogatiji čovek u Sunčevom sistemu. Takođe bi uživao da uživa u svom bogatstvu. Međutim, Silvester Meklin je bio mušićavi samotnjak, kao uostalom i svi tunelski pacovi, tako da je učinio nešto sasvim drugo.

Video je da je brod bio u dobrom stanju. Možda bi čak mogao, pomislio je, i da se provoza njime.

Na nesreću po njega, uspeo je.

Meklinov brod učinio je upravo ono za šta je svaki hičijevski brod bio projektovan, a Hičiji su bili veličanstveni projektanti. Niko nije tačno znao šta se događalo u Meklinovoj glavi, kakav je eksperiment izveo i kakvu dedukciju obavio kada je nabasao na to predivno otkriće. Nije preživio, tako da nikome nije mogao da ispriča o tome. Ipak, u jednom trenutku mora da je nekako ušao u brod, zatvorio vrata i počeo da pipka i dirka stvari koje su ličile na kontrolne uređaje.

Kao što su ljudi posle i te kako dobro naučili, na svakom brodu Hičija nalazi se predmet u obliku kravljeg vimena. Ta stvar pokreće brod. Kada je stisnete, kao da ste stavili u položaj "napred" ručicu automatskog menjača u automobilu. Brod kreće. Kuda će se uputiti, to zavisi od toga koji mu je kurs ubačen u automatski sistem za navigaciju.

Meklin mu svakako nije dao nikakav određeni kurs. Jer nije znao kako.

Brod je postupio po uputstvima koja su mu odredili njegovi projektanti Hičiji i kojih je trebalo da se pridržava u takvom slučaju. Jednostavno se vratio do mesta sa koga je došao, u vreme kada ga

je njegov Hiči-pilot ostavio ovde, pre pola miliona godina.

Ispostavilo se da je to jedan asteroid.

Posredi je bio neobičan asteroid u nekoliko pogleda. Astronomski posmatrano, bio je čudan jer mu je orbita stajala pod pravim uglovima u odnosu na eklipsu. To je bio razlog što ga zemaljski astronomi nikada nisu otkrili, iako je to bila gromada poprilične veličine, koja se povremeno čak dosta približavala Zemljinoj putanji.

Druga čudna stvar vezana za njega ogledala se u tome što je bio pretvoren u neku vrstu garaže za svemirske brodove Hičija. Sve u svemu, bilo je tamo blizu hiljadu brodova.

Ali nigde na asteroidu nije bilo ničeg za jelo i piće. I tako je Silvester Meklin, koji je mogao postati najbogatiji čovek u istoriji, završio kao još jedan leš koji je skončao od gladi.

Međutim, pre nego što je umro, Meklin je uspeo da pošalje signal na Zemlju. To nije bio poziv upomoć. Niko nije mogao da stigne na vreme da ga spasi. Meklin je toga bio svestan. Prihvatio je činjenicu da će umreti; želeo je samo da ljudi saznaju na kakvom je neočekivano divnom mestu umirao. Posle izvesnog vremena stigli su drugi astronauti u svojim nezgrapnim ljudskim raketama iz toga vremena, da ispitaju stvar.

I pronašli su kapiju koja je vodila u Vaseljenu.

Tokom naredne dekade asteroid Kapija postao je središte najunosnije industrije čovečanstva, istraživanja Galaksije.

Meklin nije postao vlasnik asteroida Kapije, razume se, uprkos činjenici da ga je otkrio. Nije bio toliko srećan. On nije imao ništa, jer je bio mrtav.

Ionako je uskoro postalo jasno da je Kapija bila isuviše važna da bi je posedovao bilo ko, pa čak i jedna jedina nacija. Ujedinjene Nacije su se godinama natezale oko toga u Savetu Bezbednosti i Generalnoj Skupštini... neretko pribegavajući argumentima u vidu topova i aviona oko same zgrade UN. Zatim su svetske sile izmislile Kapijsku Korporaciju, konzorcijum pet sila koji je bio zadužen da je kontroliše.

Asteroid Kapija nije baš bio primamljivo mesto za ljude... razume se, ništa na njemu i nije bilo predviđeno za ljude. Već za Hičije, a oni

su ga potpuno ogoleli pre nego što su otišli. Bila je to jedna kamena gromada veličine Menhetna, izbušena tunelima i odajama i to je bilo gotovo sve. Nije čak bila ni okrugla. Jedan od prospektora opisao ju je kao "manje više loše planiranu krušku koju su isključale ptice". Njena unutrašnja struktura podsećala je na slojeve luka. Brodovi Hičija bili su smešteni u spoljašnjem omotaču, a pristajališta su bila udobno postavljena u natkrivene prostorije. (Te prostorije su spolja podsećale na mesta koja su isključale ptice.) Unutra su zatim postojali slojevi sa velikim otvorenim prostorima koje su ljudska bića koristila za skladištenje zaliha i delova, i za zamani rezervoar za vodu koji su zvali "Veliko Jezero". Bliže središtu nalazili su se tuneli za stanovanje sa nizovim malih prostorija nalik na monaške ćelije, u kojima su živeli ljudi dok su čekali na svoje brodove. U srcu asteroida nalazila se pećina u obliku vretena. Hičiji su, izgleda, voleli prostore u obliku vretena, mada niko nije znao zašto. Stanovnici Kapije koristili su ovu pećinu za okupljanja... da nešto popiju, da se kockaju; rečju, u njoj su pokušavali da zaborave šta ih čeka.

Kapija baš nije lepo mirisala. Vazduh je bio dragocen. Nije bila ni prijatna za život, bar ne novopristiglim prospektorima sa Zemlje. Asteroid se sporo okretao, tako da je postojala neka vrsta mikroteže, ali je nije bilo mnogo. Svako ko bi napravio kakav nagli pokret bilo gde na Kapiji, najverovatnije bi odlebdeo.

Niko nikada, razume se, nije u asteroidu Kapiji video raj u kome bi potražio прибежиште. Postojao je samo jedan razlog zbog koga je svako koje ljudsko biće bilo voljno da se baci u toliki trošak, da podnosi to nepristupačno i neudobno mesto i njegov smrad: to su bili svemirski brodovi Hičija.

Da bi se pilotiralo jednim brodom Hičija bilo je potrebno mnogo hrabrosti - i gotovo ništa drugo. Brodovi jedne klase bili su svi isti. Najveći od njih, Petice, nisu bili baš mnogo veliki... gotovo istih razmera kao kakvo hotelsko kupatilo, a taj prostor trebalo je da deli petoro ljudi. Brodovi nazvani Jedinice (jer su mogli da prime samo jednu osobu na neodređeno vreme) nisu bili mnogo veći od kade. Svaki brod bio je minimalno opremljen, a za većinu stvari u njima niko nije znao čemu služe. Unutra se uvek nalazio zlatni kalem koji

je, kako izgleda, imao neke veze sa brodskim pogonom, jer je primećeno da menja boju pri polasku, prispeću i u tački okretanja na svakom putovanju. U svima je postojala i zlatna kutija u obliku dijamanta veličine mrtvačkog sanduka. U nekoliko brodova pronađen je još tajanstveniji uređaj koji je ličio na iskrivljenu šipku kristala koja je virila iz osnove crne kao ebanovina; kao da ničemu nije služila (međutim, mnogo kasnije se ispostavilo da je bila u stanju da izvrši neke stvarno zapanjujuće stvari). Niko nije tačno znao šta se nalazi u bilo kojoj od tih stvari, jer uvek kada bi neko pokušao da bilo koju otvori, ona bi eksplodirala. Postojao je, takođe, kontrolni sistem sa neobičnom, neudobnom klupom u obliku viljuške na kojoj je trebalo sedeti. Čvornovata dugmad, tretpave svetiljke, vime za start... te stvari su pokretale brod.

U tim brodovima, razume se, nije bilo gomile stvari potrebnih ljudskim bićima, bez kojih ona nipošto nisu želela da krenu: ljudi koji su u poslednje vreme leteli njima dodali su nešto nameštaja, kao što su frižideri, udobnija sedišta, ležajevi, pribor za kuvanje.... i čitavu gomilu kamera, radio antena i svih vrsta naučnih instrumenata.

Uopšte nije bilo teško upravljati jednim brodom Hičija. Svako je mogao naučiti sve što je bilo ko drugi znao za pola sata: zezaš se malo sa točkovima za podešavanje kursa, nasumce, jer niko ne zna kako se to radi. U stvari (mnogo kasnije je plaćena visoka cena da se to otkrije) postojala su 14.922 različita odredišta uprogramirana u 731 operativni brod na asteroidu... bilo je još otprilike dve stotine brodova koji jednostavno uopšte nisu radili. Međutim, trebalo je da prođe mnogo vremena i da se žrtvuje mnogo života, da bi se saznalo gde su neka od tih odredišta.

Kada biste odabrali neku kombinaciju (pa ukrstili prste ili se prekrstili), trebalo je samo još pritisnuti vime. Posle toga brod bi krenuo. I vi više ne bi morali ništa da radite.

To je bio razlog zbog koga je svako mogao postati prospektor. To jest, svako ko je bio voljan da plati put do Kapije, da plati visok račun za vazduh, hranu, vodu i životni prostor tokom boravka na asteroidu... i ko je bio dovoljno hrabar, ili dovoljno očajan, da rizikuje najverovatnije život, jer vrlo često to je značilo veoma gadnu smrt.

Tokom godina mnogo je ljudi pobeglo iz siromaštva u kome su

živeli na Zemlji ne bi li ih sreća poslužila sa nekim od brodova na Kapiji. Ukupno je bilo 13.842 ta kockara koji su krenuli u potragu za zlatom, u tim nesigurnim vremenima pre nego što je otkriven način da se upravlja brodovima Hičija i pre nego što su prekinuta ta nasumična istraživanja.

Priličan broj prospektora je preživeo. Neki su postali slavni. Nekolicina se strašno obogatila. I drugih se niko nije sećao.

4. TRAGAČI ZA ZVEZDAMA

Kada bi koji od tih smelih, pomalo ludih prvih prospektora krenuo kojim svemirskim brodom Hičija, nije očekivao da će ga brod odneti upravo tamo gde je želeo da pođe. On (ili, gotovo isto tako često, ona) nikada nije na tako nešto mogao računati i to iz mnogo razloga, a ponajviše zbog toga što nijedan od tih prvih prospektora nije imao pojma koja bi odredišta vredelo posetiti. Doduše, ovo neznanje nije donosilo kaznene poene. Pošto nijedan prospektor na Kapiji nije znao kako se upravlja brodovima Hičija, prvi brodovi su sledili kurseve koje su odredili poslednji piloti Hičija, i to veoma davno.

Imajući u vidu rizik, za te prve prospektore na Kapiji bilo je dobro to što su Hičiji bili veoma slični ljudskim bićima u važnim stvarima. Na primer, Hičiji su posedovali primarnu ljudsku osobinu, znatiželju... u stvari, bili su veoma znatiželjni. To je značilo da su mnoga programirana odredišta i ljudi takođe smatrali zanimljivima da se pogledaju. Ona su bila u istoj meri zanimljiva ljudskim bićima u kojoj su bila i starim Hičijima, tako da je posebno jedna grana ljudske rase bila naročito oduševljena onim što je prvi talas istraživača sa Kapije pronašao: bili su to astronomi. Ljudi koji su se bavili astronomijom postali su veoma domišljati u izvlačenju obaveštenja iz fotona koji bi se spuštali u njihove uređaje... bez obzira na to da li su ti fotoni bili vidljiva svetlost, rendgensko, infracrveno, ili ma koje drugo zračenje. Međutim, fotoni nisu mogli da im kažu sve što ih je zanimalo. Astronomi su uzdisali nad okolnošću da tamo napolju ima toliko toga što uopšte ne zrači... crne rupe, planete, sam Bog zna šta još! O tome su mogli samo da nagađaju.

Sada, kada su im na raspolaganju stajale svemirske letelice Hičija, neko je mogao da pođe napolje i sve to lično vidi!

To je bila i te kakva divna prilika za astronome... mada često mnogo manje divna za konkretne muškarce i žene koji su izlazili napolje da pogledaju.

Nevolja sa astronomijom sastojala se u tome što, s tačke gledanja prospektora koji je upravo rizikovao život na neizvesnom putovanju brodom Hičija, niste mogli da prodate neutronske zvezde.

A cilj prospektora bio je da se domognu novca. To je značilo da bi, ako ih poslužu sreća, mogli pronaći neku spravicu visoke hičijevske tehnologije koju bi potom doneli nazad, proučili, kopirali i pretvorili u bogatstvo. Međutim, nije postojalo tržište na kome bi mogli prodati omotač kakve supernove ili međuzvezdani gasni oblak; te stvari jednostavno nisu donosile prihod.

Da bi nekako rešila taj problem, Kapijska Korporacija započela je program isplate naučnih bonusa istraživačima koji bi se vratili sa odličnim slikama i podacima dobijenim pomoću instrumenata, ali bez ičega što bi mogli da prodaju.

Bilo je časno od Kapijske Korporacije što je isplaćivala čisto, nekomercijalno znanje. To je takođe bio dobar način da se uvuku nove gladne ljudske snage u te sablasne i često smrtonosne male brodove.

Dve godine od početka rada Kapijske Korporacije obavljeno je više od stotinu letova; od toga, šezdeset dva broda su se vratila, manje više bezbedno. (Ovim nisu obuhvaćeni oni prospektori koji su stigli mrtvi, na samrti ili na smrt uplašeni.)

Brodovi su posetili bar četrdeset različitih zvezda... svu vrstu zvezda; mlade plavo-bele divove, ogromne i kratkovečne, kao što su Regulus, Spika i Altair; žute zvezde iz glavnog niza, kao što su Prokion A, i njihove patuljaste parnjake, kao što je Prokion B; postojane zvezde G tipa, poput Sunca, i njihovi divovski žuti srodnici, kakva je Kapela. Crveni džinovi, tipa Aldebarana ili Arkturusa, i njihovi superdivovski parnjaci, poput Betelgeza i Antaresa... kao i njihove sićušne srodnike-crvene patuljke, u koje spada Proksima Kentaura i Volf 359.

Astronomi su bili oduševljeni. Plodovi svakog putovanja u velikom stilu su potvrđivali znatan deo onoga što su mislili da znaju o rađanju i umiranju zvezda... i zahtevali su brze izmene onoga što su mislili da znaju, ali nisu. Moćnici Korporacije bili su mnogo manje oduševljeni. Lepo je bilo širiti vidike astronomije, ali slike dvadesetog belog patuljka izgledale su otprilike isto kao i slike prvog. Gladne milijarde sa Zemlje nisu se mogle hraniti fotografijama iz astronomije. Već su imali izvestan broj astronomskih opservatorija na orbiti. Nije im se dopadalo što je blago, do koga se do tada dolazilo jednom u životu,

postalo svakodnevna pojava.

Ali čak je i Korporacija morala biti zadovoljna nekim stvarima koje su prospektori donosili.

Misija "Pulsar"

Prvi veliki naučni bonus bio je isplaćen čoveku po imenu Čou Jengbo, a i on ga možda ne bi zaradio da nije pohađao nekoliko elementarnih kurseva iz nauke pre nego što je otkrio da se čak ni sa diplomom koledža ne može dobiti pristojan posao, tih dana, u provinciji Šensi.

Kada je Čoijev brod prestao da se kreće brže od svetlosti, Čoi je bez po muke zaključio kuda su ga Hičiji usmerili.

U stvari, na vidiku su bile tri stvari. Bile su čudne. Prva nije nalikovala ničemu što je Čoi ikada ranije video; čak ni na hologramima na kursu astronomije nije se moglo videti ništa slično. Nije takođe nalikovala ničemu što je bilo koje ljudsko biće ikada ranije videlo, osim u mašti. Predmet je imao nepravilni oblik; bio je to kupasti mlaz svetlosti, a oči su ga zbolele već i od samog gledanja u ekran.

Nalikovao je snopu baterijske lampe koji se lepezasto kreće kroz maglu. Kada je Čoi pažljivije pogledao, uvećavši sliku, primetio je da postoji još jedan sličan snop, nerazgovetniji i slabiji, koji se pružao u suprotnom smeru. A između dva vrha kupa koje su obrazovali ovi zraci, nalazio se treći objekat koji se jedva nazirao koliko je bio sićušan.

Kada je pojačao uvećanje do maksimuma, primetio je da je to nešto malena zvezda nezdrave boje.

Bila je suviše mala za normalnu zvezdu. To je ograničavalo mogućnosti; pa ipak, Čoiu je bilo potrebno dosta vremena da shvati da je posredi pulsar.

A onda mu se vrati ona 101 lekcija iz astronomije. Subrahmanian Čandrasedkar je sredinom dvadesetog veka izračunao genezu neutronskih zvezda. Njegov model bio je jednostavan. Velika zvezda, rekao je Čandrasedkar, istroši svoje gorivo - vodonik - i onda propada. Odbacuje većinu vlastitih spoljašnjih delova kao supernova. Ono što preostane pada prema središtu zvezde, gotovo brzinom

svetlosti, zbijajući najveći deo njene mase u zapreminu manju od kakve planete... manju, u stvari, od nekih planeta. Ova naročita vrsta propadanja može se desiti samo velikim zvezdama, proračunao je Čandrasekar. One moraju biti bar 1.4 puta masivnije od Zemljinog Sunca i zato je taj broj nazvan Čandrasekarovom granicom.

Posle eksplozije supernove i njenog kolapsiranja, ono što preostane... težine je zvezde, a veličine asteroida... naziva se "neutronska zvezda". Do sabijanja dolazi izuzetnom silinom pod dejstvom njene vlastite ogromne gravitacije, tako da elektroni iz njenih atoma bivaju uvučeni u njene protone, stvarajući čestice bez napona pod imenom neutroni. Njena supstanca je tako gusta da jedan kubni inč teži otprilike dva miliona tona; to vam je kao kada biste sabili najveći zemaljski drevni supertanker u predmet veličine novčića. Stvari ne napuštaju lako neutronske zvezde; budući da ta ogromna, koncentrisana masa silovito privlači objekte na svoju površinu, bila bi potrebna brzina od otprilike 120.000 milja u sekundi da bi se sa nje pobeglo. I više od toga: "sabijena" je i njena rotaciona energija. Plavo-beli džin koji se nekada okretao oko svoje ose jednom u nedelju dana sada je supertežak asteroid koji u sekundi napravi mnogo okretaja.

Čou je znao da mora izvršiti izvesna osmatranja... magnetska, rendgenska, infracrvena, kao i mnoga druga. Najvažnija su bila magnetometarska očitavanja. Neutronske zvezde imaju supertečna jezgra i tako, prilikom okretanja, stvaraju snažna magnetska polja... isto kao Zemlja. Ne baš isto kao Zemlja, pošto je i magnetsko polje neutronske zvezde sabijeno. Ono je trilion puta jače od Zemljinog. I dok se okreće, ono zrači. To zračenje ne može jednostavno isticći iz svih delova zvezde odjednom... ograničavaju ga linije magnetske sile. Ono može da se otisne jedino na severnom i južnom magnetskom polu neutronske zvezde.

Magnetski polovi bilo kog predmeta ne poklapaju se nužno sa rotacijskim polovima. (Zemljin severni magnetski pol stotinama je milja udaljen od tačke u kojoj se spajaju meridijani geografske dužine. I tako, sva energija koju zrači jedna neutronska zvezda ističe u snopu, iz okretaja u okretaj, sa mesta koje je malo, a ponekad i prilično udaljeno od njenih pravih rotacionih polova.

To je objašnjavalo stvar koju je Čou ugledao. Kupe su predstavljale dva polarna snopa zvezde koja se nalazila između njih; pružale su se severno i južno, šireći se iz njenih polova. Čou, razume se, nije mogao da vidi same snopove. On je, u stvari, video mesta na kojima su oni osvetljavali proređene oblake gasa i prašine dok su se širili.

Za Čoua je najvažnije bilo to što ih nijedan astronom sa Zemlje nikada nije ovako video. Jedini način na koji je bilo ko sa Zemlje mogao da vidi snop sa jedne neutronske zvezde bio je da se slučajno nađe negde duž oboda kupe koju snopovi opisuju dok se okreću. A i tada bi video samo treptaj neverovatne brzine, tako brz i nepravilan da je prvi promatrač koji ga je ugledao pomislio da je to signal neke tuđinske inteligencije. Signal su označili akronimom "MZČ" (Mali Zeleni Čovek) dok nisu shvatili šta je uzrok takvom ponašanju zvezda.

Onda su te stvari nazvali "pulsarima".

Čou je dobio četiri stotine hiljada dolara naučnog bonusa za ono što je otkrio. Nije bio pohlepan. Uzeo ih je i vratio se na Zemlju, gde je počeo da drži predavanja po ženskim klubovima i koledžima o tome kako je biti hičijevski prospektor. Postigao je veliki uspeh, jer je bio jedan od prvih koji su se živi vratili na Zemlju.

Oni koji su se kasnije vratili nisu bili toliko srećni. Na primer, bila je jedna...

Misija "Oreol"

Misija "Oreol" u izvesnom smislu bila je najtužnija i najdivnija od svih. Već je bila otpisana kada se ispostavilo da nije tako. Brod nije bio izgubljen. Već samo posada.

Brod je bio neoklopljena Trojka. Kada se vratio, svi su se iznenadili. Brod je bio odsutan preko tri godine. Niko nije mogao da preživi tako dugačak put. U stvari, niko ga i nije preživeo. Kada je ekipa sa palube na Kapiji otvorila vrata, ustuknuvši pred smradom, otkrili su da su Jan Marjekjevič, Rolf Strit i Leh Selikovič ostavili zapis o svom iskustvu. Ostali prospektori su ga pročitali s puno saosećanja, a astronomi s radošću.

"Kada ni posle dve stotine dana brod nije okrenuo", zapisao je

Strit u dnevnik, "znali smo da nemamo sreće. Izvlačili smo slamke. Pobedio sam. Možda bi trebalo da kažem da sam izgubio, ali svejedno; Jan i Lič su uzeli svoje male pilule i ja sam njihova tela smestio u frizer.

Brod je konačno okrenuo 271. dana. Bio sam siguran da ni ja neću uspeti, iako sam ostao sam na brodu. Zato sam pokušao da sve što se moglo prebacim na automatsko upravljanje. Nadam se da radi. Ako se brod vrati, molim vas da prosledite naše poruke."

Međutim, poruke koje su članovi posade ostavili nikada nisu bile isporučene. Nisu imali kome da ih isporuče. Sve poruke bile su adresovne na prospektore sa Kapije koji su pripadali istoj družini iz Srednje Evrope, a ni njihova tura nije imala sreće. Svi su nastradali u svojim brodovima.

Zato su slike koje je brod vratio pripadale celom svetu.

Stritova zamisao urodila je plodom. Brod se zaustavio na odredištu. Uređaji su detaljno obeležili sve na vidiku. Zatim su automatski sistemi okrenuli brod, dok je Stritov leš ležao ispod kontrola.

Zapis je pokazao da je njihov brod bio izvan galaksije Mlečni Put.

Doneo je prve slike naše Galaksije viđene spolja. Bilo je tu i snimaka nekoliko obližnjih zvezda, kao i jednog velikog, udaljenog, globularnog jata - skupine zvezda i jata što obrazuju loptasti oreola koji optače našu Galaksiju. Međutim, većina je ipak prikazivala naš Mlečni Put, od jezgra do najudaljenijeg spiralnog čuperka, kao i njegove velike, poznate pipke oktopusa: Persejev, Labudov, krak Strelca-Karine (sa našim malim krakom Oriona, kratkim patrljkom u čijoj se blizini nalazila Zemlja); bio je tu i jedan veliki, udaljeni krak koji astronomi sa Zemlje još nikada nisu videli. U prvo vreme su ga jednostavno nazvali "Daleki krak", ali potom je preimenovan u Strit-Marjekjevič-Selikovičev krak u čast mrtvih otkrivača. A u središtu svega toga nalazilo se ogromno trbušasto telo oktopusa koje su sačinjavale zvezde iz jezgra i oblaci prašine, pokazujući nove spiralne strukture koje su tek bile u začetku, a koje bi mogle u narednih stotinu miliona godina i same da postanu novi kraci.

Takođe su prikazivale dejstva jednog ustrojstva koje je bilo još zanimljivija, ali sa nedovoljno pojedinosti da bi se odmah mogla

razaznati... dok neki drugi događaji nisu naučili ljudska bića šta treba da traže u jezgru. Svejedno, bile su to predivne slike.

Pošto se niko nije vratio živ iz Misije "Oreol", nije trebalo da bude isplaćen čak ni naučni bonus; međutim, Kapijska Korporacija izglasala je poseban izuzetak od pravila. Naslednicima Marjekjeviča, Selikoviča i Strita isplaćeno je pet miliona dolara.

Bio je to velikodušan gest, koji ih, međutim, ništa nije stajao. Niko se nije javio za nagradu. Poput tolikih prospektora na Kapiji, ni ova trojica nisu imali porodice koje je iko bio u stanju da nađe, pa je tako blagajnik Kapijske Korporacije, tiho i filozofski, vratio gotovinu u opšti fond Korporacije.

Prva i najveća nada svake istraživačke ekipe bila je da pronade neku zaista lepu planetu sa zaista velikim blagom. Na kraju su neke od njih i uspele u tome, razume se, ali to je potrajalo. Posle uvođenja sistematskog istraživačkog programa, ekipe su tokom mnogo orbita odlazile i vraćale se donoseći samo fotografije i priče o lošoj sreći... ako bi se uopšte vratile.

Međutim, neke od stvari koje su videle bile su predivne. Volja Šadčuk odveo je jednu Jedinicu u središte planetne nebule, koja je svetlucala zelenkastim sjajem usled zračenja atoma kiseonika, i pokupio pedeset hiljada dolara. Bil Merijan je video aktivni sistem nove, gasove crvenog džina koji su bili usisani u belog patuljka; srećom, dok je on tamo bio nije se pripojilo dovoljno materije da bi došlo do eksplozije nove, ali on je dobio pedeset hiljada dolara plus deset procenata u ime "bonusa za opasnost". Tu su još i Grantlandi.

Bilo je pet Grantlanda... dva brata, njihove žene i najstariji sin jednog od dva para. Stigli su do globularnog jata... deset hiljada starih zvezda, većinom crvenih, koje su, što su više starile, uglavnom klizile ka zalasku na donjoj desnoj strani Hercšpung-Raselovog dijagrama. To jato se nalazilo u galaktičkom oreolu, razume se, tako da je putovanje bilo veoma dug. Niko od njih nije preživeo. Putovanje je potrajalo 314 dana i svi su bili živi po prispeću do odredišta (iako su živeli na ograničenim zalihama). Napravili su fotografije. Poslednja od njih, mlada, druga žena jednog od braće, umrla je trideset trećeg dana od okretanja broda; ipak su fotografije koje su

napravili stigle nazad.

Ni tri sesetre Šen nisu imale više sreće. One se uopšte nisu vratile. I ponovo, brod se vratio, ali veoma oštećen i spaljen, tako da su tela u njemu bila jedva prepoznatljiva. SLIKA 63

Ali i one su napravile nekoliko fotografija pre nego što su umrle. Stigle su do jedne refleksione magline... posle analize utvrđeno je da je posredi Velika Maglina u Orionu, koja se može videti čak i golim okom sa Zemlje. (Američki Indijanci je zovu "zvezda koja se puši".) Sestre Šen mora da su znale da su u nevolji čim je pogon isključen, jer se više nisu nalazile u svemiru. Oh, bilo je to nešto približno vakuumu... vakuumu kako ga mere na Zemlji... međutim, ovde je bilo gotovo tri stotine atoma po kubnom centimetru, stotinama puta više nego što bi trebalo da ih bude u međuzvezdanom prostoru.

Ipak su se obazrele unaokolo i stavile u dejstvo kamere... jedva uspevši u tome. Nije im preostalo mnogo vremena.

U maglini Orion postoje četiri sjajne, mlade zvezde, takozvani Trapez; u takvim maglinama gasni oblaci se spajaju i rađaju kao zvezde. Astronomi su pretpostavljali da su Hičiji to znali i da je razlog što je taj brod bio tamo poslat bio taj što su astronomi Hičija bili zainteresovani za izučavanje uslova koji dovode do formiranja zvezde.

Ali Hičiji su programirali taj brod pre pola miliona godina.

Mnogo toga se dogodilo za tih pola miliona godina. U maglini Orion sada je postojalo peto telo, jedna "gotovo" zvezda, nastala pošto su Hičiji poslednji put bacili pogled na tu oblast. Novo telo nazvano je Beklin-Nojgebauerov objekat; bio je u ranom stanju sagorevanja vodonika i nije bilo starije od stotinu hiljada godina. Izgleda da su sestre Šen imale hudu sreću da su gotovo ušle u njega.

Misija "Gola crna rupa"

Posadu su sačinjavali Vilijam Sakijecu, Marijana Mors, Hal M'Buna, Ričard Smit i Irina Malatesta. Svi su oni već ranije bili Napolju... Malatesta čak pet puta... međutim, nijedno od njih nije imalo sreće na tim putovanjima. Niko od njih nije još zaradio dovoljno veliki bonus da plati račune napravljene na Kapiji.

Zato su za ovu misiju izabrali oklopljenu Peticu koja je već imala uspeha. Prethodna posada toga broda zaradila je naučni bonus za "novu", jer je uspela da priđe dovoljno blizu aktivnoj novi i da napravi nekoliko dobrih snimaka, mada ne preblizu, tako da su preživeli. Zaradili su ukupno sedam i po miliona dolara od bonusa i vratili se na Zemlju, svi radosni. Ali pre nego što su otišli svom su brodu nadenuli ime. Nazvali su ga Pobeda.

Kada su Sakijecu i ostali članovi njegove posade stigli na odredište počeli su da tragaju za planetom... ili zvezdom, ili, pak, kakvim artefaktom Hičija, ili bilo kakvim zanimljivim objektom... koji mu je mogao biti cilj.

Bili su razočarani. Nigde u okolini nije bilo ničeg od svega toga. Bilo je zvezda, svakako. Ali se nabiža od njih nalazila na udaljenosti od gotovo osam svetlosnih godina. Po svemu sudeći, spustili su se u jednu od najdosadnijih i najpraznijih oblasti međuzvezdanog prostora u Galaksiji. Nisu mogli da pronađu u blizini čak ni kakav gasni oblak.

No, nisu se predavali. Bili su to iskusni prospektori. Nedelju dana su utrošili na ispitivanje svih mogućnosti. Prvo su se uverili da nisu promašili obližnju zvezdu: pomoću interferometrije mogli su da izmere prividni prečnik pojedinih sjajnijih zvezda; služeći se spektralnom analizom bili su u stanju da im odrede tipove; kombinujući to dvoje došli su do približne udaljenosti.

Njihov prvi utisak bio je tačan. Dospeli su u prilično prazan deo neba.

Postojao je, ipak, jedan zaista spektakularan objekat na vidiku - Marina je upotrebila reč "veličanstven" - globularno jato sa hiljadama sjajnih zvezda čije su se orbite preplitale u prostoru koji je imao nekoliko svetlosnih godina u prečniku. Prizor je uistinu bio zadivljujući. Dominirao je nebom. Jato im je bilo mnogo bliže od bilo kog drugog koje je ljudsko oko ikada videlo. Ipak je i dalje bilo udaljeno najmanje hiljadu svetlosnih godina.

Prizor globularnog jata uvek je nadahnjujući. Nalazilo se daleko od Sakijeca i njegovog broda Pobeda, ali prema standardima astronoma sa Zemlje to nije bilo ništa. Globularna jata žive na spoljašnjem rubu Galaksije. Nema ih mnogo u pretrpanim oblastima spiralnih kraka kao što je okolina Zemlje. Nema gotovo nijednog na

udaljenosti manjoj od dvadeset hijada svetlosnih godina od Zemlje, a ovo ovde bilo je dvadeset puta bliže... te stoga, prema zakonu obrnutih kvadrata, četiri stotine puta sjajnije. Nije to bio neki naročito veliki uzorak, kada se ima u vidu kakva globularna jata mogu da budu; ona stvarno velika sastoje se i od blizu milion zvezda, a ovo ovde nije bilo ni iz daleka toliko. Ipak je bilo dovoljno zanimljivo da se pogleda.

Međutim, nije bilo ni dovoljno veliko ni dovoljno blizu da bi instrumenti sa Pobede mogli otkriti išta više od onoga što su već odavno otkrile zemaljske opservatorije na orbiti, koje su imale daleko jača ogledala i optičke sisteme.

Znači, postojali su mali izgledi da bi im uređaji na Pobedi mogli pribaviti bilo kakav pristojni bonus. Pa ipak, ti uređaji su bili sve što su imali. I tako ih je posada, rešena da ne posustane, stavila u dejstvo. Napravili su fotografije jata na crvenoj, plavoj i ultraljubičastoj svetlosti, kao i na nekoliko talasnih dužina infracrvene. Izmerili su mu radio-fluks na hiljadu učestalosti, kao i emisije gama i rendgenskih zraka. A onda, dok su ostali spavali i dok je samo Hal M'Buna bio budan za uređajima, ugledao je nešto zbog čega je vredelo poći na ovaj put.

Njegov povik sve je razbudio. "Nešto nagriza jato!"

Marijana Mors bila je prva koja se s njim našla ispred ekrana, a onda se sjetila cela posada. Paperjasti krug jata više nije bio krug. S donjeg dela oboda nedostajao je jedan lučni komad. Sada je ličilo na keks koji je zagrizlo kakvo dete.

Ali niko još nije odgrizao komad jata.

Pošto su se malo udubili, primetili su razliku. Zvezde iz jata nisu nestajale. One su se samo, polako, pred nečim sklanjale.

"Blagi Bože", prošaputa Marijana. "Mi smo na orbiti oko crne rupe."

Prokleli su nedelju koju su uludo straćili, jer su znali šta to znači. Veliki novac! Crna rupa. Jedna od najređih pojava (koja je donosila najveće naučne bonuse) u vidljivoj Vaseljenu... jer su crne rupe, po definiciji, nevidljive...

Crna rupa nije "crna", u smislu u kome su crni smoking ili mastilo na listu hartije. Crna rupa je mnogo crnija od toga. Nijedno ljudsko

biće nije nikada videlo pravo crnilo, jer crnilo predstavlja odsustvo bilo kakve svetlosti. Ne može se videti; crna rupa ne odbija baš ništa. Ako biste pokušali da je osvetlite pomoću najjače baterijske lampe u Vaseljenu... ako biste usmerili svu svetlost kvazara u jednom zraku... ipak ništa ne biste videli. Neverovatna gravitaciona sila crne rupe usisala bi svu tu svetlost i nikada je više ne bi pustila napolje. Jednostavno, ne bi mogla da je pusti.

Stvar je u brzini potrebnoj za beg. Brzina neophodna da se pobegne sa Zemlje iznosi sedam milja u sekundi; iz neutronske zvezde - 120.000 milja u sekundi. Međutim, brzina potrebna da se pobegne iz kakve crne rupe veća je od brzine svetlosti. Svetlost neće "pasti nazad" (poput kamena koji bacite uvis sa Zemlje brzinom manjom od potrebne da pobegne sa nje). Svetlosne zrake povija privlačna sila gravitacije. Zračenje jednostavno kruži po crnoj rupi, praveći spirale u beskraj, bez nade da se oslobodi.

A kada jedna crna rupa prođe ispred, recimo, kakvog globularnog jata, ona ga ne zakloni, već jednostavno savije svetlost jata oko njega samog(?)

Iako je posada Pobjede straćila sedam dana, još im je preostalo pet, mereno zalihama, pre nego što su morali da krenu nazad na Kapiju. Sve su ih iskoristili. Obavili su očitavanja crne rupe... čak iako nisu mogli da je vide... a kada su se konačno vratili na Kapiju, otkrili su da se jedna, samo jedna, fotografija isplatila.

Podelili su bonus od pet stotina hiljada dolara dobijen za fotografije globularnog jata. Međutim, jedna fotografija za koju čak nisu ni znali da su je snimili... u deliću sekunde, automatski, kada niko nije posmatrao ekran... pokazivala je šta se dogodilo kada je crna rupa zaklonila jednu sjajnu zvezdu tipa B-4, udaljenu nekoliko stotina svetlosnih godina. Zvezda nije prošla ni iznad ni ispod. Slučajno je minula gotovo tačno iza crne rupe. Njena svetlost se raširila i ocrtala rupu, stvorivši joj oreol; to im je omogućilo da izmere veličinu rupe...

Pošto su se vratili na Kapiju, istraživačke ekipe su proučile njihove rezultate i nagradile ih sa još pola miliona i obavestile ih da su imali vrašku sreću.

Marijana Mors se zamislila nad tim rečima: zašto su Hičiji koristili

oklopljenu Peticu da bi posetili taj bezopasni objekat? Odgovor: nije oduvek bio bezopasan.

Većinu crnih rupa nije bezbedno posetiti. One uvlače gasove u akrecione prstenove, tako da ubrzanje do koga dolazi dok gasovi padaju stvara pakleno zračenje. To je nekada bio slučaj i sa ovom crnom rupom, ali veoma davno. Do sada je već bila pojela sve gasove iz okoline. Nije ostalo ništa što je moglo da padne i na taj način generiše sinhrotroni fluks energije koji je u stanju da sprži čak i optočenu Peticu ako se ova suviše dugo zadrži u blizini... I tako je posada Pobjede, iako to tada nije znala, imala mnogo sreće. Stigli su u blizinu jedne crne rupe pošto se okončalo pogubno razdoblje njenog ludačkog hranjenja, što im je omogućilo da se vrate živi.

Tokom prvih dvadeset godina svog postojanja, Kapijska Korporacija izdala je više od dve stotine naučnih bonusa iz oblasti astronomije, u iznosu od blizu milijardu dolara. Isplatili su se oni izdati za dvostruke zvezde i ostatke supernova; isplatili su se i oni izdati za prve primerke svakog postojećeg tipa zvezda. Postoji devet članova u katalogu sa tipovima zvezda; lako se pamte po akronimu jedne zgodne rečenice: "Pretty Woman, Oh, Be A Fine Girl, Kiss Me" - P, W, O, B, A, F, G, K, M (neprevodivo - u doslovnom prevodu rečenica glasi: "Zgodna ženo, oh, budi fina cura i poljubi me.") Ovaj niz obuhvata raspon od najmlađih do najstarijih zvezda. Stelarne klase od A pa sve do prigušenih, malih, hladnih zvezda tipa M nisu donosile neke naročite naučne bonuse, osim ako nisu zbog nečega bile zaista izuzetne, jer su inače bile suviše obične. Velika većina zvezda bile su prigušenog sjaja, male, i hladne. Za razliku od njih, zvezde tipa O i B bile su tople i mlade i za njih su se uvek dobijali bonusi, jer ih je bilo malo. Kapijska Korporacija izdavala je dvostruke bonuse za zvezde iz klasa P i W: slovom P označavali su se gasni oblaci koji su se upravo kondenzovali u zvezde, a slovom W tople, zastrašujuće zvezde Volf-Rajetovog tipa. To su bile nove zvezde, često ogromne, kojima iz razloga bezbednosti nije valjalo prilaziti na udaljenost manju od više milijardi milja.

Svi ti srećni prospektori pokupili su naučne bonuse. Isto kao i oni

koji su se zatekli u blizini poznatih objekata, u slučaju da su bili prvi koji su zatražili nagrade. Wolfgang Areto bio je prvi koji je stigao u blizinu sistema Sirijusa i astronomi sa Zemlje bili su oduševljeni. Zvezde Sirijus A i B ("Bazelov satelit") vekovima su pomno proučavane, jer se primarna zvezda jasno vidi na nebu Zemlje. Aretovi podaci potvrdili su zaključke do kojih su astronomi došli dedukcijom: Sirijus A ima masu 2.3 puta veću od Sunčeve, dok je B otprilike Sunčeve mase... ali to je beli patuljak čija temperatura na površini prelazi dvadeset hiljada stepeni. Areto je dobio pola miliona zato što je obavestio astronome da su sve vreme bili u pravu. Kasnije je Seli Kisendorf dobila sto hiljada za prve uspele fotografije sićušnog (masa mu je, doduše, tri puta veća od Sunčeve, što znači da nije baš sićušan; ali je zato jedva vidljiv, jer mu je primarna zvezda ogromna) pratioca Zete Aurige. Dobila bi i više da je pratilac, dok je bila tamo, zaplamteo, ali, s druge strane, to joj verovatno ništa ne bi vredelo, jer po svoj prilici ne bi preživela. Metu Polofskom je fotografija malog Labuda A donela samo pedeset hiljada dolara - jer crveni patuljci jednostavno nisu bili toliko zanimljivi. Čak ni oni obližnji koji su bili dobro proučeni. A Rejčel Morgenster je sa svojim mužem i troje odrasle dece podelila pola miliona za snimke Delte Cefeida. Cefeidi nisu baš tako retki; međutim, Morgensternovi su se tamo zadesili upravo u trenutku kada su površinski slojevi zvezde gubili providnost usled kompresije.

Bilo je takođe puno misija koje su se završavale u Oortovim oblacima.

Oortovi oblaci su mase kometa koje kruže oko zvezde na velikoj udaljenosti... u slučaju Sunčevog sistema, Oortov oblak nalazi se na udaljenosti od čak pola svetlosne godine. Ima mnogo kometa u prosečnom Oortovom oblaku. Na bilione. Zbirna masa dostiže im približno zbirnu masu planeta u datom sistemu, a gotovo svaka zvezda ima Oortov oblak.

Hičiji su im se izgleda mnogo divili.

Za prvih dvadeset godina rada Kapije, čak je osamdeset pet misija završilo u nekom Oortovom oblaku i vratilo se da o tome izvesti.

Međutim, velika većina prospektora koja su u njima uzela učešća

doživela je razočarenje, jer je Kapijska Korporacija prestala da isplaćuje bonuse za podatke o Oortovim oblacima posle desete takve misije. Zato su se prospektori koji su se vratili iz kakvog Oortovog oblaka mnogo žalili. Nisu mogli da shvate zašto su Hičiji toliko misija usmerili prema tim glupim objektima.

A nisu imali pojma koliko su, u stvari, bili srećni, jer dosta je vremena prošlo pre nego što je neko otkrio da se većina brodova iz misija u Oortove oblake, iz jednog zapanjujućeg razloga, nikada nije vratila na asteroid Kapiju.

Milijardu dolara isplaćenih u vidu naučnih bonusa za astronomiju dobro su došli prospektorima koji su se domogli nekog dela. Ali, u stvari, to je bila tričava suma. Kapijska Korporacija obrazovana je radi sticanja profita. I prospektori su dolazili na asteroid iz istog razloga, a do velikog profita ne može se doći pukim očitavanjem pomoću instrumenata nečega što je milionima milja daleko. Gomile novca se dobijaju kada se pronađe planeta na koju brod može da se spusti i na kojoj posada pronađe nešto čime po povratku može da zaradi novac.

Ni Kapijska Korporacija ni prospektori pojedinci nisu imali mnogo izbora kada je to bilo u pitanju. Sticanje profita predstavljalo je osnovno pravilo opstanka, a ni prospektori ni Korporacija nisu izmislili ta pravila. Njih je nametnula priroda sveta sa koga su došli.

5. MATIČNA PLANETA

Homo sapiens se razvio na planeti Zemlji i proces evolucije se postarao da svaka ljudska osobina bude tako skrojena da odgovara zemaljskim uslovima, poput ključa u bravi. Imajući na raspolaganju tri milijarde godina darvinovske selekcije da se savršeno saobrazi, život na Zemlji trebalo bi da je postao gotovo raj za njene ljudske žitelje.

Ali nije bilo tako. Bar ne više, jer je bogata Zemlja bila blizu bankrota. Istrošila je sva svoja bogatstva.

Oh, bilo je na Zemlji mnogo milionera. Milijardera, takođe; ljudi koji su imali više novca nego što su mogli da potroše, dovoljno da unajme stotinu slugu, da od cele pokrajine naprave svoju prćiju, dovoljno da plate osiguranje za Potpunu medicinsku zaštitu, tako da su celog svog dugačkog života mogli da dobiju, samo ako naredе, najbolje od najboljih medicinskih, farmaceutskih i hirurških usluga koje su im omogućavale da budu zdravi i produžavale im život. Bilo je na stotine hiljada veoma bogatih i mnogo miliona onih koji su manje više dobro stajali...

Ali bilo je i deset milijardi onih drugih.

Bilo je onih koji su životarili, obrađujući azijske ravnice i afričke savane; pokupili bi žetvu kada bi pala kiša, kada bi ih zaobišli ratovi, a insekti-pljačkaši opustošili neki drugi predeo; no, kada bi žetva propala oni su umirali. Bilo je onih koji su živeli u zabarikadiranim sirotinjskim četvrtima velikih gradova (reč "geto" više nije bila metafora), ili u bariosima izvan latinskih metropola, ili, pak, u krcatim lavirintima urbanih oblasti Orijenta. Ti ljudi su radili kada su imali gde. Živeli su od milostinje kada bi je dobili. Živeli su na dnu lanca prehrane... pirinač, pasulj, slatki krompir i ječam; ili, ako bi imali novca, kupovali bi jednočelijske proteine dobijene iz fosilnih goriva u rudnicima hrane... a najverovatnije bi bili gladni svakog sata svakog dana svojih života. Kratkih života. Siromašni nisu mogli da plate medicinsku zaštitu. Ako su baš bili srećni, mogli su da odu u neku besplatnu kliniku ili da nađu kakvog jeftinog lekara koji bi im dao tablete ili izvadio slepo crevo. Međutim, kada bi im neki od organa

zakazao, imali su na raspolaganju samo dve mogućnosti. Ili da nastave da žive bez njega; ili da umru. Siromašni nikada nisu mogli da plate transplantaciju organa. Bili su srećni ako ih neki još veći očajnik ne bi uhvatio u kakvom mračnom prolazu noću i pretvorio u organe za transplantaciju za nekog bogatijeg.

Znači, na Zemlji su živele dve vrste ljudskih bića. Ako ste posedovali nekoliko hiljada deonica Petro-Hrane ili Hem-Puteva gotovo ništa vam nije nedostajalo... čak ni zdravlje, jer ste u tom slučaju mogli sebi da platite Potpunu zaštitu. Ali ako niste...

Ako niste, onda je naredna najbolja stvar bila za vas da nađete posao. Bilo kakav posao.

Posao je bio utopijski san milijardi onih koji ga nisu imali, ali za ljude koji su bili zaposleni ono što su radili predstavljalo je uglavnom ponižavajuće mučenje koje je sputavalo duh i narušavalo zdravlje. U rudnicima hrane bilo je posla za mnoge, na vađenju fosilnog goriva iz tla i gajenju jestivih jednoćelijskih proteinskih stvorenja na njihovoj ugljovodoničnoj podlozi. Međutim, kada radite u rudniku hrane, svaki dan udišete te iste ugljovodonike... to vam je kao da živite u zatvorenoj garaži u kojoj sve vreme rade motori... što vam je gotovo sigurno jemstvo da ćete umreti mladi. Nešto malo bolji bio je posao u fabrici, mada su najbezbednije i najizazovnije delove uglavnom obavljale automatske mašine iz ekonomskih razloga, premda su bile skuplje od ljudi kada ih je trebalo kupiti ili zameniti pošto se oštete. Mogli ste karijeru graditi i radeći po kućama. Ali biti sluga u domu nekog bogataša, značilo je biti rob; robovi su bili okruženi luksuzom i bogatstvom, ali očajni, jer su znali da nikada neće sve te stvari moći sebi da pribave.

Pa ipak, oni koji su imali makar i takve poslove, bili su srećni, jer je bavljenje porodičnom poljoprivredom bilo samo način da se uspori umiranje od gladi, a u razvijenom svetu je stopa nezaposlenosti bila veoma velika. Naročito u gradovima. Naročito među mladima. I zato, ako ste pripadali onima zaista bogatima, ili bar onima koji su dobro stajali, razmetljivo putujući za Njujork, Pariz ili Peking, obično ste siromašne viđali samo pri izlasku iz hotela, dok prolazite između policijskih barikada, da biste ušli u taksu.

No, niste morali tako da postupite. Sve policijske barikade bile su

jednosmerne. Ako biste odlučili da pređete na drugu stranu, policija bi vas propustila. Neki stari, sedokosi policajac možda bi pokušao da vas upozori, ako bi bio raspoložen za milosrđe, da vam to nije baš najbolja ideja što želite da iziđete među rulju. Ali niko vas ne bi sprečio ako ostanete uporni.

Posle toga bili biste prepušteni sami sebi. Što znači da biste istog časa uronili u bučan, smrdljiv, prljavi zoološki vrt bez rešetaka u kome biste nestali u gomili bučnih prodavaca: droga, plastičnih reprodukcija Velikog Zida, Ajfelove kule, njujorškog mehura; ručno napravljenih privezaka za ključeve, kao i raznih drugih drangulija; usluga vodiča, ili kupona za noćne klubove u pola cene; a veoma često... i samih sebe. To je bilo zastrašujuće iskustvo za svakog pripadnika povlašćenih klasa kada bi se s tim susreo prvi put. Mada je stvarna opasnost bila mala. Policija im ne bi dozvolila da vas, na primer, ubiju ili da vam dignu novčanik... bar dok ste im na vidiku.

Veoma često, siromasi koji bi počeli da nasrcu na vas ne bi vam učinili ništa nažao, čak i ako bi uspeali da vas odvuku od kordona policajaca, naročito onda ako biste im ponudili neku malu sigurnu zaradu za kakav tobožnji posao. Ali to nije bilo sigurno. Većina siromašnih bila je očajna.

Za bogate je, razume se, svet bio sasvim drugačiji. Oduvek je bio. Bogati su živeli dugo i bili zdravi zahvaljujući organima drugih ljudi kojima su zamenjivali svoje dotrajale. Provodili su te živote u predelima sa prijatnom klimom pod kupoloma najvećih gradova, ako su želeli, ili krstareći toplim i još nezagađenim južnim morima, ili su čak putovali po svemiru čiste zabave radi. Za vreme ratova (do kojih je često dolazilo, mada su to bili ratovi manjih razmera... ali i te kako veliki, razume se, za one koji su u njima poginuli), bogati bi odlazili negde drugde dok se sukobi ne završe. Smatrali su to svojom dužnošću. Konačno, oni su bili ti koji su plaćali poreze... bar one koje nisu mogli da izbegnu. Glavna nevolja vezana za bogatstvo bila je ta što se svi siromašni nisu mirili sa tim da su siromašni. Veliki broj ih je pokušavao da pronađe načina da popravi svoje stanje, a ponekada su to činili nasilnički.

Kidnapovanje je ponovo u Americi preraslo u industriju koja je bila

u stalnom usponu. Isto kao i ucena. Platite ono što traže, ili će vam neko iz zasede razmrskati koleno (zapaliti kuću, podmetnuti bombu u letelicu ili otrovati kućnu životinju). Malo je bilo onih iz imućnijih klasa koji su još slali decu u školu bez telohranitelja. To je imalo korisne sporedne učinke. Smanjivalo je nezaposlenost, bar malo, jer je nekoliko miliona ucenjivača navuklo uniforme i počelo da zarađuje platu štiteći svoje poslodavce od ucena.

Bilo je, razume se, i političkog nasilja. Cvetao je na istom tlu koje je negovalo kidnapovanje i ucenu i bilo ga je čak i više od ovog prvog. Među apatičnom većinom onih koji nisu ništa posedovali i koji su bili gladni uvek je postojala nekolicina koji bi se udružili kako bi se osvetili onima koji imaju u ime onih koji nemaju. Uzimali su taoce, iz zasede ubijali zvaničnike, postavljali bombe u letelice, trovali rezervoare, kao i zalihe hrane... oh, bilo je na hiljade genijalnih trikova za nanošenje štete koje su razradili teroristi, i svi su bili razorni... bar za one koji su uopšte imali šta da izgube.

Pa ipak, uprkos svim strahovima i nepogodnostima, oni koji su imali bili su uspešni. Većina ostalih izgubila je čak i nadu.

A onda je u život ove proključale, prenatrpane planete ušla Kapija.

Za većinu od deset milijardi ljudi koji su živeli na isluženoj planeti Zemlji Kapija je predstavljala neočekivanu nadu da će naći raj. Poput onih koje je zahvatila zlatna groznica '49, poput gladnih Iraca koji su bežali od jednolične prehrane krompirom u spremištima imigrantskih brodova, poput pionira američkog zapada koji su jurišali na livade i poput svih ostalih emigranata, kroz celu istoriju, milijarde pogođene siromaštvom bile su voljne da rizikuju zarad... pa, bogatstva, ako bi bogatstvo moglo da se stekne; ili bar kako bi zaradili za hranu, odeću i krov nad glavom svojoj deci.

Čak su i bogati uvideli da bi ovaj iznenađujući novi događaj mogao da im omogući da se još više obogate. To je izvesno vreme bio stvaran problem. Nacionalne vlade, koje su sagradile svemirske rakete, što su prve posetile druge planete, i kasnije podržavale operaciju "Kapija", smatrale su da imaju pravo na svu zaradu od kapijskih otkrića. Bogati, koji su držali vlade u šaci, složili su se sa tim. Ali, konačno, nisu mogli svi da ih imaju u šaci.

I tako je došlo do izvesnog preprodavanja i razmenjivanja (i opasnih mahinacija, u kojima su ulozi bili strašno visoki). Napravljeni su kompromisi. Pali su dogovori; i iz svih tih pohlepkih, takmičarskih zahteva za sticanje prava na neograničeno bogatstvo koje je Galaksija obećavala, na površinu je isplivala samo, ili gotovo samo, Kapijska Korporacija.

Da li je Kapija ikako pomogla siromasima na Zemlji?

U početku, baš i nije. Pružila je svakome od njih malo nade... kao kad bi kupili srećku, iako je malo njih moglo da sakupi novac čak i za kartu u jednom smeru koja ih je mogla svrstati među dobitnike. Ali to je bilo mnogo pre nego što je bilo koji seljak koji je ostao kod kuće ili stanovnik sirotinjskog kraja dobio makar peni ili obrok više od onoga što su Hičiji ostavili za sobom.

U stvari, saznanje da postoje bogate, prazne planete tamo napolju bilo je više mučno nego korisno milijardama ljudi koji su preplavljivali Zemlju. Planete pogodne za život nalazile su se suviše daleko. Do njih se moglo stići samo putujući brže od svetlosti. Iako su ljudska bića uspela da poboljšaju pojedine hičijevske tehnike putovanja kroz svemir (bio je to, na primer, slučaj sa korišćenjem Lofstromove petlje umesto hičijevskih lendera za stizanje na orbitu, čime se smanjivalo dalje ugrožavanje već ionako prekišanih jezera i odavno načetog ozonskog omotača), niko nije imao pojma kako da sagradi hičijevski brod... a na Kapiji ih je bilo premalo i bili su suviše mali da bi mogli prebaciti dovoljan obim emigrantskog stanovništva na nove planete.

I tako se samo mali broj prospektora obogatio, jer je uspeo da preživi. Izvestan broj bogatih naglo je postao još bogatiji. Međutim, najveći deo siromašnih ostao je na Zemlji.

U gradovima poput Kalkute, sa dve stotine miliona siromaha, i na farmama i pirinčanim poljima Afrike i Orijenta, na kojima su ljudi skapavali od gladi, glad je ostala problem broj jedan, a terorizam i siromaštvo samo su se pogoršali umesto da se smanje.

6. DRUGI SVETOVİ

Kao što nam učitelji stalno ponavljaju, i najduže putovanje počinje prvim korakom. Prvi korak sa asteroida Kapije... prvo istraživačko putovanje na koje je jedno ljudsko biće krenulo u svemirskom brodu Hičija... nije bilo unapred planirano. Nije čak bilo ni odobreno. I sasvim sigurno nije bilo razborito.

Čovek koji je preduzeo to prvo putovanje u nepoznato bio je stariji poručnik Ernest T. Kaplan. Bio je pomorski oficir sa krstarice američkih svemirsko-pomorskih snaga, Roanok. Kaplan nije bio naučnik. U toj meri nije imao blage veze sa naukom da su mu izričito naredili da ništa, baš ništa, ne dira na asteroidu Kapija. Jedini razlog njegovog tamošnjeg boravka bio je taj što je bio raspoređen za stražara, sa zadatkom da spreči svakoga da bilo šta dira dok su naučnici, koji su dojurili sa Zemlje, pokušavali da dokonaju na šta su to, do đavola, nabasali.

Međutim, Kaplan je bio strašno znatiželjan i, štaviše, imao je pristup parkiranim brodovima. I tako, jednoga dana, kako nije imao šta drugo da radi, smestio se u jedan brod koji je slučajno bio opremljen kontejnerima za hranu i rezervoarima za vazduh i vodu za slučaj da neko slučajno zatvori vrata i ostane zarobljen unutra. Kaplan je izvesno vreme razmišljao o starom Silvestru Meklinu. Zabave radi, počeo je da uvežbava otvaranje i zatvaranje vrata nekoliko puta. Zatim je počeo da se igra kvrgavim točkovima i posmatra promenu boja.

Onda je stisnuo jednu malu stvar smešnog izgleda pri osnovi.

Kasnije će obučeniji piloti to nazvati "vime za poletanje"; čim ju je stisnuo, stariji poručnik Kaplan postao je drugo ljudsko biće koje je letelo brodom Hičija. Otišao je.

Devedest sedam dana kasnije vratio se na asteroid Kapiju.

Bilo je pravo čudo što je uspeo da se vrati; još je veće čudo bilo to što je još bio živ. Bilo je predviđeno da zalihe u brodu potraju nekoliko dana, a ne meseci. Da bi došao do vode za piće bio je primoran da skuplja vlastiti kondenzovani znoj i isparenja koja su orošavala lenderska vrata. Poslednjih nekoliko nedelja uopšte ništa

nije jeo. Bio je kost i koža, prljav i napola lud...

Ali bio je tamo. Njegov brod našao se na orbiti oko neke planetu dosta udaljene od jedne sitne, crvenkaste zvezde; planetu koja je dobijala tako malo svetlosti da je izgledala sivkasta, sa uskovitlanim žutim oblacima... kao što bi možda izgledali Jupiter, Saturn ili Uran, da su im orbite udaljene od Sunca koliko Plutonova.

Prva reakcija vlade Sjedinjenih Država bila je da ga izvede pred vojni sud. To je, nema sumnje, zaslužio. Čak je to i očekivao.

Ali pre nego što se sud sastao, na vestima je objavljeno da je brazilski parlament, ponet mišlju da može učestvovati u istraživanju Galaksije, izglasao milion dolara bonusa u kešu za Kaplana. Sovjeti, zatim, ne samo da su ga proglasili za počasnog građanina, već su ga pozvali u Moskvu da primi orden Lenjina. Brana je popustila. Svi kontakt-programi svih televizijskih mreža na svetu preklinjali su ga da im bude gost.

Ne možete junaka izvesti pred vojni sud.

I tako je predsednik Amerike unapredio poručnika Kaplana u pukovnika, a potom u generala, istim naređenjem kojim je poručnika (ili generala) Kaplana zauvek prizemio. Zatim je predsednik pozvao sve nacije koje su imale pristupa u svemir da odluče kako da se postave u ovoj situaciji.

Rezultat toga bila je Kapijska Korporacija.

Pukovnik Kaplan, kao ni svi pre njega, nije uspeo da otkrije jednu izuzetno važnu stvar: svaki od brodova Hičija predstavljao je, u stvari, dva broda. Prvi deo bio je međuzvezdani brod koja je putovala brže od svetlosti ka programiranom odredištu. Drugi deo sačinjavala je manja, jednostavnija letelica za spuštanje, smeštena u osnovi samog broda.

Sami međuzvezdani brodovi, sa svojim neponovljivim pogonima za putovanje brže od svetlosti, bili su potpuno van mogućnosti shvatanja ljudskih naučnika. Prošlo je dosta vremena pre nego što je iko sa Zemlje otkrio kako oni rade. Oni koji su se suviše trudili da to otkriju, uglavnom su umirali, jer bi pogonske mašine eksplodirale. Lenderi su bili mnogo jednostavniji. U osnovi su to bile obične rakete. Istina, sistem za navođenje bio je hičijevski, ali, srećom po

prospektore sa Kapije, ispostavilo se da su kontrolni urađeji još jednostavniji za rukovanje nego brodovi brži od svetlosti. Prospektori su uspešno koristili lender, iako nisu tačno znali kako radi, isto kao što svaki prosečni sedamnaestogodišnjak može da nauči da vozi kola iako nema pojma o geometriji veza za upravljanje ili lancima zupčanika.

Tako je svaki prospektor, kada bi izišao iz NSP-a (nadsvetlosnog pogona) u blizini neke planete zanimljivog izgleda, mogao da upotrebi lender u svrhe za koje je ovaj i bio napravljen: da se spusti na površinu planete i pogleda šta ona ima da ponudi.

Eto, to je bila svrha Kapije.

Planete su bile te na koje je valjalo otići, jer su one bile mesta na kojima je najverovatnije trebalo potražiti onu vrstu dragocenosti koju su prospektori mogli da donesu nazad i pretvore u vlastito bogatstvo... čime se, razume se, uvećavalo i bogatstvo Korporacije.

Lako je bilo opisati vrstu planeta za kojom su tragali. Tražili su drugu Zemlju. Ili bar nešto što je dovoljno ličilo na Zemlju, da bi na njoj mogao da se održi bar nekakav oblik organskog života, jer neorganski procesi gotovo nikada nisu stvorili ništa vredno prostora koji bi zauzeli da bi ih doneli nazad.

Najviše razočaranja stvorile su im najbliže planete. Kada su Hičiji stigli u Sunčev sistem, dobro su ga pregledali, o čemu su neki brodovi na asteroidu Kapiji rečito svedočili. U njima su još bili uskladišteni navigacioni kodovi što su vodili do obližnjih mesta koja su ljudska bića mogla da posete i vlastitim letelicama... da su htela. Do nekih od njih već su bile stigle nesavršene ljudske rakete... do mesta kao što su Venera, Mesec ili južna polarna ledena kapa Marsa. Neka druga mesta, kao što je, na primer, Saturnov mesec Diona, nisu gotovo ni bila vredna truda.

Prospektori su tragali za nečim većim od toga. Želeli su da otkriju planete koje nikada nije video nijedan muškarac, nijedna žena. Pronašli su ih neverovatno mnogo.

Planete do kojih su stigli, putujući "magičnim tajanstvenim autobusom", bile su svih oblika i veličina. Postojala su dva osnovna tipa. Orbitirajuće stene (čvrste poput Zemlje, na koje se moglo

spustiti), i one koje su mogle da postanu zvezde (poput Jupitera - gasni džinovi koji su bili za trunku premali da bi u njihovim jezgrima otpočela nuklearna fuzija koja bi ih pretvorila u sunca). Nijedan prospektor nije se, razume se, nikada spustio na nekog gasnog džina. Nisu bili dovoljno čvrsti da bi se na njih moglo spustiti. (To je bila šteta, jer ih je bilo nekoliko zanimljivih... ali to je druga priča.)

Nekoliko hiljada zaplašanih, užurbanih ljudskih bića bacilo se na pomno istraživanje orbitirajućih stena. Bilo je mnogo čvrstih planeta. Na nesreću, na većini nije uopšte bilo vidljivog života. Bile su suviše udaljene od svog sunca i stoga zanavek smrznute ili su se nalazile odveć blizu, pa su zato bile spržene kao Merkur. Mnoge su imale sasvim retku atmosferu (ili je uopšte nisu imale), kao Mars (ili Mesec). Neke su posedovale vlastite satelite, kao što je Zemljin Mesec. Neka odredišta bili su sami sateliti, ali veliki, dovoljno veliki da imaju atmosferu i da se na njih može spustiti.

Samo u našoj Galaksiji bilo je nešto više od dve stotine milijardi zvezda, a strašno mnogo ih je imalo ovakve ili onakve planete. Čak ni brodovi Hičija nisu mogli da se programiraju da posete sve postojeće planete radi istraživanja. Teško, u stvari, da je programiranim kodovima bilo predviđeno da se poseti više od tek jedne na svakih sto hiljada planeta. No, čak i tako, prospektorima sa Kapije ostalo ih je još veoma mnogo... znatno više nego što je nekoliko hiljada muškaraca i žena moglo da poseti za nekoliko desetina godina.

I tako se prvo otkriće do koga su prospektori sa Kapije došli odnosilo na to da im na raspolaganju stoji mnoštvo planeta. Astronomima je bilo milo što su to saznali, jer je oko toga oduvek vladala nedoumica. Korporacija, doduše, nije imala čak ni za bonus kojim bi se to otkriće platilo, tako da je astronomima preostalo samo da sakupe uzgredne nalaze istraživača koji su se vratili. Ispostavilo se da binarne zvezde obično nemaju planete, dok su ih pojedinačne zvezde imale. Astronomi su smatrali da to možda ima nekakve veze sa očuvanjem brzine rotacije. Kada se iz jednog gasnog oblaka istovremeno kondenzuju dve zvezde one, kako izgleda, preuzimaju jedna od druge višak rotacione energije. Pojedinačne su očigledno morale da prenose ovaj pretek na svoje male satelite.

Međutim, teško da je ijedna od planeta bila stvarno slična Zemlji.

Ovo se moglo ispitati mnoštvom testove koje je bilo moguće primeniti sa veće udaljenosti. Provera temperature, na primer. Organski život se, izgleda, mogao razviti samo tamo gde je postojala voda u svojoj tečnoj fazi, što će reći u uskom pojasu od sto stepeni, između otprilike 270 i 370 Kelvina. Na nižim temperaturama ona je bila beskorisni led. Na višim obično vode i nije bilo, jer bi usled toplote isparila, a svetlost sunca... bilo kog sunca koje se nalazilo u blizini... izdvajala je vodonik iz molekula vode i on se gubio u svemiru.

To je značilo da je svaka zvezda imala prilično usko područje izglednih planetnih orbita koje je vredelo ispitati. Pošto planete nisu marile hoće li biti pogodne za život ili ne u procesu zgušnjavanja međuzvezdanih gasova, većina ih je odabrala orbite između te zone života i lokalne zvezde, ili u hladnom svemiru van nje.

Većina tuđinskog života, poput većine zemaljskog života, zasnivala se na hemiji atoma ugljenika. Ugljenik je bio najbolji od svih mogućih elemenata za obrazovanje korisnih, dugačkih lanaca jedinjenja i, srećom, kako je to često utvrđivano, posredi je bio četvrti član na spisku najzastupljenijih elemenata u Vaseljeni. Takođe je pretežan deo tuđinskih oblika života posedovao nešto slično DNK. Iza toga nije stajao nikakav panspermijanizam, već je razlog počivao naprosto u tome što su sistemi poput DNK obezbeđivali jeftin i delotvoran način za umnožavanje organizama.

I tako je živa tvar uglavnom sledila izvesne osnovne razvojne niti vodilje. To je verovatno bilo stoga što je svekoliki život začet otprilike na isti način i što se njegov potonji razvoj drži istog opšteg obrasca. Prvi korak je puka hemija: neorganske hemikalije bivaju primorane da stupaju u međusobne reakcije, na podsticaj neke energije koja potiče iz spoljašnje sredine... obično svetlosti sa obližnje zvezde. Zatim se pojavljuju sirova, jednoćelijska stvorenjca. Ona su samo fabrike čije su sirovine druge neorganske hemikalije iz supe koja ih okružuje. I one koriste sunčevu energiju (ili bilo koju drugu) u procesu pretvaranja neorganskih hemikalija u nešto više - i to je otprilike sve što rade u životu. Pošto koriste fotosintezu, mogli biste

ih nazvati biljkama.

Zatim se pokazalo da su te primitivne "biljke" prilično bogati izvori hemikalija koje se mogu asimilirati. Pošto su se već potrudile da usredsrede ukusnije neorganske sastojke u prerađeniji oblik, samo je pitanje vremena kada će se neke od njih navići na novu ishranu. Te nove ne jedu više sirov materijal iz okoline, već se hrane svojim slabijim, primitivnijim rođacima. Nazovimo tu novu klasu stvorenja "životinje". Prve životinje obično nisu Bog zna kakve. Sastoje se od usta na jednom kraju i anusa na drugom, sa nekom vrstom procesnog sistema između. I to je sve. Međutim, ništa im više i nije potrebno da bi se častile svojim susedima.

Zatim stvari postaju složenije.

Počinje evolucija. Prežive najspremniji, otprilike onako kako je Čarls Darwin dokonao da se to odigralo, dok se baktao uhvaćenim zebama na Biglu. Biljke nastavljaju da stvaraju ukusne hemikalije kojima se životinje goste, a životinje su nastavljaju da se goste kako biljkama, tako i jedne drugima... Međutim, pojedine biljke razvile su slučajno izvesne crte koje su zadavale nevolje grabljivicama, i tako su uspele da prežive; a neke životinje su naučile trikove koji su im omogućavali da zaobiđu postavljene prepreke. Kasnija pokolenja životinja razvila su čula koja su im pomagala da delotvornije pronalaze plen, mišićni sklop da ga hvataju i, na kraju, složene bihevijoralne sisteme (kao što su paukova mreža ili nečujno prikradanje velikih mačaka) što im je omogućilo da sve uspešnije love. (Zatim, razume se, biljke, ili biljojedi, ili manje uspešne grabljivice počinju da razvijaju vlastite odbrambene mehanizme: otrovi u lišću grmlja, bodlje bodljikavog praseta, brze noge gazele.) Takmičenje nikada ne prestaje, postaje sve žešće i istančanije u svim delovima... sve dok na kraju neka stvorenja ne steknu "inteligenciju". Međutim, njima je potrebno znatno više vremena da se razviju... a prospektorima sa Kapije još više da bar neka pronađu.

Na mnoštvu svetova koje su Hičiji istražili - i do kojih su ih prospektori sa Kapije sledili stotinama hiljada godina kasnije - sve ove osnove evolucije života odigrale su se hiljadu puta, u hiljadu varijacija. Te varijacije su ponekad bile prilično iznenađujuće. Na primer, biljke sa Zemlje imaju jednu neobičnu zajedničku osobinu:

nepokretne su. Međutim, nije postojao nijedan razlog zašto bi ta osobina bila sveopšta, i ona to doista i nije bila. Prospektori sa Kapije pronašli su gmlje koje se kotrljalo s jednog mesta na drugo, pružajući korenje na jednoj strani i izvlačeći ga na drugoj, nalik na usporeno kretanje lopti suvog korova koje nosi vetar, u potrazi za bogatijim tlom, najlakšim pristupom do vode u tlu i najsunčanijim mestima. Životinje se na Zemlji takođe ne bave sa fotosintezom. Međutim, u morima na drugim svetovima postojala su stvorenja nalik na meduze koja su danju isplivala na površinu kako bi generisala vlastite ugljovodonike iz sunca i vazduha, a noću tonula na dno da se goste algama. Zemaljski koralni ceo život provode na jednom mestu. Prospektori su pronašli neke nezemaljskog porekla... to jest, nešto nezemaljsko što je manje više podsećalo na korale... koji bi se razlagali na sastavne životinje kada je obala bila pusta, kako bi jeli i parili se, a zatim bi ponovo oblikovali kolektivne tvrđave čvrste poput stene kada bi im se puzeći približile morske grabljivice.

Većina ovih stvorenja bila je beskorisna za prospektore, čiji je jedini cilj bio da se obogate. Nekoliko stvorenja, pak, nije bilo beskorisno. Postojala je jedna zgodna stvar sa organizmima koji su nešto vredeli: bilo ih je lako uvesti. Nije trebalo vraćati na Kapiju tone materijala, već samo dovoljno strukova neke biljke ili nekoliko životinja kako bi mogle da se razmnožavaju na Zemlji, jer živim bićima je ionako bilo drago da se razmnožavaju, pa ma gde se nalazila.

Zoološki vrtovi na Zemlji su počeli da se šire, kao i akvarijumi i radnje sa domaćim životinjama. Svaka porodica koja je držala do pomodnosti postarala se da u prozor stavi egzotičnu kutiju sa tuđinskim papratima, ili da ima malog krznatog ljubimca sa planete neke druge zvezde.

Ali pre nego što su prospektori sa Kapije uspeli da pošteno zarade trgujući ljubimcima, morali su prvo da pronađu ta živa stvorenja. To baš nije bilo lako. Čak i kada je život negde očigledno bio moguć, ponekad ga je bilo, a ponekad nije. Da bi se to proverilo, trebalo je potražiti određene hemikalije u atmosferi. (Oh, da, planete koje su mogle da poseduju život morale su imati i atmosferu, ali to nije bilo ozbiljno ograničenje. Većina planeta u zoni života imala je

atmosfera.) Ako bi se ispostavilo da atmosfera sadrži reaktivne gasove koji ne reaguju - na primer, slobodni kiseonik, sa redukujućim supstancama kao što su ugljenik ili gvožđe koje su dostupne negde u okolini - onda se podrazumevalo da nešto mora stalno da nadoknađuje te gasove. To nešto je verovatno, u izvesnom smislu, bilo živo.

(Kasnije su prospektori pronašli izuzetke od tih jednostavnih pravila... ali nije ih bilo mnogo.)

Prva planeta za koju je utvrđeno da poseduje život još sa orbite veoma je obećavala. Imala je gotovo sve: plavo nebo, paperjaste bele oblake i dovoljno kiseonika... to jest, neka antientropijska (živa) bića koja su to omogućavala.

Prospektori Anatol i Šerba Mirski i njihov partner Leoni Tilden stadoše da se tapšu po leđima od uzbuđenja dok su se pripremali za spuštanje. To im je bila prva misija... i odmah pun pogodak.

Razume se da su to proslavili. Otvorili su jedinu bocu vina koju su poneli sa sobom. Ceremonijalno su snimili najavu svoga otkrića, okončavši je otvaranjem šampanjca. Planetu su nazvali Nova Zemlja.

Sve im je išlo naruku. Čak su se ponadali da će uspeti da odgonetnu i gde se nalaze u Galaksiji (to je bilo nešto što prvi prospektori sa Kapije obično nisu znali, jer nije bilo nikakvih znakova pored puta). Oni su, međutim, primetili Magelanove oblake u jednom pravcu i maglinu Andromedu u drugom, a u trećem se nalazio gusti, sjajni grozd za koji su bili gotovo sasvim sigurni da su Plejade.

Malo su, ipak, poranili sa proslavom. Gledajući Novu Zemlju iz svemira, nisu primetili da nedostaje jedna zanimljiva boja, a ta boja bila je zelena.

Kada su se Šerba Mirski i Leoni Tilden spustili lenderom na površinu Nove Zemlje, obreli su se na goloj steni. Tamo ništa nije raslo. Ništa se nije kretalo. Ništa nije letelo nebom. Nije bilo rascvetalih biljaka. Uopšte nije bilo biljaka na njihovoj nadmorskoj visini; nije bilo zemlje na kojoj bi rasle. Zemlja još nije stigla do tih delova sveta.

Naredno razočaranje sastojalo se u tome da u vazduhu nije bilo

mного kiseonika... bilo ga je u dovoljnim količinama da se sa orbite utvrdi njegovo postojanje, ali nije ga bilo ni približno dovoljno za disanje. Mada je na Novoj Zemlji sigurno postojao život, još ga nije bilo dovoljno. Najveći deo postojećeg života boravio je u priobalnim plićacima; bilo je nekoliko upornih pustolova koji su tek krenuli u kolonizaciju obala... jednostavni prokariotski i eukariotski žitelji muljevutih mora, sa nekoliko kržljavih, mahovinastih stvarčica koje su se iskobeljale na uski deo obale.

Nevolja sa Novom Zemljom sastojala se u tome što je bila suviše nova. Moraće da prođe još milijardu godina da postane zaista zanimljiva... i da se Tildenu, Mirskima i Kapijskoj Korporaciji isplati trud što su je pronašli.

Iako je bilo planeta koje su donosile zaradu, one su takođe bila mesta na kojima se najlakše ginulo. Sve dok je prospektor sa Kapije boravio u brodu, bio je dobro zaštićen od većine opasnosti koje su ga vrebale prilikom lutanja između zvezda. Tek kada bi se spustio, izlagao bi se opasnostima nepoznate okoline... koja je često umela da bude neprijateljska.

Takva je, na primer, bila...

Misija "Lepi otrov"

Pedesetogodišnji Huan Mendoza Santamarija iz Venecuele bio je prvi prospektor sa Kapije koji je otkrio jednu planetu što je zaista lepo izgledala. Trebalo mu je četrdeset tri dana da stigne tamo, sam samcit u Jedinici. Stigao je u okviru margine. Malo je bilo verovatno da će mu ponestati vazduha, hrane ili vode. Brinulo ga je, međutim, to što je ostao bez novca. Mendoza je potrošio poslednje kredite na oproštajnu zabavu koju je priredio pre no što je napustio asteroid. Ako se vrati praznih ruku na Kapiju, budućnost mu neće biti ružičasta. Stoga se prekrstio i šapućući izgovorio molitvu zahvalnosti pre no što je izišao iz lendera na nepoznato tle.

Bio je zahvalan, ali ne i glup. Zbog toga je bio oprezan. Mendoza je znao da će se, ako išta krene naopako, naći u ozbiljnoj nevolji. U krugu od mnogo svetlosnih godina nije bilo nikoga ko mu je mogao pomoći... u stvari, nigde nije postojao niko ko je znao gde se on nalazi. Zato, tokom celog boravka na površini planete, nije skidao

svemirsko odelo, što se pokazalo kao veoma srećna okolnost po Huana Mendozu.

Planeta uopšte nije izgledala zastrašujuće. Biljke su imale neku čudnu narandžastu boju, drveće u daljini (ili je to možda bila samo visoka trava) izgledalo je bezopasno i nigde na vidiku nije bilo velikih životinja koje bi predstavljale očiglednu opasnost. S druge, pak, strane, nije video ništa što bi već na prvi pogled izgledalo isplativo. Nije bilo nikakvih tragova civilizacije... nikakvih velikih napuštenih gradova, nikakvih prijateljski raspoloženih tuđinskih inteligencija koje bi ga dočekale, nikakvi artefakti Hičija nisu ležali unaokolo i čekali da ih neko pokupi. Nije čak na površini bilo ni dovoljno velikih metalnih ustrojstava, prirodnih ili onih drugih, koje bi senzori u njegovom lenderu mogli otkriti dok se spuštao. Ali Mendoza je hrabrio sam sebe da mu je već sama činjenica što je našao nekakav oblik života morala doneti bar naučni bonus. Identifikovao je "biljni" i "životinjski" život... bar su se neke stvari kretale, a neke su bile korenjem pričvršćene za tle.

Uzeo je uzorke biljaka, mada nisu bile nešto naročito za oko. S mukom se probio do "drveća" i otkrio da ima meko stablo, poput gljiva. Nije bilo velikih paprati niti prave trave; ali našao je neku vrstu pahuljaste mahovine koja je prekrivala veći deo tla, i bilo je stvarčica koje su se kretale po njoj. Ništa od onoga što se kretalo nije bilo veliko. Najveći oblik ove vrste života na koji je Mendoza naišao bio je jedan "artropod" otprilike veličine njegovog dlana. Zverčice su se kretale unaokolo u malim krdima, hraneći se još manjim bubolikim stvorenjcima, i bile su prekrivene gustim "krznom" staklastih belih iglica, usled čega su ličile na stada minijaturnih ovaca. Mendozu počeo da muči osećanje krivice kada je zarobio nekoliko tih lepih malih stvorenja, ubio ih i stavio, zajedno sa uzorcima manjih stvorenja kojima su se hranili, u sterilne kontejnere koje će vratiti na Kapiju.

Ništa drugo nije vredelo poneti. Glavna vrednost planete bila je u njenoj lepoti. Toga je imala na pretek.

Bila je sasvim blizu... Mendoza je utvrdio da je udaljena trideset do četrdeset svetlosnih godina... sjajni, aktivni gasni oblak za koji je pomislio da bi mogao biti maglina Orion. (Nije to bio, ali slično

onome u Orionu bio je rasadnik sjajnih mladih zvezda.) Mendoza se slučajno spustio u pravo godišnje doba, kada je bilo najlepše, jer u to vreme, dok je lokalno sunca zalazilo na jednom obzorju, maglina se uzdizala na drugom. Ispunjavala je celo nebo, poput svetle, morsko-zelene tapiserije urešene dijamantima i obrubljene sjajnim kraljevskim rumenilom. "Dijamanti" - najsjajnije zvezde unutar magline - bile su za nekoliko redova veličine sjajnije čak i od Venere i Jupitera viđenih sa Zemlje, izgledajući gotovo isto onako sjajne kao Zemljin pun Mesec. Ali to su bili tačkasti izvori, a ne diskovi poput Meseca, tako da bi čoveka zbolele oči kada bi gledao u njih.

Ta lepota ostavila je snažan utisak na Mendozu. On nije bio od ljudi koji su umeli lepo da se izražavaju. Kada se vratio, u svom je izveštaju planetu opisao kao "lepo mesto" i tako je ona unesena u atlase na Kapiji pod nazivom "Lepo mesto".

Mendoza je dobio ono što je želeo: dva miliona dolara naučnog bonusa što je uopšte pronašao neku planetu i obećanje da će dobiti kraljevski deo od svega što naredne misije budu otkrile na Lepom mestu. To je mogao biti zaista veliki novac. Prema pravilima na Kapiji, ako je planeta podesna za kolonizaciju, Mendoza bi dobijao novac od toga do kraja života.

Gotovo odmah potom, dve misije, obe Petice, krenule su njegovim stopama.

One su izmenile ime planete u Lepi otrov.

Ekipe koje su krenule posle Mendoze nisu bile oprezne kao on. Skinule su svemirska odela. A nisu imale prirodnu zaštitu koju je razvila fauna na Lepom otrovu. Lokalni život se razvio prkoseći pravom izazovu; one krznate silikonske bodlje nisu služile za ukras. Predstavljale su oklop.

Prava je šteta što Mendoza nije izvršio potpunu proveru zračenja, jer su one sjajne, mlade zvezde u maglini zračile još nešto pored vidljive svetlosti. Bile su moćni izvori jonizujućeg zračenja kao i jakog ultraljubičastog fluksa. Četvoro od deset istraživača vratilo se sa kritičnim opekotinama pre no što su kod njih počeli da se javljaju i znaci nečeg još goreg. Svima njima morala je biti zamenjena sva krv, kada su se vratili na Kapiju, ali je dvoje ipak umrlo.

Baš dobro što je Mendoza bio mudar. Nije potrošio svoja dva

miliona na ludorije, očekujući ogromne dividende koje je mogao dobiti od onih što će naseliti njegovu planetu. Ljudska bića nisu mogla naseliti tu planetu. Dividende nikada nisu stigle.

Misija "Sagorevanje"

Od blizu hiljadu brodova Hičija pronađenih na Kapiji samo je njih nekoliko desetina bilo oklopljeno, i to su uglavnom bile Petice. Oklopljena Trojka bila je retkost, tako da je posada sastavljena od Felicije Monsanto, Grega Ranninga Volfa i Danijela Persija, koja je krenula u jednoj od njih, znala da postoji izvestan element opasnosti; podešeni kurs mogao ih je odvesti na neko stvarno gadno mesto.

Međutim, kada su izišli iz NSP-a i osvrnuli se unaokolo, bili su oduševljeni. Zvezda blizu koje su se obreli veoma je ličila na neko sunce tipa G-2, iste veličine kao Zemljino Sunce; kružili su oko jedne planete unutar moguće zone života u odnosu na zvezdu, a detektori su im saopštavali da ima hičijevskog metala u velikim količinama!

Najveća koncentracija nije bila na planeti, već na asteroidu koji se kretao izvan ekliptičke orbite, sasvim slično Kapiji... To mora da je bila još jedna od onih napuštenih garaža za parkiranje brodova Hičija!

Kada su se približili, uverili su se da su bili u pravu...

Međutim, takođe su se uverili da je asteroid prazan. Nije bilo brodova. Nije bilo nikakvih artefakata. Bio je sav u tunelima, isto kao i Kapija, ali su ti tuneli bili prazni. Što je bilo još gore, izgledalo je da je ceo asteroid u prilično lošem stanju, kao da je bio daleko stariji i kao da mu je život bio mnogo teži nego Kapiji.

Zagonetka se razrešila kada su se, s poslednjim zalihama, dva člana posade uputila na samu planetu.

Nekada je to bila živa planeta. I sada je na njoj bilo života, premda malobrojnog i samo u morima... alge i beskičmenjaci koji žive na dnu mora, ništa više. Planeta je bila spržena i poharana... a krivac je bio na vidiku.

Šest i po svetlosnih godina od sistema pronašli su jednu neutronske zvezde. Poput većine neutronske zvezde, bio je to pulsar, ali kako se njihov brod nije nalazio u blizini njegovih osa zračenja, teško da su mogli da otkriju njihova dejstva. Međutim, on je

bio i izvor radio-talasa, tako da su njihovi instrumenti utvrdili postojanje tog ostatka supernove.

O kraju priče izvestili su ih stručnjaci na Kapiji kada su se vratili. Hičiji su posetili taj sunčev sistem, ali on se nalazio u lošem susedstvu. Pošto su Hičiji otišli... verovatno svesni onoga što će se dogoditi... supernova je eksplodirala. Planeta je bila spaljena. Kada je zamrla paklena vrelna, tanka nova atmosfera izlučena je iz spržene kore planete, a preostala vodena para sručila se u neverovatnim bujicama kiše, ispravši ravnice u planinama, zatrpavši doline blatom, ne ostavivši ništa... a sve se to dogodilo pre nekoliko stotina hiljada godina.

Monsanto, Raning Volf i Persi dobili su naučni bonus za svoju misiju... mali, sto šezdeset hiljada dolara, koje je trebalo da podele između sebe.

Prema standardima koji su važili na Kapiji, to nije bio neki novac. Imali su dovoljno da plate račune za nekoliko dodatnih nedelja na Kapiji, ali ni izdaleka za penziju. Sve troje se ponovo ukrcao čim su pronašli mesta na novom brodu i sa tog narednog putovanja nijedno od njih se nije vratilo.

Verovatno je trebalo da prospektori sa Kapije razložno pretpostave da su gostoljubive planete nalik na Zemlju mnogo ređe nego one negostoljubive. Na to im je ukazivao i njihov sopstveni Sunčev sistem. U svakom slučaju, posle svih godina tokom kojih su slušali radio-sigale projekta "Ozma", trebalo je toliko bar da nauče.

Uverili su se da postoji čitavo mnoštvo raznih vrsta neblagonaklono nastrojenih sredina. Bila je tu Eta Karine Sedam; imala je odgovarajuću veličinu, vazduh, čak i vodu... bar kada nije bila zamrznuta. Međutim, Eta Karine Sedam imala je i krajnje ekscentričnu orbitu. Bila je prilično zaleđena, iako još prilično udaljena od svog ledenog afela, i na njoj su vladale strašne oluje. Jedan lender se nikada nije ni vratio. Tri su bila oštećena, ili su izgubila bar po jednog člana posade.

Mendoza nije bio jedini koji je pronašao planetu koja je lepo izgledala, ali za koju se kasnije ispostavilo da je otrovna. Jedna planeta prijatnog izgleda raspolagala je bujnim rastinjem; međutim,

ta vegetacija sastojala se od toksikodendrona. A oni su bili mnogo gori od otrovnog bršljana koji je rastao na Zemlji. I od najblažeg dodira dobijali su se čirevi, praćeni strašnim svrabom i bolom i anafilaktičkim šokom. Svi iz prve misije koja se spustila na njenu površinu umrli su od alergijskih reakcija i samo je član posade koji je ostao u brodu na orbiti uspeo da se vrati na Kapiju.

Ali s vremena na vreme... oh, vrlo retko... naišli bi na neku dobru planetu.

Najsrećnija od svih, u prvom desetleću operacija izvođenih sa Kapije, bila je misija Margarete Briš, koju su zvali "Pegi".

Pegi Briš se otisnula u Jedinici. Pronašla je planetu koja je odista podsećala na drugu Zemlju. U stvari, na neki način je bila lepša od Zemlje. Ne samo da nije bilo toksikodendrona koji bi ubijali svakoga ko bi ih dodirnuo, niti obližnje zvezde sa pogubnim zračenjem; na njoj čak nije bilo ni velikih, opasnih životinja.

Samo jedna stvar nije valjala na Peginoj planeti. Bila bi idealno mesto za prihvaćanje suvišnog stanovništva sa Zemlje, samo da se nije nalazila dobrih hiljadu devet stotina svetlosnih godina daleko.

Do nje se moglo stići jedino brodom Hičija. A najveći brod Hičija mogao je da ponese samo petoro ljudi.

Kolonizacija Pegine planete morala je da sačeka.

Sve u svemu, prospektori sa Kapije pronašli su više od dve stotine planeta sa zamašnim životom. Taksonomisti su poludeli od sreće. Čitava pokolenja kandidata za sticanje doktorskog zvanja dobila su time materijal za disertacije kojima su bili sigurni da će steći zvanje doktora, a sav težak posao sastojao se u tome da jednostavno skuju nazivi za nekih trideset ili četrdeset miliona novih vrsta koje su prospektori pronašli za njih.

Razume se da nisu na raspolagnaju imali toliko naziva. Najbolje što su mogli bilo je da ih klasifikuju po brojevima i zabeleže opis. Nije bilo nade da se utvrdi rod, pa čak ni porodica, mada su svi opisi uskladišteni u banke podataka i dobar deo vremena kompjuteri su pokušavali da otkriju veze među njima. Najbolji su bili opisi rodova; DNK, ili nešto slično tome, bila je uglavnom sveopšta. Za njima su sledili morfološki opisi. Većina živih stvorenja na Zemlji ima

zajednička arhitektonska obeležja kao što su šipka (neophodna udovima i kostima uopšte) i cilindar (unutrašnji organi, torzo i tako dalje), jer oni obezbeđuju najveću jačinu i kapacitet nosivosti koje uopšte možete smisliti. Iz istih razloga, poseduje ih većina zveradi u Galaksiji. Mada ne sve. Posada Anđela Pelijerija pronašla je beskičmenjački svet, pun stvorenja sa mekim telom koja nikada nisu razvila kosti niti hitin, lišena kostiju kao što su to crvi ili meduze. Opal Kadvolader stigla je do planete na kojoj su, kako su naučnici ustanovili, istrebljenja koja su se ponavljala stalno iz početka satirala kopnene životinje čim bi se one razvile. Glavni lokalni žitelj, nalik na zemaljske pinipede i kitove, bio je bivši stanovnik kopna koji se vratio u more i gotovo sve ostalo stajalo je u vezi s njim. Kao da su Darwinove zebe kolonizovale celu planetu.

I tako dalje i tako dalje, dok istraživači nisu počeli da misle kako su pronašli sve moguće varijacije života koji se zasniva na vodi i kiseoniku.

Verovatno da gotovo i jesu.

Ali onda su pronašli Slugarde... istu onu rasu koju su Hičiji upoznali kao Spore Plivače... što ih je nagnalo da obrate pažnju na do tog časa nezamislivu floru i faunu na gasnim džinovima.

Znači, pogrešna je bila osnovna pretpostavka da je za razvoj života neophodna čvrsta planeta. To je bio šok za naučnike... ali ipak ne kao onaj koji je usledio nešto kasnije, kada su otkrili da za život uopšte nije potrebne hemija.

7. BLAGA HIČIJA

Planete su bile lepe i slike zvezda su bile lepe; međutim, svi su žudeli za novim uzorcima hičijevske tehnologije. Nije bilo nikakve sumnje da oni negde čekaju da budu pronađeni. Brodovi su to dokazali. Mrvice pokupljene u tunelima Venere dokazale su to još pre njih. A to je samo povećalo apetit ljudi za novim čudima.

Četrnaest meseci po službenom početku programa jedna misija imala je sreće.

Brod je pripadao onima koje su obično zvali Petica, ali sistem još nije počeo da funkcioniše na standardni način. Ovog puta krenulo je samo četvoro dobrovoljaca. Njih su službeno odabrale četiri zemaljske sile koje su zasnovale Kapijsku Korporaciju (Marsijanci su se tek kasnije zainteresovali), i tako su se na brod ukrcali po jedan Amerikanac, Kinez, Sovjet i Brazilac. Poučeni iskustvom pukovnika Kaplana i ostalih koji su pokušali pre njih, poneli su dovoljno hrane, vode i kiseonika da im potraju šest meseci; ovog puta nisu hteli da rizikuju.

Ispostavilo se da im sve te zalihe nisu bile potrebne. Brod ih je vratio već posle četrdeset devet dana, i to ne praznih ruku.

Ispostavilo se da je njihovo odredište bila orbita oko neke planete otprilike Zemljine veličine. Uspeli su da pokrenu lender i njih troje ga je, u stvari, upotrebilo da stupe na površinu planete.

Prvi put u istoriji čovečanstva, ljudi su hodali po površini jednog nebeskog tela koje nije pripadalo Sunčevoj sviti.

Prvi utisci bili su pomalo razočaravajući. Družina sastavljena od predstavnika četiri sile ubrzo je otkrila da je planeta prošla kroz gadna razdoblja. Površina joj je bila spržena, kao da ju je poharala neka velika vatra, a u pojedinim delovima detektori zračenja prosto su skvičali. Znali su da ne mogu dugo tamo ostati. Ali na nešto manje od milje udaljenosti od lendera, niz ogoljenu padinu stenovite visoravni na koju su se spustili, pronašli su izvesne kamene i metalne formacije koje su izgledale veštačke; kopajući oko njih izvadili su tri predmeta za koja su smatrali da bi ih vredelo poneti kući. Jedan od njih bila je ravna pločica sa trouglastim crtežom koji

se još nazirao na uglačanoj površini. Drugi je bio nekakav keramički predmet otprilike veličine cigare, sa tragovima niti... klin? Treći, cilindar dužine jednog jarda, bio je napravljen od hroma i probušen na nekoliko mesta; to je mogao biti muzički instrument, ili deo neke mašine... čak i Hilšova cev.

Šta god da su predstavljali, to su bili artefakti.

Kada je posada sastavljena od predstavnika četiri velike sile ponosno pokazala svoje trofeje po povratku na asteroid Kapiju, izazvano je i te kakvo komešanje. Nijedan od ta tri predmeta nije, doduše, ličio na neko veliko tehnološko otkriće. Pa ipak, ako su se mogle naći ovakve stvari, onda je sigurno bilo i drugih... i nema sumnje to su mogle biti stvari od mnogo veće upotrebne vrednosti.

To je otvorilo sezonu međuzvezdane zlatne groznice.

Prošlo je mnogo vremena pre nego što je neko ponovo imao toliko sreće. Konačno, statistika koja je vođena o misijama što su kretale sa asteroida Kapija pokazivala je da su se sa četiri od pet putovanja prospektori vraćali ne donoseći ništa što bi mogli da pokažu osim fotografija i instrumentacionih očitavanja. Petnaest odsto uopšte se nije vraćalo. Samo je jedan brod na dvadeset donosio nekakav opipljiv komad hičijevske tehnologije, a većina tih stvari bili su samo kurioziteti... ali onih nekoliko koji su bili nešto više od kurioziteta, predstavljali su blago neprocenjive vrednosti.

Samo, njih je, na žalost, bilo sasvim malo i pronalazeni su sasvim retko. Da će biti tako već je pokazalo samo istraživanje planete Venere, jer u svim tim stotinama milja hičijevskih tunela ispod površine Venere pronađeno je ne više od desetak spravica.

Nema sumnje da su neke od njih donele veliku zaradu onima koji su otkrili kako da ih kopiraju. Anisokinetički udarač predstavljao je pravo čudo. Udariš ga na jednom kraju, a sila udara izlazi sa strane. Još je veće čudo bilo to što su naučnici uspeali da odgonetnu na kom načelu radi, tako da su počeli da ga upotrebljavaju u svim oblastima gradnje i proizvodnje, pa čak i za popravke po kući. Vatrene biseri predstavljali su tajnu. Isto kao i takozvane molitvene lepeze.

A onda su, razume se, ljudi stigli do asteroida Kapija i tamošnja

flota brodova predstavljala je najveće pronađeno blago. Međutim, na asteroidu nije bilo ničeg drugog osim brodova, a u brodovima nije bilo ničeg drugog osim sprava za upravljanje. Ceo asteroid je bio prazan, gotovo hirurški čist... kao da su Hičiji namerno ostavili brodove, ali zato odstranili sve drugo što bi moglo biti od neke vrednosti.

Više od dvadeset godina istraživači sa Kapije odlazili su u potragu za svime što se moglo pronaći. Vraćali su se sa slikama i pričama, raznim živim stvarima i mineralima; međutim, hičijevskih artefakata bilo je tako malo.

Zato je toliko prospektora sa Kapije umrlo siromašno... ili jednostavno umrlo.

Misija "Kutija za alat"

Neki su takođe umirali bogati, ni ne znajući da su se obogatili. Takav je bio slučaj sa jednim od najvećih pronalazaka. Na nesreću, troje od petoro koji su došli do tog otkrića nisu imali od njega nikakve koristi, jer nisu preživeli put.

Tu su misiju započeli trojica Austrijanaca, dva brata i njihov ujak, koji su poslednji novac od nasleđstva iskoristili da plate put do Kapije. Čvrsto su odlučili da krenu samo u oklopljenom brodu. Kako je jedini takav brod bila Petica, u poslednjem trenutku su regrutovali jednog Južnoamerikanca, Manuela de los Fintasa, i jednu Amerikanku, Šeri Lofat, da pođu s njima.

Stigli su do neke planete i spustili se; ništa naročito nisu pronašli na njoj. Međutim, njihovi instrumenti su pokazivali da negde u okolini ima hičijevskog metala, tako da su krenuli u potragu za njim.

Pronašli su lender. Napušten, samo nebo zna kada. Ali nije bio prazan.

Najveća stvar koju su pronašli u lenderu bila je gomila šestouganih kutija od hičijevskog metala, čija dužina jedva da je dostizala metra, dok im visina nije bila ni upola tolika; težili su po dvadeset tri kilograma. Bio je to alat. Pojedini komadi bili su im poznati - i beskorisni, bar koliko su oni znali: desetak malih, molitvenih lepeza, istih onakvih kakve su nalažene u velikom broju po hičijevskim tunelima i drugim artefaktima. Međutim, bilo je tu

predmeta kao što su odvijači, samo sa savitljivim osovinama; stvari sličnih odvratkama, ali načinjenih od nekog mekog materijala; stvari koje su podsećale na sonde za testiranje električne energije, ali se ispostavilo da su to bili samo rezervni delovi za neke druge mašine Hičija.

Bio je to veliki uspeh. Postali su milioneri... bar oni preživeli.

Taj pronalazak ležao je na samoj površini planete. Ali prospektori sa Kapije uskoro su otkrili da površine planeta nisu baš prava mesta na kojima treba tražiti uzorke blaga Hičija. Ispod površine bilo ga je mnogo, mnogo više.

Od samog početka o nestalim Hičijima znalo se jedno: voleli su tunele. Tuneli Hičija koji su se prostirali jednim delom Venere nisu bili jedinstveni. Primerci su nalaženi gotovo na svim mestima koja su Hičiji posetili, što su dokazala istraživanja koja su sledila stare međuzvezdane tragove. I sama unutrašnjost asteroida Kapija predstavljala je pravi lavirint tunela; isto je bilo i sa "drugim Kapijama" koje su pronađene tokom daljnjih istraživanja. Gotovo svaka planeta na kojoj su Hičiji ostavili bar nekog traga imala je iskopane tunele, obložene njihovim osobenim metalom. Kada bi uslovi na površini bili nepogodni (kao na Veneri), bilo je mnogo složenih tunela. Ali čak i na jednom tako lepom svetu kao što je bila Pegina planeta nalazilo ih se nekoliko. Posebna vrsta antropološki obrazovanih stručnjaka, koji su nazvani hičolozi, strastveno je pokušavala da razabere kako je izgledao taj nestali narod, pretpostavljajući da pripada rasi rovača, poput pacova torbara, pre nego rasi koja boravi na drveću, poput ljudi... Pokazaće se da su hičolozi bili u pravu... ali moraće da prođe mnogo vremena pre nego i jedan od njih bude u to siguran.

Svi tuneli uglavnom su ličili jedan na drugi. Bili su obloženi nekom gustom, čvrstom, metalnom supstancom koja je sijala u mraku: nazvana je hičijevski metal. U prvim tunnelima koje su ljudi posetili, na Veneri i na samom asteroidu Kapija, taj sjaj je bio bledoplave boje. Plava boja bila je daleko najzastupljenija među bojama hičijevskog metala; međutim, u brodovima Hičija neki delovi bili su napravljeni od zlatnog hičijevskog metala, a kasnije su istraživači pronašli hičijevski metal koji je sijao crveno ili zeleno.

Niko nije znao zašto su metali Hičija bili različitih boja. Hičolozi tu nisu mogli mnogo da pomognu. Jedino što su umeli da kažu o povremenim razlikama u boji hičijevskog metala bilo je to da su, kako se činilo, tuneli od plavkastog metala bili uglavnom najsiromašniji artefaktima Hičija: tamo gde je bilo zlatnog, crvenog i zelenog metala gotovo uvek su istraživači našli više blaga.

Dok muškarci i žene nisu počeli da uče kako da istražuju Galaksiju u brodovima Hičija, bili su, razume se, ograničeni na tunele Kapije i Venere, koji su sijali plavom svetlošću. A u njima nije bilo mnogo blaga, mada je ono što bi ponekad našli bilo od velike vrednosti. U tunelima otkrivenim na najizdašnjim planetama metalni zidovi su uvek u početku bili plavi, a menjali su boju upravo na onim mestima gde su bile smeštene najveće zbirke korisnih alatki. Niko nije znao zašto... ali, u to vreme, niko nije znao baš mnogo o Hičijima.

Misija "Grejač"

Vu Fengce odabrao je da krene u jedinici. To je imalo i svojih prednosti i nedostataka. Najveća prednost sastojala se u tome što će, ako ne nađe mesto gde bi mogao da se spusti, moći sam da zadrži ceo naučni bonus koji će mu biti jedina nagrada.

Međutim, nije tako ispalo. Kada je izišao iz NSP-a, našao se na orbiti oko neke planete koja je bila manje-više Zemljinog tipa.

I tako je Vu bio primoran da se suoči sa problemom sa kojim je morao da se suoči svaki prospektor koji je na put krenuo sam: ako pođe lenderom na površinu, u brodu neće ostati niko. Ako mu se bilo šta dogodi na površini, neće imati ko da ga spase. Bio je prepušten sam sebi.

Njegov drugi problem sastojao se u tome što je opis "Zemljinog tipa" samo približno odgovarao svetu koji je trebalo da istraži. Pod "Zemljinim tipom" podrazumevalo se da je planeta bila otprilike odgovarajuće veličine, da je imala atmosferu i da je opseg temperature dozvoljavao postojanje vodene pare u vazduhu, vode u tečnom stanju u plitkim morima, i smrznute vode u hladnijim delovima. To ipak nije bio raj. Hladniji delovi preotezali su se gotovo celom planetom. Najbolja je bila zona oko polutara, koja je prilično

podsećala na Labrador.

Ako je ovde ikada ičega bilo na nekom drugom delu površine, sada se nalazilo pokriveno ledom debelim hiljadama stopa. Nije imalo svrhe spuštati se na glečcer; Vu nikako nije mogao da kopanjem stigne do onoga što je možda ležalo ispod njega. Posle mnogo pretraživanja konačno je pronašao голу stenu koja je virila iz leda i spustio se na nju. Optimizam ga je do tada već napustio. Okolina nije puno obećavala... međutim, instrumenti su mu doneli bolje vesti nego što se nadao.

Obaveštavali su ga da se tu nalazi tunel.

Vu je vežbao ulaženje u tunel. Čak je imao i potrebnu opremu. Grdnu je snagu utrošio na postavljanje mehurastog zaklona koji je trebalo da zaštiti velike bušilice na struju od spoljašnjeg vazduha, a na to mu je otišlo i puno vremena, tako da je uglavnom istrošio sve zalihe. Ali uspeo je da uđe unutra.

Bio je to plavi tunel.

To baš nije bilo ohrabrujuće, ali što je dalje odmicao, počeo je da primećuje i neke druge boje. Kada je stigao do crvenog segmenta pronašao je neku ogromnu mašinu... kasnije su stručnjaci na osnovu njegovog opisa zaključili da je reč o kopaču tunela... ali on nije imao snage da je podigne, niti je imao opremu (kao ni hrabrosti, što se toga tiče) da pokuša da je rastavi na delove. U zelenom delu tunela nalazile su se bale nečega za šta je Vu prvi mah pomislio da je tkanina, ali se ispostavilo da su to kristalne oplatae od kojih su pravljene "molitvene lepeze". U zlatnom delu nalazilo se... zlato.

Bilo je mnogo gomila malih šestougaoih kutija od hičijevskog metala; sve su bile hermetički zatvorene. I teške.

Vu nije mogao sve da ih ponese, a i polako je gubio snagu. Uspeo je da dve kutije prenese na lender i onda je odleteo odatle, sa čvrstom namerom da se vrati u Petici.

Na nesreću, kada se bezbedno našao na Kapiji, ispostavilo se da nijedna Petica neće da prihvati kod koji ga je tamo odveo. Nisu htele ni Trojke, ni Jedinice koje su ležale u dokovima, čekajući na posadu.

Izgleda da je samo Jedinica u kojoj je pronašao tu planetu mogla ponovo tamo da ga odnese.

Ali i to mu se izjalovilo. Pre no što je uspeo ponovo da je dobije i opet krene, neko drugi je uzeo njegovu Jedinicu... i otišao na put bez povratka.

I tako su Vuu ostale samo one dve kutije; međutim, njihov sadržaj mu je obezbedio dom u provinciji Šensi. U jednoj od njih nalazili su se kalemovi grejača. Nisu radili, ali su bili gotovo upotrebljivi, tako da su naučnici uspeali da ih osposobe. (Kasnije su bolji i veći pronađeni na Peginoj planeti, ali Vuovi su ipak bili prvi.) U drugoj kutiji nalazile su se spravice za merenje mikrotalasnog fluksa.

Naučnici su dugo lupali glavu nad tim spravicama, ali su postavljali pogrešna pitanja. Jedino u šta su bili sigurni bilo je to kako rade. U tom trenutku nijednom od njih nije palo na pamet da se zapita zašto je Hičije u toj meri zanimao milimetarski mikrotalasni fluks. Da jeste, mogli su mnogim ljudima uštedeti mnogo nepotrebne zbrke.

U tunelu na nekoj inače neprivlačnoj planeti jedan prospektor pronašao je prvi primerak hičijevske mašine za kopanje tunela. U tunelu na satelitu sličnom Mesecu, satelitu jednog udaljenog gasnog džina, jedan drugi kopač pronašao je "kameru" koja je kao "film" koristila takozvane "vatrene bisere". Takođe u jednom tunelu Vitalij Klemenkov pronašao je mali uređaj koji je začeo celu novu industriju... a njemu doneo samo crkavicu.

Priča o Klemenkovu spada u one sa baksuznim krajem. On je pronašao napravu koju su naučnici nazvali "piezofon". Njen glavni operativni deo bila je dijafragma načinjena od istog materijala kao i "krvavi dijamanti", pronađeni kako u tunnelima na Veneri, tako i u mnogim drugim. Materijal je bio peizoelektričan: proizvodio je električnu struju pri stiskanju, i obrnuto. Razume se, unaokolo je bilo mnogo krvavih dijamanata, mada niko pre Klemenkova nije znao da oni predstavljaju osnovnu sirovinu za piezoelektrične uređaje. Klemenkov je sanjao o neviđenm bogatstvu. Na nesreću, glavne komunikacione laboratorije na Zemlji, ispostave kablovskih, telefonskih i satelitskih korporacija, prekrojile su hičijeovski model u nešto što su same mogle da proizvode. Klemenkov ih je, razume se, tužio... ali ko je mogao da se nosi sa advokatima najvećih

korporacija na svetu? I tako se zadovoljio malim dividendama... koje jedva da su, u stvari, bile nešto veće od prosečnih carskih prihoda.

Postojala je još jedna veličanstveno izdašna i raznovrsna vrsta mesta na kojima se moglo naći blago Hičija. Međutim, u početku to niko nije znao, mada, da su valjano razmislili o primeru koji im je davala sama Kapija, mogli su dedukcijom doći do zaključka; no, još manje je neko znao da su ta bogata nalazišta, u stvari, bile zamke. Žena po imenu Patriša Bouver bila je prvi prospektor sa Kapije koji je prijavio da je pronašao jedno takvo mesto... i kao što je to često bio slučaj, to joj nije donelo nimalo dobra.

Misija "Fabrika hrane"

Patriša Bouver krenula je u Jedinici. Nije imala pojma kuda se uputila. Bila je zadovoljna što je put bio srazmerno kratak... do tačke okretanja stigla je za sedam dana, do odredišta za četrnaest... i zapanjila se kada su joj instrumenti saopštili da je sićušna, udaljena zvezda koja joj je bila najbliža, u stvari, staro, poznato Sunce.

Nalazila se u Oortovom oblaku kometa, daleko iza orbite Plutona, i pristajala je uz nešto što je van svake sumnje predstavljalo artefakt Hičija. I to veliki: bio je dugačak osam stotina stopa, procenila je ona, i nije ličio ni na šta što je iko pre nje prijavio.

Kada je Bouverova stigla na tu stvar i osvrnula se, shvatila je da je bogata. Cela stvar je naprosto bila pretrpana mašinama. Nije imala pojma čemu su one služile, ali bilo ih je toliko da uopšte nije sumnjala kako će neke od njih, možda mnoge, biti isto onako vredne kao graječi, kopači tunela ili anisokinetički udarači.

Mehur se raspukao kada je shvatila da ne može da se vrati na Kapiju. Njen brod nije hteo da krene. Šta god da je radila sa kontrolnim uređajima, ostajao je nepokretan. Ne samo da nije hteo automatski da je vrati u luku iz koje je krenula, već nije hteo apsolutno nigde da krene.

Patriša Bouver se zaglivila, nekoliko milijardi milja od Zemlje.

Ispostavilo se da je artefakt u radnom stanju; u jednom njegovom delu, koji Pat Bouver uopšte nije videla, i dalje se proizvodila hrana, i to pola miliona godina pošto su ga Hičiji tu ostavili, pri čemu su same

komete korišćene kao sirovine... ugljenik, vodonik, kiseonik i azot, osnovni elementi od kojih se uglavnom sastoji ljudska hrana i ljudsko telo. Da je Pat to znala... da je primorala sebe da istraži tu stvar... mogla je još dugo tamo da poživi. (Mada, razume se, ne dovoljno dugo da dočeka nekog ko bi je spasao.)

Ali ona to nije znala. Znala je samo da je u ozbiljnoj nevolji. Poslala je dugačku radio-poruku na Zemlju, udaljenu dvadeset pet svetlosnih dana, u kojoj je objasnila gde se nalazi i šta se dogodilo. Zatim se ukrcala u lender i usmerila ga u pravcu Sunca. Popila je pilulu za uspavljivanje, smestila se u frizer... i umrla unutra.

Znala je da je sve protiv nje. Nije bila zamrznuta kako treba da bi mogla da se nada da će je oživeti, a i mali su bili izgledi da će iko ikada pronaći zamrznuto telo i pokušati da ga oživi. To se i obistinilo: niko je nikada nije pronašao.

Fabrika hrane nije bila jedini artefakt Hičija u svemiru koji je služio i kao zamka za neoprezne. Bilo je ukupno dvadeset devet ovih velikih objekata - nazvani su "sakupljačke zamke" - negde u Galaksiji.

Ona koju je pronašla nesrećna Patriša Bouver nalazila se u Oortovom oblaku i nije bila jedini artefakt koji su Hičiji ostavili za sobom i koji je i dalje radio. Nije čak bio ni jedini za koji je neki svemirski brod sa Kapije imao uprogramiran kurs. Veoma daleko, nalazila se još jedna garaža za parkiranje svemirskih brodova koju su Hičiji ostavili da kruži oko jedne druge zvezde... gotovo iste veličine kao Kapija; ljudi su je nazvali Kapija Dva.

Tu je zatim bilo i Etelino Mesto.

Etelino Mesto otkrila je veoma rano jedna žena koja je sama krenula u misiju. (Zvala se Etel Klok.) Zatim ga je ponovo otkrila skupina Kanađana u oklopljenoj Trojci; po treći put ga je otkrila jedna Jedinica, kojom je pilotirao čovek iz Korke, u Irskoj, po imenu Terens Horan. Kanađani nisu otkrili samo artefakt. Otkrili su takođe Etel Klok, jer je bila tamo kada su stigli. A Horan ih je sve otkrio kada je prispeo, a kasnije družine nastavile su da otkrivaju one koji su stigli pre njih, jer niko od njih nikuda nije više otišao. Isti slučaj kao i sa Pat Bouver u Fabrici hrane - za sve njih to je bilo odredište sa koga nije

bilo povratka. Kontrolne table bi se poništile odmah po prispeću.

Nije bilo načina da se izvuku sa tog artefakta.

Svi su smatrali da je to prava šteta, pošto je Etelino Mesto bilo pravo čudo. Bio je to objekat otprilike veličine jedne krstarice, ali bez postrojenja; bar niko od njih nije mogao da ih pronađe. Bilo je tu mašina za spravljanje hrane, regeneratora vode, vazduha i svetla; sve je to i dalje radilo, i posle svih tih milenijuma koji su prošli. Hičiji su gradili mašine da traju. Štaviše, na Etelinom Mestu bilo je mnogo astronomskih instrumenata, takođe u ispravnom stanju.

Odbačeni su imali na raspolaganju puno vremena da istraže svoj novi dom. Ništa drugo nisu imali da rade. Mašine za proizvodnju hrane su ih hranile; životi im nisu bili ugroženi. Stvorili su, u stvari, malu koloniju koja je mogla lako da opstane. Mogla je čak da postane i stalna, stvarajući nova pokolenja naseljenika, da Klokovu nije prošlo doba plodnosti kada su Kanađani stigli, ili da je među kasnijim pridošlicama bilo žena.

Veoma rano su shvatili da je Etelino Mesto neka vrsta astronomske opservatorije.

Odmah im je bilo jasno i zbog čega je opservatorija bila upravo tu postavljena. Etelino Mesto bilo je na orbiti udaljenoj otprilike hiljadu astronomskih jedinica (što će reći, približno pet svetlosnih dana) od krajnje spektakularnog para astronomskih objekata. Binarne zvezde nisu inače bile naročito zanimljive. Ovaj par bio je jedinstven. Jedna od zvezda pripadala je prilično standardnoj vrsti, mada retkoj... bio je to vreo, pulsirajući, superdžinovski primerak mlade i ljubičaste zvezde tipa F. Već samo to vredelo je izvestan bonus... da su imali načina da to prijave... ali zato je njen sadrug bio mnogo čudniji. Zvezda tipa F imala je iskošeni prsten od toplog gasa, nagoveštavajući da još nije dostigla krajnje stelarno stanje. Njen sadrug se ceo sastojao od gasa, i to ne baš naročito toplog gasa - bio je to ogroman, gotovo providni gasni džin.

Što su ga više gledali, to im je izgledao čudniji. Zvezde je trebalo da budu kugle. A ne diskovi. Diskolikog parnjaka bilo je, osim toga, teško posmatrati, čak i sa hičijevskim optičkim instrumentima. Ličio je na slabu skarletnu mrlju na nebu. Bio je suviše hladan da bi zračio mnogo svetlosti. Instrumenti Hičija nisu bili u stanju da im kažu

njegovu temperaturu, jer se Hičiji nisu setili da obezbede i tablice za prebacivanje svojih mera u Celzijuse, Kelvine ili čak Farenhajte. Klokova je cenila da se penje u najboljem slučaju do možda pet stotina K... što je značilo da je mnogo hladniji od površine Venere, na primer; hladniji čak i od cepanice koja gori u kakvom ognjištu na Zemlji.

Otkrili su da je najbolje vreme za posmatranje kada pomračuje svog sadruga, zvezdu tipa F. Budući da je orbita Etelinog Mesta bila retrogradna u odnosu na disk, do takvih pomračenja dolazilo je mnogo češće nego što bi to bio slučaj da je njihov artefakt na neki način mirovao na nebu. Ipak, nisu ona bila baš tako česta. Etel Klok je videla samo jedno pomračenje, ubrzo po svom spuštanju. Kada je nastupilo sledeće, s njom su već bili Kanađani i Horn, a to je bilo dvadeset godina kasnije.

Priča o Etelinom Mestu ipak se srećno završila po njene zarobljenike... odnosno, srazmerno srećno. Konačno su ljudi naučili kako da usmeravaju brodove Hičija tamo gde su sami to želeli. Ubrzo potom jedna istraživačka ekipa, koja je umešno vladala svojim brodom, pronašla je petoro zarobljenika, tako da su konačno bili spaseni.

Ali malo kasno. Etel Klok je već bila u sedamdeset osmoj godini, a čak je i Horan imao blizu pedeset. Nisu čak dobili ni naučne bonuse. Već su odavno prestali da se izdaju, jer Kapijska Korporacija više nije postojala.

Sreća im ne bi bila naklonjena ni da su se ranije vratili jer se ni tada ne bi obogatili od dobijenih nagrada. Na nesreću, taj binarni sistem zvezda bio je već poznat. Ispostavilo se da su ga astronomi sa Zemlje sasvim dobro poznavali zbog njegovih veoma zbunjujućih osobina. Zvezda se zvala Epsilon Aurige i njene tajne su bile odgonetnute. To su uspeali da učine astronomi sa Zemlje pomoću svojih konvencionalnih instrumenata kada je hladni disk binarnog sistema prošao između Zemlje i svoje primarne zvezde tipa F za vreme pomračenja 2000. godine.

Prošlo je više od pedeset godina od časa kada se prvi prospektor sa Kapije spustio na jednu od tih "sabirnih zamki" i trenutka kada je

otkrivena poslednja od njih. Na jednu zamku dospelo je čak osam različitih misija. Kada bi stigli do koje, više nisu mogli da se vrate. Na većini su se nalazile fabrike hrane, koja je ili tu proizvođena ili je dovođena automatskim letelicama iz samostalnih postrojenja u blizini, tako da nasukani putnici nisu gladovali, niti im je nedostajalo vazduha ili vode. Svega nekoliko ih nije imalo ove pogodnosti... bar ne u radnom stanju. U tim slučajevima prospektori su samo nalazili napuštene brodove Hičija i po nekoliko sasušenih leševa.

Hičolozi su počeli da veruju da su te "sabarne zamke" nečemu služile... da su možda čak bile višenamenske, mada nisu mogli sa sigurnošću da utvrde čemu su to sve mogle da posluže. Nijedna nije bila dostupna žiteljima planeta; na naseljenim planetama nije bilo tunela, niti bilo kakvog blaga do koga bi se moglo stići bez svemirske letelice.

Kao da je to bila neka vrsta testa inteligencije koji su postavili ti nestali tuđinci. Gotovo kao da su Hičiji, pre nego što su otišli tamo gde su otišli, namerno ostavili tragove koji su vodili ka njima. Međutim, čak je i te tragove bilo teško pronaći. Nijedna inteligentna rasa nije mogla da ih pronađe pre nego što bi sama ovladala makar primitivnim putovanjima između planeta.

A najveće nagrade bile su još bolje skrivene.

Istine radi, treba pomenuti da prvo povratno putovanje do Fabrike hrane nije obavio nikakav prospektor sa Kapije. Pat Bouver je samo stigla do nje. Ekspedicija koja je omogućila da ugljenično-vodonično-kiseoničko-azotna (UVKA) hrana pomogne gladnima na Zemlji prispela je do nje u hemijskoj raketi sa Zemlje, dovezavši se spiralnom putanjom do spoljašnjih oblasti Sunčevog sistema.

Obavili su oni i više od toga, jer su pomoću Fabrike hrane došli do još jednog velikog otkrića. Zvalo se Raj Hičija. Bila je to najveća letelica Hičija koja je ikada pronađena, dugačka više od pola milje, dva puta veća od nekog prekookeanskog broda. Imala je oblik vretena (poznati hičijevski dizajn) i bila je naseljena. Na njoj su živeli potomci ogleadne skupine austrolopitekusa koje su Hičiji uhvatili na površini Zemlje pre pola miliona godina; bilo je tu i jedno ljudsko biće, sin para prospektora koji su stigli do Raja Hičija u brodu sa Kapije... i ostali tamo zarobljeni. Tu su se nalazili i uskladišteni umovi

(bedno uskladišteni, ali mašine koje su obavile posao nisu ni bile napravljene za skladištenje ljudskih bića; ljudi se još nisu razvili kada su napravljene te mašine) više od dvadeset prospektora sa Kapije koji su tamo stigli na svojim putovanjima u jednom smeru.

Sve je to bilo divno...

I više nego divno. Prvi put, hičijevska tehnologija ne samo da je bila na dohvat ruke već i dostupna. Bar je ponešto od nje bilo razumljivo... i moglo se prekopirati... pa čak i poboljšati! Ta blaga nisu bila samo korisne mrvice koje je trebalo da zadovolje radoznalost naučnika, ili da donesu bogatstvo nekolicini srećnih nalazača. One su značile bolji život za sve.

Raj Hičija nije predstavljao samo svemirsku stanicu. Bio je to brod. Ogroman. Dovoljno velik da je mogao prevesti veliki broj kolonista i na taj način okončati ljudsku bedu... 3800 emigranata po putovanju mogli su da biraju kuda će... a taj je brod sasvim sigurno mogao da obavi bar jedno putovanje mesečno.

Konačno je ljudska rasa došla u priliku da započne kolonizaciju Galaksije.

8. U POTRAZI ZA DRUŠTVOM

Najveći "naučni" bonus koji je Kapijska Korporacija ponudila svojim prospektorima nije bio u pravom smislu naučni, već emocionalni. Pokazao je da čak ni Kapijska Korporacija nije potpuno bezosećajna. Bonus je čekao svakog istraživača koji otkrije živog i zdravog Hičija - i nije bio mali. Peo se do pedeset miliona dolara.

To je bio bonus o kome su samo mogli da sanjaju svi očajni istraživači sa Kapije, ali teško da je ijedan od njih ikada očekivao da će ga zaslužiti. Možda vlasnici Korporacije nisu ni očekivali da će ikada morati da ga isplate. Svi su dobro znali da su svi znaci koje su Hičiji ostavili za sobom, a koje je iko ikada pronašao, bili stari stotinama hiljada godina. Takođe su najverovatnije sumnjali da će onome ko otkrije živog Hičija biti dozvoljeno da se vrati i saopšti svetu ljudi šta je pronašao.

Bilo je još sličnih bonusa koji su pripadali oblasti emocionalnog. Bili su manji, ali se i za njih vredelo pomučiti. Najveći je predstavljala otvorena ponuda od deset miliona dolara za otkriće neke inteligentne rase tuđinaca. Posle izvesnog vremena taj bonus se nešto lakše dobijao. Prospektor ga je mogao zaraditi ako bi pronašao bilo kakvo živo biće koje je pokazivalo i najmanje znake pameti. Taj se novac čak mogao dobiti i za pronalaženje mrtvih primeraka. Pronalazača koji otkrije prvi ne-hičijevski artefakt čekao je bonus od jednog miliona, a otprilike pola miliona za otkriće bilo kakvog "potpisa" - što će reći, nekog od mnoštva nepogrešivih znakova inteligencije, kao što su jasno kodirana radio-emisija, ili otkriće sintetičkih gasova negde u atmosferi neke planete.

Nije bilo nemoguće, ubeđivali su prospektori sa Kapije jedni druge, časteći se u tamošnjem Plavom Paklu, da će neko negde jednom pronaći nešto slično. Morali su. Svi su znali da mora postojati negde još koja inteligentna rasa. Nemoguće da su Hičiji bili jedina inteligentna bića u Vaseljeni pored ljudi. Je li tako?

To nije bila nova ideja. Još od sredine dvadesetog veka naučnici su osluškivali, ne bi li čuli signale koje druge civilizacije u svemiru, i pokušavali su da izračunaju kolika je verovatnoća da će ih ikada

začuti. Neki momak po imenu Stefan Dojl izračunao je da bi trebalo da postoji negde oko 63.000.000 planeta u Galaksiji na kojima ima života; kasniji naučnici su, polazeći od strožijih pretpostavki, prosto sasekli ovaj broj... ali teško da je ijedan od njih bio voljan da ga svede na nulu. Gotovo svi su se slagali da mora postojati izvestan broj... i prospektori sa Kapije odista su nastavili da pronalaze planete na kojima je bilo života. A ako je postojao bilo kakav život, uopšte nije bilo van pameti kladiti se da će pre ili kasnije izvesni oblici tog života evoluirati ka inteligenciji...

Ali gde se ona samo nalazi?

Na kraju im se posrećilo i napravili su nekoliko zanimljivih otkrića, mada su ona bila retka.

Prve nedvosmislene znake tuđinske inteligencije (ne računajući same Hičije, razume se) otkrila je tročlana posada iz Pasadine, u Kaliforniji, sa Zemlje. Izišli su iz nadsvetlosnog pogona i obreli se na orbiti oko jednog sunca koje je na prvi pogled dosta obećavalo (identifikovano je kao G-4, što je značilo da je približno slično Zemljinom Suncu po tipu i pogodnostima koje je pružalo); ubrzo potom otkrili su planetu odgovarajuće veličine u samom središtu naseljive zone.

Nevolja je bila u tome što je planeta bila u pravoj zbrci. Najveći deo jedne polulopte predstavljao je pustoš golih kamenitih ravnica, prošaranih vulkanima; uz to, ta polulopta bila je topla. Nisu postojali okeani. Nije čak imala bilo šta nalik na atmosferu, iako su joj masa i građa nagoveštavali da bi je moglo biti.

Međutim, imala je branu. I to veliku.

Brana se nalazila na manje pustošnoj strani planete, ali nije bila u najboljem stanju. Nije to bila brana za čije je građenje korišćena visoka tehnologija... preko ravnice je bilo nagomilano kamenje u dužini od pola kilometra. Nekada je to, van svake sumnje, bila rečna dolina, ali od reke više ništa nije ostalo. Što se toga tiče, nije mnogo ostalo ni od brane. Ali i to što je ostalo nije moglo nastati prirodnim putem. Neko je navukao sve to kamenje na to mesto iz nekog određenog razloga. Martin Skranton i njegove dve sestre pokušali su da se spuste na tu planetu. Uspeli su u tome, ali čim su dodirnuli tle,

senzori za toplotu počeli su da urlaju; površina čak i oko brane bila je toplija od tačke ključanja vode. Nisu bili sigurni, ali mislili su da su videli tragove nečega što su mogla biti druga kamena zdanja na nekoliko planinskih vrhova, premda ništa što bi imalo prepoznatljiv oblik.

Kada su se vratili na Kapiju, naučnici su došli do zaključka da je planetu zadesila neka nesreća... moglo ju je, na primer, udariti neko lutajuće nebesko telo, verovatno veličine Kalista; taj udar uslovio bi da sva mora ispare i zatrpao bi veći deo planete istopljenim stenjem, a atmosfera bi isticurela u svemir... i, oh, da, svakako, pobio bi sve organsko što ju je ikada naseljavalo.

I tako, Skranton nije pronašao inteligentan život. Tvrdio je da je bar našao mesto na kome je nekada bilo inteligentnog života. Kapijska Korporacija to nije mogla nazvati uspehom, jer nije zadovoljavalo odredbe predviđene za dobijanje bonusa za otkriće razumnog života. Ali ipak...

Dugo su razmišljali - i na kraju isplatili pola bonusa za uspešan pokušaj.

Prva živa, ne-ljudska, inteligentna rasa koju su istraživači pronašli nije se računala. Nisu bili baš toliko ne-ljudi i nisu bili baš naročito inteligentni. (Nije ih čak ni otkrio neki brod sa Kapije; ljudi koji su ih našli krstarili su po krajnjim granicama Zemljinog vlastitog Sunčevog sistema u primitivnoj raketi napravljenoj na Zemlji.) Ti "tuđinci" bili su daleki potomci plemena australopitekusa sa Zemlje, a pronađeni su na velikom brodu Hičija (ili artefaktu), koji je kružio orbitom u Oortovom oblaku kometa, nazvanom "Raj Hičija".

Kao što smo videli, ti drevni australopitekusi nisu tamo dospeli sami od sebe. Hiči su ih izdvojili radi odgajanja, za vreme one davnašnje posete predljudskoj Zemlji. Zatim su ih prepustili brizi i nezi mašina... više od pola miliona godina.

Druga rasa tuđinaca bila je bolja. Prošlo je mnogo vremena pre nego što je pronađena, ali oni su očigledno predstavljali ono pravo. Bili su nesumnjivo inteligentni... dokazali su to time što su samostalno putovali kroz međuzvezdani prostor! Ipak su i oni u izvesnoj meri razočarali. S njima nije bilo nimalo zabavno

razgovarati.

Ni njih nisu pronašli prospektori sa Kapije... Kapijska Korporacija već je gotovo postala istorija kada su oni pronađeni. I dalje je, razume se, postojala. Ali više nije bila središnje mesto akcije, jer do tada su ljudska bića već naučila da kopiraju dosta od tehnologije Hičija i na svoju ruku su kretala u nove oblasti Galaksije.

U to vreme, jedan međuzvezdani brod, na tada već rutinskom krstarenju, otkrio je neku nepoznatu letelicu. Ispostavilo se da je to brod na fotonski pogon, koji je polako dahtao između zvezda na putovanju koje je trajalo vekovima.

Tehnologija očigledno nije bila hičijska! A ni ljudska, pa čak ni australopitekuska: dugo očekivana, nova tuđinska rasa konačno je pronađena! Međutim, njih su Hičiji, u stvari, otkrili još odavno. Bića iz jedrenjaka bili su potomci onih koje su Hičiji nazivali "Spori plivači", a ljudi upoznali kao "Lenjivce". Nema sumnje da su bili tuđinci i pouzdano nisu bili Hičiji, a sasvim su sigurno bili inteligentni.

I to je bilo sve čime su imali da se podiče. Lenjivci su prebivali u mulju. Živeli su u lutajućim arkologijama u polusmrznutim kašama metana i ostalih gasova i, mada su odista uspeali da lansiraju te fotonske svemirske jedrenjake, nisu imali neke druge privlačne osobine. Najgore od svega bilo je to što su bili užasno spori. Njihov metabolizam odvijao se ritmom reakcija slobodnih radikala u ledenom mulju u kome su obitavali, baš kao i njihove misli i govor.

Mnogo je vremena prošlo pre no što je ijedno ljudsko biće bilo u stanju da uspostavi bilo kakvu vrstu korisne komunikacije sa Lenjivcima koji su bili spori poput puževa... a tada, kao što se ispostavilo, to više i nije bilo važno.

Misija "Smrdljiva bomba"

Četvoro ljudi koji su učestvovali u ovoj misiji potrošili su dosta vremena i dosta novca - na sudu. Pokušavali su da dobiju spor protiv Kapijske Korporacije za bonus od deset miliona dolara. Mislili su da imaju izgleda.

Nisu naišli na neku naročitu planetu. Sasvim sigurno nije bila naročito privlačna. Bila je mala i topla; njeno sunce bio je jedan crveni patuljak, udaljen svega četvrt astronomske jedinice. A planeta

je zaista zaudarala. Po tome je i dobila naziv.

Ta je planeta takođe bila velikim delom prekrivena vodom... ne iskričavim tropskim morima, već muljevitim okeanom koji je isparavao metan u atmosferu što se već uglavnom sastojala od metana. Ta stvar nije mogla da se udiše. A i da je mogla, niko to ne bi poželeo, zbog smrada; uz to, ni na ono malo suve površine na planeti nije bilo ničeg zanimljivog.

To nisu bile baš dobre vesti za ljude iz broda, ali ni potpuno porazne. Ispostavilo se da su oni izvršili izvesne neobične pripreme pre no što su krenuli sa Kapije, tako da su bili bolje opremljeni od prosečne posade čiji je cilj bio samo da se spusti i malo unaokolo razgleda.

Bili su porodica i došli su iz Singapura. Porodicu su sačinjavali Džimi Oh Kip Fa, njegova žena Dejzi Mek Tan Da i njihove dve mlade kćerke, Dženi Oh Sing Dat i Rozmari Oh Ting Lu. Porodica Oh bila je vrlo stara u Singapuru. Nekada su bili veoma bogati, a porodično bogatstvo stekli su podvodnim rudarenjem. Kada je Malezija zauzela ostrvo i izvršila eksproprijaciju celokupne industrije, Ohovi više nisu bili bogati, ali su zato prethodno mudro sklonili dovojno novca u Švajcarsku i Džakartu, tako da su mogli da plate put do Kapije i da im još dovoljno ostane za dodatnu opremu koju su poneli sa sobom. Bila je to oprema za podvodna istraživanja. Kao što Džimi Oh reče svojoj porodici: "Ohovi su jednom zaradili mnogo novca zahvaljujući morskome dnu. Možda možemo ponovo."

Pošto su sve to poneli sa sobom, proizlazilo je da u Peticu mogu smestiti samo četvoro ljudi, ali oni ionako nisu želeli da im se iko stran pridruži. Kada su videli na kakvu su planetu stigli zahvaljući srećnom ždrebu, gospođa Mek je blaženo ućutala... konačno.. a njena kćerka Dženi je kazala: "Isuse, tata, ipak nisi tako glup."

Čak ni Ohovi nisu poneli opremu za dubinsko ronjenje i instrumente koji bi im omogućili da izvrše sistematsko osmatranje morskog dna na Smrdljivoj bombi. Bilo je toliko dna koje je trebalo istražiti, a tako malo vremena. Sa sobom su poneli šest podmorskih kugli sa instrumentima. Spustili su ih u globalni okean na šest nasumce odabranih mesta.

Zatim su se vratili na brod i stali da čekaju prijem.

Kada su se kugle vratile na površinu, Ohovi su ispitali svaku ponaosob da vide šta su pronašle. Usledilo je razočaranje. Instrumenti nisu nigde otkrili metal Hičija. Nije bilo ni traga ni transuranskim ili drugim radioaktivnim elementima koji bi se eventualno mogli vaditi i prebacivati na Zemlju.

Međutim, instrumenti su uhvatili izvesne električne sile koje, kako se činilo, nisu dolazile iz nekog izvora koji bi se mogao identifikovati. Bili su pravilni na prijatno neprivilan način. Stvarali su lepe, zaokružene talase na CRT-u, a kada je Dženi Ort, koja je slušala predavanja iz cetaceanske etologije, usporila signale i propustila ih kroz sintesajzer zvuka, zazvučali su... živo.

Da li su ti signali bili jezik? Ako je tako, kakva su to živa stvorenja njime govorila?

Tada je počelo povlačenje po sudu.

Porodica Oh je tvrdila da jezik pouzdano dokazuje postojanje inteligentnog života. Advokati Korporacije su odvratili da cvrčanje i kreštanje ne predstavlja jezik, čak i ako je elektromagnetske, a ne akustičke prirode. (Ti signali su uistinu više zvučali kao cvrčanje cvrčaka ili glasanje ptica nego kao bilo kakav artikulisani jezik.) Ohovi su zapitali kako bi cvrčci mogli da komuniciraju pomoću električnih impulsa osim ako nisu bili dovoljno bistri da sagrade nešto poput radio-aparata? Advokati Korporacije su odvratili da nije utvrđeno postojanje radio-aparata, već samo električnih polja, odnosno da ta stvorenja možda imaju organe koji stvaraju struju nalik na električnu jegulju. Ohovi su na to kazali: aha, znači priznajete da nam dugujete bar bonus za otkriće tuđinskog života, izvolite ga odmah isplatiti. Advokati Korporacije su odvratili: prvo nam pokažite primerke. Ili fotografije. Ili bilo šta što će dokazati da su ti tuđinski oblici života stvarni.

Razume se, sve se to sporo odvijalo. Između odgovora u ovom dijalogu proticalo je i po šest do osam meseci saslušanja i uzimanja izjava. Posle tri parničarske godine Korporacija je, gundajući, pristala na sporazum od četvrt miliona dolara, koji je jedva pokrio honorar advokata Ohovih.

Mnogo godina posle toga, neko drugi je krenuo na isti put, ali sa boljom opremom. Nove podvodne sonde imale su svetiljke i kamere,

tako da su pronašli šta je to proizvodilo signale. Nije bila posredi inteligencija. Već crvi... desetak metara dugački, bez očiju, koji su živeli od sumpornih isparenja podvodnih termalnih otvora. Seciranjem je utvrđeno da imaju električne sisteme, kao što su Ohovi i tvrdili. I to je bilo sve što su imali, a što je bilo zanimljivo.

Bez obzira na sve, Ohovima je sledovalo još nekoliko stotina hiljada, pošto je potvrđeno da su prvi otkrili tuđinski život. Međutim, nisu ih dobili. Nisu više bili u prilici da pakupe nove bonuse, jer se nisu vratili iz poslednje misije.

Ipak, bonus za inteligentni tuđinski život nije ostao neisplaćen. Druge dve ekipe istraživača sa Kapije pokupile su po deset miliona svaka. Pronašli su ono što je Korporacija, sa izvesnim ustupcima, pristala da nazove "inteligentnim" tuđincima.

Svi su priznali da je Korporacija u oba slučaja bila fleksibilna. Čak i srećni istraživači, mada ih to nije sprečilo da pakupe novac. "Vudusvinje" ličile su na plavokožne mravojede i valjale su se u blatu, poput domaćih svinja na Zemlji. Proglasili su ih "inteligentnima", jer su razvile izvestan oblik umetničkog izražavanja: pravile su male kipove, oblikujući ih zubima (to jest, onim što su koristili kao zube), a to je bilo više nego što je ijedna životinja sa Zemlje ikada napravila. I tako je Korporacija filozofski isplatila bonus.

Drugi su bili "Kvanciji". Živeli su u moru na jednoj udaljenoj planeti. Imali su sićušna peraja, koja nisu bila prave šake; to je bio razlog što nisu mogli ništa da proizvedu, tako da ih niko nije smatrao tehnološki razvijenima. Međutim, imali su određen, manje više prevodiv, jezik. Bili su neosporno pametniji od, recimo, delfina ili kitova ili svega drugog na Zemlji osim samog čoveka... pa je Korporacija i za njih isplatila bonus. (Do tada se već toliko obogatila da je, u stvari, postala, darežljiva.)

To su bila sva živa bića koja su pronađena.

Bilo je i tragova drugih "civilizacija" koje su nestale. Tu i tamo, na po nekoj planeti nađene su metalna zdanja koja još nije potpuno izjela rđa; na drugima je opet bilo dokaza da je neko, u neko doba, otišao tako daleko da je zagadio svoju okolinu nedvosmisleno veštačkim radionukleidima.

I to je bilo to.

Što su više nalazili, to je čuđenje bilo veće. Gde su se dele stare civilizacije? One koje su dostigle zemaljski stepen kulture pre milion ili milijardu godina? Zašto nisu preživjele?

To je bilo kao da su prvi istraživači, recimo, amazonske džungle pronašli kolibe, farme, sela, ali umesto živih stanovnika samo leševe. Istraživači bi se sigurno pitali šta je pobilo sve te ljude.

Problem je mučio i prospektore sa Kapije. Mogli bi to da prihvate, da nisu pronašli tragove nijedne druge inteligencije (ne računajući, razume se, Hičije). Sa istim pitanjem odavno su se suočili i drugi pripadnici ljudske rase, koje su ove stvari teorijski zanimale: istraživanja SETI i kosmološke procene pripremili su ih za pustu Vaseljenu. Ali u njoj su nekada postojala druga stvorenja koja su, kako izgleda, bila u stanju da stvore tehnologiju na kojoj se nalazila i ljudska i koji nisu bili ništa gluplji od ljudi. Postojali su, ali ih više nije bilo.

Šta se dogodilo sa njima?

Mnogo je vremena prošlo pre nego što je ljudska rasa došla do odgovora na to pitanje, a kada se to dogodilo, nimalo joj se nije svideo.

9. ZLATNO DOBA

Kada su ljudska bića počela da krče put kroz ogromnost Galaksije, svet koji su ostavili za sobom počeo je da se menja. Dugo je trebalo, ali konačno su čuda Hičija koja su prospektori sa Kapije doneli kući počela da menjaju stvari nabolje za žitelje Zemlje... čak i za one najsiromašnije.

Jedno ključno otkriće pokrenulo je sva ostala. Posredi je bilo odgonetanje jezika Hičija. Najteži deo u tome bilo je pronalaženje bilo kakvog pisanog teksta Hičija, pošto oni, kako izgleda, nisu znali za olovke, hartiju ili štampu. Svako ko je razmišljao o tome bio je sasvim ubeđen da su Hičiji morali na neki način beležiti stvari; ali kako su to činili?

A odgovor je bio na dohvat ruke: tajanstvene "molitvene lepeze" bile su, u stvari, "knjige" Hičija. Stvar je bila očigledna... ali nevolja je bila u tome što se one nisu mogle čitati bez nekog pomagala visoke tehnologije.

Kada je jednom ustanovljeno da su to zapisi, ostalo je prepušteno lingvistima. Posao i nije bio naročito težak. U svakom slučaju nije bio teži od, recimo, davnašnjeg dešifrovanja "Linearnog B" pisma, a olakšavajuća okolnost bila je ta što su otkrivena mesta, na "Raju Hičija" i drugde, gde su postojali uporedni tekstovi na oba jezika.

Kada je obavljeno dešifrovanje molitvenih lepeza, bile su potpuno razjašnjene neke od najneuhvatljivijih tajni Hičija. Jedna od najvažnijih bila je ona koja je omogućila da se načiniti kopiju nadsvetlosnog pogona Hičija. Tada je mogla da počne prava kolonizacija. Ogromni brod nazvan "Raj Hičija" bio je prvi upotrebljen u tu svrhu, jer je već bio tu. Prebacivao je na hiljade siromašnih emigranata po putovanju do novih domova na mestima kao što je bila Pegina planeta, a to je bio samo početak. Posle pet godina tom brodu pridružili su se i drugi, koje su ljudi napravili... Bili su to podjednako brzi brodovi, a neretko i veći.

A na rodnoj planeti...

Na rodnoj planeti prvu veliku promenu donele su fabrike UVKA

hrane.

Jednostavno rečeno, one su zauvek stavile tačku na umiranje od gladi. Fabrike UVKA hrane Hičija nalazile su se na orbiti u kometnom prostoru... to je bio razlog zbunjujućeg zanimanja Hičija za Oortove oblake koje je dugo mučilo ljude, da bi sada konačno bilo razjašnjeno. Kopije ovih fabrika koje su ljudi napravili mogle su svuda da se postave... to jest, svuda gde je postojala zaliha osnovna četiri elementa. Jedina druga potrebna sirovina bila je so neophodna da se upotpuni ishrana.

I tako su uskoro nikle fabrike UVKA hrane na obalama Velikih Jezera u Severnoj Americi, jezera Viktorija u Africi i svuda gde je bilo vode, četiri osnovna elementa i ljudi koji su hteli da jedu. Bilo ih je duž obala svakog mora. Niko više nije gladovao.

Niko nije pre vremena umirao od gladi... i uskoro je gotovo postala istinita tvrdnja da niko više nije umirao. Za to su postojala dva razloga. Prvi je bio vezan za hirurgiju i, čudno, takođe za fabrike UVKA hrane.

Već dugo, ljudska bića su znala kako da zamene svaki istrošeni organ. Sada, delovi potrebni za zamenu nisu više morali da budu vađeni iz leševa. Istim sistemom kojim se stvarala UVKA hrana - premda znatno istančanijim - mogli su se proizvoditi i ljudski organi po meri za ugrađivanje ljudima u nevolji. (Preko noći je propala cela opaka industrija ubijanja zbog potreba tržišta.) Niko nije morao da umre zato što su mu se istrošili srce, pluća, bubreg, creva, ili bešika. Trebalo je samo da preda potrebne podatke o sebi ljudima iz odeljenja za rezervne telesne delove u fabrikama UVKA hrane; pošto bi oni izvukli nove organe iz svoje amniotičke supe, preostajalo je još samo da ih hirurzi ubace na odgovarajuće mesto.

U stvari, procvale su sve nauke vezane za život. Fabrike hrane Hičija omogućile su identifikaciju, a zatim i reprodukciju, pa čak i stvaranje, na hiljade novih bioloških agenata... anti-antigena; antivirusa; selektivnih encima; zamena za ćelije. Bolesti su jednostavno izišle iz mode. Čak su zaboravljene i one večne traume kao što je bilo propadanje zuba, rađanje i obična prehlada. (Zašto bi se bilo koja žena mučila u trudnoći, kada neka druga mašina za razmnožavanje... recimo, krava... može biti ubeđena da prihvati

oplođeno jajašce, odgaji ga do sazrevanja i zatim porodi zdravo i kmečavo?)

Postojao je još jedan razlog. Ako bi, bez obzira na sve, osoba ipak konačno umrla jednostavno usled toga što je došlo do propadanja celokupnog organizma, ipak nije morala potpuno da umre.

Postojao je još jedan izum Hičija - koji je najpre bio pronađen na brodu zvanom "Raj Hičija" - izum koji je prilično relativisao pojam smrti. Hičijevska tehnika pohranjivanja umova mrtvih u mašine obezbedila je postojanje "mrtvaca" na Raju Hičija. Kasnije, na Zemlji, omogućila je stvaranje korporacije "Drugi svet", čiji je lanac operatora dejstvovao širom sveta, preuzimajući vašu preminulu majku, ženu ili prijatelja da bi pohranili njegovo ili njeno sećanje u kompjuter i tako vam omogućavali da razgovarate sa njim ili njom kada god to zaželite... zauvek. Ili dotle dok je neko plaćao skladištenje njegovih ili njenih podataka.

U početku to nije moglo biti isto kao stvarni život. Ali bilo je ipak mnogo bolje nego nepovratno umreti.

Sa napretkom tehnologije, razume se (a napredovala je veoma brzo), mašinsko skladištenje ljudske inteligencije postalo je lakše i mnogo bolje.

Kada je postalo stvarno dobro, počeli su da se javljaju neki neočekivani problemi. Da iznenađenje bude još veće, problemi su bili teološke prirode. Obećanja koja su davale postojeće religije na Zemlji bila su ispunjena onako kako to religijske vođe nikada nisu planirale, jer sada je zaista, izgleda, postala tačna tvrdnja da je "život" samo neka vrsta uvertire, odnosno da "smrt", u stvari, nije ništa drugo do odskočni kamen za "večni blagoslov na nebu".

Čovek na samrti, koji se potom probudi u obliku zbirke bita u fajlu podataka ogromne mreže kompjutera, može lako da se zapita zašto se tako grčevito i dugo držao života u svom organskom telu, kada mašinskom životu posle smrti baš ništa ne nedostaje. Ništa nije izgubio sa smrću. I dalje je mogao da "oseća". Umovi uskladišteni u mašini jeli su koliko su hteli... nisu bili važni ni trošak ni godišnja doba za planiranje menija... a ako su hteli, mogli su i da vrše nuždu. (Uopšte nije bilo važno što je hrana koju je mrtvac jeo bila samo

simbolički predstavljena bitima podataka, jer je i on takav bio. Za njega nije bilo razlike.) Bile su moguće sve biološke funkcije. Nije se lišavao nijednog telesnog zadovoljstva. Mogao je čak da vodi ljubav sa svojom najdražom... ali pod uslovom da je i ona bila uskladištena u istoj mreži... ili sa većim brojem najdražih, stvarnih i zamišljenih, ako mu je takav bio ukus. Ako bi poželeo društvo živih prijatelja koje je ostavio za sobom, ništa ga nije moglo sprečiti da se pojavi pred njima (u obliku mašinski generisanog holograma) radi razgovora, ili prijateljske igre karata.

Mogao je takođe da putuje; i možda najpopularnije od svega, da radi.

Konačno, u osnovi ljudskog rada stoji samo jedna vrsta obrade podataka. Ljudi ne kopaju temelje za solitere. To rade mašine; ljudi samo upravljaju mašinama, a to se moglo obavljati isto tako dobro iz skladišta mašine kao i lično.

Sve one knjige koje su preminuli nameravali da pročitaju... drame, opere, baleti, orkestarska izvođenja... sada su najzad imali vremena da u njima uživaju. Vremena koliko su hteli. I kadgod su hteli.

To je odista bio pravi raj. Stil života mrtve osobe bio je upravo onakav kakvim ga je ona zamišljala. Nije morala da brine o tome šta može sebi da "dozvoli", ili o tome šta je bilo "loše po nju". Jedina ograničenja postavljale su vlastite želje. Ako bi takva jedna osoba poželela da krstari ili da pijucka hladni rum na kakvoj tropskoj plaži, trebalo je samo to da naruči. Skladišta podataka bi tada prizvala svako okruženje koje bi mu se dopalo, autentično do najsitnijih pojedinosti kao i ono stvarno i isto toliko vredno. Gotovo kao da se živelo u savršenoj video igri. U upotrebi je bila reč "savršeno", jer simulacije nisu bile ništa lošije od stvarnosti; u stvari, bile su bolje. Tahiti bez komaraca, francuska kuhinja koja ne goji, uživanje u planinarenju bez mogućnosti nesrećnog slučaja. Preminuli su mogli da skijaju, plivaju, uživaju u svim zadovoljstvima... i nikada nisu bili mamurni.

Neki ljudi nikada nisu srećni. Bilo je nekoliko formalno mrtvih koji nisu bili zadovoljni. Pijuckajući aperitive u CafQ de la Paix ili

splavareći niz reku Kolorado, pravili bi beleške o ukusu kamparija i o vodenim kapljicama, pitajući se: "Ali da li je ovo stvarno?"

Šta je, u stvari, "stvarno"? Ako muškarac šapuće nežne reči svojoj voljenoj preko telefona sa velike daljine, šta je to što ona "stvarno" čuje? To nije njegov dragi glas. To je samo podrhtavanje atmosfere. Analiziran, grafiran i pretvoren u niz brojki; ono što se rekonstruiše u telefonskoj slušalici koju ona drži prislonjenu uz uvo predstavlja sasvim drugačije podrhtavanje vazduha. To je simulacija.

A, u krajnjoj liniji, šta je to što ona čuje kada se usne njenog dragog nalaze samo nekoliko inča daleko? Njeno uho nije to koje "čuje" reči. Uho samo registruje promene u pritisku koji izgovorene reči vrše na uzengiju i nakovanj. Isto tako, oko samo reaguje na promene u hemikalijama osetljivim na svetlost. Na živcima je da prijave te stvari mozgu, ali oni prijavljuju samo kodirane simbole stvari, ne same stvari, jer živci ne mogu da prenesu zvuk glasa ili sliku Mon Blana; oni jedino dostavljaju impulse koji stoga nisu stvarniji od digitalizovanog glasa preko telefona.

Um koji naseljava mozak pretvara potom te kodirane impulse u obaveštenja, zadovoljstvo ili lepotu. I um koji naseljava skladište mašine može isto to da učini.

Stoga, sva "mašinska" zadovoljstva nisu bila ništa manje "stvarna" od onih "prirodnih". A kada bi žudnja za zadovoljstvima stala da jenjava posle (subjektivnih) milenijuma ili dva, uvek je preostajao rad. Neka od najvećih muzičkih dela toga razdoblja komponovali su "duhovi", a bili su zaslužni i za neka od najvećih naučnih dostignuća.

Stvarno je bilo začuđujuće da je toliko ljudi i dalje više volelo da se drži svojih organskih života.

Sve je to vodilo ka jednoj prilično iznenađujućoj situaciji, mada je moralo da prođe izvesno vreme pre nego što je to iko shvatio.

Kada su istraživači sa Kapije počeli da donose korisnu tehnologiju Hičija, broj stanovnika na Zemlji nije mnogo prelazio deset milijardi. To je, razume se, bio samo veoma mali deo ljudskih bića koja su ikada živela. Najpribližniji odgovor koji biste dobili na pitanje koliko je ukupno, od nastanka sveta, na Zemlji živelo ljudi,

glasio bi... oh, ovaj, možda... da kažemo, negde oko sto milijardi ljudi.

To je uključivalo sve. Vas, vašeg suseda, bricu vašeg rođaka. Predsednika Sjedinjenih Država, papu i ženu koja je vozila školski autobus kada ste imali devet godina; tu su bile ubrojane sve žrtve građanskog rata, američke revolucije i peloponeskih ratova, kao i svi preživeli; svi Romanovi, Hoencolernovi i Ptolemejevići, kao i svi Jukeovi i Kalikakovi; Isus Hrist, Cezar Avgust i krčmari u Betlehemu; prva plemena koja su prešla preko prevlake koja je spajala Sibir sa Novim svetom, kao i plemena koja su ostala; "Q" (proizvoljno ime dato neznanom prvom čoveku koji je koristio vatru), "X" (proizvoljno ime dato njegovom ocu) i prvobitna afrička Eva. Taj broj je uključivao sve, žive ili mrtve, koji su bili klasifikovani kao ljudska bića i rođeni pre prve godine Kapije.

Sve u svemu, taj broj je iznosio, kao što rekosmo, oko sto milijardi ljudi (dodajte ili oduzmite koju milijardu), a najveći deo njih otpadao je na preminule.

A onda su naišli Hičiji, odnosno medicina nadahnutu Hičijima, i stvari su se promenile.

Broj živih se najpre udvostručio jednom, pa drugi put, da bi potom nastavio da se udvostručuje. A i živeli su duže. Zahvaljujući modernoj medicini, nisu umirali dok to nisu sami želeli. Ohrabreni medicinskim dostignućima i oslobođeni bolnih iskustava, uglavnom su imali decu, i to mnogo dece. A kada bi ipak "umrli"...

E pa, kada bi ipak "umrli", nastavljali bi da "žive" u mehaničkim skladištima, a među sve većim brojem elektronske populacije nije uopšte bilo smrtnih slučajeva.

Tako je broj živih nastavio da raste, dok je broj onih stvarno mrtvih ostajao u osnovi isti, pa je ishod bio neizbežan. Ali kada je stvar postala jasna, svi su bili iznenađeni; konačno je, naime, prvi put u celokupnoj ljudskoj istoriji, broj živih nadmašio broj mrtvih.

Sve je to imalo neke zanimljive posledice. Osamdesetogodišnja starica koja je pisala pornografske memoare o svojim mladalačkim gresima nije više mogla da izostavi imena video zvezda, gangstera i biskupa - ne, naime, ako su ti gresi bili stvarni - jer su video zvezde, gangsteri i biskupi i dalje bili tu da isprve stvari.

To je bio veliki plus za najstarije ličnosti iz mašinskog skladišta. Imena koja su oni izostavili iz sećanja na svoje telesne dane bila su zasigurno i stvarno mrtva, te tako nisu bila u stanju da ospore priče.

Nije više bilo tako loše živeti u svom telu. Gotovo niko više nije bio siromašan.

To jest, nisu bili siromašni što se novca tiče. Čak ni na Zemlji. Nisu bili siromašni ni u posedima. Sve njihove fabrike sa pametnim robotima isporučivale su mudre kuhinjske sprave, mašine za zabavu, pokretne video telefone - a radile su neprekidno. Gradovi su postali stvarno veliki. U starim Sjedinjenim Državama prednjačio je Detroit sa svojim megazdanjima Nove Renesanse od po tri stotine spratova, koja su obuhvatala sve, od spavaonica Državnog univerziteta Vejn do reke; u tom kristalnom zigratu živelo je sto sedamdeset miliona ljudi i svako od njih imao je lični televizor sa tri stotine kanala i holografske video uređaje koji su popunjavali sve rupe koje bi ostavile emisione stanice. U svom rezervatu, pleme Navaho Indijanaca (koje je sada brojalo osamdeset miliona pripadnika) podiglo je fantastičnu građevinu; na njenih prvih četrdeset spratova spravljani su smrznuti obroci, proizvodila se odeća i tkane su krpare za prodaju turistima, a sve ostale spratove do vrha naseljavale su mnogočlane Navaho porodice. Na pesku pustinje Kalahari !Kungi su provodili dane u izobilju i dokolici. Broj stanovnika u Kini dostigao je te godine dvadeset milijardi, a svaka porodica je imala frizer i struju. Čak su i u Moskvi police robnih kuća GUM bile prepune radioaparata sa satovima, kartama za igranje i džins-konfekcijom.

Moglo se proizvesti sve što je iko hteo. Bilo je energije; sirovine su padale u kaskadama iz svemira. Poljoprivreda je konačno postala racionalizovana kao i industrija: roboti su sejali polja i skupljali letinu... genetički skrojene useve, obogaćene pomoću veštačkog đubriva koje nije zagađivalo okolinu, i brižljivo navodnjavane mudrim, automatskim irigacionim sistemom. I sve su to, razume se, dopunjavale fabrike UVKA hrane.

A ako je neko i dalje osećao da mu Zemlja ne pruža sve što je izvoleo poželeti... uvek mu je na raspolaganju stajao ostatak Galaksije.

To je bio izbor kojim su raspolagali telesni ljudi. Međutim, oni mašinski uskladišteni imali su mnogo više. Imali su sve. Sve što su ikada mogli da požele i sve što su uopšte mogli da zamisle.

I zaista, postojao je samo jedan problem vezan za mašinsko skladištenje posle smrti, a on se sastojao u relativnosti vremena.

Tome nije bilo pomoći. Mašine su dejsstvovale brže od živih ljudi. U međusobnim opštenjima između mašinski uskladištenih osoba i ljudi od krvi i mesa koje su ostavili za sobom dolazilo je do svojevrsnog hendikepa prilikom razgovora. Mašinski uskladištenima su ljudi od krvi i mesa bili očajno dosadni.

Onima koji su još bili živi bilo je prilično lako da razgovaraju sa dragim pokojnicima (jer su dragi pokojnici otišli samo do najbližeg kompjuterskog terminala), ali nije bilo baš naročito zabavno. Podsećalo je, u stvari, na grozno spore razgovore sa Lenjivcima. Dok su se ljudi od krvi i mesa mučili da postave jedno jedino pitanje, njegov mašinski uskladišten "pokojnik" imao je vremena da pojede (mašinski uskladišteni) obrok, da odigra nekoliko rundi (simulisanog) golfa i da "pročita" Rat i mir.

Činjenica da su mašinski uskladišteni dejsstvovali toliko brže stvarala je takođe izvesne emocionalne probleme njihovim naslednicima od krvi i mesa. To je naročito dolazilo do izražaja odmah po umiranju. Dok bi se obavio pogreb i ucveljeni pozvali onog koji je preminuo, preminuli je najverovatnije već otišao na opuštajuće, iako simulisano, krstarenje po (takođe simulisanim) norveškim fjordovima, naučio da svira (nestvarnu) violinu i stekao stotinu novih mašinski uskladištenih prijatelja. Preživelim se još možda nisu ni osušile suze na obrazima, a preminuli je već gotovo zaboravio da je umro.

U stvari, kada su razmišljali o svom životu u ljudskom obliku, verovatno su osećali nostalgiju, ali po svoj prilici im je bilo drago što je s tim gotovo... isti je slučaj bio i sa svakom postarijom odraslom osobom koja se priseća svog detinjstva tokom koga je pravila krupne greške i uglavnom bila pometena i zabrinuta.

Mašinsko skladištenje je još za nešto krivo - ostavilo je pogrebnike bez posla. Mašinski uskladištenima nije bio potreban

mauzolej da bi ih se sećali. Umiranja su i dalje bila praćena ceremonijama, ali one su sada pre ličila na svadbe nego na tugovanja; posao pogrebnog zavoda preuzeli su dobavljači.

Psiholozi su izvesno vreme brinuli o ovome. Pošto su mrtvi (na neki način) i dalje bili živi, pa čak i dostupni, kako će ucveljeni na kraju prevazići svoj bol?

Kada je, međutim, sve postalo obična, rutinska svakodnevnica, odgovor je odmah bio jasan. Bol nije predstavljao nikakav problem. Nije imalo za čim da se žali.

Na nesreću, puni stomaci i udoban život ne stvaraju uvek i dobre ljude.

Te stvari, verovatno, pomažu donekle. Pa ipak, crvi ambicije i zavisti koji prebivaju u ljudskom umu ne mogu se lako zadovoljiti. Još u dvadesetom veku je primećeno da radnik koji uspe da se iz stana bez tople vode uspne do kuće na ranču sa videom i sportskim kolima i dalje zavidi svom susedu koji ima jakuzi i trideset dva metra dugačku jahtu sa kabinom.

Ljudska rasa se nije izmenila usvajanjem tehnologije Hičija. I dalje je bilo ljudi koji su tako snažno želeli ono što su drugi imali, da su pokušavali to da im oduzmu.

I tako, krađa nije iskorenjena. Kao ni osujećeni ljubavnici, unesrećene žrtve ili obične psihopate koji su pokušavali da izleče svoje nedaće silovanjem, napadima ili ubijanjem.

Prethodno razdoblje je takve ljude zatvaralo u kazneno-popravne domove (međutim, pokazalo se da su zatvori predstavljali samo škole za usavršavanje zločina) ili su ih predavali dželatima (ali zar to i dalje nije bilo ubistvo sa predumišljajem, samo što se obavljalo pod okriljem države?).

Zlatno doba je to bolje rešavalo. Novi postupci nisu bili toliko osvetoljubivi i možda nisu sasvim zadovoljavali one koji su se zalagali za kažnjavanje. Ali su imali učinka. Društvo je bar bilo u punoj meri zaštićeno od otpadnika. Ako je i bilo još zatvora (a bilo ih je), njima su upravljali stražari-roboti kojima su uputstva izdavali kompjuteri, a ti stražari niti su spavali niti su primali mito. Još bolje od zatvora bile su izgnaničke planete, na koje su mogli biti deportovani

okoreli prestupnici. Kriminalac ostavljen na planeti sa niskim stepenom tehnologije verovatno je mogao da se prehrani i nastavi da živi, ali nije bilo načina da sagradi međuzvezdani brod i vrati se u civilizaciju.

A za najteže slučajeve postojao je Drugi Svet.

Njihovi umovi bili su verno reprodukovani u mašinskom skladištu, a tela odstranjena. Mogli su biti uklonjeni bez žaljenja. Najteža kazna postala je lišena svoje neumitne konačnosti. Po izvršenju kazne, kriminalci nisu bili mrtvi. Bili su i dalje živi... po poslednjoj modi, razume se... ali su zasvagda postali bezopasni. Iz te vrste zatvora niko nikada nije uslovno bio pušten, niti je iko ikada uspeo da pobjegne.

Sve što je bilo neophodno da bi se sve ovo dogodilo, pored znanja koje je omogućilo izradu uređaja, bila je energija.

Hičiji su se istakli i na tom planu. Hičijevska tajna stvaranja energije razrešena je posle ispitivanja jezgra Fabrike hrane; u pitanju je bila hladna fuzija. Posredi je bilo isto ono sabijanje dva atoma vodonika u jedan atom helijuma koje se odigravalo i u jezgru svake zvezde, ali ne na istim temperaturama. Izlazna temperatura reakcije iznosila je oko 900 stepeni Celzijusovih... što je bila gotovo idealna temperatura za stvaranje električne energije... a pored toga, proces je bio bezbedan.

Znači, energiju su imali. Bila je jeftina. Zahvaljujući ovom procesu, deset hiljada termoelektrana ostalo je bez posla, tako da je bio zaustavljen efekat staklene bašte usled koga se Zemlja zagrevala, a zagađivanje vazdušnog omotača oko Zemlje prestalo je preko noći. Mala vozila sagorevala su vodonik ili su se kretala zahvaljujući skladištu kinetičke energije koja je pokretala točak-zamajac. Sve drugo napajalo se putem električne mreže.

Stvari su zaista počele da se popravljaju na Zemlji, jer ni ljudska tehnologija nije prestala da se razvija.

Nije sve u toj rascvetaloj nauci i tehnologiji Zemlje dobijeno od Hičija. Na primer, kompjuteri.

Kompjuteri koje su pravili ljudi bili su bitno bolji od hičijevskih, jer Hičiji nikada nisu uspeli da ih sasvim saobraze svojim osnovnim

potrebama. Njihovi metodi obrade podataka bili su potpuno drugačiji i u izvesnom smislu ne baš najbolji. Kada su naučnici sa Zemlje počeli da iznalaze načine da dodaju hičijevska poboljšanja već moćnim ljudskim mašinama, došlo je do prave eksplozije znanja koja je začela nove tehnologije u svim oblastima ljudskog života.

Uređaji zasnovani na kvantnim dejstvima odavno su zamenili nespretne silikonske mikročipove, tako da su kompjuteri postali za red veličine brži i bolji. Niko više nije morao da ukucava program. Samo bi rekao kompjuteru šta od njega očekuje da uradi i kompjuter bi to uradio. Ako su uputstva bila neodgovarajuća, kompjuter bi postavio prava pitanja i na taj način otklonio nesporazum... Bila je to neposredna komunikacija, licem u lice: mašinski stvoren hologram razgovarao je sa svojim gospodarem od krvi i mesa.

Hičijevska hrana i hičijevska energija... kompjuteri ljudi... hičijevska biohemija udružena sa medicinom ljudi...

Svet ljudi konačno se prema svakom živom stvorenju odnosio ljudski. Ako je bilo koje ljudsko biće i pored svega toga želelo nešto više, na raspolaganju mu je stajala cela Galaksija.

Preostalo je još goruće i nikada zaboravljeno pitanje vezano za same Hičije.

Bili su neuhvatljivi. Njihova dela nalazila su se posvuda, ali niko nikada nije video živog Hičija, mada su svi istraživači sa Kapije žarko želeli da ih sretnu, a gotovo svi ljudi sa Zemlje su sanjali (ili imali košmare) o tome kako će izgledati kada budu pronađeni.

Rasprave su se rasplamsavale. Odgovori su bili retki. Preovladavala je teorija da su Hičiji na neki tragičan način izumrli. Možda su istrebili jedni druge u nekom pogubnom ratu. Možda su se, iz nekih nepoznatih razloga, odselili u kakvu udaljenju galaksiju. Možda ih je pogodila neka sveobuhvatna bolest... ili su se vratili na stepen varvarstva... ili su jednostavno zaključili da im je dosta međuzvezdanih putovanja.

Svi su se slagali bar u jednom: Hičiji su nestali.

A upravo su u tome svi grešili.

10. U JEZGRU

Nije bilo tačno da su Hičiji izumrli. Svakako ne kao rasa, a, čudnovato, u zapanjujućem broju slučajeva nisu umirali čak ni pojedinačno.

Hičiji su bili i te kako živi i osećali su se sasvim dobro. Niko nije mogao da ih pronađe jednostavno zato što nisu želeli da budu pronađeni. Imali su dovoljno dobrih razloga da odluče da se sklone na nekoliko stotina hiljada godina pred svakom neželjenom potragom.

Hičiji su se sakrili u jezgro Galaksije, unutar jedne ogromne crne rupe... tako velike crne rupe da su se u njoj nalazile hiljade zvezda, planeta, satelita i asteroida; svi su se kretali zajedno po orbiti u tako malom prostoru da je njihova udružena masa zakrivila prostor oko njih. Svi Hičiji su bili tamo - njih nekoliko milijardi živelo je na oko 350 natkrivenih planeta unutar njihovog jezgra.

Za stvaranje te ogromne rupe za skrivanje Hičiji su dovukli 9733 pojedinačne zvezda zajedno sa pripadajućim planetama i ostalim telima koja su kružila oko njih. Između ostalog, na taj način su dobili u pojedinim delovima zaista neviđeno noćno nebo. Sa površine Zemlje ljudska bića mogla su golim okom da vide možda najviše četiri hiljade zvezda, od vatreno plavo-belog Sirijusa pa sve do onih šeste veličine, koje su se nalazile na samoj treptavoj granici vidljivosti. Hičiji su imali više nego dvostruko zvezda na raspolaganju, koje je mnogo lakše bilo videti jer su se nalazile neverovatno blizu - one plave bile su mnogo sjajnije od poznatog Sirijusa, one boje rubina bile su gotovo podjednako jarke kao Zemljin Mesec, a najvećom blistavošću odlikovale su se skupine koje su obuhvatale i po stotinu zvezda.

Razume se, ista ta gustina zvezda lišavala je Hičije noći. Osim za vreme velike oblačnosti, oni nisu znali za veliku tamu. Na njihovim planetama unutar Jezgra retko kada nije moglo bar da se čita pri udruženoj svetlosti zvezda.

Zahvaljujući tolikom broju zvezda, imali su dovoljno planeta na kojima su mogli da žive. Hičiji su naseljavali samo mali postotak

raspoloživih planeta, ali zato su one koje su izabrali da na njima obitavaju učinili zaista prijatnima za boravak. Prirodno, veliki delovi ovih planeta bili su umereno zagrejani, sa prijatnom atmosferom i površinskom gravitacijom koja je najviše odgovarala Hičijima (ne razlikujući se bitno od Zemljine). To nije bilo slučajno. Razumljivo je da su izabrali najbolje planete i njih premestili u svoju koloniju u jezgru kako bi mogli da ih nasele. Tamo su sagradili gradove i fabrike, podigli farme i kultivisali okeanske ribnjake... ništa od toga uopšte nije podsećalo na ljudske ekvivalente, ali je svejedno dobro dejstvovalo. U stvari, dejstvovalo je mnogo bolje. Sve što su gradili, sejali i pravili bilo je tako brižljivo urađeno da uopšte nije dovodilo do zagađenja životne sredine, niti je delovalo nakaradno. Smestili su se udobno kao bubrezi u loju.

Međutim, mesto ipak nije bilo savršeno. Ali postoji li uopšte negde neko savršeno mesto. Jamajka ima svoje orkane, Kalifornija vetrove Sveta Ana, čak i na Tahitiju postoji kišna sezona. I gotovo idealne klime uglavnom imaju ponekad neprijatno vreme. I Hičiji su imali meteorološke nevolje u svom skloništu u jezgru. Njih nisu mučili kiša ili vetar, već nedostaci svake crne rupe. Crne rupe uvlače u sebe sve što se nađe u blizini. One to čine velikom snagom, stvarajući ogromne brzine i mnogo komešanja. Posledica toga je zračenje. Upravo zahvaljujući ovim emisijama zračenja astronomi sa Zemlje uopšte su došli u priliku da otkriju crne rupe, a to zračenje predstavljalo je pogubnu, jonizujuću tvar.

U Jezgru su neprekidno pljuštale razarajuće čestice sa nabojem, zbog kojih su Hičiji bili primorani da natkrivaju svoje svetove. Sve planete optakale su kristalne kugle koje su ih branile od najopasnijeg zračenja što je dopiralo iz svih tih gadnih izvora. U međuvremenu, Švarcšildov prečnik njihove ogromne crne rupe štitio ih je od nečega čega su se još više plašili.

To je bio razlog zbog koga su se i povukli. Sada su čekali.

Hičiji su, razume se, morali nekako ulaziti u svoju veliku crnu rupu i izlaziti iz nje - i oni su to činili. I ljudska bića su mogla to da čine, ali nisu znala da u pojedinim napuštenim brodovima Hičija koje su pronašli postoji nešto pomoću čega bi to bila u stanju da izvedu.

Posredi je bio opšti problem sa tehnologijom Hičija. Kada bi ljudska bića pronašla deliće te tehnologije, suočila bi se i sa velikom zbrkom. Hičiji nisu bili toliko ljubazni da ostave za sobom uputstva za upotrebu iz kojih bi ljudska bića mogla da se obaveste o tome kako pojedine sprave rade. Na mašine nisu čak stavljali ni nalepnice sa nazivima... bar ne takve koje bi ljudi mogli da pročitaju. Nabolji način da se otkrije čemu su služile sve te sprave i spravice nazivao se obrnuti inženjering, što je, u stvari, značilo da ih treba rastaviti i utvrditi kako rade.

Nevolja je bila u tome što su te proklete stvari, kada bi inženjeri pokušali da ih rastave, često eksplodirale. Stoga su se ljudi trudili da veoma oprezno pristupaju poslu; ako nisu znali čemu je nešto služilo i nisu mogli da smisle nikakav način da napravu isprobaju, bili su skloni da dignu ruke od nje. Uzmite, na primer, onu izvijenu, kristalnu šipku koja se mogla naći u nekim, ali ne i u svim brodovima Hičija. Znali su da nečemu služi. Ali ne i čemu.

Da je iko na Zemlji znao gde Hičiji žive, možda bi to mnogo ranije odgonetnuo - ali niko nije znao; i tako, ljudska rasa je imala u rukama uređaj za prodiranje u crne rupe mnogo pre no što je iko znao čemu on služi.

Prošlo je izvesno vreme pre nego što je ijedno ljudsko biće saznalo kako uopšte izgledaju Hičiji. A njih je tako lako bilo opisati.

Hiči-muškarac je prosečno visok pet stopa. Oblik glave mu je nordijski četvrtast, što odgovara arijevskom idealu, premda malo pre naglašeno, dok mu boja kože uopšte nije nordijska. Kod muških članova koža je obično hrastovo tamna, dok je kod ženskih uglavnom nešto bleđa. Hičiji imaju kožu koja izgleda kao da je izrezbarena iz sjajne plastike. Skalp mu prekriva gusta, lepa kosa, to jest, pokrivala bi mu da se ne šiša na veoma kratko. Ljudska bića stiču utisak da Hičiji vonjaju na amonijak... dok oni sami to ne primećuju. Oči su im bez dužica. Nemaju čak ni prave zenice, već samo tamnu mrlju neodređenog X oblika u središtu ružičaste očne jabučice. Jezik im je račvast. A opšta građa...

Pa, šta ćete misliti o telesnoj građi muškarca-Hičija zavisi od toga da li ga gledate sprema ili postrance.

Kada biste spljoštili neko ljudsko biće, ono bi izgledalo poput Hičija. Gledan спреда, vaš Hiči izgleda upečatljivo; gledan postrance, (osim prilično izbočenog, okruglog abdomena) deluje prilično krhko. Moglo bi se reći da prilično podseća (mada je to ipak malo preterano) na kartonske kosture kojima deca ukrašavaju učionice za Dan mrtvih. Na kosture nalikuju naročitu u predelu bedara i zglobova na nogama, jer se karlica Hičija prilično po građi razlikuje od ljudske. Noge su im polazile iz samih krajeva karlice, kao kod krokodila, tako da je između njih bio veliki prazan prostor kada bi se Hiči uspravio.

Hičiji nisu uzalud trošili taj prostor. Tu im je bilo najzgodnije da nešto nose, tako da su sav onaj teret koji bi ljudska bića nosila u naručju ili na ramenima, Hičiji držali obešen između nogu. U stvari, svi civilizovani Hičiji nosili su na tom mestu veliku kupastu torbu. U njoj su čuvali dve osnovne stvari: generatore mikrotalasa koji su im bili potrebni radi udobnosti i skladišne kontejnere za "drevne pretke" čije su umove nosili unaokolo sa sobom, kao što bi čovek nosio, na primer, džepni računar... Uz tu, tu su im se nalazili ekvivalenti nalivpera i kreditnih kartica, kao i fotografije bliskih i dragih osoba. Kada bi jedan Hiči seo, učinio bi to na tu torbu.

(Tako se u trenu okončalo poluvekovno nagađanje zašto su sedišta u svemirskim brodovima Hičija tako neudobna za ljude.)

Iako čvrsta i sjajna, koža Hičija nije bila debela. Kroz nju ste mogli da vidite pokrete kostiju; mogli ste čak da vidite pokrete mišića i tetiva, naročito kada bi Hiči bio uzbuđen... bilo je to svojevrsan govor tela, nešto kao škrgranje zubima kod ljudi. Govor im je bio pomalo siktav. Pokreti ni nalik pokretima ljudi. Nisu odmahivali glavom kada su želeli nešto da poreknu; umesto toga udarali su ručnim zglavcima jedan o drugi.

Hičiji su vodili poreklo od rase rovaca slične prerijskim psima, a ne od penjača po drveću koji su se preselili u ravnice, što je bio slučaj sa ljudima. Zbog toga su imali nekoliko osobina koje su nasledili od predaka. Nijedan Hiči nikada nije patio od klaustrofobije. Oni su voleli da borave u zatvorenom prostoru. (Možda su upravo zbog toga toliko uživali u tunelima. Nema sumnje da je to bio razlog što su najviše voleli da spavaju u nečemu što je bilo nalik na vreće

od jute ispunjene piljevinom.)

Porodični život im se prilično razlikovao od ljudskog; baš kao i zanimanja; drugačiji im je bio i način na koji su se bavili politikom, a različite su bile i moda i religija. Imali su dva pola, poput ljudi, i ponekad su bili opsednuti seksom... kao i ljudi... ali tokom dugih razdoblja jedva da su o tome i razmišljali. (Što se za većinu ljudi baš ne bi moglo reći.) Čudno, ali oni nikada nisu razvili ekvivalente nekih ljudskih institucija kao što je vladina birokratija (jedva da su imali vladu) ili novčana ekonomija (nisu čak koristili novac u bilo kom važnijem smislu). Ljudima uopšte nije bilo jasno kako su mogli da funkcionišu bez tih stvari, a Hičiji su mislili za ljude da su u tim stvarima prilično nezgodni. Jer u vreme kada su ljudska bića doprla dovoljno daleko u svemir da bi uopšte mogla da sretnu Hičije, većina zaposlenih ljudi radila je u svojstvu "državnih činovnika", pa su se stoga zaprepastili kada su otkrili da je većina Hičija, iz njihove tačke gledanja, bila nezaposlena.

Nisu samo profesori političkih i društvenih nauka lupali glavu o tome kako su Hičiji uspeli da se održe bez kraljeva, predsednika ili vrhovnih vođa. Čak i na Zemlji, pokolenja anarhista, liberara i umerenih filozofa tvrdila su da ni ljudima sve to nije potrebno. Bila je prava zagonetka kako su Hičiji ipak uspeli da ih sve izbegnu.

Velikom broju antropologa i kulturnih bihejvorista dugo je trebalo da dođu do teorije koja bi to objasnila. I taj je fenomen, izgleda, imao svoj razvojni put. Proizišao je iz činjenice da su prehičijevski nonsapijensi - primitivne vrste koje su oni nazvali "Hičeiđi" - kopali jame u tlu poput prerijskih pasa ili pauka. Nisu stvarali plemena. Označavali su teritorije. Stoga Hičeiđi nisu vodili plemenske ratove, niti su se borili oko prestola; nije bilo prestola koji je ijedan od njih mogao da nasledi. Nijedan Hičeiđ nikada nije osetio potrebu niti želju koja je dolazila u sukob sa potrebom ili željom nekog drugog Hičija... dok se taj drugi držao podalje od njegove teritorije.

Ne mogu, razume se, usamljeni pojedinci koji ne stupaju jedni s drugima u vezu da izgrade tehnološki visoko razvijenu civilizaciju sposobnu da putuje svemirom. Ali u vreme kada su primitivni Hičiji stigli do tako ambicioznih projekata koji su zahtevali saradnju mnogih, imali su već duboko ukorenjene navike. Kod njih nije bilo

rodoljublja. Nisu imali nacije, pa tako ni patriotizam. Imali su zato kod ponašanja - "zakone" - i institucije koje su ih kodirale i jačale ("veća", "sudovi", "policija"), i to je bilo sve. Vlade na Zemlji troše najviše energije na to da se odbrane od napada vlada drugih nacija - ili u smišljanju protivnapada na njih. Kada bi uzajamna pretnja bila fizička, na scenu je stupala vojska. Kada bi pretnja bila ekonomske prirode, stvar bi se rešavala kroz subvencije, tarife i embargoe. Hičijima nisu bili potrebni takvi nacionalni potezi, jer nisu imali nacije koje bi se međusobno takmičile.

I tako su Hičiji živeli u svom pretrpanom jezgru, prilično zadovoljni, dok su čekali da ih neko otkrije.

Međutim, oni u jezgru nisu vodili potpuno normalan život po standardima ljudi.

Postojalo je jedno značajno odstupanje od normalnosti. Hičiji su tamo živeli nekih pola miliona godina - došli su tu nedugo pošto su posetili ranu Zemlju i sa sobom povelu šačicu australopitekusa da vide u šta se mogu razviti ta mala, glupa stvorenja, ako im se pruži prilika - ali njima to nije izgledalo tako dugo.

Albert Ajnštajn bi odmah razumeo zašto. U stvari, on je predvideo nešto slično. Hičiji su se nalazili u crnoj rupi. Stoga su se povinovali kosmološkim pravilima koja vladaju u crnim rupama, uključujući tu i fenomen dilatacije vremena. Vreme koje je velikom brzinom proticalo u spoljašnjoj Galaksiji unutar jezgra teklo je ledenom sporošću; odnos je bio otprilike četrdes hiljada prema jedan. Posredi je bila veoma velika razlika... čak tolika da su mnogi Hičiji koji su ostavili svoje brodove na Kapiji još živeli u Jezgru. Oh, da, malo su ipak ostarili. Vreme, naime, nije sasvim stalo. Ali za njih je prošlo tek nekoliko decenija, a ne pola miliona godina.

Kada su Hičiji pobjegli i sakrili se, oni su za sobom ostavili stražare. Imali su plan.

Međutim, taj njihov plan nosio je u sebi izvestan nesrećni element rizika. Hičiji nisu mogli znati da li će se javiti neka druga inteligentna rasa koja će ovladati putovanjem kroz svemir, pronaći artefakte koje su oni ostavili za sobom i iskoristiti ih; ako do toga dođe, plan je bio uzaludan. Ipak, morali su da igraju na tu kartu. U

stvari, računali su da će se tako nešto dogoditi; i tako su Hičiji postavili robote-stražare na skrivenim mestima u Galaksiji koji je trebalo da otkriju te nove rase kada se pojave.

Kada su ljudi počeli da prave buku po Galaksiji, čuvari Hičija su je čuli.

Hičiji su tada upotrebili onu izvijenu šipku od kristala i ebonovine, koju su ljudi smatrali za njihov ekvivalent "otvarača za konzerve", kako bi izišli i proverili svoje "sabrne zamke"; želeli su da vide šta je to počelo da se događa u Galaksiji u nekoliko poslednjih vekova (ili, iz njihove tačke gledanja, u poslednjih nekoliko dana). Pošto su bili obazrivi, poslali su najpre izviđače...

Ali to je već jedna druga priča.

Sadržaj

- [1. POSETA](#)
- [2. TRGOVCI SA VENERE](#)
- [3. ASTEROID KAPIJA](#)
- [4. TRAGAČI ZA ZVEZDAMA](#)
- [5. MATIČNA PLANETA](#)
- [6. DRUGI SVETovi](#)
- [7. BLAGA HIČIJA](#)
- [8. U POTRAZI ZA DRUŠTVOM](#)
- [9. ZLATNO DOBA](#)
- [10. U JEZGRU](#)